

ఓమ్ పరబ్రహ్మణేనమః,

మహాకవి శ్రీ కాళిదాస విరచితమగు

ఉత్తర కాలామృతము

ఆంధ్ర టీకా, తాత్పర్య సహితము.

ఈ గ్రంథము

కీర్తిశేషులగు నా తండ్రి

చల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిగారిచే వ్రాయబడి,

వారి జ్యేష్ఠ పుత్రుడగు

సుబ్బరాయశాస్త్రి చే

ప్రకటింపబడియె.

చల్లా రామమూర్తిశాస్త్రిగారిచే పరిష్కరితము

చంద్రకళా ప్రెస్ నందు ముద్రితము

రెండవ కూర్పు

బందరు.

రిజిస్టరు కాఫీరైటు)

పోస్టుఖర్చులు ప్రత్యేకము.

దీనివెల

3-0-0

పీఠిక.

అయ్యా !

జ్యోతిషమనఁగ జ్యోతిస్సులయొక్క శాస్త్రము, జ్యోతిఃఅనఁగ ఆకాశమునందు జ్యోతిఁచెడివి, అనఁగా ప్రకాశించెడివి, వాటినిదెలిసి నందున మనకుఁ గలిగెడు ఫలమేమన తుఱిమొదలుకొని బ్రహ్మ కల్పపర్యంతముగల కాలభేదములను కొలుచుటకు ఇంకనుప్రపంచము లోనుండెడి జీవులకు నెలుఁగు మొదలగునవి కలుగజేయుట మొదలగు కార్యములకుఁగాను గ్రహనక్షత్రాది మండలము లీశ్వరునిచే నిర్మింప బడినవి, వీటిచేతను, అహో, రాత్ర, షక్ష, మాస, ఋతు, ఆయన, సంవత్సరాదులేర్పడినవి, వీటివలన వేదములో విధించిన గర్భాదానాది సమస్తకర్మలకును, తదుక్తకాలములను మనము దెలిసికొనవచ్చును. మఱియు వేదాంగత్వమనఁగా, దీనికి లగధమహాముని సూత్ర కారుఁడు, ఈలగధసూత్రములకు భాష్యముగూడఁగలదు. మఱియు సోమ, సూర్య, ఆర్యభట, బ్రహ్మ, రోమక, వ్యాస, పైల, వాసిష్ఠము లనెడి అష్టసిద్ధాంతములను వాటి భాష్యములనుబట్టి భాస్కరాచార్యులు, మొదలైనవారుచేసినవి, యనేకములుగలవు, ఈశాస్త్రము లో ముఖ్యముగ నాలుగుప్రమేయములుగలవు. ౧ సిద్ధాంతభాగము, ౨ జాతకభాగము, ౩ ముహూర్తభాగము, ౪ ప్రశ్నభాగము అని చెప్పఁబడినవి. వానిలో జాతకవిషయమునకు జైమిని మహాముని నాలుగు అధ్యాయములు సూత్రములుచేసిరి. ఇంకను గలవని విని యుంటిని ఇదిగాక పారాశర్యము, కారికాగ్రంథము, ఇంక కేరళము, జాతకాభరణము, జాతకసారావళి, పూర్వకాలామృతము, ఉత్తర కాలామృతము, జ్యోతిషరత్నావళి, గ్రహలాలాఘవము, నృసింహము, కాస్యపసంహిత, వృద్ధవాసిష్ఠము, బృహజ్జాతకము, దైవజ్ఞవిలాసము, కాలప్రకాశిక, ముహూర్తదర్పణము, ముహూర్తమార్తాండము, ముహూర్త చింతామణి, ముహూర్త ప్రదర్శిని, ముహూర్తచంద్రిక, మాధవీయము, నక్షత్రకళావిలాసము, దైవజ్ఞాభరణము, మల్లినాథీయము, గణకానందము, శిష్యధీతంత్రము, ప్రకాశిక, జ్యోతిషా

భరణము, జ్యోతిషసంహిత, జ్యోతిషారవము; ప్రభాకరీయము, సిద్ధాంతశేఖరము, కణారత్నముతిథిచంద్రిక మొదలగు జ్యోతిషగ్రంథములనేకములుగలవు. వానిలో కొన్నిగ్రంథములు ముద్రించఁబడినవి ఈజ్యోతిష గ్రంథములు నాలుగులక్షల పరిమితిగలవని జెప్పఁబడినవి. మఱియు కాళిదాసాదిమహాకవులు ముహూర్తాంశములలో జాతకాంశములలోను అనేకగ్రంథములు రచియించిరి. అవన్నియు మనకులభ్యముగావున్నవి. అథవా 1, 2, గ్రంథములు మనకు లభ్యమైనను తానిని మనము పరిశోధించి ప్రచురించుటయేలేదు. అందువలన జ్యోతిషప్రచారము తగు సాంప్రదాయములును, మనపూర్వులకుఁ దప్ప తదితరులకు తెలియకనే పోవుచున్నవి. ముహూర్తాంశమునందును, జాతకాంశమునందును, అర్థజ్ఞానంబులేనిచో జాతకముశుభకరమైనది లేక అశుభకరమైనది, ముందుగా నెఱుంగుటకువీలుండదు. అర్థజ్ఞానము సంస్కృతచండితులకుఁదప్ప తదితరులకు సాధ్యముగాదు గదా మఱియు నామిత్రులతో కొందరు టీకాతాత్పర్యసహితముగా నుండునటుల ఉత్తరకాలామృత గ్రంథమును ముద్రింపించుడని పలుమాఱుదెలియపఱిచిరి. ఈగ్రంథముయొక్కప్రయోజనమునుగుఱించి చదువరులే గ్రహింతురుగాత, గురుసహాయము విశేషముగా కోరనక్కరలేదు. ప్రశిష్టోక్తమునకును కరతలామలకముగా నుండునటుల ముందు శ్లోకము పిమ్మట టీకయును, అటుపిమ్మట తాత్పర్యమును జేర్పఁబడినవి.

బచ్చు పేట,
మచిలీపట్టణము. }

ఇట్లు,
చల్లా సుబ్బరాయశాస్త్రి

విషయసూచిక

విషయములు.

- 1 గ్రంథారంభము
- 2 జన్మకాలాదిసాధనము
- 3 పాదచ్ఛాయలు పగటిప్రాద్దు నిశ్చయించు విధానము
- 4 రాత్రిప్రాద్దు నిణాణము
- 5 జాతకసక్షత్ర ఘటికల నిర్ణయము
- 6 మాందీగ్రహ గుళికగ్రహసాధనము
- 7 ప్రసవ గృహనిణాణము
- 8 పితృస్థితప్రదేశము
- 9 ప్రసూతిస్థిత ద్వారాదినిర్ణయము

ద్వితీయ విండువు.

- 10 పుంస్త్రీభేదము అంగవిభాగము
- 11 గ్రహములకు మిత్రత్వ శత్రుత్వములు
- 12 మేషాదిరాశ్యధిపతుల వణావిభాగము
- 13 షడ్బలసాధనము
- 14 హోరాది షడ్వర్గము
- 15 గ్రహబల పరిమాణము
- 16 సప్తమవర్గముల ఫలము
- 17 కేంద్రీయ పరాపాక్షీబస్థితిబలము
- 18 స్థానబలము
- 19 సమరాసులు విషమరాసులు బలము
- 20 గ్రహములకు షడ్బల వ్యతిరేక్త దిగ్బలములు
- 21 చతుర్విధ కాలబలములు
- 22 సహోన్నతాది హోరాబలము
- 23 ... చేష్టాబలము
- 24 గ్రహములకు దృక్ బలము

విషయములు.

పుట.

25	వృష్టిస్ఫుటీ కరణము	29
26	దశలకు శుభాశుభములు	30

తృతీయ బిందువు.

27	ఆయుర్దాయ సాధనము	32
28	అంశాయుర్దాయము	34
29	లగ్నాయుర్దాయము	35
30	సుకృత దుష్కృతములు	36
31	ద్రేక్కాణాధిపతులచే ఆయుర్దాయము	37
32	గణితా గతాయుర్దాయము	39
33	రాశిచక్రస్థ గ్రహశుభములు	"
34	అల్పాయుర్దాయము	"
35	కేవల అల్పాయుర్యోగము	40

చతుర్థ బిందువు.

36	గ్రహభావ ఫలము	41
37	రాజయోగ భంగము	42
38	విశేషరాజయోగ తద్భంగములు	43
39	పునరపి రాజయోగము	"
40	అవయోగము తదపవాదము	46
41	చక్రవర్తి యోగము	"
42	చంద్రయోగము	47
43	గురుశుక్ర రాహుకేతువుల సంచారములవలన యోగము	48
44	తన్వాదిద్వాదశ భావములు పాపత్వయోగము ఫలములు	49
45	వృద్ధియోగము	50
46	కారకగ్రహముల వలన అనిష్టఫలములు	"
47	రాసులకును గ్రహములకును శుభత్వము	51
48	గురు శని కుజ శుక్రకు బలవిశేషము	53

విషయములు.

పుట,

49	గ్రహములకు శుభత్వము	54
50	శుభత్వ పాపత్వ తారతమ్యములు	55
51	భావఫల కారక ఫలములు	56
52	ఆచ్ఛాదకత్వము	"
53	వేధకాది సంజ్ఞామారక నిర్ణయము	57
54	స్వాధీన పరాధీన వేధలు	58
55	షష్ఠమ అష్టమాధిపతులు	59
56	పాపగ్రహ దుర్బలము	60
57	కేంద్రాది స్థానములు	61
58	సూర్యచంద్రులకును కుజాది గ్రహములకును	
59	జగత్కారణము విభాగములు	62
60	చంద్రసంబంధ యోగము	63
61	మఱియొక యోగము	64
62	ధనాధిపతుల సంబంధము	65
63	మఱియొక యోగము	, ,
64	దివారాత్రి కాలభేదములు	67
65	చరస్థిర ద్విచ్ఛభావ రాసులు	"
66	గ్రహములకు శుభయోగ అవయోగములు	68
67	చంద్రసంబంధము విశేషయోగము	69
68	అష్టా రూఢములు	70
69	అరూఢ గ్రహమువలన శుభాశుభములు	71
70	పుత్రభావము	"
71	అపత్యదోషము	72
72	రెండు మూడు కళత్రయోగములు	73
73	కళత్రభావ విశేషము	74
74	నష్టకళత్రాది దోషములు	75
75	సోదరభావము	76

76 అధికభాగము పొందిన గ్రహము

77

పంచమబిందువు.

77 తనుభావ గ్రహకారకత్వ ఖండము

80

78 ... ధనభావకారకత్వము

81

79 ... తృతీయభావము

82

80 ... చతుర్థభావ కారకత్వము

83

81 .. పంచమభావ కారకత్వము

84

82 ... షష్ఠభావ కారకత్వము

85

83 .. సప్తమభావ కారకత్వము

86

84 ... అష్టమభావ కారకత్వము

87

85 — నవమభావ కారకత్వము

”

86 — దశమభావ కారకత్వము

88

87 — ఏకాదశభావ కారకత్వము

89

88 — ద్వాదశభావ కారకత్వము

”

89 — రవికారకత్వము

90

90 — చంద్రకారకత్వము

”

91 — కుజకారకత్వము

93

92 — బుధకారకత్వము

94

93 — గురుకారకత్వము

95

94 — శుక్రకారకత్వము

96

95 — శనికారకత్వము

98

96 — రాహుకారకత్వము

99

97 — కేతుకారకత్వము

100

షష్ఠబిందువు.

98 దశాఫలఖండము.

101

99 దశావిభాగము పూర్వజన్మకర్మలు

102

విషయములు.

పుట

100	సక్షత్రదశా సంవత్సరములు	103
101	జననకాల మహాదశా శేషము	104
102	అంతర్దశా నిర్ణయము	105
103	రవిమహాదశా ఫలములు	106
104	చంద్రమహాదశా ఫలములు	107
105	కుజమహాదశా ఫలములు	108
106	బుధమహాదశా ఫలములు	108
107	గురుమహాదశా ఫలములు	109
108	శుక్రమహాదశా ఫలములు	109
109	శనిమహాదశా ఫలములు	110
110	రాహుమహాదశా ఫలములు	"
111	కేతుమహాదశా ఫలములు	111
112	నవగ్రహములకు శుభత్వములు	"
113	రాహుకేతుల విషయమై మఱియొక యోగము	113
114	" విశేషములు	"
115	" దోషప్రదములు	114
116	రాహుకేతువులకు శుభగ్రహసంబంధము	116
117	మహాదశ - అంతర్దశ ఫలము	117
118	ఆధిపత్యములవలన శుభములు	118
119	మహాదశలు - గ్రహస్థితివలన ఫలములు	119
120	దశాభుక్తి సాధనము	120
121	మారకత్వము యోగకారకత్వము - దశాఫలములు	121
122	గ్రహములకు దశలకు - అంతర్దశలకు సమిష్టిఫలములు	122
123	శనిశుక్రములకు పరస్పరదశలు	123
124	రవిశని పరస్పర దశాంతర్దశలు	125
125	కుజగురువులవలన ఫలములు	126
126	బుధ గురువులవలన ఫలములు	"

విషయములు.

పుట

127	సౌరసంవత్సర దశాక్రమము	127
128	దశాప్రమాణము	128
129	వర్ష దశాఫలములు	131
130	గురుశుక్రలకు జలములు	132
131	శనిరాహువులకు ఫలములు	133
132	వార్షికలగ్న దశాఫలములు	133

సప్తమ బిందువు.

133	నప్తజాతక సాధనము	133
134	” తాంబూలాది ప్రశ్నధ్రువాంశములు	134
135	ప్రశ్న నవాంశసాధనము	135
136	ప్రశ్న కాలంబున బృహస్పతిసంచారము తెలిసికొనుట	136
137	ప్రశ్న చింతాజ్ఞానము	137
138	స్వక్షేత్రాది గ్రహసంచారము	138
139	ఉచ్చాదిస్థాన స్థితిఫలములు	139
140	ప్రశ్న కాల పరిమితి	140
141	దిక్కులనుగుఱించి ఆషాఢము	141
142	పుష్పఫలాది ప్రశ్నఫలము	142
143	చంద్రుని తెలిసికొనువిషయము	”
144	వృచ్ఛిక చింతాజ్ఞానము	143
145	పిడికిటిలోనుండు వస్తువును తెలిసికొను విషయము	145
146	ప్రశ్న కాల పరిమితిఫలము	147
147	లగ్నాధిపతి కార్యాధిపతులు	148

అష్టమ బిందువు.

148	గర్భాధాన కాలము	149
149	నిషేక కాలనిర్ణయము	150
150	ప్రతినిధి రజోదర్శనము	151

151	జననమునకు గండనక్షత్రములు-శాంతులు మొదలగునవి	152
152	త్యాజ్యకాలంబున రజోదర్శనము- జననము- తదుక్త శాంతిక్రమము	154
153	అమృతఘడియలు ఫలము	155
154	దత్తపుత్ర స్వీకారము	,,
155	వివాహమునకుముందు పందిళ్ళు వగయరాలు	156
156	శుభలేఖ వ్రాయుటనుగుఱించి	,,
157	శంకుస్థాపనము కూర్మచక్ర ఫలము	157
158	గృహకర్ణికా చక్రఫలము	,,
159	వృషభకలశ చక్రఫలములు	158
160	దాసదాసీ చక్రఫలములు	159
161	గోవృషభమహిష్యాది చక్రశుద్ధి	160
162	అశ్వచక్రఫలము	,,
163	గజచక్రఫలము	161
164	శిబికా రోహిణీచక్రఫలము	,,
165	ఛత్రచక్రఫలము	162
166	మంచాకార చక్రఫలము	163
167	ధనుశ్చక్రఫలము	164
168	రథచక్రఫలము	,,
169	గానుగ చక్రఫలము	165
170	చేరుకు గానుగ	,,
171	హలచక్రము	166
172	(నౌక) ఓడచక్రఫలము	,,
173	దీపస్తంభము-చక్రఫలము	167
174	దిగుడుబౌపులు నూతులు	,,
175	స్తంభప్రతిష్ఠయొక్క ఫలము	168
176	ద్వారచక్రఫలము	,,

విషయములు.

పుట

177	అగ్ని చక్రఫలము	169
178	పేటికా చక్రఫలము	170
179	గ్రామార్వణము	"
180	ఉపనయన చక్రశుద్ధి	171
181	భూమిలో దనశల్యాదులు తెలిసికొనుట	"
182	నక్షత్రవిన్యాస క్రమము	172
183	తత్కాల రవిచంద్రసాధనము	173
184	రవ్యాది గ్రహదృష్టి వశాత్ఫలము	"
185	భూమిలోనుండు భాండములు తెలిసికొనువిషయములు	174
186	వివాహచక్రశుద్ధి	175
187	వివాహమునకు యోగ్యయోగ్య సంబంధనిర్ణయము	176

గ్రంథస్థ-విషయము సమాప్తము.

గ్రంథకర్త:
చర్ల లక్ష్మీ నృసింహ శాస్త్రి.

ఓం పరబ్రహ్మణే నమః .

ఉత్తర కాలామృతము.

శ్లో॥ శ్రీగారీప్రియనందనం సురవరంభక్తార్తినిఘ్నోద్ధతం ।
నాకేశాదిమరుద్గణార్చిత పదం నాగైకదంతోజ్వలం ।
కార్యారంభవిధానదా మమనసస్సందోహ సంపూజితం ।
విఘ్నధ్యంత సహస్రభానుమనిశంధ్యా యేకుమారాగ్రజమ్॥

శ్లో॥ వాణీసింధుకుమారికా గిరిసుతామూర్తిత్రయోద్భాసిनीం ।
కేయూరాదివిభూషణో జ్వలవపుశ్శృంగార వేషోజ్వలాం ।
శ్రీచక్రాంబుజపీఠమధ్య విలసల్లీలానురూపాన్వితాం ।
భక్తాభీష్టవరప్రదాం హృదినదా ధ్యాయామ్యహంకాళికాం॥

శ్లో॥ పాగేవాద్యదశేసమస్త ముదితం సంజ్ఞాదికంవిస్తరాత్ ।
జ్ఞేయంజాతకపద్ధతిం బుధముదేఽధపాశ్చికంచక్రమాత్ ।
స్పష్టంసూక్ష్మతరం త్రికాలఫలదం శార్దులవృత్తాంచితం ।
సంపద్వశ్యకరంప్రవచ్చి బహుధాకాలామృతేతూత్తరే ॥౧॥

అ॥ పాగేవ= పూర్వమందే, ఆద్యదశే= మొదటి భాగమగు పూర్వకాలామృతమునందు, సంజ్ఞాదికం= నక్షత్రాదులయొక్క సంజ్ఞలు మొదలగు, సమస్తం= సర్వము, విస్తరాత్= విపులముగ, ఉదితం= చెప్పబడినది, అధ= అనంతరము, జ్ఞేయం= తెలిసికొనతగినదియు, సూక్ష్మతరం= విశేషజ్ఞానముచే గ్రహింపతగినదియు సంపద్వశ్యకరం= విశ్వర్యమును కలుగజేయునట్టియు, జాతకపద్ధతిం= జాతకవిధానమును, పాశ్చికంచ= పశ్చిమవిధానమును, త్రికాలఫలదం= భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలములయందు ఫలమునిచ్చునవిగాన, క్రిమాత్= వరుసగ, స్పష్టం= అందఱకు తెలియునట్లుగాను, బహుధా= అనేకవిధములుగ, బుధముదే= విద్వాంసుల ప్రితికొఱకు, శార్దులవృత్తాంచితం= శార్దులవృత్తిములతో గూడియుండునట్లుగా ఉత్తరేకాలామృతే= రెండవభాగమగు ఉత్తరకాలామృతమునందు, ప్రవచ్చి= చెప్పుచున్నాను.

తా॥ మొదటిభాగమగు పూర్వకాలామృతమునందు నక్షత్రములు రాసులు గ్రహములు మొదలగువానిని గుఱించి సంజ్ఞాదికములన్నియు సవిస్తరముగ పూర్వమే జెప్పబడినవి. మరియు వివాహోపనయనాది ముహూర్తకముల గుఱించియు జెప్పబడెను గాన యిప్పుడు సర్వజనులకు శుభాశుభఫలంబులను దెలిసికొనుట యావశ్యకమై యున్నందున దానిని తెలియజేయునట్టిదియు నూత్ముబుద్ధితో గ్రహింపఁదగినదియు భూతభవిష్యద్వృతకమాన కాలముల ఫలమును దెలుపునట్టియు నైశ్వర్యాది ఫలమును జనవశీకరణమును కలిగించునట్టిదియునగు జాతకభాగమును ప్రశ్న భాగమును క్రమముగ నందఱికిని సులభముగ దెలియునట్లుగాను విద్వాంసులు సంతోషించునట్లుగాను అనేకవిధములగ రెండవభాగమగు నీయుత్తర కాలామృతమునందు కాధూలవృత్తములతో జెప్పుచున్నానని భావము.

జన్మకాలాది సాధన విధాన మాహా.

శ్లో॥ నాడ్యాద్యోజనుషిస్సుటశ్చ సమయశ్చోశ్చయంత్రాదిభిః । సాధ్యోహర్నిశమత్రసాయన రవేస్స్యాదిష్టకాలాదపి । ఖేటాన్ దృగ్గణితైకజాన్ స్ఫుటతరాన్ రాశ్యాదికాన్ సాధయేద్భావాన్ సంధియుతాన్ గురోస్తుకృపయా సాహ్లాదచిత్తస్సుధీః ॥ ౨ ॥

అ॥ అహర్నిశం = రాత్రియందుగాని పగలుగాని, జమషి = జననమందు నాడ్యాద్యః = ఘడియలు మొదలగు, స్ఫుటః = స్పష్టమగు, సమయః = కాలము, శంకోః = శంకువువల్లగాని, యంత్రాదిభిః = యంత్రములు మొదలగు వానిచేతగాని, సాధ్యః = సాధించతగినది, స్యాత్ = అగును, అత్ర = ఈవిషయమై, సుధీః = విద్వాంసుఁడు, సాహ్లాదచిత్తః = సంతోషమనస్కుడై, గురోః = గురువుయొక్క, కృపయా = దయచేత, దృగ్గణితైకజాన్ = దృగ్గణితమువల్ల నిణఁయింపఁబడినవియు, ఖేటాన్ = గ్రహములను, స్ఫుటతరాన్ = స్పష్టమైన, రాశ్యాదికాన్ = రాసులు మొదలగు వానిని, సంధియుతాన్ = సంధులతోగూడిన, భావాన్ = భావములను, సాయన రవేః = అయనాంశలతోగూడిన నూర్యునివల్లగాని, ఇష్టకాలాదపి = తనకునిష్టమైన కాలమువల్లగాని, సాధయేత్ = నిణఁయింపవలయును.

తా॥ రాత్రిగాని పగలుగాని జననకాలమునకు నిశ్చయమైన ఘడియ విఘడి యాదులను పండ్రెండు అంగుళములు ప్రమాణముగల శంకువువల్లగాని ఘడియారాది యంత్రములచేతగాని నిర్ధారణచేయవలయును. అనంతరము అయనాంశలతోగూడిన నూర్యునివల్లగాని యిష్టకాలమువల్లగాని దృగ్గణితకాస్త్రముచే నేర్పడియున్న నూర్యాదిగ్రహములను స్పష్టమగు రాశ్యాదులను సంధులతోగూడిన భావములను విద్వాం

నుండు సంతోషచిత్తుడగుచు గురువుయొక్క దయవలన నిర్ధారణ చేయవలయును. దీనిని గుఱించి యొక్కడ యుదాహరణ సహితముగ మూలములో నొక చక్రము లిఖింపఁబడినది. దానిని మూలగ్రంథమునందు చూచుకొనవలయును.

పాదచ్ఛాయలచే పగలు విఘడియలను నిశ్చయించు విధానము

శ్లో॥ పూర్ణాపూర్ణ దినాంతరేణ గుణితంస్యా ద్వాసరార్థంగ
ణః । సద్యోహఃపరమేదినేవి రహితోమధ్యాహ్నపాదాభవేత్ ॥ తాన్
పాదాన్ స్వపదే విశోధ్యవరహీనాహంతరేణాన్వితం । ఛేదాభాజితరాశి
లబ్ధమథతన్నాడ్యో వినాడ్యఃక్రిమాత్ ॥ 3 ॥

తా॥ పూర్ణాపూర్ణదినాంతరేణ = పూర్ణాహఃప్రమాణమునకు, హీనాహః
ప్రమాణమునకు మధ్యనుండు భేదఘడియలచేత, నాసరాధకం = తత్కాలదిన
ప్రమాణములో సగము ఘడియలను, గుణితం = హెచ్చింపగ, గణః = భాగింపఁ
బడురాశి, స్యాత్ = అగును, సద్యోహః = తత్కాలదిన బ్రహ్మణము, పరమేదినే =
పూర్ణదినప్రమాణములో, విరహితః = తీసివేయబడగ, మధ్యాహ్నపాదాః = మధ్యాహ్న
పాదచ్ఛాయలనఁబడును, తాన్ పాదాన్ = ఆపాదములను, స్వపదే = తన పాదచ్ఛాయ
లలో విశోధ్య = తీసివేసి, వరహీనాహంతరేణ = పూర్ణాహఃప్రమాణ అల్పప్రమాణ
భేదముతో, అన్వితం = కూడ, తత్ = ఆరాశిచే, అథ = అనంతరము, ఛేదాభాజితరాశి
లబ్ధం = వెనుకనుంచబడిన రాశిని భాగించగ వచ్చిన లబ్ధము, క్రిమాత్ = క్రిమముగ,
నాడ్యః = ఘడియలు, వినాడ్యః = విఘడియలు, భవేయః = అగుచున్నవి.

తా॥ అహఃప్రమాణమెంతవరకు వృద్ధియగునో యా చివరదినము పూర్ణ
దినము, అహఃప్రమాణ మెంతవరకు తగ్గునో ఆ చివర దినము అపూర్ణదినము,
అని చెప్పఁబడెను. కాబట్టి యీ రెండు దినములకు గల భేదము అయిదు ఘడియ
లుండును. ఎట్లునగా పూర్ణదినప్రమాణము 31-30 విఘడియలు అల్పదినప్రమాణము
22-30 లు కాబట్టి యీ రెండు దినములకుగల అంతరము 7 గే ఘడియలు. అందు
వలన పూర్ణదిన అల్పదిన ప్రమాణఘడియలకుగల అంతరమగు 7 గే ఘడియలచే
తత్కాలదిన ప్రమాణఘడియలలో సగమును హెచ్చించి యొకరాశిగా నుంజవల
యును. అనంతరము తత్కాలదినప్రమాణమును పూర్ణదినప్రమాణ ఘడియలలో
తీసివేయగా మిగిలినవి మధ్యాహ్నపాదచ్ఛాయలని చెప్పఁబడినవి. ఆమధ్యాహ్న
పాదములను అప్పుడు తానువేసిన పాదచ్ఛాయలలో తీసివేసి మిగిలిన సంఖ్యలో పూర్ణ
పూర్ణదినములకుగల భేదమగు 7 గే ఘడియలను కలిపి యా సంఖ్యచే పూర్వమురాశిగా
నుంచబడిన సంఖ్యను భాగవారించగా వచ్చిన లబ్ధము ఘడియలు విఘడియలుగా

నెఱుంగవలయును. ఇట్లు పాదచ్ఛాయలవలన పగలు జననకాల నమయమును గుర్తించవలయును. సూర్యోదయము మొదలు రెండుజాములకు లోపుగానైన యంతపొద్దు యెక్కినదనియు మధ్యాహ్నము మొదలు సాయంకాలము వరకునైన యెడల నింతపొద్దు యున్నదనియు తెలిసికొనవలయును. అదియెట్లునగా. రాత్రుల యందునక్షత్రాలవలన పొద్దును తెలిసికొనవలయును అదియెట్లునగా-

శ్లో॥ ఇనభాదిశిరోభాంతం శిరోభాదినభాంతకం । సప్తానితం ద్విగుణితం రాతౌత్రుఘటికాదికం ॥

తా॥ తాను వీదిగమందు రాత్రిప్రమాణమును వీసమమునందు జూడదలచునో సూర్యుడున్న నక్షత్రము మొదలు అప్పటి శిరోనక్షత్రమువరకు లెక్కింపగా వచ్చిన సంఖ్యలో 2 తీసివేసి మిగిలిన సంఖ్యను రెండుచే హెచ్చింపగావచ్చిన సంఖ్య ఘడియలగును ఇట్లు రాత్రి రెండుగామములకులోపుగా తెలిసికొనవలయును రెండు యామములకు పిమ్మట తెల్లవారువరకు నెట్లునగా - శిరోనక్షత్రము మొదలు సూర్యుడున్న నక్షత్రమువరకు లెక్కివెట్టి పూర్వమువలెనే 2 తీసివేసి ౨ చే గుణించగా వచ్చిన సంఖ్య యిన్ని ఘడియలపొద్దు యున్నదని గ్రహించవలయును. ఇట్లు పగలును రాత్రియందు తెలిసికొనకొనవలెను.

ఇతరులు చెప్పిన ఘడియల ననుసరించి వ్రాయబడిన జాతక నక్షత్ర ఘడియలను నిశ్చయించు విధము.

శ్లో॥ నాడ్యశ్చైవవినాడికాః కృత (౪) గుణాస్సూర్యోదయాన్నంద(౯)హృచ్చిష్టంద్రమఘాను రాత్రిసవకేస్యాజ్జనత్రభంద్రతః । యాద్వాపీష్టఘటీస్తథా విఘటికాస్తత్వాశ్వి (౨౨గి) హృచ్చేషతో బాణేలాః (౧గి) ఖగుణాచ్చ (3౦) బాణనిగమా (౪గి) షష్టిశ్చ (౬౦) బాణాద్రీయః ॥ ౭గి ॥

అ॥ సూర్యోదయాత్ = సూర్యోదయము మొదలుకొని, నాడ్యః = ఘడియలు వినాడికాః = విఘడియలు, కృతగుణాః = వాలిగింటిచేత హెచ్చింపబడినవై, నందహృత్ = తొమ్మిదిచే భాగింపగ, శిష్టం = మిగిలినవి, దస్రమఘానురాత్ = ఆశ్వని మఖ మూల అనునట్టి, త్రినవకే = మూడునవకములయందును నొకదానియందు, జన్మభం = జన్మనక్షత్రమగును, దస్రతః = ఆశ్వని మొదలుగా, స్యాత్ = అగును, యద్వా = అలాగుకానియెడల, ఇష్టఘటీః = తత్కాలఘడియలను, తథా = ఆప్రకారముగానే, విఘటికాః = విఘడియలను, తత్వాశ్విహృత్ - ౨౨గి చే భాగింపగ, శేషతః = మిగి

లిసవి ఘడియలలో (బాణేలూ- ౧గే గాని, ఖగుణాశ్చ- ౩౦ గాని, బాణనిగమాః- ౪గే గాని, షష్టిశ్చ ౬౦ గాని, బాణాద్రయః= ౭గే గాని తీసివేయవలయును.

శ్లో॥ శుద్ధాస్తావిఘటీః క్రమాన్నరవధూ పుంస్త్యాదిభేదస్త్రితో । మాందీరాశినవాంశయోర్జ్వన నభాచ్ఛంద్రిక్షన్తోవావదేత్ । తత్తద్రాశివశాచ్ఛ సప్తమగృహ తత్తత్త్రికోణాచ్ఛవా । జన్మస్యాన్నవమాంశరాశి పవశాద్వీర్యాధికా తద్వదేత్ ॥ ౬ ॥

అ॥ శుద్ధాః= శేషించిన, తాః= ఆ, విఘటీకాః = విఘడియలు, క్రమాత్= క్రమముగ, నరవధూపుంస్త్యాదిభేదః=పురుషుఁడు, స్త్రీ= పురుషుఁడు, స్త్రీ=అను నట్టిభేదముగ, స్మృతః= చెప్పబడినది, మాందీరాశినవాంశయోః= మాందీగ్రహ నవాంశలయందైనను, జననభాత్ = జన్మనక్షత్రమువల్లనైనను, చంద్రిగృతః=చంద్ర నక్షత్రమువల్లనైనను, తత్తద్రాశివశాచ్ఛ= ఆయారాసులవల్లనుగాని, సప్తమగృహత్= వీడవరాశివల్లనుగాని, తత్తత్త్రికోణాచ్ఛవా = ఆయారాసులకు త్రికోణరాసులవల్లనుగాని, నవమాంశరాశిపవశాత్ = నవమాంశాధిపతివల్లనుగాని, వీర్యాధికాత్ = బలముగలదానివల్ల, జన్మ= జన్మకాలము, స్యాత్= ఆగును, తత్ = దానిని, వదేత్ = నిర్ధారణచేసి చెప్పవలయును.

తా॥ సూర్యోదయము మొదలుకొని జన్మసమయము వరకునైన ఘడియలను విఘడియలను విఘడియలలోనికి మార్చి ఆవిఘడియలను ౬ చే గుణించి ౮ చే భాగింపగవచ్చిన శేషమును ౨౭ నక్షత్రములలో ౩ నవకములుండును కాబట్టి అశ్వని గాని మఘుగాని మూలగాని అనునట్టి మూడు నవకములలో నేవకమందు జన్మనక్షత్రముకలదో చూచుకొనవలయును. అదియును అశ్వని మొదలుగా లెక్కపెట్టవలయును. మఱియు ౧గే విఘడియలకు ఒక్కొక్కనక్షత్రము వంతున నితరులుచెప్పిన సమయము వరకునుండు ఘడియలలో కలుపుటగాని తీసివేయుటగాని చేసియెడల జన్మనక్షత్రము సరిపోవునో చూచుకొనవలయును. దీనివలన జనన కాల ఘడియలను నిర్ణయించుకొనవచ్చునని యొకరి మతిముకలను. ఇదియునుగాక నింకొక విధముకలను ఇతరులు చెప్పిన ఘడియలను విఘడియలను విఘడియలలోనికిమార్చి వాటిని ౨౨గే చే భాగహరింపగావచ్చిన శేషముకు విఘడియలలోను ౧గే-౩౦=౪గే-౬౦ ౭గే- అనునట్టి సంఖ్యలలో సరిపోవునట్టి సంఖ్యను తీసివేసి పురుషస్త్రీ విచక్షతతెలిసికొనవలయును. అదియెట్లునగా పైన చెప్పబడిన అయిదు సంఖ్యలలో మొదటిది పురుషుడు, రెండవది స్త్రీ, మూడవది పురుషుడు, నాల్గవది స్త్రీ, ఆయిదవది పురుషుడు, అని జాతకవిషయమై నిర్ణయించవలయును. ఆవిధముగాను సరిపోనియెడల వెనుక సంఖ్యలోనికి గాని ముందుసంఖ్యలోనికిగాని జరిపి జన్మకాలమును సరిపుచ్చుకొనవలయును. మాందీగ్రహముండునట్టి రాశివల్లగాని నవాంశవల్లనుగాని జన్మరాశివల్లను

గాని చంద్రుడున్న రాశివల్లగాని మరియు నితరరాసులవల్లగాని సప్తమరాశి వల్లగాని
ఆయామూల త్రికోణరాసులవల్లగాని నవమాంశాధిపతియొక్క రాశివల్లగాని యేది
బలాధిక్యముగా నుండునో విచారించి లగ్న నిశ్చయము చేయవలయును.

మాందీగ్రహనయనం గుళికగ్రహనయనంచాహ.

శ్లో॥ చారుః (౨౬) ఖారి (౨౨) జటా (౧౮) వయో (౧౪)
నట (౧౦) తనూ (౬) రూపం (౨) దుమానాహతం । ఖాంగా (౩౦)
ప్తం రవివాసరాదిఘటికా స్తత్కాలభేదమందజః । రాత్రీర్మానమహాః
ప్రమాణమహి (౮) హృత్థండప్రమాణం భవేదర్కాద్యశనివాస
రాంతదివసే వారేశ్వరాత్థండపాః ॥౨॥ అంత్యాంశోహినిరీశ్వరస్తు గుళి
కశ్వన్యంశకస్తన్నిశో వారేశాదిహపంచమాదిత ఆయంఖండాంతభేం
శేభవేత్ । స్యాతాంమందసుతావృభౌ వతిఖలావిత్యేవమూచేముని ।
ర్మాండవ్యః కిలయత్రైతౌనివసతో తత్త్రైవహనిప్రదౌ ॥ ౮ ॥

ఆ॥ చారుః= ౨౬, ఖారి= ౨౨, జటా= ౧౮, వయో= ౧౪, నట= ౧౦
తనూ= ౬, రూపం= ౨, అని, రవివాసరాదిఘటికాః= ఆదివారము మొదలుకొని
ఘడియలు చెప్పబడినవి. ఈచెప్పబడిన సంఖ్యలచేత, దుమానాహతం= తత్కాలా
హాప్రమాణము హెచ్చింపబడినదై, ఖాంగాప్తం= ముప్పదిచేత భాగింపబడగా,
తత్కాలభే= ఆల్పము ననుసరించిన లగ్నమునందు, మందజః= శనికుమారుడగు
మాందీగ్రహమునందును, రాత్రీః= రాత్రియొక్క, మానం= ప్రమాణము, అహాః
ప్రమాణం= పగటిప్రమాణము, ఆహిన్యాత్= ౮ చేత భాగింపబడగ, ఖండప్రమా
ణం= ఒక్కొక్కభాగముయొక్క ప్రమాణము, భవేత్= అగును, అర్కాద్యాశని
వాసరాంతదివసే= ఆదివారము మొదలు శనివారము పర్యంతము పగటియందు,
వారేశ్వరాత్= ఆయావారాధిపతి మొదలు, ఖండపాః= భాగాధిపతులగుదురు,
అంత్యాంశోహి= ఎనిమిదవంశమైతే, నిరీశ్వరః= అధిపతిలేనిది, గుళికస్తు= గుళిక
గ్రహమైతే, శ్వన్యంశకః= శనియొక్క అంశము, తన్నిశస్తు= ఆరాత్రియందైతే,
వారేశాత్= వారాధిపతిమొదలు, పంచమాదితః= ఆయిదవగ్రహము మొదలుగా,
ఆయం= ఈగుళికగ్రహము, ఖండాంతభేంశః= ఖండాధిపతియై, భవేత్= అగును,
మందసురో= శనికుమారులగు, ఉభా= మాందీగుళికలిద్దరును, అతిఖలౌ= మిక్కిలి
క్ూరులై, స్యాతాం= అగుదురు. తౌ= వారిరువురు, యత్ర= ఎచ్చట, నివసతౌ=
ఉండురో, తత్త్రైవ= అచ్చటను, హనిప్రదౌ= కీడునిచ్చువారు, స్యాతాంకిల+అగు
కున్నారగుదా, ఇత్యేవం= ఈప్రకారముగ, మాండవ్యః= మాండవ్యుడను, మునీః=
మునీశ్వరుడు, ఊచే= చెప్పెను.

మాండీగుళిక గ్రహానయనమును చెప్పచున్నాడు. రాత్రింబవలును సమ కాల ప్రమాణముగల దినములయందు ఆదివారమునాడుదయము మొదలు ౨౬ ఘడియలకును, సోమవారమున ౨౨ను, మంగళవారమున ౧౮ ను, బుధవారమున ౧౪ను, గురువారమున ౧౦ ను, శుక్రవారమున ౬ ను, శనివారమున ౨ ను, శనికుమారుడగు మాండిగ్రహముండును. మరియు పగటి ప్రమాణము హెచ్చుతగ్గులుగానున్నప్పుడు అప్పటి అహాప్రమాణముచే పైన చెప్పబడిన సంఖ్యలను హెచ్చించి ౩౦ దినభాగింపవలయును. ఇట్లు త్రైరాశిక విధానముచే ఆయా కాలములయందు నిణాణింపవలయును. ఇతను గుళికగ్రహము నిర్ణయించుట యెట్లనగా - పగటిప్రమాణమునుగాని రాత్రి ప్రమాణమునుగాని ౮ భాగములు చేయవలయును. పగటియందు గళికగ్రహాలయనమును విచారించునప్పుడు ఆదివారము మొదలు శనివారము పర్యంతము వారాధిపతుల క్రమముగ ౭ భాగములకు ౭ గ్రహము లధిపతులగుదురు. శనిభాగ మే గుళికగ్రహానయనమని చెప్పబడును. ఎనిమిదవ భాగమునకు నేగ్రహాధిపత్యములేదు కాబట్టి యాభాగము శూన్యమనుకొనవలయును. రాత్రియందు విచారించునప్పుడు ఆవారాధిపతికి నైదవగ్రహము మొదలిడి ౭ భాగమువకు నేడుగ్రహము లధిపతులగుదురు. పూర్వమునలెనే శవ్యంశమే గుళికయనబడును. ఇట్లు మాండీ గుళికలిరువురు శనియంశము కలవారు కాబట్టి మిక్కిలి సాపులనియును వారేభావము నందుండెదరొ యాభావమునకు కీడు చేయుదురనియును మాండవ్యమహాముని చెప్పెను.

జన్మలగ్నాత్మతగా గృహనిర్ణయ మాహ.

శ్లో॥ కర్కాజాళివణిష్టుటేషు జననంచేత్ప్రాగ్గృహేస్యా చ్ఛి శ్లోసింహేవామకరేపివాయది భవేద్యామ్యేవృషేపశ్చిమే | కన్యాచాప నృయుగ్మేషు జననంచేత్స్వామదీచ్ఛాందీశీ | త్యేవంలగ్ననవాంశ యోర్బల వశాత్తత్తద్గృహంత్యాదిశేత్ || ౯ ||

అ॥ కర్కాజాళివణిష్టుటేషు = కర్కటకము మేషము తుల వృశ్చిక కుంభ రాసులయందు, శ్లో॥ = శిశువుయొక్క జననం = పుట్టుక, స్యాచ్ఛేత్ = ఆయిన యెడల, ప్రాగ్గృహే = తూర్పుగానుండు గృహమునందు, భవేత్ = అగును, సింహే వా = సింహమునందైనను, మకరేపివా = మకరమునందైనను, భవేద్య = జననమైన యెడల, యామ్యే = దక్షిణగృహమునందగును, వృషే = వృశభమునందైన యెడల, పశ్చిమే = పడమటి గృహమునందగును, కన్యాచాపనృయుగ్మేషు = కన్యధనస్సు మిధున మీనరాసులయందు, జననంచేత్ = జననమైనయెడల ఉదీచ్ఛాందీశీ = ఉత్తర తిక్కునుండు గృహంబున, స్వాత్ = ప్రసవమగును, ఇత్యేవం = ఈప్రకారముగ లగ్ననవాంశయోః = లగ్నముయొక్క నవాంశముయొక్క, బలవశాత్ = బలాధిక్యము వల్ల తత్తద్గృహంతు = ఆయాగృహమును, ఆదిశేత్ = నిణాణింపవలయును.

తా॥ జనన లగ్నమువలన నేదిక్కుననుండెడి గృహమునందు ప్రసవించినదొ చెప్పుచున్నాడు. శిశువుయొక్క జననము కర్కటకము మేషము వృశ్చిక కుంభ రాసుయందైన యెడల తూర్పుయింటియందనియు, సింహ మకరరాసులైన యెడల దక్షిణగృహమనియు, వృషభమైనయెడల పశ్చిమగృహమతియు, కన్యధనుస్సుమిధున మీనరాసులైన యెడల నుత్తరగృహమనియు, లగ్నముయొక్కగాని దానిననాంశము యొక్కగాని బలాధికమువలన నేదిక్కుననుండెడి గృహమునందు ప్రసవించినది నిర్ణయించవలెను

{ జన్మసమయే పితృస్థితప్రదేశం మాతృ
స్సఖాసుఖ ప్రసవంచాహ. }

శ్లో॥ లగ్నంశీతకరేనపశ్యతి చరేగ్రామాంతరేచస్థిరే | స్వగ్రామేద్వితనూదయేయదితదామార్గేపితుస్సాస్థిస్థితిః | అరేభాగ్యవతేఽధవాప్త మగతేత్వేతద్భవేదన్యథా | చేన్నైవంసహితేఖలై ర్యది విధౌమాతుః ప్రసూతిశ్శ్రమాత్ || ౧౦ ||

తా॥ శీతకరే = చంద్రుడు, లగ్నం = లగ్నమును, పశ్యతి = చూడనివాడగుచుండగా, చరే = చరరాశియగుచుండగాను, పితుః = తండ్రియొక్క, స్థితిః = నివాసముగ్రామాంతరే = అన్యగ్రామమందును, స్థిరే = స్థిరలగ్నమగుచుండగా, స్వగ్రామే = తనయొక్క గ్రామందును, ద్వితనూదయేయది = ద్వీస్వభావరాశియైనయెడల, మార్గే = మార్గమంబును, స్యాత్ = అగును, అరే = నూర్యుడు, భాగ్యవతే = నవమరాశియందును, అధవా = ఆలాగుకాని పక్షమందు, అన్యథా = అన్యథాని పొందినవాడగుచుండగ, ఏతత్ = వైనచెప్పబడినది, భవేత్ = అగును, అన్యథాచేత్ = మరియొక విధముగ నున్నయెడల, ఏవం = ఈప్రకారముగ, నభవతి = కాదు, విధౌ = చంద్రుడు, ఖలైః = కూరగ్రహములతో, సహితేయది = కూడియుండిన యెడల, శ్రమాత్ = ఆయాసమువలన, మాతుః = తల్లియొక్క, ప్రసూతిః = ప్రసవము, స్యాత్ = అగును.

తా॥ లగ్నము చరరాశియై చంద్రుని పక్షము లేకున్నయెడల జననకాలమునకు తండ్రి యితరగ్రామమందుండును. స్థిరరాశియైనయెడల స్వగ్రామమందుండును. ద్వీస్వభావరాశియైన యెడల మార్గమధ్యమందుండును. ఈవైన చెప్పబడిన విషయము నూర్యుడు నవమరాశియందుగాని అన్యథాని పొందినవాడగుచు లేని పక్షమందు జరుగదు. మరియు చంద్రుడు కూరగ్రహములతో కూడి యుండిన యెడల తల్లి కష్టముగా ప్రసవించును.

{ ప్రసూతి గృహస్థిత మనుష్యదీపతైల
వర్తిత్వాదాది నిర్ణయమాహ }

శ్లో॥ లగ్నేంద్వంతరగాఃప్రసూతి గృహగాభాహ్యేతుబాహ్యం
గతా । శ్చంద్రాత్తైలమథోదయాదపి భవేద్వర్తీచదీపోరవేః । అర్క
శుక్రకుజాగుమందశశి విష్ణివాదిగీశాః క్రమాత్కేంద్రస్థాధికవీర్యవత్త
గదిశోద్వారంభవేదగ్రతః ॥ ౧౧ ॥

ఆ॥ లగ్నేంద్వంతరగాః = లగ్నమునకు చంద్రునకు మధ్యనుండు గ్రహముల
సంఖ్యాప్రకారము, ప్రసూతిగృహగాః = నూతికాగృహమందు అందరు మనుష్యు
లుందురు, బాహ్యంగతాః = చంద్రలగ్నములమధ్యనుండు సంఖ్యానుసారము, బాహ్యే
తు = నూతికాగృహమునకు వెలుపలనుందురు, చంద్రాత్ = చంద్రునివల్ల, తైలం =
తైలమును, ఉదయాత్ = లగ్నమువలన, వర్తీచ = వర్తియును, అథ = అనంతరము,
రవేః = సూర్యునివలన, దీపః = దీపము, భవేత్ = తెలియదగినదియగును, అర్కః =
సూర్యుడు, శుక్ర = కుజాః, శుక్ర = శుక్రుడు, కుజ = అంగారకుడు, ఆగు = రాహువు,
మంద = శని, శశి = చంద్రుడు, విట్ = బుధుడు, జీవాః = బృహస్పతి, క్రమాత్ =
తూర్పుమొదలు వరుసగా, దిగీశాః = దిక్పతులగుదురు, కేంద్రస్థాధిక వీర్యవత్తగదిశః,
కేంద్రస్థ = కేంద్రస్థానమందున్న, అధికవీర్య = మిక్కిలి బలముగల, ఖగదిశః = గ్రహము
యొక్క దిక్కునకు, అగ్రతః = ముందు, ద్వారం = ద్వారము, భవేత్ = అగును.

తా॥ ప్రసూతి సమయమందు నూతికాగృహములో నెందరు మనుష్యులుండి
నదియు చమురు వర్తిదీపము మొదలగువానియొక్క వివరమును చెప్పుచున్నాడు.
లగ్నముమొదలు చంద్రుడున్న రాశివరకు నెందరు గ్రహములుందురో అందరు మను
ష్యులు నూతికాగృహములోనుందురు. చంద్రుడు మొదలు లగ్నమువరకు నెందరు
గ్రహములుందురో అందరు మనుష్యులు నూతికాగృహమునకు వెలుపలనుందురు. శుభ
గ్రహములనుబట్టి నువాసినీ స్త్రీలను పాపగ్రహములనుబట్టి విధనాస్త్రీలను నిణక
యించవలయును. గ్రహముల జాతిననుసరించి స్త్రీలయొక్క జాతినికూడ చెప్పదగును.
చంద్రుడు రాశిలో ప్రారంభమందేయున్న యెడల విశేషముగ చమురు కలదనియు
మధ్యభాగములో నున్నయెడల సగము చమురు కలదనియు అంత్యభాగములోనున్న
యెడల స్వల్పముగ చమురు కలదనియు నీప్రకారము రాశిలో భుక్తమగు భాగం
ననుసరించి చమురునుకూడ తెలిసికొనవలయును. వర్తినికూడ లగ్నముయొక్క భుక్త
ప్రకారము అధికము సమానము స్వల్పము అనునట్టివివరమును గ్రహించవలయును.

సూర్యుడు చరరాశియందుండే నేని దీపమును ఇటు అటుతీసుకుని వెళ్ళుచున్నారనియు, స్థిరరాశియందున్న యెడల ఒక్కచోటనేయుంచురనియు ద్విస్వభావరాశియందున్న యెడల దీపము కదలుచున్నదనియు చెప్పవలయును. సూర్యుడు, శుక్రుడు, అంగారకుడు, రాహువు- శని- చంద్రుడు- బుధుడు- బృహస్పతి- అనునీయెనిమిదిగ్రహములును తూర్పు మొదలగు నెనిమిదిదిక్కులకు నధిపతులగుదురు. కాబట్టి వీరిలోబలము గల గ్రహములయొక్క కేంద్రస్థానస్థితివనుసరించి యాదిక్కునందు నూతికాగ్రహమునకు ద్వారము కలదని తెలిసికొనవలయును. ఇందులో కొన్నివిషయము లీగ్రంథమందులేకున్నను ఇతర జ్యోతిషగ్రంథముల ననుసరించి చెప్పబడినవి.

ఇతి కాలిదాస విరచితే ఉత్తరకాలామృతే

జన్మకాల లక్షణ విశదీకరణం నామప్రథమబిందు స్సమాప్తః.

అథ ద్వితీయబిందు ప్రారంభః.

ద్వాదశరాశ్యాత్మకచక్రస్య పురుషస్త్రీభేదేనాంగ విభాగమాహ.

శ్లో॥ సర్వేద్వాదశరాశయస్సముదితా లగ్నాదిషట్కాంతనో |
ర్యామ్యాంగంశతనో స్త్రీయస్తదితరేషట్కాంతరాంగంభవేత్ | లగ్నం
ప్రాణమయం శశిస్థభవనందేహస్థయోస్తత్ఫలం | భావాద్భావపతేశ్చ
కారకవశాత్తత్ఫలం యోజయేత్ || ౧ ||

ఆ॥ సర్వే = సమస్తమైన, ద్వాదశరాశయః = పండ్రెండురాసులు, సముదితాః = చక్రమునందు చెప్పబడినవి. లగ్నాదిషట్కాంతనో = లగ్నముమొదలు ఆరురాసులు, తనోః = శరీరమునకు, యామ్యాంగం = పూర్వాంగముగాను, తదితరే = ఆరాసులకుంటే నితరరాసులు, స్త్రీయః = స్త్రీస్వరూపముగు, తనోః = శరీరమునకు, ఉత్తరాంగం = ఉత్తరాంగముగాను, భవేత్ = అగును, లగ్నం = లగ్నము, ప్రాణమయం = ప్రాణస్వరూపము, శశిస్థభవనం = చంద్రుడున్న రాశి, దేహః = శరీరము. తయోః = ఆరెండురాసులవల్లను, తత్ఫలం = ఆఫలమును చెప్పవలయును, భావాత్ = భావమువల్లను, భావపతేశ్చ = భావాధిపతివల్లను, కారకవశాత్ = కారకునివల్లను, తత్ఫలం = ఆయాఫలములను, యోజయేత్ = యోచింపవలెను.

తా॥ పండ్రెండురాసులుగల యీచక్రమునందు పూర్వోత్తరాంగవిభాగమును పురుష స్త్రీభేదమును చెప్పుచున్నాడు. మేముముదలు మీసమువరకునుండు పం

ద్రోండురాసులును ఒకచక్రముగ జెప్పబడినది. దానిలో లగ్నముమొదలు ఆరురాసులు జాతకునకు కుడిభాగమనియు మిగిలిన యారురాసులు స్త్రీస్వరూపమైనయెడమభాగమనియు చెప్పబడెను. మరియు లగ్నము పాణిమనియు చంద్రుడున్నరాశి దేహమనియు చెప్పబడెనుగాన వాట్లవల్లను భావమువల్లను భావాధిపతివల్లను భావకారకునివల్లను ఆయాఫలములను తెలిసికొనవలెను.

{ ఇక్కడ కొంత గ్రంథము వదలివేయబడినది }
{ మూలములో చూచుకొనవలయును. }

అథ గ్రహణాం మిత్రశత్రు త్వాదికం బలసాధనశ్లోపయోగి త్వేనాహ

శ్లో॥ చంద్రదేజ్యాపనిజాదివాకర బుధౌసూర్యేందు జీవాస్తత ।
శుక్రార్కారవిచంద్రభూమి తనయాజ్ఞార్కీజ్ఞ శుక్రౌక్రమాత్ । మిత్రా
ణ్యుష్ణకరా తతస్తు రిపవోమందాసురేజ్యోతత । శూన్యంజ్ఞోవిధురేవ
భార్గవబుధావాదిత్యచంద్రౌతత । సూర్యాదిత్రితయంక్రమాద్దినకరా
దన్యేసమాస్యస్తత । స్తత్కాలాచ్చవిసర్గతశ్చ ఖచరాః కల్పస్త్వ
ధీష్ఠాదయః ॥ ౨ ॥

అ॥ చంద్రదేజ్యాపనిజాః= చంద్రగురుకుజులును, దివాకరబుధౌ=నూర్యబుధులును, సూర్యేందుజీవాః= నూర్యచంద్ర బృహస్పతులును, తతః=అనంతరము, శుక్రార్కౌ=శుక్రనూర్యులును, రవిచంద్రభూమితనయాః=నూర్యచంద్రకుజులును, జ్ఞార్కీ=బుధశనులును, జ్ఞశుక్రా= బుధశుక్రులును, ఉష్ణకరాత్= నూర్యుడుమొదలుకొని, క్రమాత్= క్రమముగ, మిత్రాణి= మిత్రులగుదురు, తతస్తు= అటుపిమ్మటనైతే, మందాసురేజ్యో= శనిశుక్రులును, తతః= అనంతరము, శూన్యం= రేడు (అనగా చంద్రునకు శత్రువులేదు) జ్ఞః= బుధుడు, విధురేవ=చంద్రుడును, భార్గవబుధౌ=శుక్రబుధులును, ఆదిత్యచంద్రౌ= నూర్యచంద్రులును, తతః= అనంతరము, సూర్యాదిత్రితయం= నూర్యచంద్రకుజులును, దినకరాత్= నూర్యుడు మొదలుకొని, క్రమాత్= వరుసగా, రిపవః= శత్రువులు, అన్యే= ఇతరమగునవి, సమాః=సములై, స్యుః= అగుదురు, తతః= అటుపిమ్మట, తత్కాలాచ్చ= ఆయా కాలములనుబట్టి, విసర్గతశ్చ= స్వభావమువల్లను, ఖచరాః=గ్రహములు, అధీష్ఠాదయః=అధిమిత్రులు, కల్పస్త్వ= కల్పించఁతగినవారై, స్యుః= అగుదురు.

తా॥ బలమును సాధించుటకు నుపయోగకరమైనందువల్ల గ్రహములకుమిత్రత్వ శత్రుత్వాదికమును జెప్పుచున్నాడు. పూర్వకాలామృతలో ఒక్కొక్కగ్రహము

నకు ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగ మిత్రులను శత్రువులను సములను చెప్పియున్నాడు. ఇక్కడ నూర్యుడు మొదలు శనివరకునుండు 7 గ్రహములకు ముందుమిత్రులనుపిమ్మట శత్రువులను మిగిలినవారిని సములనియు వరుసగచెప్పియున్నాడు. అది నిర్ణయించుట యెట్లునగా- ఏకవచనముగాగాని ద్వివచనముగా గాని బహువచనముగా గాని పదము ఎంతవరకు నిలిచియుండునో అంతవరకునుండు గ్రహములనుగ్రహించవలెను. అనిర్ణయ ప్రకారము నూర్యునకు చంద్రగురుకుజులు, చంద్రునకు నూర్యబుధులు అంగారకు నకు రవిచంద్రగురులు, బుధునకు శుక్రనూర్యులు, గురునకు నూర్యచంద్రాంగారకులు శుక్రునకు బుధశనిలు, శనికి బుధ శుక్రులు, ఇట్లు వరుసగా ముందు మిత్రులనుజెప్పి పిమ్మట శనిశుక్రులు, చంద్రునకు శత్రువులులేరు, బుధుడు, చంద్రుడు, శుక్రబుధులు నూర్యచంద్రులు, నూర్యచంద్రాంగారకులు ఇట్లు వరుసగా శత్రువులను చెప్పియున్నాడు. ఆయాగ్రహములకు మిత్రులను శత్రువులను చెప్పగా మిగిలిన గ్రహములను సమగ్రహములనుగా తెలిసికొనవలయును. అదియు నెట్లునగా నూర్యునకు చంద్రగురుకుజులు మిత్రులనియు శనిశుక్రులు శత్రువులనియు చెప్పటచే మిగిలినగ్రహము బుధుడు కాబట్టి బుధుడు శనిమిత్రుడు. చంద్రునకు నూర్యబుధులు మిత్రులనియు శత్రువులు లేరనియు చెప్పినందున మిగిలిన కుజగురుకుకృశిశనిలు సములని తెలిసికొనవలయును అంగారకునకు రవిచంద్రగురులు మిత్రులనియు బుధుడు శత్రువునియు చెప్పియున్నందున మిగిలిన శుక్రశనిలు సములని తెలిసికొనవలయును. ఈప్రకారమే మిగిలిన గ్రహములకు గ్రహించవలయును. ఇంక నధిమిత్రత్వాదికమును నిర్ణయించుట యెట్లునగా- తత్కాలమువల్లను నైసర్గికమువల్లను రెంటిచేతను మిత్రుడగువాడు అధిమిత్రుడనియు ఈరెంటిచేత శత్రుడగువాడు అధిశత్రువునియు నొకదానిచే మిత్రత్వము నొకదానిచే శత్రుత్వమునుగలిగియున్నవాడు సముడనియుగ్రహింపవలయును మరియు నొకదానిచే మిత్రుడు నొకదానిచే సముడునగువాడు మిత్రుడనియునొకదానిచే సముడు నొకదానిచే శత్రువునగువాడు శత్రువునియు గ్రహింపవలయును. ఇట్లు నిసర్గమిత్రత్వాదిబలమును అధిమిత్రత్వాదిబలమును విచారించి ఫలములను చెప్పవలయును. ఈగ్రంథములో నిసర్గమిత్రత్వాదికమును జెప్పి దీనివల్లను తత్కాలమువల్లను అధిమిత్రత్వాదికమును కల్పించవలయునని చెప్పియుండెను. అందుచుగురించి యితరగ్రంథప్రమాణము ననుసరింపవలసియున్నది. కాబట్టి వరాహ మిహిరుడు దీనిని గురించి చెప్పిన దేవునగా- శ్లో॥ అన్యోన్యస్యధనవ్యయాయ సహజవ్యాపారబంధుస్థితా । సత్కారేనువృద్ధస్వతుంగ భవనేవ్యేకేరయస్త్వన్యథా॥ అనగా ప్రతిగ్రహమునకుతత్కాలముందున్న రాశికి ౧-౧౨-౧౧- ౩- ౧౦- ౬ స్థానములనుండును వాటియొచ్చస్థానములయందున్నవాడు తత్కాల మిత్రులనియు మిగిలిన స్థానముల యందున్నవారు తత్కాల శత్రువులనియు చెప్పియున్నది. ఇందుకు సుదాహరణము నూర్యునకునంగా

చక శుక్రలు చతుర్థస్థానమందుండిన యెడల చతుర్థస్థానమందున్న వారు తత్కాలమిత్రులని పూర్వము చెప్పబడియుండుటచే అంగారకుడు స్వభావమునేతను తత్కాలము చేతను రెండువిధములచేత మిత్రత్వము సంభవించుటచే నూర్యునకు నధిమిత్రుడనియు శుక్రుడు స్వభావముచే శత్రువు తత్కాలముచే మిత్రుడు నగుటచే సముడనియును గ్రహింపవలయును. ఈవిధముగానే తక్కిన గ్రహములకు నధిమిత్రత్వ శత్రుత్వాదికమును నిర్ణయించి ఫలములను విచారించి చెప్పవలయును.

అథమేషాది రాశ్యధిపతినిర్ణయం వర్ణ భాగంచాహ.

శ్లో॥ భౌమశ్శుక్రబుధేందుసూర్య శశిజాశ్శుక్రాగ్రజీవైనయో |
మందేజ్యోక్రమశః క్రియాదిగృహపాస్స్యా దాద్యవర్గోగృహం | హో
రాతస్యదశం త్రిభాగమితం ద్రేక్కాణమిత్యాచిరే | సప్తాంశోనవమస్త
థార విలవస్త్రింశాంశకోవర్ణజాః || 3 ||

అ॥ భౌమః=అంగారకుడు, శుక్ర=శశిజాః, శుక్ర=శుక్రుడు, బుధ=బుధుడు, ఇందు=చందుడు, సూర్య = సూర్యుడు, శశిజాః=బుధుడు, శుక్రాగ్రజీవైనయః=శుక్ర=శుక్రుడు, ఆర=అంగారకుడు, జీవ=బృహస్పతి, వినయః=శని, ఇనుడనగా సూర్యుడు వాని కుమారుడు ఐనుడని చెప్పబడును. మందేజ్యోక్రమంద = శని, ఇజ్యోక్ర=బృహస్పతి, ఈ గ్రహములు, క్రిమశః=వరుసగా, క్రియాదిగృహపాః=మేషము మొదలు పండ్రెండు రాసులకును అధిపతులై, భవంతి=అగుచున్నాడు, ఆద్యవర్గః= మొదటివర్గమగురాశి, గృహం= ఆయాగ్రహమునకు గృహమై, స్యాత్= అగును, తస్య= ఆరాశిలో, దశం = సగము, హోరా= హోరయని చెప్పబడును, త్రిభాగమితం= రాశిలో మూడవ వంతును, ద్రేక్కాణమితి= ద్రేక్కాణమని, ఊచిరే= చెప్పిరి, సప్తాంశః= ఏడవభాగము సప్తాంశమనబడును, నవమః= తొమ్మిదవపాలు నవమాంశమనబడెను, తథా= అప్రకారముగానే, రవిలవః= పండ్రెండవ భాగము ద్వాదశాంశమనబడెను, త్రింశాంశకః= ముప్పదియవభాగము, త్రింశాంశమనబడెను, నర్ణజాః= ఈయేడు నామధేయములు ఏడువర్ణములవల్లను కలిగినవి.

తా॥ మేషాది పండ్రెండు రాసులకు నధిపతులను సప్తవర్ణములను చెప్పుచున్నాడు. మూలములో చెప్పబడిన గ్రహముల వరుసను సూర్యుడు సింహరాశికిని, చందుడు కర్కటరాశికిని, అంగారకుడు మేషవృశ్చికములకును, బుధుడు మిథున శవ్యా రాసులకును, బృహస్పతి ధనర్మిర రాసులకును, శుక్రుడు వృషభ తులారాశులకును శనిమకర కుంభరాసులకును, అధిపతులు. మరియు రాశి కిం భాగములుకలది కాబట్టి ఆరాశియంతకును అధిపత్యము కలిగియున్నప్పుడు వానికి గృహమని చెప్పబడును. మరియు రాశిలో సగభాగము హోరయనియు, మూడవభాగము ద్రేక్కా

ణమనియు, నేడవభాగము సప్తాంశమనియు, తొమ్మిదవభాగము నవమాంశమనియు, పండ్రెండవభాగము ద్వాదశాంశమనియు, ముప్పదియవభాగము త్రింశాంశమనియు, చెప్పబడెను. ఈయేడుపేర్లును ఏడువర్గములవల్లను కలిగినవని చెప్పబడెను.

అథ గ్రహణాం స్థానాదిషడ్బలసాధనం తక్తు
మాదౌ మూలత్రికోణాదీనాహ.

శ్లో॥ సింహాక్షాజవధూ ధనుర్ధరధటామూలత్రికోణాభిధాః ।
కుంభశ్చక్రమశోరవేః క్రియవృషానక్రాంగనాకర్కటాః । మీనస్తాలి
గృహంచతుంగభవనం తత్రస్థితేభేచరే । వీర్యంరూపమితంత్యథోత్తి
చరణామూలత్రికోణేబలం ॥౪॥ స్వక్షేత్రేర్థబలం స్వమిత్రభవనేపాదం
త్వధీష్టేర్థయుః క్షత్రావష్టిమితం తదర్థమధిశత్రావష్టమాంశస్యమే ।
వక్రీస్వోచ్చబలస్సవక్రీసహితో మధ్యంబలంతుంగభే వక్రీనీచబలస్స్వ
నీచభవనే వక్రీబలంతుంగజం ॥౫॥ ఉచ్చస్థేనయుతోర్థవీర్యమితిచేన్నీ
చేతుశూన్యంబలం । మిత్రైఃపాపఖగైశ్శుభై రిపుఖగైర్యుక్తోపిచార్థం
బలం । ఆశాగ్న్యష్టకరాస్తిధీషుభ నఖాస్సూర్యాల్లవాస్తుంగజాః ।
స్తజ్జామిత్రగృహేలవా అపితథావీర్యం త్విదంరాశిజం ॥ ౬ ॥

ఆ॥ సింహాక్ష=ధటాః, సింహ=సింహము, ఉక్ష=వృషభము, అజ=మేషము, వధూ=మిథునము, ధనుర్ధర=ధనుస్సు, ధటా=తుల, కుంభశ్చ=కుంభము, ఈయేడురాసులు, రవేః=నూర్యుడు మొదలు, క్రమశః=వరుసగ కనిపర్యంతము మూలత్రికోణాభిధాః=మూలత్రికోణరాసులని చెప్పబడుచున్నవి, క్రియవృషా=క్రియ=మేషము, వృషా=వృషభము, నక్రాంగనాకర్కటాః=నక్ర=చుకరము, అంగనా=మిథునము, కర్కటాః=కర్కటకము, మీనాః=మీనము, తాలిగృహం=తుల, ఈయేడురాసులు, రవేః=నూర్యుడు మొదలు, క్రమశః=వరుసగ యేడు గ్రహములకును, తుంగభవనం=ఉచ్చగృహములు, రవేః అనుపదము రెండు ప్రదేశములయందును చెప్పుకొనవలయును, భేచరే=గ్రహము, తత్ర=ఆయుచ్చస్థానమందు, స్థితే=ఉన్నదగుచుండగ, వీర్యం=బలము, రూపమితి=సంపూర్ణముగానుండును, అథః=అనంతరము, మూలత్రికోణే=మూలత్రికోణరాసులయందుండగ, బలం=బలము, త్రిచరణాః=మూడుపాదములుగలది యగును, స్వక్షేత్రే=స్వక్షేత్రమందుండగ, అర్థబలం=రెండువంతులుగలది, స్వమిత్రభవనే=తనమిత్రరాశియందుండగ, పాదం=నాల్గవ

మంతు బలము కలిగియుండును, అధీష్టే = అధిమిత్రక్షేత్రమందుండగ, అర్థయున్ = మరియు సగము బలము కలిగియుండును. అనగా 6 వీసములు బలముః శత్రో = శత్రు రాశియందుండగ, అష్టమితం = పదియారవవంతుబలము, అధిశత్రో = అధిశత్రుస్థాన మందుండగ, తదర్థం = ముప్పదియారవపాలు, సమే = సమస్థానమందుండగ, అష్టనాం శః = ఎనిమిదవవంతు బలము, వక్రి = వక్రించిన గ్రహము, స్వోచ్చలః = తనయొక్క యుచ్ఛస్థానబలము కలవాడగును, సవక్రిసహితః = సవక్రి = వక్రించిన గ్రహము తోటి, సహితః = కూడినవాడు, మధ్యం = సగము, బలం = బలము, తుంగభే = ఉచ్చ రాశియందు, వక్రి = వక్రించిన గ్రహము. నీచబలః = బలము లేనివాడగును, నీచభవనే = నీచరాశియందు, వక్రి = వక్రించుచున్న గ్రహము, తుంగజం = ఉచ్చరాశియందు కలిగిన, బలం = బలముకలవాడగును, ఉచ్చస్థేన = ఉచ్చరాశియందుండినట్టి గ్రహము తోటి, యుతః = కూడినవాడు, అర్థవీర్యం = సగము లయు కలవాడు, ఇచ్ఛేత్ = ఈలాగుచెప్పినయెడల, నీచేతు = నీచరాశియందుండగ, శూన్యంబలం = ౦ లమేమియు లేదు, మిత్రైః = మిత్రులైన, పాపఖగై = పాపగ్రహములతోటిన్నీ, శుభైః = శుభు లగు, దిపుఖగైః = శత్రుగ్రహములతోటిన్నీ. యుక్తోపి = కూడినవాడును, అర్థంబలం = సగముబలము కలవాడు, ఆకాగ్న్యష్టకరాః, ఆశ = పది, అగ్ని = మూడు, అష్ట కరాః = ఇరువదియెనిమిది, తిథీషభనఖాః, తిథి = పదిహేను, ఇషు = ఐదు, భ = ఇరు వదేడు, నఖాః = ఇరవై, లవాః = భాగలు, నూర్యాత్ = నూర్వడు మొదలు, తుంగజాః = ఉచ్చభాగలు, తజ్జామిత్రగృహే = ఆరాసులకు నేడవరాశియందు, లవాః = ఆయాభాగములు, తథా = ఆప్రకారముగ నీచభాగలగును; ఇదం = ఇది, రాశి జం = రాశివల్ల కలిగిన, వీర్యం = బలమని చెప్పబడియున్నది.

తా॥ గ్రహములకు స్థానాది వద్బలములను జెప్పదలచి ముందు మూలత్రికోణ యుచ్చ త త్తే స్థానబలాబలములను జెప్పుచున్నాడు. సింహము, వృషభము, మేషము మిథునము, ధనుస్సు తుల, కుంభము, ఈయేడురాసులు నూర్వడు మొదలు వరుసగ శని పర్యంతము యేడు గ్రహములకు మూలత్రికోణ కానులైయున్నవి. మేషము, వృషభము, మకరము, మిథునము, కర్కాటకము, మీనము, తుల, ఈ యేడురాసు లును, పూర్వము చెప్పినట్లు నూర్యాది యేడుగ్రహములకు నుచ్చరాసులైయున్నవి. మరియు నేగ్రహమైనను తనయుచ్చరాశియందుండగ సంపూర్ణబలము కలవాడగును, (అనగా 16వీసములు బలముకలవాడు) మూలత్రికోణరాశి యందుండిన గ్రహము 12 వీసములు బలముకలవాడగును. స్వక్షేత్రమందుండిన గ్రహము 8 వీసములు బలము కలవాడగును. మిత్రరాశియందున్న గ్రహము 4 వీసములు బలముకలవాడు, అధి మిత్రస్థానమందున్న గ్రహము 6 వీసములు బలముకలవాడు. శత్రుక్షేత్రమందున్న వాడు 1 వీసము బలముకలవాడు. అధిశత్రుస్థానమందున్నవాడు అరవీసము బలము కలవాడు. సమక్షేత్రమందున్నవాడు 2 వీసములు బలముకలవాడు. వక్రించినగ్రహ

మునకు నుచ్చరాశియందుండినట్టి సంపూర్ణబలమును, వక్రించిన గ్రహముతో కూడిన వానికి 8 వీసముల బలమును, కలిగియుండును. ఉచ్చరాశియందుండి వక్రించియున్న గ్రహమునకు బలమేమియులేదు. నీచరాశియందుండి వక్రించియున్న గ్రహమునకు 16 వీసములు సంపూర్ణబలముండును. ఉచ్చరాశియందుండిన గ్రహముతో కూడియున్న గ్రహమునకు 8 వీసములు బలముండును. నీచరాశియందున్న వానికి బలమేమియు లేదు. పాపులగు మిత్రగ్రహముతోటి శత్రులైన శుభగ్రహములతోటి కూడినవానికి 8 వీసములు బలముండును. 10-3-28-15-5-27-20 ఈ చెప్పబడిన సంఖ్యలేవికలవో శూన్యము మొదలు ఆయాగ్రహములకు జెప్పబడిన యుచ్చరాసులలో అన్నివభాగము పరనోచ్చభాగముగ చెప్పబడెను. మరయు, ఆయుచ్చరాశికి నేడవరాశి నీచరాశి యనియు ఆనీచరాసులలో నాయాగ్రహములకుజైన చెప్పబడినభాగల ప్రకారము పరమనీచ భాగలనియు జెప్పబడెను. కాబట్టి యాప్రకారము ఆయాగ్రహమునకు రాశిని సంబంధించియున్నట్టి బలాబలములు మిత్రశత్రుత్వాది స్థానములవల్ల జెప్పబడినవి.

ఇత్థంరాశిబలముక్త్వా హోరాదిషడ్వర్గం తత్తదధిపతీంశ్చవక్ష్యతే.

శ్లో॥ అర్కేంద్రోర్విషమేఽన్యథా సమగృహేహోరేఽథద్రేక్కాణకే । లగ్నేష్వంకగృహేశ్వరాశ్చర గృహేభాగ్యేశ్వరాత్స్యస్థిరే । పుత్రేశాశ్చతవవతు ద్వితనుభేసప్తాంశకాస్త్యజభే । లగ్నేశాత్సమభేతు సప్తమగృహాన్చాథోనవాంశాఃక్రమాత్ ॥2॥ మేషేసింహగృహే థనుష్యజనవాంశస్త్యాదిమస్తత్క్రమా । స్మివాంతంభవనాదిద్రవిలవేశా స్త్రింశదంశాస్త్యథో । బాణేష్యప్తనగేష వోవిషమభేభామార్కిసూరీందుజా । శుక్రోవ్యత్యయతస్తవవ సమభేస్యాత్సప్తవర్గస్త్యయం । ౮ ।

అ॥ విషమే=బేసిరాశియందు, అర్కేంద్రోః=సూర్యచంద్రులకును, సమగృహే=సమరాశియందు, అన్యథా - దానికి వ్యతిరేకముగాను, అనగా చంద్రసూర్యులకును హోరే=హోరలగును అధ=అనంతరము, ద్రేక్కాణకే=ద్రేక్కాణవిషయమై, చరగృహే=చరరాశియందు, లగ్నేష్వంకగృహేశ్వరాః లగ్న=లగ్నాధిపతియు, ఇషు=పంచమాధిపతియు, అంకగృహేశ్వరాః=నవమాధిపతియు, స్థిరే=స్థిరరాశియందు, భాగ్యేశ్వరాత్=నవమాధిపతి మొదలుకొనియు, ద్వితనుభే=ద్విస్వభావరాశియందు, తవవ=వారే, పుత్రేశాచ్ఛ=పంచ

మాధిపతి మొదలుకొనియు, న్యుః=ద్రేక్కాణాధిపతులగుదురు, ఓజ
భే= బేసిరాశియందు, లగ్నేశాత్ = లగ్నాధిపతి మొదలుకొనియు,
సమభేతు= సమరాశియందై తే | సప్తమగృహాచ్చ = సప్తమరాశ్యధి
పతి మొదలుకొనియు, సప్తాంశకాః= సప్తాంశాధిపతులగుదురు. అథ= అనంతరము,
నవాంశాః= నవాంశలు, క్రమాత్ = క్రమముగ చెప్పబడును, మేషే=మేషమందును
సింహగృహే= సింహరాశియందును, ధనుషి=ధనుస్సునందును, అజనవాంశాః=మేష
నవాంశము, ఆదిమః= మొదటిదియగును, తత్క్రమాత్ = ఆదిమొదలుకొని, మినాః
తం= మినరాశి పర్యంతము, భవనాధిపాః = రాశ్యధిపతులగుదురు. రవిలవేశాః=
ద్వాదశాంశాధిపతులు, భవనాధిపాత్ = లగ్నాధిపతి మొదలుకొని, న్యుః=అగుదురు,
అథ= అనంతరము, త్రింశదంశాః= త్రింశాంశలెట్లనగా విషమభే= బేసిరాశియందు,
బాణేష్వప్తనగేషవః, బాణ= అయిదు, ఇషు= అయిదు అప్త=ఎనిమిది, నగ=ఏడు,
ఇషవః= అయిదు, ఈభాగములు, భౌమార్కినూరిందుజాః= భౌమ=అంగారకుడు,
అర్కి= శని, నూరి= బృహస్పతి, ఇందుజాః=బుధుడు, శుక్రః=శుక్రుడు, ఈయైదు
గ్రహములుపైన చెప్పబడిన భాగములకు నధిపతులగుదురు. సమభే=సమరాశియందు
తవీవ=అగ్రహములే, వ్యత్యయతః=వ్యతిరేకముగ, న్యుః=అధిపతులగుదురు, అయం=
ఇదియే, సప్తవర్గః=సప్తవర్గమై స్యాత్ = అగును, ఇతి=ఈప్రకారము, అహుః=చెప్పిరి.

తా॥ వెనుక రాశి విషయమై చెప్పి యిప్పుడు హోర మొదలుకొని త్రింశాం
శము పర్యంతముగల వద్వర్గమును వాని యధిపతులను గురించియు జెప్పుచున్నాడు.
ప్రతిరాశియును 30 భాగములదిగా జెప్పబడియున్నది. కాబట్టి రాశికి రెండుహోర
లగుటచే బేసిరాశియందు మొదటి 15 భాగములను నూర్చుడును తర్వాత 15 భాగము
చంద్రుడు నధిపతులగుదురు. అందువలన మొదటిది నూర్యహోర రెండవది చంద్ర
హోరయనబడును. సమరాశియం దీవిధముగా నే మొదటిది చంద్రహోరయనియు
రెండవది నూర్యహోరయనియు చెప్పబడును. ద్రేక్కాణాధిపతుల విషయమెట్లన
గా- రాశిని మూడు భాగములచేయగా చరరాశియందు మొదటిభాగమునకు లగ్నాధి
పతియు, రెండవభాగమునకు పంచమాధిపతియు మూడవభాగమునకు సవమాధిపతియు
నధిపతులగుదురు. స్థిరరాశియందు మూడుభాగములకు వరుసగా నవమలగ్న పంచమాధి
పతులును ద్వీస్వభావరాశియందు మూడుభాగములకు వరుసగా పంచమ నవమలగ్నా
ధిపతులును అధిపతులగుచున్నారు. సప్తాంశల విషయమెట్లనగా- రాశినియేడుభాగము
లచేయగా బేసిరాశియందు నేడుభాగములకు లగ్నాధిపతి మొదలు వరుసగా నధిపతులగు
దురు. సమరాశియందు సప్తమరాశ్యధిపతి మొదలు ఏడు గ్రహములు నేడు భాగములకు
నధిపతులగుదురు. ఇతర నవాంశవిధ మెట్లనగా- మేషరాశికి మేషమే మొదటినవాంశ

మగుటచే అది మొదలు ధనుస్సు పగ్యంతము తొమ్మిది నవాంశములగును, పిమ్మట వృషభరాశికి మకరము మొదలు తొమ్మిది నవాంశములను లెక్కపెట్టగా కన్యారాశి తో సరిపోవును. అటుపిమ్మట మిథునరాశికి నవాంశములను తులారాశి మొదలిడి లెక్కపెట్టగా మిథునముతో తొమ్మిది నవాంశములు పూర్తయగును. అనంతరము కర్కటరాశికి నవాంశప్రాంతంభము కర్కటరాశియే యగుటచే నది మొదలు తొమ్మిది నవాంశము మినమైయుండుటచే నవాంశమును గురించి మినాంతమని మూలములో జెప్పబడియున్నది. అటుపిమ్మట సింహరాశికి మొదటినవాంశము తిరిగి మేషమే యైనది. ఇట్లు 4 రాసుల కొకపర్యాయము మినాంతమగును. ఈనవాంశములను గురించి యీ లెక్కననుసరించియే యితరగ్రంథములో జెప్పబడిన విధమెట్లనగా- మేష సింహధనుస్సులకు మేషమే మొదటినవాంశముగాను, వృషభకన్యా మకరరాసులకు మకరరాశియే మొదటినవాంశముగాను, తులారామిథునరాసులకు తులయే మొదటి నవాంశముగాను, కర్కటక వృశ్చిక మినరాసులకు కర్కటమే మొదటినవాంశముగాను, మొదలిడి తొమ్మిదినవాంశములను లెక్కపెట్టవలయునని చెప్పిరి. ద్వాదశాంశల విధానమెట్లనగా- రాశిని పండ్రెండు భాగలుచేయుగా ద్వాదశాంశలని చెప్పబడును. ఏరాశిని గురించి ద్వాదశాంశవిషయమై విచారించెదరో యారాశియధిపతియే మొదటియంశాధిపతి యగును. కాబట్టి యది మొదలు వరుసగా పండ్రెండురాసుల యధిపతులును పండ్రెండు భాగలకు నధిపతులగుదురు. త్రిశాంశవిధ మెట్లనగా- రాశిని 30 భాగలుచేసి బేసిరాశియందు మొదటి 5 భాగలకు అంగారకుడును, అనంతరము 5 భాగలకు శనియును, అటుపిమ్మట 6 భాగలకు బృహస్పతియు, తర్వాత 2 భాగలకు బుధుడును, పిమ్మట 5 భాగలకు శుక్రుడును, త్రింశాశాధిపతులగుదురు. సమరాశియందైతే వైన చెప్పబడిన భాగలును గ్రహములును వ్యతిరేకముగా జూచుకొనవలయును. అనగా- 5-7-8-5-5- యీ భాగలకు వరుసగా శుక్ర- బుధ- గురు- శని- కుజులు- త్రింశాంశాధిపతులగుదురు. ఈప్రకారము గృహ, హోరా, దేహకాణ, సప్తాంశ, నవాంశ, ద్వాదశాంశ, త్రింశాంశ, అని చెప్పబడుయేడింటిని సప్తవర్గముగ జెప్పిరి. ఈసప్తవర్గములను వర్గాధిపతులను ముఖ్యముగ విచారించవలయును.

{ పూర్వంసప్తవర్గమధ్యే గృహబలముత్పాదానీం }
{ హోరాదిషడ్వర్గ బలపరిమాణమాహ. }

శ్లో॥ రూపాద్వంభవనోదితం శుభబలా ప్రాగ్వద్విలిఖ్యాధత ।
ద్ధోరాదిషడ్వపిషట్సు తత్పతివశాద్దేహోక్తవీర్యాధాకం । సంలిఖ్యా
థనమస్తవర్గజబలై క్యం సప్తవర్గోద్భవం । రూపాద్వంత్యిదమేవవీర్య
ముదితంభే తేషుసప్తస్వసి ॥ ౯ ॥

అ॥ భవనోదయం = గృహమునందు జెప్పబడిన, రూపాద్యం = రూపము మొదలగు, శుభబలం = శుభబలమును, పౌగ్వత్ = పూర్వమువలెనే, విలిఖ్యః = వ్రాసి అధ = అనంతరము, తద్గోరాదిషు = వాటియొక్క హోరాదులగు, వట్స్వపి = ఆరింటి యందును, తత్పతివళాత్ = వాటియధిపతులగు గ్రహములవలన, శేహోక్తవీర్యాధికం, శేహ = గృహమునకు, ఉక్త = చెప్పబడిన, వీర్యాధికం = సగము బలమును, సంలిఖ్య = లిఖించి, అధ = అనంతరము, సప్తవర్గోద్భవం = ఏడువర్గముల వల్లను కలిగిన, సమస్తవర్గజలైక్యం = అన్ని వర్గములవల్లను పుట్టినబలసముదాయమే, రూపాద్యం = రూపము మొదలగునవియని చెప్పబడును. ఇదమేవ = ఇదియే, సప్తను = ఏడైన, ఖేటేవ్వపి = గ్రహములయందును, వీర్యం = బలముగ, ఉదితం = చెప్పబడినది.

తా॥ సప్తవర్గములో రాశిబలము పూర్వము చెప్పబడినది. యిప్పుడు హోర మొదలగు నారింటియొక్క బలపరిమాణమును సప్తవర్గబలయోగమును చెప్పుచున్నాడు. హోర మొదలగు నాడువర్గములయొక్క యధిపతు లేగృహమునందుండరో యాగృహమునకు పూర్వము జెప్పబడిన విధముగ నెంత బలము చెప్పబడినదో దానిలో సగమును హోరాది వడ్వర్గములయందును వాటి యధిపతులను రాసుల ననుసరించి వేరు వేరుగ ప్రతిరాశికి వ్రాసికొనవలయును. ఇట్లు ప్రతిగృహమునకు గృహహోరదేర్చి క్కాణ సప్తాంశనవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశబలములను యెవరికివారిని వేరువేరుగ వ్రాసి మొత్తము చేయగా నూర్చుడు మొదలేడుగ్రహములకును సప్తవర్గసంబంధ మగు రూపాదిబలము సిద్ధించును. దీనినే యేడు గ్రహములయందును రూపాదిబలముగా జెప్పిరి. రూపాదియనగా - రూపము - విరూపము - ప్రరూపము.

{ ఇక్కడ సప్తవర్గములగురించి యుడాహరణముగ కొంత గ్రంథము మూలములో వ్రాయబడినది. అది బాహుశ్యముగనున్నందున వ్రాయలేదు దానిని మీరు చూచుకొనవలెను. }

{ ఇత్థం స్థానబలోపయోగిత్యేన సప్తవర్గబలముక్త్వా తద్భిన్నముచ్చాది బలంవక్ష్యతే. }

శ్లో॥ నీచాత్తుంగలవాంత ముచ్చలవతో నీచాంశపర్యంతగా ।
 యేంశాస్తేఖగజేందు (౧౮౦) భిఃపరిహృతారూపాదికం యత్ఫలం ।
 ఆరోహేతుతదేవ భూచ్యుతమిదం ఖేటేవరోహేభవే ।
 దాచ్చంరూపదళాంఘ్రియోయది ఖగేకేంద్రాదిషుత్రివ్యపి॥ ౧౦ ॥

అ॥ నీచాత్ = నీచభాగము మొదలు, తుంగలవాంతః = ఉచ్చభాగపర్యంతము, ఉచ్చలవతః = ఉచ్చభాగము మొదలు, నీచాంశపర్యంతగాః = నీచభాగము వరకు

నుండునట్టి, యే= ఏ, అంకః= భాగలుకలవో, తే= ఆభాగలు, ఖగజేందుభిః= నూటయెనభైచేత, పరిహృతః = భాగహరింపబడినవై, రూపాదికం = రూపము మొదలగు, యత్ఫలం = ఏల్లమువచ్చునో, తదేవ=అదియే, అరోహే= అరోహణ మందు, భవేత్= అగును. ఖేటే=గ్రహము, ఆవరోహే= ఆవరోహముగ నున్న దగుచుండగ, ఇదం=ఈరాబడిన రూపాధిలబ్ధము, భూచ్యుతం=ఒకరూపములోనుంచి తీసివేయబడగ, ఔచ్చం = ఉచ్చశుంబంధమగు బలము, భవేత్ = అగును, ఖగే= గ్రహము, కేంద్రానిషా= కేంద్రము మొదలగు, త్రివ్యపి=మూడురాసులయందును, రూపదశాంఘ్రియః= రూప= ఒకరూపము, దశ= దానిలోసగము, అంఘ్రియః= నాల్గవవంతు, బలముగనుండునని చెప్పిరి.

తా|| స్థానబలమునకు నుపయోగమగుటచే సప్తవర్ణబలమునుజెప్పి దానికంటె వేరుగానుండు ఉచ్చ మొదలగు బలములను జెప్పుచున్నాడు. గ్రహము పరమ నీచ భాగము నతిక్రమించినది మొదలు పరమోచ్చభాగమునొందువరకు నుండు రిరాసులు ఉచ్చశుంబంధమైనవి. దీనినే యారోహణఖండమనిరి పరమోచ్చభాగము మొదలు పరమనీచభాగమును గ్రహమునొందువరకునుండు రి రాసులు నీచస్థితిలోకేరినవి కాబట్టి ఆవరోహణఖండమనిరి. ఇట్లు ఆరోహణమందుగాని యవరోహణమందుగాని గ్రహ మెన్నిరాసులు యెన్నిభాగలు లిప్తః భుక్తమగునో యారాసులకు భాగలుచేసి యాభాగలలో క్రిందిభాగలుకూడి యామొత్తమగు భాగలను ౧౨౦ చేత భాగింపగ వచ్చినల్లము రూపముగ నుంచుకొని మిగిలిన శేషమును ౬౦ చే హెచ్చించి క్రింది లిప్తలతోకూడి తిరిగి ౧౨౦ చే భాగింపగ వచ్చిన ల్లమును విరూపముగ నుంచుకొని మిగిలినశేషమును పూర్వమువలెనేచేసి ప్రరూపాదులకు తీసికొనిరావలయును. ఈరూ పాదికము గ్రహమునకు ఆరోహణస్థితియందుచ్చబలమని చెప్పబడును. అవరోహణ మందు ఈవిధముగానే రాబడిన రూపాదిలబ్ధమును ఒకరూపాదిలో తీసివేయగా మిగి లిన శేషమును రూపాదియుచ్చ స్థానబలమని తెలిసికొనవలయును. (దీనియుదాహరణ మునుగురించి మూలములో కొంతవ్రాయబడినది. దానిని చూచుకొనవలయును) కేంద్రాదిస్థాన బలమెట్లైనగా- గ్రహము కేంద్రస్థానమందుండగా రూపబలము. అనగా పూర్ణబలము. పణపరస్థానమందుండగా దానిలో సగబలము ఆపోక్షి బస్థాన మందుండేనేని నాల్గవవంతు బలమనిచుడివిరి. కాబట్టి యీవిధముగ ఉచ్చనీచాదిబల మును ఆపోక్షి బపణ పరస్థానాది స్థితిబలములకు విచారించి నిర్ధారణచేసికొనవలయును.

సమ విషమరాశ్యాది బలాన్యాహ.

శ్లో|| యగ్మగ్నాంశగయోస్నితాంబుధిభువోపాదం బలంవ్యత్య
యా| దన్యేషాంప్రథమేన్యణాంహి ఖగయో స్తల్లీబయోర్మధ్యమే

అంతేపాదమితం వధూఖచరయో ద్రేక్కాణకేస్యాద్భలం । పంచా
నామపియోగత స్సముదితంచాద్యం ద్విదంస్థానజం ॥ ౧౧ ॥

అ॥ యుగ్మగ్నాంశగయోః = సమరాసులయందును సమరాశియంశల యందు
న్నట్టి సితాంబుధిభువోః = సిత = శుకునకు, అంబుధిభువోః = చంద్రునకును, వ్యత్య
యాత్ = వ్యతిరేకమువల్లను, అనగా బేసిరాశి బేసిరాశియంశలయందున్నట్టి, అన్యే
షాం = ఇతరగ్రహములకును, పాదం = నాల్గవవంతు, బలం = బలము, స్యాత్ = అగును.
పృథమే = మొదటిదియగు, ద్రేక్కాణకే = ద్రేక్కాణమునందు, నృణాం = పురుష
గ్రహములకును, మధ్యమే = నడిమిదియగు, ద్రేక్కాణకే = ద్రేక్కాణమునందు,
శక్తిబయోః ఖగయోః = వాటిలో నపుంసకగ్రహములకును, అంతే = చివరిదియగు,
ద్రేక్కాణకే = ద్రేక్కాణమునందు । వధూఖచరయోః = స్త్రీగ్రహములకును, పాద
మితం = నాల్గవవంతు, బలం = బలము, స్యాత్ = అగును, ఆద్యం = మొదటిదగు,
ఇదం = ఈ, స్థానజం = స్థానమువల్ల కలిగిన, బలం = బలము, పంచానామపి = అయి
దింటియొక్క యోగతః = కూటమివల్లను, సముదితం = చెప్పబడినది.

తా॥ సమబేసి రాసులయందును ॥ వాటిన వాంశలయందును ద్రేక్కాణముల
యందున్నట్టి గ్రహములయొక్క బలమును జెప్పుచున్నాడు. శుక్రగ్రహ చంద్రగ్రహ
సమరాసులయందును సరిసవాంశలయందు నున్నప్పుడు నాల్గవవంతు బలమునిచ్చెదరు.
వీరుభయులున్నట్టి రాశియు అంశయు సరిసంఖ్యగలవియే యైనయెడల రెండుపాతి
కలు సగమును కాబట్టి అథకబలము నిచ్చెదరు. మిగిలినవారనగా సూర్యఅంగారక
బుధ బృహస్పతి శనిలు బేసిరాసులయందును బేసినవాంశలయందును నుండిరేని వేరు
వేరుగా నాల్గవవంతు చొప్పున బలమునిచ్చెదరు. ఇట్లు రాశ్యంశల బలము చెప్ప
బడినది. ఇకద్రేక్కాణబల మేతీరుననగా - ప్రతిరాశికిని మూడు ద్రేక్కాణములు
కలవు. కాబట్టి మొదటిద్రేక్కాణమునందు పురుషగ్రహములు అనగా సూర్య అంగారక
బృహస్పతులు ముగ్గురు నున్నయెడల నొక్కొకరికి పాతివంతున బలమును
చూచుకొనవలయును. ఈవిధముగానే రెండవ ద్రేక్కాణమునందు నపుంసకగ్రహము
లగు బుధ శని లిరువురును మూడవద్రేక్కాణమునందు స్త్రీగ్రహములగు శుక్ర
చంద్ర లిరువురునుండిరేని వారికి వేరువేరుగా పాతికబలమువంతును చూచుకొనవల
యును ఈవిధముగ ద్రేక్కాణబలము చెప్పబడెను. ఇట్లు యిదివరలో జెప్పబడిన
సప్తవర్గబలము ఒకటి ఉచ్చబలము రాశ్యంశలబలము కేంద్రాదిబలము ద్రేక్కాణ
బలము ఈయైదింటియొక్క కూటమిగలబలమే రూపాదిస్థానబలమగును. ఇదియే మొద
టిదియగు స్థానబలమని చెప్పబడెను.

అథ గ్రహాణాం షడ్బలవ్యతిరిక్తం ద్వితీయమేకవిధిం దిగ్బలమాహ.

శ్లో॥ జేడ్యలగ్నగతానిశాకర భృగుబంధౌస్మరేత్యర్కజోః

భౌమాంకాదశమేతు దిగ్బలమిదంప్రాగాది దిక్షుస్త్రితం । తత్తత్సప్తమగే ఖగేనకిమపిత్రైరాశికాదంతరే । తత్తద్విర్యఫలం స్వదిక్షు ఖచరస్తాద్యగ్విధంకారయేత్ ॥ ౧౨ ॥

అ॥ జ్ఞేజ్యో-బుధబృహస్పతులు, లగ్నగతో = లగ్నమందుండిరేని, నిశాకర భృగు=చంద్రశుక్రము, బంధో=నాల్గవస్థానమందున్నను, ఆర్కజః-శని, స్మరే=సప్తమస్థానమందున్నను, భౌమాంకా=ఆంగారకనూర్యులు, దశమే = దశమమందున్నను, దిగ్బలం = దిగ్బలమని చెప్పబడుచున్నది. ఇదం=ఈదిగ్బలము, ప్రాణాది దిక్షు=తూర్పు మొదలగు నాలుగు దిక్కులయందు, స్త్రితం=చెప్పబడినది, ఖగే = గ్రహము, తత్తత్సప్తమగే=ఆయాస్థానములకు నేడవస్థానమందుండగా, కిమిపి = వీమియును, స=లేదు, అంతరే = ఈరెండుస్థానములకు మధ్యనుండగ, త్రైరాశికాత్=త్రైరాశికమువలన బలమును నిర్ణయించవలయును, ఖచరః = గ్రహము, తత్తద్విర్యఫలం=ఆయాదిక్కుల సంబంధమగు ఫలమును, స్వదిక్షు = తమదిక్కులయందు, తాద్యగ్విధం=ఆ బలానుసారముగ, కారయేత్ = చేయును.

తా॥ గ్రహములకు దిగ్బలమును నిర్ణయించుట యేతీరుననగా-జన్మలగ్నమతదైశను ప్రశ్నలగ్నమందైనను బురుడుగాని బృహస్పతిగాని యుండిరేని వారు దిగ్బలము వలన సంపూర్ణబలము గలవారగుదురు. ఈప్రకారముగానే శుక్రచంద్రులు చతుర్థస్థానమందున్నను, శనిసప్తమస్థానమందున్నను, నూర్యాంగారకులు దశమస్థానమందున్నను, దిగ్బలమునందు సంపూర్ణబలము గలవారగుదురు. ఏభావమందేగ్రహము దిగ్బలమునందు సంపూర్ణబలము గలవాడని చెప్పబడెనో ఆగ్రహము ఆభావమున నేడవస్థానమందున్న యెడల దిగ్బలములేనివాడగును. లేక పూర్ణబల శూన్య బలస్థానములకు మధ్య నాగ్రహముండేసేని పూర్వముచ్చస్థాన బలమును సాధించుటకు చెప్పినట్లుగా త్రైరాశికవిధానముచే దిగ్బలమును రూపాదిగా సాధించవలెను. ఈ విధముగా నన్ని గ్రహములకు రూపాది దిగ్బలమును సాధించవలయును (ఇందును గురించి గ్రంథములో నుదాహరణము వ్రాయబడినది దానిని మీరు చూచుకొనవలయును. దానిని నేను వ్రాయక వదలివేసినాను.)

{ అథ షడ్బలభేదః తృతీయం క్రమాత్పక్షజాహోరాత్ర }
{ జనతోన్నత పక్షేశాదిబలాఖ్యం చతుర్విధంకాలబలమాహ. }

శ్లో॥ శుక్లేయాతదినేషుసౌమ్య ఖచరాస్సుర్విర్యవంతోశుభా శ్చేషేసుద్విగుణంవిధో రసితకేచేదన్యధాపక్షజం । మధ్యాహ్నరవిరేవచాస్తసమయే మందోనిశానాయకః । ప్రాగ్రాత్రాబలవాన్నిశార్ధసమయే శుక్రోనిశాంతేకుజః ॥ 3 ॥

శ్లో॥ జ్ఞఃప్రాతస్సతతంబలీ సురగురు స్వేత తహారాత్రజం ।
నాడ్యాద్యంద్విగుణం నతంఖరసహృద్రాపాద్యమోజోభవేత్ । తద్రూ
పచ్యుతమున్నతో ద్ధితబలంచంద్రాగ్రమందానతే । సూర్యజ్ఞామరపూ
జ్యదైత్య గురవోపీర్యాన్వితాశోచ్చన్నతే॥ ౧౪॥

అ॥ శుక్లే=శుక్లపక్షమునందు, యాతదిశేషు=గడచిన దినములయందు, సౌమ్య
ఖచరాః = సౌమ్యగ్రహములు, శేషేషు = మిగిలిన దినములయందు, అసుభాః =
పాపగ్రహములు, వీర్యవంతః=బలముగలవై, స్యుః=అగుచున్నవి, అసితకేచిత్ =
బహుళపక్షమునందైతే, అన్యథా = చెప్పినదానికి వ్యతిరిక్తముగ, పక్షజం=పక్షము
వల్ల కలిగిన బలముండును, విధోః = చంద్రునినకు, ద్విగుణం= ఆపక్షబలము రెట్టింపు
గానుండును, రవిః=సూర్యుడు, మధ్యాహ్నా=మధ్యాహ్న సమయమందును. అస్త
మయే=సాయంకాలమునందు, మందః=శనియును, ప్రాగ్రాత్రా = పూర్వరాత్రి
యందు, నిశానాయకః=చంద్రుడును, నిశార్థసమయే = అర్థరాత్రియందు, శుక్రః=
శుక్రుడును, నిశాంతే=తెల్లనారుజామున, కుజః=అంగారగుడును, ప్రాతః=ఉదయ
కాలమునందు, జ్ఞః = బుధుడును, బలవానౌ = బలముకలవాడగును, సురగురుః=
బృహస్పతి, సతతం=ఎల్లప్పుడును, బలీ=బలముకలవాడగును, వీతత్=ఇది, అహో
రాత్రజం=పగటియందు రాత్రియందు కలిగిన బలము, నాడ్యాద్యం=గడియలు మొద
లైన, నతం=నదమును, ద్విగుణం=రెట్టింపుచేసి, ఖరసహృత్ 60 చేత భాగింపబడి
నదగుచు, రూపాద్యం = రూపము మొదలగు, ఓజః=బలము, భవేత్ = అగును,
తత్=ఆనతబలము, రూపచ్యుతం=రూపమునుండి తీసివేయబడినదై, ఉన్నతోద్ధిత
బలం ఉన్నత = ఉన్నత వలన, ఉద్ధిత = పుట్టినటువంటి, బలం = బలచగును,
నతే=నతమునందు, చంద్రాగ్రమందః=చంద్రునిచంద్రుడు, అస=అంగారకుడు,
మందః=శనియును, ఉన్నతే=ఉన్నతమందు, సూర్యజ్ఞామర పూజ్యదైత్యగురవః,
సూర్య=సూర్యుడును, జ్ఞః=బుధుడును, అసురపూజ్య=బృహస్పతియును, దైత్య
గురవః=శుక్రుడును, వీర్యాన్వితాః=బలముకలవారలై, భవంతి=అగుచున్నారు.

తా॥ గ్రహములకు కాలబలమును నాలుగువిధములుగా జెప్పుచు దానికి నుప
యోగకరమగు నతోన్నతాదికాలబలమునుజెప్పుచున్నాడు. జననకాల సమయము
శుక్లపక్షములోనైన యెడల గడచిన దినములయందు శుభగ్రహములును మిగిలి
యున్న దినములయందు పాపగ్రహములును బలముకలవారలగుదురు. బహుళ పక్ష
ములో జననమైన యెడల దీనికి వ్యతిరిక్తముగ జూచుకొనవలయును. అనగా శుక్ల
పక్షములో జనన సమయమునకు పాద్యమి మొదలు గతించిన తిథులు గడియలు
మొదలగు వాటియందు శుభులైన బృహస్పతి శుక్రుడు పూర్ణచంద్రుడు పాపగ్రహ
ముతో కలియని బుధుడు బలము కలవారలగుదురు. పౌర్ణమి పర్యంతము మిగిలి

యున్న శుక్లపక్ష తిథులందు పాపులగు క్షీణచంద్రుడు పాపులతో కలిసియున్న బుధుడు శని నూర్యుడు అంగారకుడును బలము కలవారలగుదురు. బహుళపక్షములో బహుళ పాడ్యమి మొదలు జనన కాలసమయము వరకు పూర్వము జెప్పబడిన పాప గ్రహములును జననకాల తిథిమొదలు ఆమావాస్య పర్యంతము మిగిలియున్న తిథులయందు శుభగ్రహములును బలముకలవారలగుదురు. శుక్లపక్షములో గడిచిన తిథ్యాదులును 15 చే భాగింపగ రూపాదిలబ్ధమగును. అదియే శుభగ్రహములకు పక్షబలమగును. ఆప్రకారముగానే మిగిలిన తిథులను 15 చే భాగింపగ రూపాదికమువచ్చును. అదియే పాపగ్రహములకు పక్షబలము. బహుళములో జననకాల తిథికి పూర్వ తిథులయందు పాపగ్రహములకును మిగిలియున్న తిథులయందు శుభగ్రహములకును రూపాదికము పక్షబలమగును. చంద్రునికు రాబడిన రూపాదిబలమును రెట్టింపు చేయవలయును. ఎందువల్లననగా - చేష్టాబలము చంద్రునికు పక్షబలముతో సమానమైనదిగానేయుండును. కాబట్టి యిచ్చుట రెట్టింపుచేయవనిచెప్పెను. అందువల్లముందు చేష్టాబలముచంద్రుని విషయమై విచారితవనక్కరలేదు. మరియు శుభులకుగాని పాపులకుగాని మొదట తీసికొనిరాబడిన రూపాదిబలమును ౧ రూపములో తీసివేయగా రాబడినది రెండవతరగతివారియొక్క బలమగును. ఇకను అహోత్రబలమెట్లునగా పగటి ప్రమాణమును మూడుభాగములుచేయగా మొదటి భాగమందు బుధుడును రెండవభాగమునందు నూర్యుడును, మధ్యాహ్నము పిమ్మట మూడవభాగమందు శనియును, బలముకలవారలగుదురు. ఆప్రకారముగానే రాత్రిప్రమాణమును మూడుభాగములు చేయగా మొదటిభాగమగు పూర్వరాత్రియందు చంద్రుడును, అర్ధరాత్రియగు రెండవ భాగమునందు శుక్రుడును, మూడవభాగమగు తెల్లవారజామున కుజుడును, బలముకలవారలగుదురు. బృహస్పతిమాత్రము పగటియందును రాత్రియందును నెల్లప్పుడును బలముకలవాడే యగును. ఇది అహోరాత్రసంబంధమగు బలము. ఘడియలు మొదలగు సతమును రెట్టించి 60 చే భాగింపగ రాబడిన లబ్ధము రూపాదినతో బలమగును. ఆసతలబలమును ఒకరూపములో నుండి తీసివేయబడినది యున్నతమువల్ల కలిగిన బలముగానగును. సతమునందు చంద్రుడు అంగారకుడు శనియును ఊన్నతమునందు నూర్యుడు బృహస్పతి బుధుడు శుక్రుడును బలముకలవారలగుదురు.

నతోన్నతాది బలవివేచనంచ హోరాదిబలం విశదీకృత్యవక్ష్యతి.

శ్లో॥ నాడ్యస్సృర్నతసంజ్ఞికా దినదశాన్నిశ్యర్థపర్యంతగా ।
స్తద్వద్రాత్రిదశా త్రదాదినదశం నాడ్యాదికంచోన్నతం । త్రింశచ్ఛుద్ధ
నతోన్నతేచ భవతస్తేన్యేక్రిమాత్కాలజే । వీర్యేయంత్రీలవాదికేచ
గదితం త్యాద్యేదశేవిస్తరాత్ ॥ ౧౫ ॥ వర్షేశశ్చసమాసపోదినవతిస్త
త్కాలహోరేశ్వరో । వీర్యాధ్యాశ్చరణోత్తరం సమయజంయో గశ్చ

133.6
KAL

Dec. No. 8319

4]

ఉత్తర కాలామృతము.

25

తుర్ణాంబలం! స్వేష్టాస్తాఘటికాఃకరై ర్వినిహతాబాజైరవాప్తాగతా !
వారేశాద్రవిశుక్రవిడ్విధుశనీజ్యారాస్తు హోరాధిపాః || ౧౬ ||

అ॥ దినదశాత్ = పగలు రెండుజాములనుండి, విశ్వేర్థపర్యంతగాః = రాత్రి
రెండుజాముల పర్యంతమునుండు, నాడ్యః = ఘడియలు, నతసంజ్ఞికాః = నతమనెడు
పేరుగలవి యగును, తద్వత్ = ఆప్రికారముగావే, రాత్రిదశాత్ = రాత్రి రెండు
జాములనుండి, ఆదినదశం = పగలు రెండుజాములవరకునుండు, తత్ = ఆ, నాడ్యా
దికం = ఘడియలు మొదలగునవి, ఉన్నతం = ఉన్నతసంజ్ఞికలవియని చెప్పబడును,
త్రింశచ్చుద్ధనతోన్నతే, త్రింశత్ = ముప్పదిలో, శుద్ధ = తీసివేయబడిన, నతోన్నతే =
నతఉన్నతములు, అశ్యేచ = ఇతరములైనవియు, క్రమాత్ = వరుసగా, కాలజే =
కాలమువలన పుట్టిన, వీర్యే = బలములు, భవతః = అగుచున్నవి, ఆద్యేదశే = గ్రంథ
ముయొక్క మొదటిభాగమునందు, యంత్రీలవాదికేవ = యంత్రీలవాదికములు, విస్త
రాత్ = విపులముగ, గదితం = చెప్పబడినది. నః = ఆప్రిసిద్ధుడగు, వర్షేశశ్చ-వర్షాధి
పతియును, మానపః = మాసాధిపతియు, దినపతిః = దినాధిపతియు, తత్కాలహోకే
శ్వరః = అప్పటికాల సంబంధమగు హోరాధిపతియు, ఇరణోత్తరం = పాతికవంతు
వృద్ధిచొప్పున, వీర్యాధ్యాః = బలముకలవారలగుదురు, చతుర్ణాం = నాలిగింటియొక్క
యోగః = కూడిక, సమయజం = సమయమువల్ల బుట్టిన, జలం = బలమగును,
తాః = ఆపూర్వోక్తములయిన, స్వేష్టాః = తాను నిణయించుకొనిన కాలసంబంధ
మగు, ఘటికాః = ఘడియలు, కరైః = రెండింటిచేత. వినిహతాః = హెచ్చింపబడి
నవియై, బాజైః = అయిదింటిచేత, అవాప్తాః = భాగింపగారాబడినవి, గతాః = గడ
చిన హోరలగును, వారేశాత్ = వారాధిపతి మొదలుకొని, రవిశుక్ర విడ్విధుశనీజ్యారా
రాః = సూర్యుడు, శుక్రుడు, బుధుడు, చంద్రుడు, శని, బృహస్పతి, అంగారకుడు,
వీరు క్రమముగా, హోరాధిపాః = హోరలకు నధిపతులగుచున్నారు.

తా॥ పూర్వశ్లోకములో నతమనియు ఉన్నతమనియు చెప్పబడెను. వాటిని
స్పష్టముగా వివరింపుచు సంవత్సరమాస దినహోరాధిపతులను వివరింపుచున్నాడు.
పగలు రెండుజాములనుండి రాత్రి రెండుజాముల పర్యంతముండు ఘడియలు విఘడి
యలు మొదలగునవి నతమని చెప్పబడును. రాత్రి రెండుజాములనుండి పగలు రెండు
జాముల పర్యంతముండునట్టి ఘడియలు మొదలగునవి ఉన్నత సంజ్ఞికలవియగును.
30 సంఖ్యలో తీసివేయబడిన నతోన్నతములును, వీనికంటె నితరమైనవి వరుసగా
అప్పటికాల సంబంధమగు బలములగుచున్నవి. యంత్రీభాగలు శంకుచ్ఛాయముమొద
లైనవాటిని గురించి గ్రంథముయొక్క పూర్వభాగములో విశదముగా చెప్పబడినది.

మరియు నతమును 30 సంఖ్యలో తీసివేయగా ఉన్న తపంజ్జగల ఘడియలగును. ఉన్న
తమును 30 సంఖ్యలో తీసివేయగా నతసంజ్జగల ఘడియలగును. కాబట్టి నతమును
రెట్టించి ౬౦ చే భాగింపగ రాలడిన రూపము మొదలగు లబ్ధము నతబలమనబడును.
ఈనతమును ౧ రూపములో దీసివేయగా మిగిలినది యున్న తబలమని చెప్పబడును ఇట్లు
నిర్ణయింపబడిన నతబలము చంగ్ర) అంగారక శేనులదనియు ఉన్నతబలము సూర్య
బుధ బృహస్పతి కుక్కులనియు గ్రహింపవలయును. ఇకను వర్షాధిపతులు మొదలగు
వారియొక్క బలమెట్లునగా తాను ఏసంవత్సరమునందు జననాది కాలమును గురించి
విచారించుచున్నాడో ఆసంవత్సరమునందు చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమియం దేవారమగునో
అవారాధిపతియే సంవత్సరాధిపతియగును. ఏమాసములో జననమగునో ఆమాస
ప్రారంభదినాధిపతియే ఆమాసాధిపతియగును. ఏదినమునందు జననమగునో ఆదినము
నందుండు వారాధిపతియే ఆదినాధిపతియగును. హోరాధిపతిని నిర్ణయించుట యెట్లు
నగా- ఉదయాది జననకాలము వరకునుండు ఘడియలను రెట్టించి అయిదింటిచేత
భాగింపగ వచ్చిన లబ్ధము గతహోరలగును. ఇందుకు సుదాహరణము ఉదయాది జనన
కాలమువరకు ౨గే ఘడియలైనవి యని తలచెదము. వాటిని రెట్టించగా ౪౦ అగును.
వాటిని ౪ చే భాగింపగా ౧౦ లబ్ధము గనుక పదిహోరలు గతించి ౧౧ వ హోర
జరుగుచున్నది యని చెప్పబడును. కాబట్టి ఆదినమందు బుధవారమని అనుకొనెదము
వెనుక చెప్పబడిన ౧౧ వ సంఖ్యలో ౭ తీసివేయగా ౪ మిగులును. బుధుడు ఆనాడు
వారాధిపతి యగుటచే అతను మొదలు వెనుక చెప్పబడిన హోరాధిపతి గ్రహముల
వరుస ప్రకారము తత్కాలహోరాధిపతి బృహస్పతియగును. ఇట్లు వర్షాధిపతి మొద
లగువారిని నిర్ణయించి వెనుక చెప్పబడిన పాదవృద్ధిప్రకారము సంవత్సరాధిపతికి
పాతికబలమనియు, మాసాధిపతి పతికి అర్థబలమనియు, దినాధిపతికి ముప్పాతిక బల
మనియు హోరాధిపతికి నాల్గువంతులును బలమనియు దీని నేపూర్ణబలమనియు రూప
బలమనియు చెప్పెదను. ఇట్లు నాల్గువిధములగు కాలబలమును మొత్తము జేయవల
యునని చెప్పియున్నది కాబట్టి ఆయాగ్రహములకు వేరువేరుగా చతుర్విధ బలము
లను మొత్తము జేపి కాలబల చక్రమునందు రూపాది కాలబలమును లిఖించవలయును
ఇట్లు కాలబలమును గురించి చెప్పిరి. (ఇందులో క్రిపతి భట్టాచార్యులవారి మతమును
గురించియు కేశవాచార్యులవారి మతమును గురించియు వారి వారి యభిప్రాయమై
వ్రాయబడినది. అది నేను వ్రాయక వదలివేసినాను. దానిని మీరుచూచి అవసర
మనితోచిన యెడల అచ్చులోనికి తీసికొనవలయును. కాబట్టి తెలియగలందులకు
వ్రాసినాను)

అథ చతుర్థం చేష్టాబలముచ్యతే.

శ్లో! యామ్యేచంద్రశనీ బుధస్తుసతతం శేషాస్తుసామ్యాయనే
పూర్వోక్తౌ కేంద్రజై రిహలవై ర్వక్రీయదిస్యాద్బలం । చేష్టాఖ్యం

మధిరాద్వయో ర్యదియుతి స్వేకాంశకేచైకభే । చోదగ్యామృగయో
ర్జయాపవిజయా స్యాదేవజేతాబలీ ॥ ౧౭ ॥

అ॥ చంద్రశనీ= చంద్రుడు శనియును, యాత్యే= దక్షిణాయనమందును,
బుధస్తు= బుధుడైతే; సతతం= ఎల్లప్పుడును, శేషాక్షు= ఇతరగ్రహములు, సామ్యా
యనే= ఉత్తరాయణమందును, బలినః= బలము కలవారలై, భవంతి అగుచున్నార
పూర్వోక్తైః= పూర్వమందు చెప్పబడిన, చలకేంద్రజైః= అంత్యశీఘ్రకేంద్రములవల్ల
కలిగిన, లవైః= భాగలచేత, వక్రీ= వక్రముగలవాడు, స్యాద్యది= అయినట్లాయె
నా, చేష్టాఖ్యం= చేష్టయను పేరుగల బలముకలవాడు, తథిరాత్ = అంగారకుడు
మొదలు, ద్వయోః= రెండుగ్రహములకు, ఏకభే= ఏకరాశియందైనను, ఏకాంశ
కేచ= ఒక్కయంశయందైనను, యుతిర్యది= కూటమికలిగినేని, ఉదగ్యామృగయోః=
ఉత్తర దక్షిణ దిక్కులను పొందిన యాయిద్ధరికిని, జయాపవిజయా= జయపరాజయ
ములు, స్యాతాం= అగును, జేతా= జయించినవాడు, బలీ= బలవంతుడై, స్యాత్ = అగును.

తా॥ ఆయనబలమనియు కేంద్రజ బలమనియు రెండు విధములుగా చేష్టా
బలము చెప్పబడినది గాన యాచేష్టాబలమును వివరింపుచున్నాడు. చంద్రుడు శని
యును దక్షిణాయనమందును బుధుడెల్లప్పుడును మిగిలిన వారగు సూర్య అంగారక
గురుశుక్రలు ఉత్తరాయణమందును బలము కలవారలగుచును. సూక్ష్మప్రకారముగ
స్ఫుటము జేయదలచిన యెడల సాయన స్ఫుటగ్రహము వలన గ్రాంతిని సాధించి
దానిని శరసంస్కారమువలన స్ఫుటముజేసి యట్టి స్పష్టమగు గ్రాంతివలన నయన
బలమును సాధించవలయును. సర్వజనులకు సులభముగ దెలియగలందులకు గ్రంథకర్త
మొదటిదియగు ఆయన బలమును స్థూలదృష్టితో జెప్పినాడు. అయినను విశేషోప
యోగము కలిగినప్పుడు స్వల్పతారతమ్యము కలిగినను అది వ్యత్యాసముగనుండదు.
కాబట్టి యెక్కువ ప్రయాసలేక సులభమగు మార్గము నాశ్రయించుటయే మంచిదని
కేశవాచార్యులు మొదలగు వారును చెప్పియున్నారు. ఇకను కేంద్రచేష్టాబలమును
యుద్ధచేష్టాబలమును స్థూలదృష్టితోనే చెప్పుచున్నాడు. పూర్వము చెప్పిన ప్రకా
రము అంత్యశీఘ్రకేంద్రసంబంధమగు భాగలచేత వక్రించియున్నట్టి గ్రహము బలము
కలవాడగును. ఈబలమును చేష్టాబలమని చెప్పిరి. అనగా గ్రహస్ఫుటమును జేయు
నప్పుడు చివరవిద్యుత శీఘ్రకేంద్రభాగలవలన గ్రహమునకు వక్రము సంభవించెనేని
యాగ్రహమునకు వక్రచేష్టాబలము సంభవించును. పూర్వమునందు జెప్పబడినవియునుట
చేత ఈశీఘ్రకేంద్రసాధన మిదివరలో పూర్వభాగమునందు జెప్పియున్నట్లు తెలియ
బడుచున్నది. లేనియడల అప్పటి సంవత్సర పంచాంగమును జూచుకొనవలయును.
ఈచెప్పబడినది కేంద్రబలమైయున్నది. ఇకనుయుద్ధచేష్టాబలమును వివరించుచున్నాడు
అంగారకుడు మొదలు శని పర్యంతమునుండు అయిదు గ్రహములలోనే రెండు

గ్రహములైనను ఒక్కరాశిలో నొక్కయంశయందుండి వెళ్ళుచుండెనేని అప్పుడా యిరువురకును యుద్ధమనిచెప్పిరి. అప్పుడు తురదిమ్మగా వెళ్ళినవాడు జయించినవాడని యుద్ధక్షిణదిమ్మగా వెళ్ళినవాడు అపజయమునొందినవాడనియు చెప్పిరి. కాబట్టి జయించినవాడు బలముకలవాడనియు ఓడినవాడు బలములేనివాడనియు తెలిసికొనవలయును ఈచేష్టబలమును సాధించుటకు గుఱించి యుపాయములు సిద్ధాంతభాగములో విశేషముగ జెప్పబడినను అందును గురించి విశేషముగ శబ్దపడవలసియున్నది కాబట్టి యీచేష్టబలమును గురించి కూడ స్థూలదృష్టితోనే గ్రంథకర్త చెప్పియున్నాడు.

అథ దృగ్బలసాధన మాహ.

శ్లో॥ పూర్ణాంపశ్యతిభానుజస్త్రి దశమేచేత్పాదదృష్ట్యేతరే ।
జీవోధీననమేర్థయా తదితరేభౌమశ్చతుర్థేష్టమే । సర్వేపాదవిహీనయా
ఖిలదృశాపశ్యంతిసర్వేస్తభం । విత్తాయవ్యయవైరిణో నదదృశుఃఫేట
స్థితస్థానతః॥ ౧౮॥

అ॥ భానుజః=శని, త్రిదశమే=త్పతీయ దశమస్థానములను, పూర్ణాం = సంపూర్ణముగ, పశ్యతి=చూచుచున్నాడు, ఇతరేచేత్=ఇతరగ్రహములైతే, పాదదృష్ట్యా=పాతికదృష్టిచే, పశ్యంతి=చూచుచున్నాడు, జీవః=బృహస్పతి, ధీననమే=పంచమ నవమస్థానములను, పూర్ణాం = సంపూర్ణముగ, పశ్యతి = చూచుచున్నాడు, తదితరే=వానికంటెనితరగ్రహములు, అర్థరకా=సగముదృష్టిచేత, పశ్యంతి=చూచుచున్నారు, భౌమః=అంగారకుడు, చతుర్థేష్టమే=చతుర్థ అష్టమస్థానములను, పూర్ణాం=సంపూర్ణముగ, పశ్యతి=చూచుచున్నాడు, సర్వే = వానికంటె నితరమగు వారందరును, పాదవిహీనయా=పాతికతక్కువ అనగా ముప్పాతిక దృష్టిచేత పశ్యంతి=చూచుచున్నాడు, సర్వే=అన్నిగ్రహములును, అస్తభం = సప్తమస్థానమును, అఖిలదృశా = సంపూర్ణదృష్టిచేత, పశ్యంతి = చూచుచున్నారు, విత్తాయవ్యయవైరిణః=నిత్య = ద్వితీయస్థానమును, ఆయ = ఏకాదశస్థానమును, వ్యయ = చ్వాదశస్థానమును, వైరిణః=వ్యవస్థానమును, నదదృశుః = చూడరు, ఫేటస్థితస్థానతః=ఫేట=గ్రహములు, స్థిత = తామున్నట్టి, స్థానతః = రాశినుండి, దదృశుః=చూచెదరు.

తా॥ అయిదవదియు నొక్కవిధంబైనదియునైన దృగ్బలసాధనమును చెప్పుచున్నాడు. తృతీయ దశమస్థానములను శనిపూర్ణదృష్టితోను ఇతర గ్రహములు పాతిక దృష్టితోను చూచెదరు. పంచమ నవమస్థానములను బృహస్పతి సంపూర్ణదృష్టితోను ఇతరగ్రహములు అర్థదృష్టితోను చూచెదరు. చతుర్థ అష్టమ స్థానములను అంగారకుడు పూర్ణదృష్టితోను ఇతర గ్రహములు ముప్పాతిక దృష్టితోను చూచె

మరు, అన్నిగ్రహములును సప్తమస్థానమును సంత్రాదృష్టితో చూచెదను. ద్వితీయ వష్టవీకాదశ ద్వాదశస్థానములను ఏగ్రహములును చూడవు. పూర్వము చెప్పబడిన చూచుటయనునది పృథ్విగ్రహము తామున్నట్టి స్థానమునుండి యాయా సంఖ్యగలస్థానములను చూచెదరని తెలిసికొనవలయును.

అథ దృష్టి స్ఫుటికరణ విషయమాహ.

శ్లో॥ దృష్టాశోధితదృశ్య కేంద్ర భవశా తద్వత్ఫలంస్యాదధో॥ ।
భాగేభ్య స్వనుపాతలబ్ధకలికా స్వర్ణంకృతందృగ్భవేత్ । ఏవంక్రా
శశుభేక్షణేచగణితా త్సంలిఖ్యకోష్ఠద్వయే । రూపాద్యాహేవుధక్ష్మ
ధగ్యుతి భువోస్యాదంతరందృగ్భలం ॥౧౮॥

అ॥ దృష్టా=చూచేగ్రహముచేత, శోధితదృశ్యకేంద్రభవశాత్=శోధిత=తీసివేయబడిన, దృశ్య=చూడబడునట్టి, కేంద్రభవశాత్=కేంద్రరాశివల్లను, తద్వత్=పూర్వముచెప్పబడిన, ఫలం=ఫలము, స్యాత్=అగును. అథోభాగేభ్యః=ఆరాశియొక్క క్రిందిభాగలవల్ల, అనుపాతలబ్ధకలికాః=అనుపాత=తైరాశికము చేత, లబ్ధ=రాబడిన, కలికాః=లిప్తలను, స్వర్ణం=ధనరుణములనుగా, కృతం=చేయబడినవగుచు, దృగ్=దృష్టి, భవేత్=అగును, ఏవం=ఈప్రకారముగ, క్రాశశుభేక్షణేచ=పాపశుభగ్రహదృష్టులను, గణితాత్=గణితమువలన, కోష్ఠద్వయే=రెండుచక్రములయందును, రూపాద్యాః=రూపాదులను, సంలిఖ్య=లిఖించి, అథ=అటుపిమ్మట, పృథక్పృథక్=వేరువేరుగ, యుతిభువోః=యోగమువల్ల కలిగిన యారెండు కోష్ఠములయొక్క, అంతరం=భేదము, దృగ్భలం=దృష్టిబలము, స్యాత్=అగును.

తా॥ పూర్వము ఆయాస్థానములయందుగల దృష్టి మొత్తమును జెప్పినాడుగాని యాయాస్థానముల నడుమనుండు భాగలకు న్యూనాధికములను గురించి చెప్పియుండ లేదు. కాబట్టి వెనుక చెప్పబడిన దృష్టిఖండములను స్పష్టముజేసి చెప్పుచున్నాడు. రిమార్కు-(గ్రంథములో వ్రాసియున్న తాత్పర్యమే వ్రాయవలసియున్నది కాబట్టి దానిని వ్రాయక వదలివేయడమైనది. మరియు చక్రమునుకూడ నొకటివేసినాడుఅది యంతయు సుమగ్గముగ చూచుకొని యేవిధముగా లిఖించుకొనవలయునో యావిధముగ జేసికొనుడు (చూచేగ్రహము దృష్టయనియు చూడబడువాడుదృశ్యుడనియు జెప్పబడును) అని తాత్పర్యములో మొదట వ్రాసినవాడుగాన అది మొదలుకొని మీరు చూచుకొనవలయును.

అథవణ్ణాయోగం దశాదీనాం శుభాశుభత్వంచాహ.

శ్లో॥ అర్కేంద్రాసురపూజితా సురగురుర్జ్వారార్కజాః ఫేచ
రా । స్తేన్యూర్నూన్యనబలా యథోత్తరవిదంనై సర్దికంస్యాద్బలం । రూ
పంస్యాద్ద్యుమణేరి లాధరలవోనంస్యాత్ప రేషాంక్రమా । త్థానాశా
సమయస్వభావజబలై క్యం చైష్టికేనాన్వితం ॥ ౨౦ ॥ దృగ్విర్యేణసుసం
స్కృతం యదిజయి ఫేటశ్చరూపాన్వితం । భంగశ్చేద్రహితంరణే స్ఫు
టతరంఫేటస్యవీర్యంభవేత్ । ఏవంప్రొక్త బలైక్యమత్రనిఖిలం రూపా
ధ్యమక్షాల్పకం । చేద్ధీనంహిబలంతతో దశమితాత్సాన్మధ్యమంతద్బ
లం ॥ ౨౧ ॥ తత్పశ్చాత్తుసుపూణావీర్య మిహతద్విశ్వాధికస్యాచ్ఛు
భః । ఫేటస్తస్యదశాప్యతీవ శుభదారోహాఖలేష్టార్థదా । సాస్యాన్మధ్య
మవీర్యఫేచర దశారోహాపిసాఖ్యాయతే । హీనాసాత్వవరోహిణీవ్యస
నదావీర్యో నఫేటస్యవా ॥ ౨౨ ॥

అ॥ అర్కేంద్రాసురపూజితాః = అర్క = సూర్యుడు, ఇందు = చంద్రుడు,
అసురపూజితాః = రాక్షసులకు గురువైన శుక్రుడు, సురగురుః = దేవకులకు గురు
వగు బ్రహ్మసృతి, జ్వారార్కజాః = జ్వ = బుధుడు, ఆర = ఆంగారకుడు, అర్కజాః =
శని, తే = ఆప్రిసిద్ధులకు, ఫేచరాః = గ్రహములు, యథోత్తరం = ఒకరి తర్వాత
నొకరు, న్యూనబలాః = తక్కువబలముగలవారలై, న్యుః = అగుచున్నారు, ఇదం =
ఈచెప్పబడినది, నైసర్దికం = స్వభావసిద్ధమగు, బలం = బలమై, స్యాత్ = అగును,
ద్యుమణేః = సూర్యునకు, రూపం = సంపూర్ణబలము, స్యాత్ = అగును, పరేషాం =
ఇతరగ్రహములకు, క్రమాత్ = వరుసగా, ఇలాధరలవోనం = ఇలాధర = పర్వతసంఖ్య
యనగా నేడగు లవ = భాగములచేత, ఊనం = తక్కువైనబలము, స్యాత్ = అగును,
స్థానాశాసమయస్వభావజబలైక్యం = స్థాన = రాశిబలము, ఆశ = దిగ్బలము, సమయ =
కాలబలము, స్వభావజబల = స్వతస్సిద్ధమగుబలము, విక్యం = పైనచెప్పబడిన బలము
లతో కూడియున్నదియు, చైష్టికేన = చేష్టాసంబంధమగు బలముతో, అన్వితం = కూడి
నదై, దృగ్విర్యేణ = దృష్టిబలముచేత, సుసంస్కృతం = సంస్కారము చేయబడినదై
ఫేటః = గ్రహము, రణే = యుద్ధమునందు జయాయది = జయము గలవాడగు నేని,
రూపాన్వితం = ఒకరూపముతోకూడిన బలమగును, రణే = యుద్ధమునందు, భంగ
శ్చేత్ = ఓడిపోయెనట్లాయెనా, రహితం = ఒకరూపము తీసివేయబడిన, స్ఫుటతరం =
మిక్కిలి స్ఫుటమగు, ఫేటస్య = గ్రహముయొక్క, వీర్యం = బలము, భవేత్ = అగును,
ఆత్ర = ఇక్కడ, ఏవం = ఈప్రకారము, ప్రొక్తబలైక్యం = ప్రొక్త = చెప్పబడిన,
బల = పద్ధలములతోటి, విక్యం = కూడిన, నిఖిలం = సమస్తమైన, రూపాధ్య

రూపము మొదలగులవి, అక్షాబ్జకంచేత్ = అయిదింటికంటె తక్కువయగునేని, హీన
 బలంహి = హీనబలమగుచుగదా, తతః = అదిమొదలు, దశమితాత్ = పదిరూపముల
 పర్యంతము, తద్బలం = ఆబలము, మధ్యమం = రెండవవిధమగుబలము, స్యాత్ =
 అగును, తత్సృజ్యత్తు = అటుతర్వాతనైతే, సుపూణావీర్యం = మిక్కిలి సంపూణా
 మైన బలము, స్యాత్ = అగును, ఇహ = ఈవిషయమందు, తద్వీర్యాధికః = ఆబలము
 లచేత నధికమైన, ఖేటః = గ్రహము, శుభః = శుభుడై, స్యాత్ = అగును, తస్య =
 ఆగ్రహముయొక్క, దశాపి = దశయును, ఆరోహః = ఆరోహణమయినది యగునేని,
 అతీవ = మిక్కిలి, శుభదా = శుభముల నిచ్చునదియగుచు, అఖిలేష్టార్థదా = అఖిల =
 సమస్తమైన, ఇష్టార్థదా = కోరిన ఫలముల నిచ్చునదియై, స్యాత్ = అగును, సా = ఆదశ,
 మధ్యమవీర్య ఖేచరదశా = మధ్యమవీర్య = మధ్యమబలముగల, ఖేచర = గ్రహము
 యొక్క, దశా = దశయై, ఆరోహాపి = ఆరోహణమయినదైనను, సౌఖ్యాయతే = సౌఖ్య
 మునొసగును, వీర్యోనఖేటస్య = బలములేని గ్రహముయొక్క. సాతు = ఆడయైతే,
 అవరోహిణీ = అవరోహణము గలదియగునేని, వ్యసనదా = కష్టముల నొసగునది,
 స్యాత్ = అగును.

తా॥ ఆరవదియగు స్వభావబలమును నిణాయించుటయువడ్డ్యబలములను మొత్త
 ముజేసి దశలు మొదలగువానియొక్క శుభాశుభత్వమునుచెప్పుచున్నాడు. నూర్యుడు
 చంద్రుడు, శుక్రుడు, బృహస్పతి, బుధుడు, అంగారకుడు, శని, యీచెప్పబడిన
 యేడు గ్రహములును వైన చెప్పిన వరుస ప్రకారము ఒకరి తర్వాత నొకరు తక్కువ
 బలము కలవారలగుదురు. ఇది స్వభావసిద్ధమగు బలమని చెప్పిరి. కాబట్టి, యిందు
 వలన నూర్యునకు 7 పాళ్లు బలము, చంద్రునకు 6 పాళ్లు, శుక్రునకు 5 పాళ్లు, బృహ
 స్పతికి 4 పాళ్లు, బుధునకు 3 పాళ్లు, అంగారకునకు 2 పాళ్లు, శనికి 1 పాళ్లు బల
 మని నిశ్చయింపబడుచున్నది. యిందులో అందరికన్న నూర్యునకు అధికమగు 7 పాళ్లు
 బలముకలగి యున్నది కాబట్టి దానినే రూపమనే పేరుగల సంపూణాబలమని చెప్పు
 చురు. ఇట్లు 6 బలములు నిణాయించబడినవి కాబట్టి ప్రతిగ్రహమునకు స్థానదిక్కు
 కాలచేష్ట నిసర్గము అను పేరుగల అయిదు బలములను వేరు వేరుగా మొత్తముచేసి
 ప్రతిగ్రహమునకు వచ్చిన మొత్తములో దృగ్బలములను సంస్కరించవలయును. ఆన
 గా ధనమగునేని కూడవలయును. రుణమగువేని తీసివేయవలయును. ఇట్లు చేయగా
 రాబడిన మొత్తములో అంగారకుడు మొదలగు నయిదు గ్రహములలోనే యిద్దర
 కైనను యుద్ధము సంభవించిన యెడల వారిరువురులో జయించినవానియొక్క బలము
 మొత్తములో నొకరూపము కలిపి యోడిపోయినవాని బలము మొత్తములో నొక
 రూపమును తీసివేయవలయును. ఈప్రకారము చేసినందువలన వడ్డ్యబలములు స్పష్ట
 మగును, ఈప్రకారము సాధింపబడిన వడ్డ్యబలకూటమిలో అయిదు రూపములకు
 తక్కువ బలము గలవాడు హీనబలుడనియు, అయిదు రూపములు మొదలు పది
 రూపముల పర్యంతము బలముగలవాడు మధ్యమ బలుడనియు, ఆపదిరూపములకంటె

నెన్నిరూపములు హెచ్చునచ్చిన ఒక్కొక్కవంతు చొప్పున నొకరికంటె నొకరు సంపూర్ణబలుడనియు చెప్పిరి. కాబట్టి అట్టి సుపూర్ణబలముగల గ్రహము సమర్థుడు కాబట్టి వానిదశలో సమస్త శుభములను సమమగు కోరబడిన కోరికలును నీర్ధించును. యీ పూర్ణబలముగల గ్రహము ఆరోహణ స్థితియందుండిన యెడల విశేషఫలమునిచ్చును. మరియు మధ్యమ బలుడగు గ్రహముయొక్కయు దశ ఆరోహణస్థితియందుండె నేని ఆదశయందును సౌఖ్యములు కలుగును. లేక మధ్యమబలముగల గ్రహముయొక్క దశ అవరోహణస్థితియందగు నేని కష్టములను కలిగించునదగును. హీనబలుని దశ యారోహణస్థితిలోనున్నను కష్టములను కలిగించుచు నుండునుగాని యొకానొకప్పు డెప్పుడైనను కొంచెము మేలుచేయును. ఆరోహణావ రోహణ స్వరూపమెట్లునగా తనయొక్క పరము నీచభాగనుదాటి తన యుచ్చభాగలకు నభిముఖమైనవాడు ఆరోహణము కలవాడనియు, తన యుచ్చభాగలనుదాటి నీచభాగలకు నభిముఖమైనవాడు అవరోహణము కలవాడనియు చెప్పబడెను.

ఇట్లు మహాకవీశ్వరుడగు కాళిదాసునిచే రచింపబడిన యుత్తర కాలామృతములో జాతకపద్ధతియందు వడ్పలసాధనములను వివరించుట యును పేరుగల ద్వితీయ బిందున సమాప్తమయ్యెను.

ఉత్తరకాలామృతే తృతీయబిందు ప్రారంభః.
జాతక పద్ధతౌ ఆయుర్దాయ విషయః.

{ సతికుడ్యేచిత్రక ర్మేతి న్యాయేనేదానీంతావదా }
యుర్దాయ విషయ ముచ్యతే

శ్లో॥ దస్మాత్తేచరభుక్తభం త్రివిహృతంత్యాజ్యం ఫలంశేషకం
వేదఘ్నంభిగభుక్తపాద సహితంచాంశాయుషోవత్సరాః । ఖేటస్థైష్య
పదాంతరా ద్దినఘటీమానాత్తుమాసాదికం । హ్యనియ్యాఖిలఖేచరై
శ్చతనుత స్సర్వైక్యమబ్దాదికం ॥ ౧ ॥

అ॥ దస్మాత్ = అశ్వనిమొదలు, థేచరభుక్తభం = థేచర = గ్రహముచేత, భుక్తభం = అనుభవింపబడిన నక్షత్రము, త్రివిహృతం = త్రి = మూడింటిచేత, విహృతం = భాగవారింపబడినదగుచు, ఫలం = రాబడిన లబ్ధము, త్యాజ్యం = విడిచిపెట్టవలయును, శేషకం = మిగిలినసంఖ్య, వేదఘ్నం = నాలుగింటిచేత గుడింపబడినదగుచు, భిగభుక్తపాదసహితంచ = భిగ = గ్రహముచేత, భుక్త = అనుభవింపబడిన, పాద =

పాదముతోటి, సహితం=కూడినదగుచు, అంశాయువః=అంశాయుర్దాయముయొక్క
వత్సరాః= సంవత్సరములగును, ఖేటనైష్యపదాంతరాత్= ఖేటస్థ= గ్రహమున్న
ట్టియు, ఏవ్య=మిగిలినట్టియు, పత=పాదములయొక్క, అంతరాత్= మధ్యనుండు
నట్టి, దినఘటిమానాత్= దినములు ఘడియలు మొదలగు ప్రమాణమువల్ల, మాసాది
కం= మాసములు మొదలగువానిని, ఆనీయ=తీసికొనివచ్చి, అఖిలఖేచరైః= అఖిల=
సమస్తమగు, ఖేచరైః= గ్రహములచేతను, తనతత్త్వ= లగ్నమువల్లను రాబడిన=
సర్వైశ్చ= సకలాయుర్దాయములతో నైశ్చయముజేయగా, అబ్దాదికం= సంవత్సరమాస
దినఘటికాదులు రాబడును.

తా॥ తత్కాల స్ఫుటగ్రహ లగ్న రాశ్యాదులచే పూర్వము నిర్ణయింపబడిన
యాయుర్దాయము ప్రయాసయగుటచే నిప్పుడు పంచాంగములో వ్రాయబడునట్టి నక్ష
త్రగ్రహాదులవల్ల సులభముగా నంశాయుర్దాయమును సాధించుపద్ధతినిచెప్పుచున్నాను.
అది యేతీరుననగా- పంచాంగములో నేగ్రహము వీనక్షత్రములో నేపాదమందుండు
నోచూచి యాగ్రహమున్న నక్షత్రమునకు వెనుకటి నక్షత్రములను ఆశ్వని మొద
లుగా లెక్కపెట్టి యాసంఖ్యను మూడింటిచేత భాగించగా వచ్చిన లబ్ధమును విడిచి
పెట్టి శేషమువచ్చిన సంఖ్యను నాలుగింటిచేత హెచ్చించి యాసంఖ్యలో నప్పుడు
గ్రహమున్న నక్షత్రములో గడిచిన పాదముల సంఖ్యనుగూడినయెడల వచ్చిన సంఖ్య
ఆగ్రహసంబంధమగు అంశాయుర్దాయ సంవత్సరములగును. మాసాదులను నిర్ణయిం
చుట యేతీరుననగా- ఏగ్రహసంబంధమగు నాయుర్దాయమును నిర్ణయింపదలచెనో
యాగ్రహము వీపాదమందు నెప్పుడు ప్రవేశించియుండునో పంచాంగములోజూచి
ప్రవేశించినది మొదలు ముందు పాదములో తిరిగి ప్రవేశించు పర్యంతము ఎన్నిదిన
మాలు ఎన్ని ఘడియలు ఎన్ని విఘడియలగునో దానిని ప్రమాణమని చెప్పబడు నొక
సంఖ్య నొకచోట నుంచుకొనవలయును. తర్వాత గ్రహము ప్రవేశించిన యుండిన
పాదము ఎప్పుడు మొదలైయున్నదో అది మొదలు తాను నిశ్చయించుకొనునట్టిజనన
కాల పర్యంత మెన్నిదినములు ఎన్ని ఘడియలు ఎన్ని విఘడియలగునో ఆసంఖ్యను
ఇచ్చయని చెప్పుదురు. అట్టిసంఖ్య నొకచోట నుంచుకొని యాసంఖ్యను వైన చెప్ప
బడిన ప్రమాణమును సంఖ్యను విఘడియలనుగా మార్చవలయును. ఇట్లు మార్చివ
పిమ్మట ఇచ్చయొక్క విఘడియలను 12 చేత హెచ్చించి దానిని ప్రమాణమను
దానిలో నుండు నట్టి ఘడియలచే భాగింపగా వచ్చిన లబ్ధము మాసములగును. శేషమును
30 చే గుణించి వెనుక చెప్పబడిన ప్రమాణమను దానిలోనున్నట్టి విఘడియలచే
భాగింపగా వచ్చిన లబ్ధము దినములగును. మిగిలిన శేషమును 60 చే హెచ్చించి
మునుపటి హారముచేత భాగింపగా వచ్చిన లబ్ధము ఘడియలగును. మిగిలిన శేషమును
మునుపటివలెనే చేయగా విఘడియలగును. ఇట్లు అంశాయుర్దాయముయొక్క మధ్యమ

సంవత్సరాదులగును. ఇట్లు ప్రతిగ్రహమునకుజేసి గ్రహముయొక్క యుచ్చసీచాది స్థితులనుబట్టి మధ్యమ సంవత్సరాదులను హరణ భరణాది సంస్కారాదులను జేయగా ముఖాయుర్దాయ సంవత్సరాదులగును.

అథాంశస్వాయుషో హరణ విధాన మాహ.

శ్లో॥ స్వాయుస్వేందు (౧) క కా (౨) గి (౩) వేద (౪) శర (౫) వ (౬) డ్భాగోనితంరిప్పభా । ద్వామంషట్సుఖలేశుభే యదిదళో నంపాపలగ్నేఖిలం । నీచారాతిగృహే ఖగేస్తమయగే ద్విత్రిద్విభా గోనితం । ద్వ్యంశోనంహిపరాభవే పునరపిస్యాదంశజాయు స్త్విదం ॥౨॥

అ॥ స్వాయుః=తన ఆయుర్దాయము, రిప్పభాత్=ద్వాదశరాశి మొదలుకొని వామం=ఎడమప్రక్కగా, వట్సు = ఆరురాసులయందు, ఖలే = పాపగ్రహమున్న దగుచుండగ, స్వేదుకరాగ్ని వేదరషడ్భాగోనితం= స్వ = తన ఆయుర్దాయములో, ఇందు=ఒకటవభాగము, కర=రెండవభాగము, అగ్ని = మూడవభాగము, వేద = నాల్గవభాగము, శర=అయిదవభాగము, వట్= ఆరవదియగు, భాగ = భాగముల చేత, డ్భానితం= తీసివేయబడినదియగును, శుభేయది = శుభగ్రహముండిన యెడల, దళోనం=పైన చెప్పబడిన భాగములలో సగము తీసివేయవలయును, పాపలగ్నే = అగ్నిమందు పాపగ్రహమున్నయెడల, అఖిలం=సమస్తము హరింపబడును, ఖగే= గ్రహము, నీచారాతిగృహే= నీచ=నీచస్థానమందును, ఆరాతిగృహే = శత్రుగ్రహే శ్రమనందు నున్నను, అస్తమయగే=అస్తమించినను, ద్విత్రిద్విభాగోనితం = రెండు మూడు రెండు భాగముల ప్రకారము తీసివేయవలయును, పరాభవే = యుద్ధములో నోడినయెడల, పునరపి=తిరిగి, ద్వ్యంశోనం = రెండవభాగము హరింపవలయును, ఇదం=ఇది, అంశజాయుః=అంశవల్లపుట్టినటువంటి, ఆయుర్దాయము, స్వాత్=ఆగును.

తా॥ అంశాయుర్దాయమునకు హరణ సంస్కారము చేయునట్టి విధానమును జెప్పుచున్నాను. ద్వాదశస్థానము మొదలుకొని తలక్రిందుగా అనగా ద్వాదశస్థాన మందు పాపగ్రహమున్నయెడల ౧ వ భాగమును, ఏకాదశస్థానమందు పాపగ్రహ మున్నయెడల ౨ వ భాగమును, దశమస్థానమందుండిన యెడల ౩ వ భాగమును, నవమస్థానమందుండిన యెడల ౪ వ భాగమును, అష్టమస్థానమందుండినయెడల ౫వ భాగమును, సప్తమస్థానమందుండిన యెడల ౬ వ భాగమును, ఆయాగ్రహములకు రాబడిన యాయుర్దాయములో పైన చెప్పబడిన భాగముల ప్రకారముగ ఆయాస్థాన ముల ననుసరించి ఆయుర్దాయమును హరించవలయును. శుభగ్రహముండిన యెడల పైన చెప్పబడిన భాగములలో సగము సగమునే తీసివేయవలయును. అనగా ౧-౨-

3-౪-౫-౬ వ భాగములని చెప్పబడెను. గాన వాటికి వరుసగా ౨-౪-౬-౮-౧౦-౧౨ వ భాగములని తెలిసికొనవలయును. మరియు లగ్నమునందు పాపగ్రహమున్న యెడల ఆలగ్న సంబంధమగు నాయుర్దాయమునంతయు హానింపవలయును. ఇదియును గాక గ్రహము నీచస్థానమందున్న యెడల వాని యాయుర్దాయములో రెండవవంతునను శత్రుశ్రేణిమందుండిన యెడల చూడవవంతునను అస్తమానమునొందిన సగభాగమును యుద్ధములో నోడిపోయిన సగభాగమును తీసివేయవలయును. నీచస్థాన శత్రుశ్రేణిస్థిత అస్తంగతత్వ యుద్ధపరాజితత్వాదిగుణము లొక్కనికి నొక్కసారియే సంభవించిన యెడల అన్ని వారణ సంస్కారములను జేయనవసరములేదనియు సగభాగమునే తీసి వేయవలయుననియు మరికొన్ని జ్యోతిషగ్రంథములయందు కలదు కాబట్టి యాతీరు ననే చేయవలయును. అయితే లగ్నమందు పాపగ్రహమున్న యెడల లగ్నాయుర్దాయమునంతయు దీసివేయవలయును. ఇట్లు నూర్యాది గ్రహములకు లగ్నంతము వరకును ప్రత్యేక ప్రత్యేకముగా వారణ సంస్కారముజేయగా రాబడినయాయుర్దాయముల నన్నియు మొత్తము జేయవలయును. దీనినే యంశాయుదాయమని చెప్పిరి.

అథ లగ్నాయుర్దాయ సాధన మాహ.

శ్లో॥ లగ్నే భుక్తవినాడికానవగుణాస్తన్మానభక్తాః ఫలం । వర్షాణిస్వగుణైర్వరై రపితథాతన్మాసఘసాదికం । లగ్నే శోభనభేచరేక్షితయుతే స్వస్వామియుక్తేక్షితే । తుంగేస్వామినిరాశి సంమితసమాశ్చేత్యుచరేకేబుధాః ॥ 3 ॥

అ॥ లగ్నే = లగ్నమునందు, భుక్తవినాడికాః = భుక్త = గతించిన, వినాడికాః = విఘడియలు, నవగుణాః = తొమ్మిదిచేత గణింపబడినవై, తన్మానభక్తాః = తన్మాన = ఆలగ్నప్రమాణ విఘడియలచేత, భక్తాః = భాగింపబడినవగుచు, ఫలం = లబ్ధము, వషాణి = సంవత్సరములగును, తథా = ఆప్రకారముగ, స్వగుణైః = తమ ప్రమాణ ఘడియలచే హెచ్చించుటచేతను, వరై రపి = భాగహారములచేతను, తన్మాసఘసాదికం = తత్ = ఆయా లగ్నములయొక్క, మాస = నెలలు, ఘసాదికం = దినములు మొదలగునవి కచ్చును, లగ్నే = లగ్నము, శోభనభేచరేక్షితయుతే = శోభనభేచర = శుభగ్రహముచేత, ఈక్షిత = చూడబడినను, యుతే = కూడినను, స్వస్వామియుక్తేక్షితే = స్వస్వామి = తనయధిపతిచేత, యుక్త = కూడినను, ఈక్షితే = చూడబడినను, స్వామిని = లగ్నాధిపతి, తుంగే = ఉచ్చస్థానమందుండినను, రాశిసంమితసమాః = రాశి = రాశితోటి, సంమిత = సమానములైన, సమాః = సంవత్సరములు చూడ కలుపవలయును, ఇతి = ఈలాగునని, ఏకేబుధాః = కొందరు విద్వాంసులు, ఊచిరే = చెప్పిరి.

తా॥ లగ్నాయుదాయమును సాధించువిధానము చెప్పుచున్నాను. లగ్నమునందుగతించిన ఘడియలను విఘడియలను విఘడియలలోనికిమార్చి తొమ్మిదిచేగుణించి

లగ్నప్రమాణ ఘడియలను విఘడియలలోనికి మార్చి యీసంఖ్యచే వెనుకటి సంఖ్యను భాగింపగా వచ్చినల్పము సువత్సరములగును. పిమ్మట మిగిలిన శేషమును 12 చే గుణించి విఘడియలలోనికి మార్చినట్టి లగ్నప్రమాణముచే భాగింపగావచ్చిన లబ్ధము మాసము లగును. ఆశేషమును 30 చేత గుణించి వెనుకటి సంఖ్యచే భాగింపగా దినములగును. ౬౦ చేత గుణించి యావిధముగానే ఘడియలు మొదలగునవియేర్పడును. ఇట్లు చేసినందున సంవత్సరములు మాసములు దినములు ఘడియలు మొదలగునవి తేల్పడును. ఆలగ్నము శుభగ్రహముతో కూడియున్నను లేక చూడబడిననుచున్నందున లగ్నము లగ్నాధిపతితోగూడినను చూడబడినను లగ్నాధిపతి యుచ్చస్థానమందున్నను మేషము మొదలు ఆలగ్నము పర్యంతము ఎన్నిరాసులు వెనుకగతించియుండునో అన్ని సంవత్సరములు అంశాయుదాయ సంవత్సరములలో కలపవలయునని కొందరు జ్యోతిష్కులు చెప్పిరి గాని యీమతము యీకాళిదాసుగారియొక్క యభిప్రాయమై యుండదు.

{ ఇదానీం ప్రాగ్జన్మ సుకృత దుష్కృతాన్యస్మిక్ }
జన్మస్యాగత ఫలానిచ వక్ష్యతి

శ్లో॥ ప్రాక్ప్రత్యక్తనుభాగత స్త్రిభిరపి ద్రేక్కాణకై స్తద్భవైః
ప్రైః । ప్రాగ్ద్వర్జజవీర్యమభి విహృతంపుణ్యంహిరూపాదికం । తద్వై
దమృతమత్రపాపమితి తల్లేఖ్యంతయోరంతరం । పుణ్యంరూపచతుష్టయం
యదిభవేన్నుక్తిహ్యార్ సచ్చేదసత్ ॥

టీ॥ తనుభాగతః = లగ్నస్థానమునుండి, ప్రాక్ప్రత్యక్ = వెనుకముందునుండు
త్రిభిః = మూడైన, ద్రేక్కాణకైః = ద్రేక్కాణములచేతను, తద్భవైః = ఆద్రేక్కాణ
కాణరాశ్యధిపతులచేతను, ప్రాగ్ = పూర్వమువలెనే, వర్జజవీర్యం = సప్తవర్గ
ములవలన రాబడినబలము, అభివిహృతం = నాలిగింటిచేత భాగింపబడినదై, రూపా
దికం = వచ్చినట్టి రూపము మొదలగునవి, పుణ్యంహి = పుణ్యమగునుగదా, తత్ =
ఆపుణ్యమైనట్టి రూపాదికము, వేదమృతం = నాలుగులో తీసివేయబడినదగుచు, అత్ర =
ఇచ్చట, పాపమితి = పాపమని, తత్ = ఆసంఖ్య, లేఖ్యం = వ్రాయతగినది, తయోః =
పుణ్యపాప రూపములుగా చెప్పబడిన ఆరెండుసంఖ్యలయొక్క, అంతరం = మధ్య
నుండు భేదము, రూపచతుష్టయమపి = నాలుగురూపములును, పుణ్యంయది = పుణ్య
మగునేని, ముక్తిః = మోక్షము, భవేత్ = అగును, అసచ్చేత్ = ఆనాలుగురూపములు
పాపములగునేని, అసత్ = దుర్గతియగును.

తా॥ పూర్వము సాధింపబడిన ద్వాదశభావ సాధనములో తనుభావరాశ్యాది
యొక్క భాగస్థానమే తనుస్థానమని చెప్పబడును. ఆభాగము ననుసరించి వెనుకకు
౧౫ భాగాలు ముందుకు ౧౫ భాగాలును మొత్తము 30 భాగాలు. ఇవి తనుభావమని
చెప్పబడును. భావభాగస్థానమే యాభావమువకు మధ్యస్థానమనబడును. 30 భాగ

లుగల అట్టి తనుభావమునకు 3 ద్రేక్కాణములుండును. ఒకానొకప్పుడు రాశ్యంత
మందుకూడ భావమధ్యము కావచ్చును. ఏవిధముగానైనను భావమధ్యమునుండియే
గతించినవియు జరుగుచున్నవియు రాగలవియునగు ద్రేక్కాణములను భావించియా
యాస్థానముల యందుండిన రాశ్యధిపతులను ద్రేక్కాణాధి పతులనుగా దెలిసికొని
యాద్రేక్కాణాధిపతులు ముగ్గురికిని పూర్వము చెప్పబడిన విధానముగ సప్తవర్గము
లను ఆయా యధిపతులను వారివలన కలుగు శుభవర్గపాపవర్గములను నిణఁకొనించినప్ర
వర్గబలమును తీసికొనివచ్చి యాబలమును నాలిగింటిచేత భాగింపగా వచ్చునట్టిరూపా
దికము పుణ్యమగును. దానిని రహా తీసివేయుగా మిగిలినది పాపమనియుచెప్పబడును,
ఇట్లు చేయబడిన పుణ్యపాపరూపాదుల రెంటికిని తారతమ్యముచూడగా పాపరూపా
దిక మేమియులేక పుణ్యరూపాదికము అవయవశూన్యమై సరిగా ర వచ్చిన యెడల
జీజన్మమునాదే నిశ్చయముగా మోక్షము కలుగునని నిణఁకొనించవలయును. లేక
నాలుగు రూపములు కేవలములేకుండా సరిగా పాపరూపములే వచ్చినయెడల దుర్గతి
కలుగునని చెప్పబడెను. అనగా పుణ్యపాపములు రెండును మిశ్రిమముగా నుండిన
మనుష్యజన్మము సంభవించుననియు కేవలము పుణ్యమగునేని జన్మలేదనియుకేవలము
పాపమగునేని క్రిమికీటకాది హీనజన్మము కలుగుననియు తెలిసికొనవలయును. ఇది
యంతయు నాయాగ్రహ సప్తవర్గములవల్ల కలిగిన శుభాశుభవర్గములవలన ఆయా
గ్రహదశలయందు త్రైరాశిక గణితముచే ఇంతభాగము సుకృతమనియు నింతభాగము
దుష్కృతమనియు విశేషములను విద్వాంసులైనవారు పరిశీలించి తెలిసికొనవలయును.

అథ లఘుతః ఆయుర్దాయాంతర సాధనమాహ.

శ్లో॥ ప్రాగుక్తాచ్చుభపాపవర్గగణితా ద్రేక్కాణపైస్సాధితా |
సంఖ్యాక్రూరభవాఖనేత్ర విభుభిర్గుణ్యానగాప్తాసమాః | శుద్ధాఃఖాస్వి
సుధాకరై రపిభవేదాయుర్జ్విజన్మత్రయే | సంవాదార్థమిహైవతల్లఘు
తరం ప్రోక్తం నవాంశాయుషః || ౫ ||

అ॥ ప్రాగుక్తాత్ = పూర్వమందు చెప్పబడిన, శుభపాపవర్గగణితాత్ = శుభ =
శుభులయొక్కయు, పాప = పాపులయొక్కయు, వర్గ = సప్తవర్గముయొక్క, గణి
తాత్ = గణితమువల్లను, ద్రేక్కాణపైః = ద్రేక్కాణాధిపతులచేతను, సాధితా = సాధిం
పబడినట్టియు, క్రూరభవా = క్రూరగ్రహసంబంధమైన, సంఖ్యా = సంఖ్య, ఖనేత్ర
విభుభిః = నూటయిరువైచేత, గుణ్యా = హెచ్చింపబడినదై, నగాప్తా = వీడింటిచేత
భాగింపబడినదగుచు, సహః = సంవత్సరములు వచ్చును, తాః = ఆసంవత్సరములు,
ఖాశ్విసుధాకరైః = నూటయిరువైచేత, శుద్ధాః = తీసివేయబడినవై, జన్మత్రయేపి =
మూడు జన్మములయందును, ఆయాః = ఆయుదాయము, భవేత్ = అగునుగదా,
ఇహ = ఇక్కడను, తత్ = అది, నవాంశాయుషః = నవాంశాయుదాయముయొక్క

సంవాదార్థం = సంవాదముకొఱకు, లఘుతరం = మిక్కిలి శుభముగ, పోక్తం = చెప్పబడినది.

తా॥ పూర్వము జెప్పబడిన సనాంశాయుదాణ యమును చులకనైన షరియొక యుపాయముచే జెప్పచున్నాను. పూర్వము చెప్పబడిన రీతిగా తనుస్థాన ద్రోక్కాణాధిపతుల వలన శుభగ్రహసంబంధమగునట్టి పాపగ్రహసంబంధమగునట్టియు సప్త వర్గముల సంబంధమగు సంఖ్య యేర్పడును, అందులో శుభగ్రహ సంబంధమగు సప్త వర్గసంఖ్యను విడిచి పాపసప్తవర్గపంక్తి మాత్రమునే తీసికొని దానిని ౧౨౦చే గుణించి ౭ చే భాగవారింపగా వచ్చిన లబ్ధము సంవత్సరములగును. శేషమును ౧౨చే గుణించి ౭ చే భాగింపగా వచ్చిన లబ్ధము మాసములగును. అటు పిమ్మట శేషమును ౩౦ చే గుణించి ౭ భాగింపగా దినములగును. ఇట్లు గణితముచే రాబడిన సంవత్సరమాస దినాదులను ౧౨౦ సంవత్సరములలో దీసివేయగా మిగిలిన సంవత్సరాలుపైన జెప్పబడిన మూడు జన్మలలో నేజన్మసంబంధమైన వర్గమును బట్టి సాధింపబడెనో యాజన్మ సంబంధమగు ఆయుదాయమని తెలిసికొనవలయును. ఇది పూర్వము జెప్పబడిన యాయుదాయముయొక్క సంవాదము నిమిత్తమిచ్చట జెప్పబడెను. ఇందుకు నుదాహరణ మెట్లునగా- తనుస్థానము ఆనగా లగ్న రాశ్యాది ౮-౧౧-౧౧-౨౧ ఇది ధనుర్దగ్గము. రెండవద్రోక్కాణమైనది. తనుభావాదిపతి బృహస్పతియు ద్రోక్కాణాధిపతి నూత్యుడు నగును. కాబట్టి యీనూత్యునకు నప్తవర్గ వివరము పూర్వము చూపింపబడెను. ఆప్రకారము పూర్వజన్మవృత్తాంతము కావలసిన యెడల మొదటి ద్రోక్కాణాధిపతి వలన దెలిసికొనవలయును. ఇప్పుడీ జన్మవృత్తాంతమును దెలిసి కొనదలచిన యెడల రెండవద్రోక్కాణాధిపతియగు నూత్యుని వలన దెలిసికొనవలయును. ఇందుకు నుదాహరణ మెట్లునగా నూత్యుడు స్వక్షేత్రమందుండెను కాబట్టి స్వవర్గ బిక్షటి శుభము. రెండవది చంద్రహార, చంద్రు డధిమిత్రుడుగావున శుభము, మూడవది గురుద్రోక్కాణము. బృహస్పతియు అధిమిత్రుడే కాబట్టి శుభము. సప్తాంశ యును బృహస్పతియే కాబట్టి శుభము. నవాంశము శుక్రునిదైయున్నది. తులానవాంశ సీచాంశయు శత్రుంశయును కాబట్టి మిక్కిలి పాపము. ద్వాదశాంశ అంగారకుడు కాబట్టి పాపము. త్రింశాంశ బుధునిదై యున్నది. శత్రుత్రింశాంశము పాపము. ఈప్రకారము తేలిన సప్తవర్గములలో శుభవర్గసంఖ్య ౪, పాపవర్గ సంఖ్య ౩ అయెను. కాబట్టి పాపవర్గ సంఖ్యయగు ౩ చే ౧౨౦ ను గుణించగా ౩౬౦ అగును. దానిని ౭చే భాగింపగా ౫౧ సంవత్సరములు ౫ నెలలు ౪ దినములు వచ్చును. యీ సంవత్సరాదులను ౧౨౦ సంవత్సరములలో దీసివేయగా ౬౮ సంవత్సరములు ౬ నెలలు ౨౬ దినములు మిగిలి యుండెను కాబట్టి యిది యీజన్మాయుదాయమని తెలియబడు చున్నది.

{ ఇత్థంగణితాగతాయుర్దాయ ముక్త్యారాశిచక్రిస్త గ్రహ
శుభాశుభత్వ వశాత్పునరాయుర్యోగాంతరాణ్యాహ. }

శ్లో॥ కేంద్రేకోణగృహేస్థితాః కవిగురుజ్ఞాః పూణామాయు
శ్చ వేనక్రధ్యాయుష్యమధోధనేచసహజే లాభేదిశంతిస్థితాః । వృషేచా
ప్తమభేద్యయాఖ్యభవనే స్వల్పాయురన్యేఖలాః । కేంద్రాప్తవ్యయకో
ణగానశుభదా జాతస్యపుంసస్సదా॥౬॥

టీ॥ కేంద్రే = కేంద్రస్థానములయందును, కోణగృహే = త్రికోణస్థానముల
యందును, స్థితాః = ఉన్నట్టి, కవిగురుజ్ఞాః = శుక్రిబృహస్పతి బుధులు, పూణాం =
సంపూర్ణమైన, ఆయుః = ఆయుర్దాయమును, భవేత్ = ఇచ్చువారగుచును, అభ =
అనంతరము, ధనేచ = ద్వితీయమందును, సహజే = తృతీయమందును, లాభే = ఏకా
దశస్థానమందును, స్థితాః = ఉన్నవారగుచు, మధ్యాయుష్యం = మధ్యమాయుర్దా
యమును, దిశంతి = ఇచ్చుచున్నారు, వృషే = ఆరింటయందును, అప్తమభే = ఎనిమి
దింటయందును, వ్యయాఖ్యభవనే = ద్వాదశస్థానమందును, స్థితాః = ఉన్నవారగుచు,
స్వల్పాయుః = అల్పాయుర్దాయమిత్తురు, అన్యే = ఇతరులగు, ఖలాః = పాపులు,
కేంద్రాప్తవ్యయకోణగాః = కేంద్ర = కేంద్రములయందును, అప్త = అప్తమమందును,
వ్యయ = ద్వాదశమందును, కోణగాః = త్రికోణస్థానములయందు నున్నవారగుచు,
జాతస్య = పుట్టినట్టి, పుంసః = పురుషునకు, సదా = ఎల్లప్పుడు, నశుభదాః =
శుభము నివ్వరు.

తా॥ రాశిచక్రిము నందుండునట్టి శుభాశుభగ్రహముల వలన మరియొక ఆయు
ర్దాయ యోగమును జెప్పచున్నాను కేంద్రస్థానములగు ౧-౪-౭-౧౦స్థానములయం
దును త్రికోణస్థానములైన ౧-౯ స్థానములయందును శుభులగు శుక్ర బృహస్పతి బుధు
లుండిరేని పూర్ణాయుర్దాయము నిత్తురు. ద్వితీయ దృతీయ ఏకాదశ స్థానములయం
దుండిన యెడల మధ్యమాయుర్దాయము నొసగుదురు. ౬-౮-౧౨ యీస్థానముల
యందుండిన యెడల అల్పాయుర్దాయము నిత్తురు. పాపగ్రహములైతే ౧-౪-౭-
౧౦-౮-౧౨-౧౬ స్థానములయందుండిన యెడల శుభఫలము నివ్వరు. ఈపాపులు
శుభఫలము నిచ్చుస్థానము లెవ్వియనగా ౩-౬-౧౧ స్థానములని యిచ్చట జెప్పకపోయి
నను ఇతర గ్రంథానుసారముగానిశ్చయించుకొనవలయును. మరియు పాపులనుగురించి
అన్ని స్థానములనుజెప్పి ద్వితీయ స్థానమును జెప్పకపోవుటవలన ద్వితీయస్థానము శుభా
శుభులకు నుభయులకు నుపయోగించుకొనుటకు సందర్భపడదని తోచుచున్నది కాబట్టి
నిష్ప్రయోజనమని పాపగ్రహగణనలో జెప్పక విడిచెనని తెలిసికొనవలెను.

అథాల్పాయుర్దాయ యోగం తదపవాదంచాహ.

శ్లో॥ లగ్నే శేననిరీక్షి తేనతితథా కేంద్రేత్రికోణస్థితై । ర్లగ్నేశ్చ

స్థితిరాశినేతరి పునర్లగ్నేనదృష్టేశుభైః । అల్పాయుస్సుతతారబుద్ధిః
రహితో జాతో భవేదన్యదా । దీర్ఘాయుర్భహుభాగ్యవాన్ ఘనమతి
ర్నిత్యం భవేత్కీర్తిమాన్ ॥ 2 ॥

టీ॥ లగ్నే శే = లగ్నాధిపతియు, లగ్నే శస్థితిరాశినేతరి = లగ్నాధిపతియుండిన
రాశ్యాధిపతియు, కేంద్రతికోణస్థితైః = కేంద్రస్థానములయందు కోణస్థానములయందు
నున్నట్టి గ్రహములచేత, వనిరీక్షితే సతి = చూడబడకుండినవారగుచుండగ, పునః = తిరిగి
శుభైః = శుభులచేత, లగ్నే = లగ్నము. నదృష్టే = చూడబడకుండినదగుచుండగాను
జాతః = పుట్టినవాడు, అల్పాయుః = అల్పాయుదాయము కలవాడును, సుతవార
బుద్ధిరహితః = పుత్రులు భార్యయు బుద్ధియులేనివాడను, భవేత్ = అగును. అన్య
థా = దీనికి వ్యతిరేకముగనున్నయెడల, దీర్ఘాయుః = దీర్ఘాయుదాయము కల
వాడును, బహుభాగ్యవాన్ = మిక్కిలి భాగ్యముకలవాడును, నిత్యం = ఎల్లప్పుడు,
ఘనమతిః = విశేషబుద్ధికలవాడును, కీర్తిమాన్ = కీర్తిగలవాడును, భవేత్ = అగును.

తా॥ ఇప్పుడు అల్పాయుదాయ యోగమును దానికి భంగకరమగు యోగ
మును జెప్పుచున్నాను. లగ్నాధిపతిగాని లగ్నాధిపతియుండిన రాశ్యాధిపతిగాని కేంద్ర
స్థానములయందును కోణములయందు నున్నట్టి శుభగ్రహములచే చూడబడకుండినను
మఱియు లగ్నము శుభగ్రహములచే చూడబడకుండినను జాతకుడు అల్పాయుదాయ
మును కలవాడును, పుత్రులు, భార్య, మంచిబుద్ధియు, లేనివాడునగును. దీనికివ్యతి
రేకముగా అనగా లగ్నము, లగ్నాధిపతి, లగ్నాధిపతియుండిన రాశ్యాధిపతి, శుభ
గ్రహములచే చూడబడుచుండిన యెడల దీర్ఘాయుః కలవాడును. విశేషభాగ్యవంతు
డును, కుశాగ్రబుద్ధికలవాడును, మంచికీర్తి కలవాడునగునని తెలిసికొనవలయును.

అథ కేవలాల్పాయుర్యోగ మాహ.

శ్లో॥ రంధ్రాధీశనిరీక్షితేన్ముటతరే లగ్నేబ్జలగ్నేధవా జన్మే
ద్వప్తమలగ్న పేరవిభువా భూజేనవానీక్షితే లగ్నేశాదినవీక్షితే శుభ
కర్తైః ఖేటైర్భవేజ్జాతకో । మార్కండేయసమాయ రవ్యతితరా
మల్పాయుషశ్చాస్పదః ॥ ౩ ॥

టీ॥ ముటతరే = కాలనిణాయముచే స్పష్టమైన, లగ్నే = జన్మలగ్నముగాని,
అథవా = మరియు, ఆబ్జలగ్నే = చంద్రలగ్నముగాని, జన్మేద్వప్తమలగ్న పే = జన్మ =
జన్మలగ్నమునకుగాని, ఇందు = చంద్రలగ్నమునకుగాని, అప్తమలగ్న పే = అప్తమ
లగ్నాధిపతియైనను, రంధ్రాధీశనిరీక్షితే = అప్తమాధిపతిచే చూడబడుచు, రవిభూవా =
శనిచేతనైనను, భూజేనవా = అంగారకునిచేతనైనను, వీక్షితే = చూడబడుచుండగాను
లగ్నే శాది = లగ్నాధిపతి యెడలగు, శుభకర్తైః = శ్రేయస్సుజేయునట్టి, ఖేటైః =

గ్రహములచేత, నవీక్షితే= చూడబడని దగుచుండగ, జాతకః=పుట్టినవాడుమార్కం
దేయ సమాయరపి=మార్కందేయ మనీశ్వరునియొక్క యాయుర్దాయముతో సమా
నాయుర్దాయము కలవాడైనను, అతితరాం= మిక్కిలి, అల్పాయువః= అల్పాయు
ర్దాయమునకు, ఆస్పదః= స్థానమైనవాడు, భవేత్ అగుచున్నాడు.

తా॥ ముఖ్యముగా అల్పాయుర్యోగమును చెప్పుచున్నాను. జన్మకాలలగ్నము
చంద్రలగ్నము లేక జన్మలగ్నమునకు నష్టమాధిపతిగాని చంద్రలగ్నమునకు నష్టమాధి
పతిగాని ఈచెప్పబడినవి అష్టమాధిపతిచేతను శనిచేతను ఆంగారకునిచేతను చూడబడు
చుండగాను లగ్నాధిపతి మొదలగు శుభగ్రహములచేత చూడబడకుండినయెడలపుట్టిన
జాతకుడు మార్కందేయ మనీశ్వరునితో సమానమైన దీర్ఘాయుష్మంశుడైనను
అల్పాయువు కలవాడగునని జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్తలు చెప్పిరి.

ఇట్లు మహాకవియగు శ్రీ కాళిదాసునిచే రచియింపబడిన యుత్తర
కాలామృతమునందు ఆయుర్దాయ నిరూపణ చేయునట్టి
తృతీయ బిందువు సమాప్తము.

అథగ్రహభావఫల నిరూపణం నామచతుర్థబిందు ప్రారంభః.

శ్లో॥ స్వోచ్చస్వర్గ సుహృత్త్రికోణగృహదాః కేంద్రోత్తమాం
శాన్వితా । స్సౌమ్యైరీక్షితయుక్తమధ్యమగతామూలత్రికోణాశ్రితాః
భావారోహణభేదరాశ్శుభకరాః కేంద్రత్రికోణాధిపా । సంబంధేన
పరస్పరం సుయశసంకుర్వంతి రాజోత్తమం ॥ ౧ ॥

అ॥ స్వోచ్చ=గృహగాః స్వోచ్చ= తనయుచ్చస్థానమందును, స్వర్గ= తన
రాశియందును, సుహృత్ = మిత్రక్షేత్రమందును, త్రికోణగృహగాః = త్రికోణ
రాసులయందునున్న ట్టి గ్రహములును, కేంద్రోత్తమాంశాన్వితాః= కేంద్ర= కేంద్ర
స్థానములయందును, ఉత్తమాంశ= ఉత్తమాంశలయందును, అన్వితాః= కూడియు
న్నగ్రహములును, సౌమ్యైః = శుభగ్రహములచేత, ఈక్షితయుక్త మధ్యమగతాః=
ఈక్షిత= చూడబడిన గ్రహములును, యుక్త=కూడియున్న గ్రహములును, మధ్యమ
గతాః = మధ్యమన్నగ్రహములును, మూలత్రికోణాశ్రితాః = మూలత్రికోణరాసుల
యందున్న గ్రహములును, భావారోహణభేదరాః= భావములను ఆరోహించియున్న
గ్రహములును, శుభకరాః= శుభగ్రహములును, కేంద్రత్రికోణాధిపాః= కేంద్రత్రికో
ణరాసులకు నధిపతులగు గ్రహములును, పరస్పరం= ఒకరితోవొకరు, సంబంధము

చేతను, సుయశసం = మంచీతికగలవానిగను, రాజోత్తమం = గొప్పరాజునగాను
కుర్వంతి = చేయుదురు.

తా|| శుభగ్రహములయొక్కయు శుభస్థానముల నున్నట్టి గ్రహములయొక్కయు
ఫలితమును జెప్పుచున్నాను. తనయుచ్చరాసులయందును స్వకీయరాసులయందును
మిత్రక్షేత్రములయందును త్రికోణరాసులగు పంచమ నవమ స్థానములయందున్నట్టి
గ్రహములును, కేంద్రక్షేత్రమాంశల నొందియున్న గ్రహములును, శుభులచే చూడ
బడినవారును ఆశుభులతో కూడినవారును, ఆశుభగ్రహముల నడుమనున్నవారును,
మూలత్రికోణ రాసులయందున్నవారును, శుభభావములకు నభిముఖులైనవారును,
స్వతస్థిగముగా శుభులైనవారును, కేంద్రస్థానములకు త్రికోణస్థానములకు నధిపతు
లైనవారును, ఈచెప్పబడిన గ్రహములు ఒకరితో నొకరు సంబంధము చేతనున్నా
జాతకుని మంచీతికగల గొప్పరాజునిగా జేయగలశక్తి గలవారగుదురు.

అథ రాజయోగస్య భంగమాహ.

శ్లో|| నీచస్థాశ్చ పరాజితా స్త్వరిగతాః పాపేక్షితాక్రాంతయు
జ్జుధ్యస్తానగతాశ్చ వక్రివికలస్వర్భానుసంసర్గగాః। భావాంతస్థితభేచ
రాశ్చ విబలా వృష్టాష్టరిఘ్నాధిపాః। కేంద్రాధీశ్వరకోణపేశ్వరయుతా
స్తద్యోగభంగప్రదాః ॥ ౨ ॥

టీ|| నీచస్థాశ్చ = తనకు నీచరాశియందునున్నట్టి గ్రహములును, పరాజితాః =
యుద్ధములోనోడిన గ్రహములును - అరిగతాః = శత్రుక్షేత్రములనున్నట్టి గ్రహము
లును, పాపేక్షితాః = గతాః = పాపం = పాపగ్రహములచేత, ఈక్షితః = చూడబడిన గ్రహ
ములును, ఆక్రాంతః = ఆక్రమింపబడినవారును, యుక్ = కూడినవారును, మధ్యస్థాన
గతాః = పాపులనడుమనున్నవారును, వక్రి = సంసర్గగాః = వక్రివికల = వక్రవికలము
లను గతులతోటి, స్వర్భాను = రాహువుతోటి, సంసర్గగాః = సంబంధముగల గ్రహ
ములును, భావాంతస్థితభేచరాః = భావములయొక్క తుదయందుండెడి గ్రహము
లును, విబలాః = బలములేని గ్రహములును, వృష్టాష్టరిఘ్నాధిపాః = వృష్ట అష్టద్వాదశ
స్థానాధిపులును, కేంద్రాధీశ్వర = యుతాః = కేంద్రాధీశ్వర = కేంద్రస్థానాధిపతుల
తోటి, కోణపేశ్వర = కోణాధిపతులతోటి, యుతాః = కూడినవారును తద్యోగభంగ
ప్రదాః = తద్యోగ = ఆరాజయోగమునకు, భంగప్రదాః = భంగమునిత్తురు.

తా|| పూర్వము జెప్పబడిన రాజయోగమునకు భంగకరమైనయోగములనిచ్చట
జెప్పుచున్నాను. నీచస్థానమందున్నవారును గ్రహయుద్ధములో నోడిన గ్రహము
లును, శత్రుక్షేత్రముల నున్నవారును, పాపగ్రహములచే చూడబడినవారును పాపుల
తోగూడినవారును, పాపులనడుమ నున్నవారును, వక్రిగతి వికలగతిగలవారును,

రాహువుతో కూడినవారును, భావములయొక్క చివరభాగములో నున్నవారును, బలములేనివారును, ఆరు యెనిమిది పండ్రెండు స్థానములయందునున్నవారును కేంద్ర స్థానములకు త్రికోణములకు నధిపతులైన పాపులతోకూడినవారును, పూర్వముజెప్పబడిన రాజయోగమునకు భంగమును జేయుదురు.

అథాన్యం రాజయోగవిశేషం తద్భంగంచాహ.

శ్లో॥ భాగ్యేకర్మణితత్పతీ నివసతావేకత్రవావ్యత్యయే | నాన్యోన్యర్షగతౌనిరీక్షణయుతౌ తౌరాజయోగప్రదౌ | ధీజాయోదయబంధుమైశ్చ సహితౌతత్తద్భవేవాస్థితౌ | సంపత్సౌఖ్యకరౌ తయోర్నిధనకృల్లాభాధిపత్యంవినా || 3 ||

టీ॥ భాగ్యే = నవమరాశియందును, కర్మణి = దశమస్థానమందును, తత్పతీ = ఆనవమ దశమాధిపతులు, నివసతౌ = ఉన్నవారును, తౌ = ఆనవమ దశమాధిపతులు ఏకత్రవా = ఒక్కచోటగాని, వ్యత్యయేన = వ్యతిరేకముచేతను, అన్యోన్యర్షగతౌ = ఒకరిరాశియందు మరియొకరుండగాను, తౌ = వారు, నిరీక్షణయుతౌ = ఒకరినొకరు చూచుటగాని యిద్దరుకలసి యుండినగాని, తౌ = వారు, ధీజాయోదయ బంధుమైః = గే-2-౧-౪ యీగృహములకు నధిపతులతోటి, సహితౌ = కూడినవారును, తత్తద్భవేవా = పైన చెప్పబడిన ఆరాసులయందు స్థితౌ = ఉన్నవారగుచుండగాను, రాజయోగప్రదౌ = రాజయోగము నిచ్చువారును, సంపత్సౌఖ్యకరౌ = సంపత్తును సౌఖ్యమును జేరువారు, భవేతాం = అగుచున్నారు. తయోః = ఆనవమదశమాధిపతులకు, నిధనకృల్లాభాధిపత్యంవినా = నిధనకృత్ = అష్టమరాశియొక్కయు, లాభః = ఏకాదశమయొక్కయు, ఆధిపత్యంవినా = ఆధిపత్యము లేనియెడల యోగము నిత్తురు.

తా॥ మరియొక రాజయోగ విశేషమును దానికి భంగస్వరూపమునుజెప్పుచున్నాను. నవమ దశమాధిపతులు నవమ దశమముల యందున్నను మరియు వారుభయులు ఒక్కరాశియందుగాని యొకరి రాశియందు మరియొకరుగాని అనగా నవమమందు దశమాధిపతియు దశమమందు నవమాధిపతియు నున్నను రాజయోగము నిత్తురు. మరియు గే-2-౧-౪ ఈలగ్నాధిపతులతో నవమ దశమాధిపతులుకూడినను చూడబడినను గే-2-౧-౪ గృహములయందు నవమ దశమాధిపతులున్ననుసంపత్తును సౌఖ్యమును కలుగజేయుదురు. అయితే నవమాధిపతికిగాని దశమాధిపతికిగాని అష్టమాధిపత్యమున్నను ఏకాదశాధిపత్యమున్నను రాజయోగమును కలుగజేయ సమర్థులుకారు. కాబట్టి నవమ దశమాధిపతులకు అష్టమాధిపత్యముగాని యేకాదశాధిపత్యముగాని యుండగూడదు.

పునరపి యోగాంతర మాహ.

శ్లో॥ లగ్నాద్భాగ్యపకర్మపౌ యదితథాతద్భాగ్యకర్మాధిపౌ |

మానాద్భాగ్యపకర్మపౌ వరసమస్వల్పాధికారుఃక్రమాత్ | సంబంధ
త్రయసంస్థితౌచ సబలావనోన్య కేంద్రాశ్రితౌ | లగ్నాధీశ్వరరాశి
నాయకయుతౌ జాతీధనీభూపతిః || ౪ ||

టీ. లగ్నాత్ = లగ్నము మొదలు, భాగ్యపకర్మపౌ = నవమదశమాధిపతు
లును, తథా = ఆప్రకారముగానే, తద్భాగ్యకర్మాధిపౌ = తత్ = ఆలగ్నమునకునవమ
స్థానమేకలవో, భాగ్యకర్మాధిపౌ = దానికి నవమ దశమాధిపతులును, మానాత్ =
దశమస్థానమునండి, భాగ్యపకర్మపౌ = నవమ దశమాధిపతులును, క్రమాత్ = గు
సగా, వరసమస్వల్పాధికారాః = వర = అధికమైనట్టియు, సమ = సమానమైనట్టియు
స్వల్ప = అల్పమైనట్టియు, అధికారాః = అధికారముకలవారు, భవేయుః = అగుదురు,
సంబంధత్రయసంస్థితౌ = సంబంధత్రయ = మూడు సంబంధములయందును, సంస్థితౌ =
ఉన్నవారును, సబలా = స్థానాది మద్భలములతో కూడినవారును, అనోన్యకే
ంద్రాశ్రితౌ = అనోన్య = పరస్పరము, కేంద్రాశ్రితౌ = కేంద్రరాసులయందునున్న
వారును, లగ్నాధీశ్వరరాశి నాయకయుతౌచ = లగ్నాధీశ్వర = లగ్నాధిపతియుండెడి
రాశినాయక = రాశ్యాధిపతితోటి, యుతౌచ = కూడినవారును, భవేయుర్యది = అయి
యుండగా, జాతః = పుట్టినవాడు, ధనీ = ధనవంతుడును, భూపతిః = రాజును,
స్యాత్ = అగును.

తా. తిరిగి మరియొక రాజయోగమును జెప్పుచున్నాను. లగ్నము మొదలుకొని
యుండెడి నవమాధిపతియు దశమాధిపతియు ఉత్తమాధికారము కలవారును, నవమ
స్థానమునకు యేనవమ దశమాధిపతులుకలవో వారు మధ్యమాధికారము కలవారును,
దశమమునకు యేనవమ దశమాధిపతులుకలవో వారు అల్పాధికారము కలవారును
అని చెప్పుచును. వైనచెప్పుచుండిన మూడురకములవారును ఒక్కరాశియందుండుట
ఒకరాశిలా నొకయందుట ఒకరనొకరు మామమందుట అనిడి మూడు సంబంధము
లతో నేర్చిన నొకసంబంధముకలవారును, లగ్నమునకు మద్భలముకలవారును, ఒకరికి
వొక కేంద్రరాసులయందు నుండినవారును, లగ్నాధిపతియుండెడి రాశి నాయకతో
కూడినవారునైయుండగ జనియించినవాడు విశేషధనవంతుడుగాగాని గొప్పరాజుగా
గాని వుండును అనిగా పూర్వము చెప్పుచుండిన యుత్తమమధ్యమ అల్పాధికారముల
ప్రకారముగానే లగ్నాద్భాగ్యరాశ్యాధిపతులు ఉత్తమ యోగమును భాగ్యాద్భాగ్య
రాశ్యాధిపతులు మధ్యమ యోగమును కర్మాద్భాగ్యరాశ్యాధిపతులు అధమ యోగ
మును చేయుదురు. ఈ గ్రంథములో నుదహరించబడిన జాతకములో జన్మలగ్నమగు
థమస్సునకు భాగ్యరాశ్యాధిపతులు భాగ్యమమునందే యుండిరి. అందువలన యీ
థమస్సునకు భాగ్యరాశ్యాధిపతులు రవి బుధులు వీరు ఉత్తమాధికారులు. భాగ్యమము
నిహారాశి కాంట్టి యాపింపామునకు భాగ్యరాశ్యాధిపతులు కుజ శుక్రులు వీరు మధ్య

మాధికారము గలవారు. లగ్నమునకు రాజ్యమును కన్యయును, ఈ కన్యారాశిక భాగ్యరాజ్యాధిపతులు శుక్రబుధులగుదురు వీరుభయులలో శుక్రుడు కన్యారాశి యందును బుధుడు సింహరాశియందునుండిరి. కాబట్టి వీరు స్వల్పాధికారముకలవారు.

పునరపి యోగాంతరం వక్ష్యతి.

శ్లో॥ రాశ్యంశోదయపాశ్చరాజ్య శుభపాధీభాతృ బంధ్వస్త
పాః శ్చార్థాయర్థ పతీచతే ఖగవరాశ్చైకత్రవాన్యోన్యభేః ఉక్తక్షేమ
సుహృత్స్వభోచ్చ భవనేష్యన్యోన్యయుక్తేక్షితా । వృద్ధింవాజిగజాది
కాన్ సుఖసుతాః ద్రవ్యంచదద్యుఃక్రమాత్ ॥ ౫॥

టీ॥ రాశ్యంశోదయపాః = రాశి = గ్రహముండెడి రాశియొక్కయు, అంశ = అగ్రహముండెడి నవాంశయొక్కయు, ఉదయపాః = జన్మలగ్నము యొక్కయు నధి పతులును, రాజ్యశుభపా = రాజ్యభాగ్యాధిపతులును, ధీభాతృబంధ్వస్తపాః = ధీ = అయిదవ రాశి యొక్కయు, భాతృ = తృతీయము యొక్కయు బంధు = చతుర్థ ము యొక్కయు, అస్తపాః = అస్తమము యొక్కయు నధిపతులును, అర్థా యర్థ పతీచ = అర్థ = ద్వితీయము యొక్కయు, ఆయక్షపతీచ = ఏకాదశము యొక్కయు నధిపతులును, తే = ఆ, ఖగవరాః = గ్రహములు, ఏకత్రవా = ఒక చోటగాని, అన్యోన్యభేః = ఒక రాశియందు మరియొకరుగాని, ఉక్తక్షేమ = పైన చెప్పబడిన రాసులలో, సుహృత్స్వభోచ్చభవనేషు = సుహృత్ = మిత్రక్షేత్రమం దును, స్వభ = స్వక్షేత్రమందును, ఉచ్చభవేషు = ఉచ్చలగ్నములయందును, అన్యోన్య యుక్తేక్షితౌ = అన్యోన్య = పరస్పరమునో, యుక్త = కూడియున్నట్టియు, ఈక్షి తౌ = చూడబడియున్నట్టియు నగునేని, బుద్ధిం = వృద్ధిని, వాజిగజాదికాన్ = వాజి = గుఱ్ఱములను, గజాదికాన్ = ఏనుగులు మొదలగు వానిని, సుఖసుతాః = సుఖ మును పుత్రులను, ద్రవ్యంచ = ధనమును, క్రమాత్ = వరుసగా, దద్యుః = ఇవ్వగలరు.

తా॥ తిరిగి మరియొక యోగమును జెప్పుచున్నాను. గ్రహమున్నరాశి నాధు డును నవాంశాధిపతియును లగ్నాధిపతియు దశమ నవమాధిపతులును పంచమత్వతీయ చతుర్థ సప్తమాధిపతులును ద్వితీయ ఏకాదశ స్థానాధిపతులును అగు గ్రహములు ఒకచోటగాని లేక యొకరాశియందు మరియొక రుండినను పైన చెప్పబడిన లగ్న ములు తమకు మిత్రక్షేత్రస్వక్షేత్ర ఉచ్చలగ్నములుగానుండి యాలగ్నములలో నొకరి తో నొకరు కూడియుండుటగాని యొకరి నొకరి చూచుటగాని కలిగిన యెడల యా సమయమునందు జనియించిన మనుష్యుడు విశేష సంపద్యుద్ధిని గుఱ్ఱము యేనుగులు మొదలగు సంపత్తును సుఖమును పుత్రులను ధనమును మొదలగు నైశ్వర్యముల నొసంగుచును.

అథ అవయోగముక్త్యా తదపవాద మాహ.

శ్లో॥ నాశస్థానగతోదివాకరకరై ర్లుప్తస్తుయదాశిపో । నీచా
రాతిగతోధవా యదిభవేత్సోమ్యైరయుక్తేక్షితః । తద్భావస్యవినాశ
సం మునిగణాశ్శంసంతిసోమ్యైర్యుత । శ్చేత్తతాపిఫలప్రదోనహితథా
తన్వాదిభావాంకమాత్ ॥ ౬ ॥

టీ॥ యదాశిపః = ఏరాశ్యధిపతి, నాశస్థానగతః = అష్టమరాశియందున్న
వాడై, దివాకరకరైః = నూర్యకిరణములచేత, లుప్తః = లోపింప బడినవాడును,
అథవా = ఆలాగుకానియెడల, నీచారాతిగతః = నీచ = నీచలగ్నమును, అరాతిగతః =
శత్రుక్షేత్రమును పొందినవాడునై, సోమైః = శుభగ్రహములచేత, అయుక్తేక్షితః =
కూడియుండనివాడును చూడబడనివాడును, భవేద్యది = అయినట్లాయెనా, తద్భా
వస్య = ఆభావముయొక్క, వినాశసం = నష్టమును, మునిగణాః = మునీశ్వరులు, శం
సంతి = చెప్పుచున్నారు, తతాపి = అచ్చటనున్న, సోమ్యైః = శుభగ్రహములతోట
యుతశ్చేత్ = కూడుకొనినట్లాయెనా, తన్వాదిభావాం = లగ్నాది సమస్తభావము
లకును = తథా = పూర్వము చెప్పబడిన ప్రకారము, నహి = కాదుగదా.

తా॥ ఇప్పుడు అవయోగమునుజెప్పి తిరిగి దానికి అపవాదమునుజెప్పుచున్నాను
ఏభావాధిపతియైనను అష్టమస్థావమందుండి నూర్యునితోడి అస్తంగతుడై యాగ్ర
హమున్నట్టి రాశి నీచరాశిగాని శత్రుక్షేత్రముగానియై శుభగ్రహములతో కూడకనూ
శుభగ్రహములచేజూడబడకయున్నయెడల ఆభావమునకు నష్టముకలుగుననిమునీశ్వరులు
చెప్పిరి. అయితే పైజెప్పబడిన అవయోగలక్షణములను పొందియున్నను ఆగ్రహమునకు
పాపగ్రహ సంబంధముగాని వీక్షణముగాని లేక శుభగ్రహసంబంధముగాని వీక్షణము
గాని కలిగియున్నయెడల ఆయాభావములకు నష్టము కలుగదని తెలిసికొనవలయును.

లగ్న ద్రేక్కాణస్థిత లగ్నాధిప వశాద్యోగాంతర మాహ.

చక్రివర్తియోగః.

శ్లో॥ లగ్నస్యాది మమధ్యమాంతిమయుతో లగ్నాధినాధఃక
మా । త్కుర్యాద్దండతించ మండలపతిం గ్రామాధిపంతచ్ఛిశుం ।
శుక్రాశ్చేందుజవీక్షితశ్చ సహితశ్చేత్సోమ్యవర్గస్థిత । స్వోచ్చేవాఖల
భూమిపాలకమముం భూపాలవంద్యంనరం ॥ ౭ ॥

టీ॥ లగ్నాధినాధః = లగ్నాధిపతి, క్రమాత్ = క్రమముగ, లగ్నస్య = లగ్న
ముయొక్క ఆదిమధ్యమమాంతి మయుతః = ఆది = మొదటిదియగు మధ్యమ = రెండవది
యగు, అంతిమ = మూడవదియగు ద్రేక్కాణములయందుగూడి యుండగ, తచ్ఛిశుం =

ఆపుట్టిన జాతకుని, దండపతిం=శిక్షాధికారినిగాను, మండలపతిం= రాష్ట్రాధిపతినిగాను
 గామాధిపం=గామాధిపతినిగాను, కుర్యాత్=చేయును, కుక్రశ్యేందుజవీక్షితశ్చ=
 శుక్రగురు బుధులచేత జూడబడినను, సహితశ్చ=కూడినను, సౌమ్యవర్గస్థితః= సౌమ్య
 వర్గ= శుభగ్రహవర్గమందు, స్థితః= ఉన్నట్టివాడును, స్వోచ్చేవా= తనయుచ్చు
 స్థానమందు, స్థితః= ఉన్నట్టివాడును, అముంసరం= ఈపుట్టిన జాతకుని, భూపాలశం
 ద్యం= రాజులచేత నమస్కరింపదగిన ఆభిలభూమిపాలకం= సమస్తభూమిని పరి
 పాలింప దగినవానిగా, కుర్యాత్= చేయును.

తా॥ లగ్న ద్రేక్కాణముల యంగుండెడి లగ్నాధిపాదునివల్ల కలిగెడి చక్ర
 వర్తియోగమును జెప్పుచున్నాను. లగ్నాధిపతి లగ్న మాయొక్క మొదటిద్రేక్కాణ
 మందుండేనేని న్యాయాన్వయ విచారణజేసి శిక్షలనొసగునట్టి యధికారియగును
 ద్వితీయ ద్రేక్కాణమగుదండెన యెడల మండలాధిపతియగును తృతీయ ద్రేక్కాణ
 మందుండినయెడల ఒక్కగామమునకు నధిపతియగును. మరియు ఆలగ్నాధిపతికుక్ర
 బృహస్పతి బుధులతో నొకరితోగాని యిందరితోగాని కూడినను లేక వారిచే జూడ
 బడినను లేక శుభగ్రహవర్గములయందున్నను లేక తనయుచ్చరాశియందున్నను అట్టి
 గ్రహము జాతకుని సమస్తసామంతరాజులచే నమస్కరింపదగిన చతుస్సముద్రపర్యం
 తము నేలునట్టి చక్రవర్తినిగా జేయునని జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞులు చెప్పిరి. ఇట్లుచెప్పుటచే
 యెంతమాత్రము పాపగ్రహ సంబంధములేక కేవలము శుభగ్రహసంబంధ మేలగ్నాధి
 పతికి కలిగియున్నయెడల చక్రవర్తియోగము సంభవించునని తోచబడుచున్నది.

అథ చాంద్రయోగమాహ.

శ్లో॥ స్వోచ్చస్వక్షణసుహృద్భగః పితృగృహేబంధౌఖభేనప్త
 మే॥ వీర్యాఢ్యోగురుశుక్రవీక్షణయుతః పూర్ణోవిధుశ్చేత్తదా॥ లగ్నా
 త్స్వాస్పదగౌ కుజార్కతనయాచైవంస్థితౌ భోగవాన్ । సర్వజ్ఞస్సుగు
 ణాకరో జననుతస్సస్యాద్వదాన్యోమహాన్ ॥ ౮ ॥

టీ॥ స్వోచ్చస్వక్షణసుహృద్భగః=స్వోచ్చ=తనకు నుచ్చరాశియైనను స్వక్షణ=
 స్వక్షేత్రమైనను, సుహృద్భగః= మిత్రక్షేత్రమైనవగుచు, పితృగృహే= నవమ
 స్థానమందుగాని, బంధౌ= చతుర్థస్థానమందుగాని, దశమమందుగాని సప్తమే=
 సప్తమమందుగాని, స్థితః= ఉన్నవాడై, వీర్యాఢ్యః= బలముకలవాడై, గురుశుక్ర
 వీక్షణయుతః= గురుశుక్ర=బృహస్పతి శుక్రలయొక్క, వీక్షణయుతః= దృష్టితో
 గూడినవాడగుచు, విధుః= చంద్రుడు, పూర్ణశ్చేత్= పూర్ణుడైనయెడల, తదా=

అప్పుడు, లగ్నాత్ = లగ్నమునుండి, కజార్కతనయా = అంగారకశతులు, స్వాస్థ్య
దగ్గా = స్వ = ద్వితీయమందును, ఆస్పదగ్గా = దశమమందునున్నవారై, ఏవంస్థితే =
ఇట్లుండగా, సః = వాడు, సర్వజ్ఞః = సమస్తము నెరింగినవాడును, సుగుణాకరః =
మంచిగుణములు కలవాడును, జననతః = సర్వజనులచే పొగడదగినవాడును, మహాన్ =
విశేషమగు, వదాన్యః = దాతృత్వము కలవాడును, స్వాత్ = అగును.

తా॥ చంద్రుని సంబంధమగు శుభయోగమును జెప్పుచున్నాను. చంద్రుడు
పూర్ణుడై బలముకలవాడగుచు 9-4-10-7 యీస్థానములలో నుండగాను వైన చెప్ప
బడిన స్థానములు వానికి స్వక్షేత్రముగాగాని యుచ్చరాశిగాగాని మిత్రక్షేత్రముగా
గాని యుండి గురుశుక్రలయొక్క సంబంధమైనను వీక్షణమైనను గలిగియుండగాను
మరియు లగ్నమునకు ద్వితీయమందు అంగారకుడును దశమమందు శనియు నుండ
గాను పుట్టినవాడు సమస్తసుఖముల ననుభవించువాడును సమస్తమును తెలిసిన
వాడును సర్వజనులచే గొనియాడఁతగినవాడును విశేషదాతృత్వము కలవాడునగును.

అథ గురుశుక్ర రాహుకేతునాం స్థితివశాద్యోగమాహ.

శ్లో॥ దేవాధీశపురోహితస్య సహజాం త్యాధీశతాసంతతం రం
ధ్రాధీశ్వరతాప్తమ స్థితిరపిస్యాద్యోగకృద్దేహినాం । వస్తస్థశ్శుభకృ
త్కవిస్మరగృహజ్ఞానాయమానస్థితో । రాహుర్యోగకర స్తృతీయ
నిలయే కేతుస్తుయోగప్రదః । ౯ ।

టీ॥ దేవాధీశపురోహితస్య = దేవాధీశ = దేవేంద్రునియొక్క, పురోహిత
స్య = పురోహితుడగు బృహస్పతియొక్క, సహజాంత్యాధీశతా = సహజ = తృతీయ
స్థానమునకును, అంత్య = పండ్రెండవస్థానమునకును, ఆధీశతా = అధిపత్యమును సం
తతం = ఎల్లప్పుడూ, రంధ్రాధీశ్వరతా = అష్టమాధిపత్యమును, అష్టమస్థితిరపి = అష్టమ
స్థానమందు నుండి టయు, దేహినాం = మనఃష్యులకు, యోగకృత్ = యోగమును
జేయుట, స్వాత్ = అగును, వస్తస్థః = ఆరవస్థానమందున్న, కవిః = శుక్రడు = శుభ
కృత్ = శుభమును జేయును. స్మరగృహజ్ఞానాయమానస్థితః = స్మరగృహ = వీడింట
యందు జ్ఞాన = తొమ్మిదింటయందు, ఆయ = పదికొండవలగ్నమందు, మాన = దశమ
స్థానమందు, స్థితః = ఉన్నట్టి, రాహుః = రాహువు, యోగకరః = యోగమును
జేయును. తృతీయనిలయే = తృతీయలగ్నమందుండిన, కేతుస్తు = కేతువైతే, యోగ
ప్రదః = యోగమునిచ్చును.

తా॥ గురుశుక్ర రాహుకేతువులయొక్క స్థితివల్ల కలిగెడియోగమును జెప్పు
చున్నాను. బృహస్పతికి తృతీయాధిపత్యము వ్యయాధిపత్యము నొక్కసమయము
పందెకలిగియున్నను మరియు నెల్లప్పుడూ అష్టమస్థానాధిపత్య ముండుటయు నష్టమస్థాన

మందుండుటయు నకులకు యోగమును జేయును. ఆరవస్థానమందున్న శుక్రుడు శుభమును జేయును. సప్తమ నవమ దశమ వీకాదశస్థానములందున్న రాహువు యోగకారకుడగును. తృతీయస్థానమందున్న కేతువును యోగకారకుడగును.

అథ తన్వాదిభావానాం పాపత్యయోగాత్పాపఫలమాహ.

శ్లో॥ దుష్టానాన్నిగతోరినీచ గృహగశ్చాస్తం గతోవాపియ |
ద్భావేశశ్శుభయోగద్వష్టిరహితః కూరారియుక్తేక్షితః | నీచార్యంశ
గతఃపరాజయ హతశ్చేత్పాపిభిర్నిద్యుతిః | తద్భావస్యవినాశనంనిగ
దితం లగ్నాదిభానాంక్రమాత్ || ౧౦ ||

టీ॥ దుష్టానాత్ = దుష్టస్థానమునుండి, నిగతః = బయలుదేరినవాడు, ఆరినీచ గృహగః = ఆరి = శత్రుత్వేత్రమందును, నీచగృహగః = నీచరాశి యందున్న వాడును, అస్తంగతోవాపి = అస్తమయమును పొందినవాడును, శుభయోగద్వష్టిరహితః = శుభయోగ = శుభగ్రహములతో కూడియుండుటయు, ద్వష్టిరహితః = వీక్షణము లేకపోవుటయు, కూరారియుక్తేక్షితః = కూర = కూర్మగ్రహములతోటి, ఆరి = శత్రుగ్రహములతోటి, యుక్తేక్షితః = కూడియుండుటయు చూడబడుటయు, నీచార్యంశగతః = నీచస్థానాంశకు శత్రుస్థానాంశను పొందినవాడును, పరాజయహతః = అపజయమును పొందినవాడు కొట్టబడనివాడు, పాపిభిః = పాపగ్రహములచేత | నిద్యుతిః = కాంతి రహితుడైనవాడు, ఎవడుకలడో, తద్భావస్య = ఆభావమునకు, వినాశనం = నాశమును, నిగదితం = చెప్పబడినది. ఇతి = ఈప్రకారము, తన్వాదిభానాం = లగ్నము మొదలు పండ్రెండు భావములకు, క్రమాత్ = వరుసగా, నిగదితం = చెప్పబడినది.

తా॥ లగ్నము మొదలు పండ్రెండు స్థానములలో నేభావమును విచారించురో ఆభావాధిపతి పూర్వము దుష్టస్థానమందుండి వచ్చినవాడును, నీచరాశియందు శత్రుత్వేత్రమందు నున్నవాడు, అస్తంగతుడైనవాడు, శుభగ్రహములతో కూడికయు వీక్షణములేక పాపగ్రహములతో సంబంధము వీక్షణము మొదలగునవి కలవాడు, నీచాంశను శత్రుత్వేత్రాంశను పొందినవాడును, యుద్ధములో నోడినవాడు కొట్టబడినవాడు, పాపగ్రహములతోగూడి యుండుటచే కాంతి రహితుడగునట్టి యేభావాధిపతికలడో ఆభావమునకు నాశనము కలుగునని లగ్నము మొదలు పండ్రెండు భావములకును వరుసగా జెప్పబడెను. పూర్వము ఉచ్చస్వత్వేత్రాది స్థానస్థితులవలన శుభగుణములను నీచపరాజయాది దోషములచే నశుభగుణములను జెప్పబడినప్పటికి తిరిగి చెప్పుటకు కారణవేమనగా పూర్వము సామాన్యముగ జెప్పబడినను యిప్పుడు విమర్శించి చెప్పెనని తాత్పర్యము.

{ అథ భావాధిపతి బలానుసారేణ భావానాం }
వృద్ధియోగమాహ.

శ్లో॥ యద్యద్భావపతి స్త్రికోణగృహగః కేంద్రత్రికోణాశ్రితో
మిత్రోచ్చస్వగృహంశగో బలవతో రేత్యస్థితస్సామ్యయో । ర్మధ్యే
తత్ప్రతిషూచ్చగేషుచ శుభైర్మృక్తేక్షితోవాగ్రిహ । స్తత్తద్భావఫల
స్యవృద్ధిమతులాం శీఘ్రంకరోతికృమాత్ ॥ ౧౧ ॥

టీ॥ యద్యద్భావపతిః = ఏయేభావాధిపతి, త్రికోణగృహగః = త్రికోణము
లగు పంచమ నవమముల యందుగడునో, కేంద్రతిలాభాశ్రితః = కేంద్ర = కేంద్రముల
యందు, త్రి = మూడింటయందు, లాభ, ఏకాదశమందు, ఆశ్రితః = నివసించియుండు
నో, మిత్రోచ్చస్వగృహంశగో = మిత్ర = మిత్రక్షేత్రమందును, స్వగృహంశగః = స్వ
క్షేత్రాంశు పొందినవాడును, బలవతోః = బలవతులగు, సామ్యయోః = శుభ
గృహములయొక్క, మధ్యే = నడుమను, స్థితః = ఉన్నవాడును, తత్ప్రతిషూ = ఆభావా
ధిపతులు, ఉచ్చగేషు = ఉచ్చములయందుండగ, శుభైః = శుభగృహములచే,
యృక్తేక్షితోవా = కూడియుండినవాడు చూడబడినవాడునగు, గ్రహాః = ఏగ్రహ
ముకలదో, తత్తద్భావఫలస్య = ఆయాభావఫలమును, అతులాం = విశేషమును, వృద్ధిం =
వృద్ధిని, శీఘ్రం = శీఘ్రముగ, కృమాత్ = కృమముగ, కరోతి = చేయుచున్నాడు.

తా॥ ఏభావాధిపతియైనను త్రికోణము కేంద్రము తృతీయము లాభము ఈస్థాన
ములలో నెచ్చటనైన నుండగాను ఆస్థానములు అతనికి మిత్రక్షేత్రస్వక్షేత్ర ఉచ్చ
ములు వానియంశలలో నేదైన నగుచుండగాను మరియు బలవతులగు రెండు
శుభగృహముల నడుమ నుండగాను ఆరెండు గ్రహము లుచ్చమునందుండగాను లేక
శుభుల సంబంధముగాని చూపుగాని కలిగియున్న ను అట్టి సమయమందు జనియించిన
వానికి నాయాభావాధిపతి నాయాభావసంబాధమగు నైశ్వర్యాది వృద్ధులను శీఘ్ర
ముగ కలుగజేయును.

{ అథ భావభావేశకారకాది గ్రహాణాం పాపత్వ }
వశాధనిష్ట ఫలమాహ.

శ్లో॥ భావోభావసతిశ్చకారక ఖగస్తేపాపమధ్యస్థితాః । పాపై
శ్చక్తిభిరన్వితాశ్చ విబలాస్సమ్యైరయ్యగ్గీతాః । తేషాంభాగ్యసు
ఖాప్తధీవ్యయగతాః పాపాస్తదంశక్షణాపా । స్తద్భావేరిపునీచమూఢ
విజితాశ్చే ద్భావహానింవదేత్ ॥ ౧౨ ॥

టీ॥ భావః= భావము, భావపతిశ్చ=ఆభావమునకు నధిపతియు, కారకఖగః= కారకుడగు గ్రహము, తే= ఆమూడుగ్రహములును, పాపమధ్యస్థితాః= పాపగ్రహముల నడుమనున్నను, శక్తిభిః= బలవంతులగు, పాపైః= పాపగ్రహములతో, అన్విరాశ్చ= కూడియున్నను, విబలాః= బలములేనివారైనను, సౌమ్యైః= శుభగ్రహములతో, ఆయుగ్వీక్షితాః= కూడుకొనినవారు చూడబడినవారుగాకుండినను తేషాం= గ్రహము జెప్పబడిన భావభావాధిప కారకగ్రహములకు, భాగ్యసుఖాప్తధీ వ్యయతాః= భాగ్య= తొమ్మిది, సుఖ= నాలుగు, అప్తవనిమిది, ధీ=అయిదు, వ్యయ= సంక్రిండు, గతాః=ఈచైన జెప్పబడిన స్థానములయందున్నవారు, పాపాః= పాపులైనను, తదంతక్షణపాః= ఆభావభావాధిపకారక గ్రహముల నవాంశ రాశ్యధిపతులు, తద్భవే=అప్పుడు విచారింపబడెడు భావమునందున్నవారలై, రిపునీచమూఢజితాశ్చేత్= శత్రుత్వము నీచత్వము అస్తమయము పరాజితత్వము మొదలగు దోషములు కలవారలగునేని, భావహానిం= ఆవిచారింపబడు భావమునకు హానిని, వదేత్= విప్పవలయుననిరి.

తా॥ భావభావాధిపకారక గ్రహములకు పాపత్వము కలిగినయెడల సంభవించునష్టమును జెప్పుచున్నాను. విచారింపబడు భావముగాని ఆభావాధిపతిగానికారకుడుగాని పాపగ్రహముల నడుమనున్నను, బలవంతులగు పాపగ్రహములతో కూడుకొనినను, బలము లేనివారైనను, శుభగ్రహములచే చూడబడకుండినను లేక వారితో కూడి యుండకపోయినను, మరియుఆభావభావాధిపకారక గ్రహములకు 9-4-8-5-12 వ స్థానములయందున్నవారు పాపులైనను, మరియు భావభావాధిపకారక గ్రహములయొక్క నవాంశ రాశ్యధిపతులు విచారింపబడు భావమునందున్న వారగుచుండగ ఆస్థానము శత్రుత్వేత్రము నీచస్థానము అయియుండుటగాని లేక అస్తమయము యుద్ధములలో నోడిపోవుట మొదలగు దోషములు సంభవించిన ఏభావమునుగురించి విచారించురో ఆభావమునకు నాశనముగ నెరుంగవలయునని చెప్పిరి.

అథ గ్రహణాముపాధి వశాచ్ఛుభత్వమాహ.

శ్లో॥ స్వర్వోచ్చాదిసుహృత్త్రికోణసహితే రాశ్యంశవర్దోత్తమే ।
స్సౌమ్యస్సౌఖ్యకరోధపాప ఖచరోవ్యేవంవిధశ్చేచ్ఛుభః । య ద్వేష
స్థితభాంశపా బలయుతాశ్చేత్తద్భవోలాభకృ । ద్యస్యాంశక్షణగతో
బలీహిత ఖగస్సౌమ్యోపితస్యార్థదః ॥ ౧౩ ॥

టీ॥ సౌమ్యః= శుభగ్రహము, స్వర్వోచ్చా= సహితే, స్వక్షణ స్వక్షేత్రము ఉచ్చాది= ఉచ్చస్థానము మొదలగునదియు, సుహృత్= మిత్రక్షేత్రము, త్రికోణ

సహితే= త్రికోణము మొదలగువానితో గూడినట్టి, రాశ్యంశవగ్తోత్తమే= రాశి
నవాంశల వగ్తోత్తమాంశలయందున్న వాడైన యెడల, సౌఖ్యకరః = సౌఖ్యముజేయు
వాడగును, పాపఖచరోపి = పాపగ్రహమైనను, ఏవంవిధశ్చేత్ = వైనజెప్పబడిన
శుభలక్షణములు కలిగిన వాడగునేని, శుభః=శుభుడగును, యద్భేశస్థితభాంశపాః=
యద్భేశస్థిత= ఏభావాధిపతియందు, భాంశపాః= రాశ్యంశాధిపతులు, బలముతా
శ్చేత్ = బలముతోగూడినవారగునేని, తద్భువః = ఆరాశ్యంశాధిపతి, లాభక్ష్మత్ =
లాభముజేయువాడగును, యస్య= ఏగ్రహముయొక్క, అంశక్షణగతః = రాశ్యంశ
యందున్నవాడు, బలీ= బలవంతుడును, హితఖగః= మిత్రగ్రహమును, సోమ్యాపి=
శుభగ్రహమునగునేని, తస్య=ఆజాతకునకు, అర్థగః= ఐశ్వర్యము నిచ్చువాడగును.

తా|| గ్రహములకు నప్పుడుండెడు స్థానసంబంధముచే శుభత్వము కలుగుటను
గురించి చెప్పుచున్నాను. స్యభావముచే శుభగ్రహము స్వక్షేత్రము ఉచ్చత్వముమి
క్షేత్రము త్రికోణములతో గూడినట్టి రాశ్యంశ వగ్తోత్తమాది యంశలయందున్న
వాడగునేని సౌఖ్యముజేయువాడగును. వైన జెప్పబడిన శుభలక్షణములు కలిగియున్న
యెడల పాపగ్రహమైనను శుభుడే యగును. ఏభావాధిపతియైనను తనయున్న రాశ్యం
శాధిపతికి శుభగ్రహ సంబంధమున్నయెడల బలము కలవాడగును. కాబట్టి ఆభావా
ధిపతి లాభముజేయువాడగును. ఏరాశ్యంశను పొందినగ్రహము బలముగలవాడును
మిత్రగ్రహమును సోమ్యగ్రహమునకునో ఆగ్రహము ఆజాతకునకు ధనము నొసగు
వాడగును.

{ అథ రాశీనాం గ్రహణాంచ సంబంధాది వశా
చ్యుభాశుభ ఫలమాహ. }

శ్లో|| రిషాష్టరిగతస్యరాశిర శుభస్తద్భేశయుద్భవభం| భి
ష్టంస్యాత్కమశ స్థితజ్ఞగురవస్సుప్తేషుసౌఖ్యప్రదాః | మిత్రో
చ్చస్వభగా షడంత్యమృతిగావా సౌమ్యదృష్టాశ్శుభా | స్తన్నాధా
రివునీచమూఢవిజితా శ్చేత్తద్గ్రహస్థాశ్శుభాః || ౧౮ ||

టీ|| రిషాష్టరిగతస్య= రిష= ద్వాదశమందును, అష్ట= ఎనిమిదవరాశియం
దును, అరి= ఆరింటయందును, గతస్య= పొందినగ్రహముయొక్క, రాశిః= రాశి,
అశుభః= మేలుచేయునదికాదు, తద్భేశయుద్భవభం = తద్భేశ= ఆరాశినాథులతో
యుక్= యుక్= కూడినట్టియు, ర్భవభం= చూడబడినట్టిరాశి, భిష్టం=చెడిపోవు
నది, స్యాత్ = అగును, తేషు= ఆస్థానములయందు, క్రిమశః= క్రిమముగ పితజ్ఞ

గురవః=శుక్ర బుధ బృహస్పతులు, సౌఖ్యప్రదాః= సౌఖ్యమునిచ్చువారు, న్యూః= అగుదురు. వడంత్యమృతిగాః=వట్=ఆరు, అంత్య= పండ్రెండు, మృతిగాః=మిది యీస్థానములను పొందినవారు, మిత్రోచ్చస్వభగాః= మిత్రక్షేత్ర ఉచ్చస్వక్షేత్రములనుండిన వారుగాని, సౌమ్యదృష్టవా= శుభగ్రహములచే జూడబడినవారుగాని యగుదురేని, శుభాః= శుభులగుదురు, తన్నాధాః= ఆవస్తాష్టమ ద్వాదశాధిపతులు, రిపునీచమూఢనిజితాశ్చేత్=రిపు=శత్రుక్షేత్రమందుంటు, నీచ= నీచముందుంటు, మూఢ= అస్తమయమును పొందుట, విజితాశ్చేత్=యుద్ధములోడిపోవుట మొదలగు గుణములు కలవారగుదురేని, తద్భవాస్థాః= ఆరాసులయందున్నవారు, శుభాః= శుభులగుదురు.

తా॥ రాసులకు గ్రహములకు సంబంధమువలన శుభాశుభఫలములను జెప్పుచున్నాను. పండ్రెండు యెనిమిది ఆరుస్థానములయందున్న వానియొక్క రాశిమంచిది కాదు. కాబట్టి 6-8-12 స్థానములు శ్రేష్ఠములు కావని యభిప్రాయము. 6-8-12 స్థానాధిపతులచే జూడబడినరాశిగాని కూడియున్న రాశిగాని శ్రేయస్కరమైనదికాదు 12-8-6 గ్రహములయందు శుక్ర బుధ బృహస్పతులు వరుసగా నుండిరేని సౌఖ్యము విచ్చువారగుదురు. 6-8-12 గ్రహములయందున్న వారికి ఆగ్రహములు మిత్రక్షేత్ర ఉచ్చస్వక్షేత్రములైన యెడలను లేక శుభగ్రహములచే జూడబడినను 6-8-12 గ్రహములనుండువారు శుభులగుదురు. 6-8-12 గ్రహపతులు శత్రుక్షేత్రమందు నీచమందుండినను అస్తమయము పరాజితత్వము సంభవించినను 6-8-12 గ్రహములయందుండినవారు శుభులగుదురు.

{ అథ గ్రహాణాం దృష్టైలక్షణ్యం గురు శని కుజ
శుక్రాణాం బలవిశేషంచాహ.

శ్లో॥ బాలోవృద్ధఖగోస్తగశ్చవిజితః పశ్యన్నపశ్యత్యసౌశుక్లా శుక్లదిన్లైశ్శుభాశుభఖగాః పూర్వాముఖాద్వ్యుత్క్రాంతాత్ । ప్రత్యద్భ్రష్టియుతో దృఢస్సురగురుర్మందో ఋజుశ్చక్తిమాన్ । మూఢస్థోపి భృగుశ్శనిశ్చబలవాన్ బౌమోరిగోవాబలీ ॥ ౧౫ ॥

టీ॥ బాలః= బాలత్వము కలిగిన గ్రహమును, వృద్ధఖకః= వార్ధక్యము కలిగిన గ్రహమును, అస్తగశ్చ= అస్తమయము పొందిన గ్రహమును, విజితః= ఓడిపోయినవాడును, ఆసౌ= ఈగ్రహము, పశ్యత్= చూచుచున్నను నపశ్యతి= చూచువాడుకాదు, శుభాశుభఖగాః= శుభ= శుభగ్రహములు, అశుభఖగాః= పాపగ్రహములు శుక్లాశుక్లదిన్లైః= శుక్ల= శుక్లపక్షుడినములచేతను, అశుక్లదిన్లైః= బహుళపక్షుడిన

ములచేత, పూర్వామఖాద్యుత్క్రమాత్ = పూర్వామఖాత్ = పూర్వామఖముగాను
 వ్యుత్క్రమాత్ = పశ్చిమ మఖముగాను జూచుచు, శుభాః = శుభులగుదురు. సుర
 గురుః = బృహస్పతి, ప్రత్యగ్దృష్టియంతః = పశ్చిమాఖముఖ దృష్టిగలవాడైనయెడల,
 దృఢః = బలముకలవాడు, మందః = శని, ఋజుః = రుజుగతిగలవాడగునేని, శక్తి
 మాన్ = బలముకలవాడు, భృగుశ్చ = శుక్రుడును, శనిశ్చ = శనియును, మూఢస్థాపి =
 అస్తమయమును పొందిన, బలవాన్ = బలముకలవాడు, భౌమః = అంగారకుడు,
 అరిగోవా = శత్రుక్షేత్రమందుండెనేని, బలీ = బలముకలవాడగును.

తా॥ గ్రహములకు దృష్టివిషయమై పరస్పరమువిలక్షణము సంభవించుటయు
 గురు శని కుజ శుక్రులకు జలవిశేషమును జెప్పుచున్నాను. బాలత్వవృద్ధత్వ అస్తమ
 యత్వ పరాజితత్వము మొదలగు గుణములు కలిగిన గ్రహము చూచుచున్నవాడైనను
 చూడనివాడేయగును. శుభగ్రహములు శుక్లపక్షమునందు పూర్వామఖముగ జూచు
 వారై శుభమునిత్తురు. పాపగ్రహములు బహుళపక్షమునందు పశ్చిమ మఖముగా
 జూచువారై శుభము నిత్తురు. బృహస్పతి పశ్చిమముఖ దృష్టిగలవాడగునేనిబలము
 కలవాడగును. శని రుజుగతి కలవాడగునేని బలముకలవాడు. శుక్రుడు శనియును
 అస్తమయమును పొందినవారగుదురేని బలము కలవారగుదురు. అంగారకుడు శత్రు
 క్షేత్రమును పొందినయెడల బలముకలవాడు.

అథ గ్రహణాం శుభత్వ విశేషమాహ.

శ్లో॥ కేంద్రభ్రాతృధనాయశ్చ నవమగాషష్ఠేపి సౌమ్యాశ్శు
 భాః । కూరాశ్చోపచయస్థితా రవిశనీధర్మస్థితౌజ్ఞోప్తమే । స్వోచ్చ
 స్వక్షణసురేజ్యభస్థ రవిజోలగ్నస్థితోపీప్తకృ । చుక్రోద్వాదశి సంస్థి
 తోపి శుభదోమందాంశరాశీవినా ॥ ౧౬ ॥

టీ॥ సౌమ్యాః = శుభగ్రహములు, కేంద్రే = కేంద్రమములయందును, భ్రాతృ =
 నవమగాః భ్రాతృ = మూడింటయందును, ధన = రెండింటయందును, ఆయ = ఏకాదశ
 మందును, ధీ = పంచమమందును, నవమగాః = తొమ్మిదింట నున్నవారై యుండగా,
 షష్ఠేపి = ఆరవమందున్ను, శుభాః = పేలుచేయుదురు. కూరాః = పాపములు, ఉప
 చయస్థితాః = మూడు ఆరు పది పదకొండు గ్రహములయందున్నవారై, శుభాః =
 శుభులగుదురు, ధర్మస్థితౌ = నవమగ్రహమందున్నట్టి, రవి శనీ = సూర్యశనిలు, అప్త
 మే = ఎనిమిదవ గ్రహమందున్న, జ్ఞః = బుధుడు, శుభులగుదురు, స్వోచ్చ = రవి
 జః, స్వోచ్చ = తనయొచ్చమందును, స్వక్షణ = స్వక్షేత్రమందును, సురేజ్యభస్థ =
 బృహస్పతియొక్క రాశియందునున్నట్టి, రవిజః = శనియును, లగ్నస్థితోపి = లగ్న
 మందున్నవాడైనను, ఇప్తకృత్ = చేయువాడగును, శుక్రః = శుక్రుడు, మందాంశ

రాశీవినా=శనియొక్క రాశిగాని అంశగానివిడిచి, ద్వాదశసంస్థితోపి= పండ్రెండవ గృహమందున్న వాడైనను, శుభదః= శుభమును చేయువాడగునని చెప్పుచున్నారు.

తా॥ అన్నిగ్రహములకును శుభత్వము కలుగునట్టి కారణమును జెప్పుచున్నాను. శుభగ్రహములు కేంద్రములగు ౧-౪-౭-౧౦ గృహములయందును, ౩-౬-౯-౧౨-౧౩-౧౬ గృహములయందు నున్న వారై శుభులగుదురు. ౩-౬-౯-౧౦ గృహములయందు నున్న పాపగ్రహములు మేలుచేయుదురు. తొమ్మిదింటున్న నూర్యశనులును ఎనిమిదింటున్న బుధుడును శుభులేయగుదురు. ఉచ్చరాశియందును స్వక్షేత్రమందును బృహస్పతియొక్క రాశియందైనను శనియుండునప్పుడు అట్టి సమయమందు లగ్నమందున్నను శని మంచివాడేయగును. శుక్రుడు పండ్రెండవరాశియందున్నను శనియొక్క రాశిగాని అంశగాని కానియెడల మేలుచేయువాడే యగును.

{ అథ శుభానాం పాపానాంచ పావవృద్ధ్యా శుభత్వ }
{ పాపత్వ తారతమ్య మాహ, }

శ్లో॥ క్షీణేందుశ్చసుధాంశుజశ్చ భృగుజః పూర్ణేందుజీవాకృ
మా। దేకద్విత్రిచతుష్టదాత్మక శుభాశ్చాధేజ్యశుక్రాతథా। సౌమ్య
స్థాయదినాయకేనశుభదౌ క్షీణేందుపాపేందుజౌ । సూర్యోరాహు
కుజౌచకేతు రవిజౌపాదాధికాత్పాపదాః ॥ ౧౭ ॥

టీ॥ క్షీణేందుజశ్చ= క్షీణచంద్రుడును, సుధాంశుజశ్చ= బుధుడును, భృగు
జః= శుక్రుడును, పూర్ణేందుజీవా= పూర్ణచంద్రులైన బృహస్పతులును, క్రమాత్=వరు
సగా, ఏక= శుభాః ఒకటి రెండు మూడు నాలుగు పాదములయందుండినను శుభు
లగుదురు. అథ= అనంతరమందు, ఇజ్యశుక్రా= బృహస్పతి శుక్రులు, నాయకేన=
రాశినాధునితో గూడినను, సౌమ్యస్థాయది= శుభక్షేత్రమందున్నయెడల, తథా =
అప్రకారమే, శుభదౌ= మేలుచేయుదురు. క్షీణేందు= క్షీణచంద్రుడును, పాపేం
దుజౌ= పాపులతోగూడిన బుధుడును, సూర్యః=సూర్యుడును, రాహుకుజౌచ =
రాహువు ఆంగారకులును, కేతురవిజౌ= కేతువు శనియును, పాదాధికాత్= పాద
వృద్ధిచే, పాపదాః= పాపఫలము నిచ్చువారగుదురు.

తా॥ పాదవృద్ధిచే శుభగ్రహములకు శుభత్వమును పాపగ్రహములకు పాపత్వ
మును తారతమ్యముగా జెప్పుచున్నాను. క్షీణచంద్రుడు నాల్గవవంతుశుభుడుబుధుడు
రెండువంతులు శుభుడు. శుక్రుడు మూడువంతులు శుభుడు. పూర్ణచంద్ర బృహ
స్పతులు నాల్గుపాదములును శుభులేయగుదురు. మరియు గురుశుక్రులు శుభక్షేత్రమం
దుండినవారై ఆరాశినాధునితో గూడినవారై శుభమునిచ్చువారగుదురు. ఇక పాపుల
విషయమెట్లునగా - క్షీణచంద్రుడు పాపులతోగూడిన బుధుడును ఒకవంతుసాపులు.
సూర్యుడు రెండువంతులును రాహు కుజులు మూడువంతులును కేతు శనులు సంపూర్ణ

జ్ఞాముగాను పాపభలగుదురు. ఈప్రకారము శుభగ్రహములు శుభత్వమును గురించియు పాపగ్రహములు పాపత్వమును గురించియు నొక్కొక్కపాదము వృద్ధిచొప్పున ఫలము నిత్తును.

అథ భావకారకాదీనాం ఫలవిచారః.

శ్లో॥ భావానాంఫలకారకాశ్చ విముఖానైసర్గి కశ్చాధయ ।
ద్యావేశాన్వితభాంశపావపి తథాతద్భావతత్కారకా । యద్యత్కారకరాశిగో శుభఖగస్తత్తత్ఫలధ్వంసక । స్తత్తత్కారకభావయోగవశతస్స్వల్పం ఫలంకారయేత్ ॥ ౧౮ ॥

టీ॥ భావానాం= భావములయొక్క, ఫలకారకాశ్చ= ఫలమునిచ్చు గ్రహములు, విముఖాః= ప్రతికూలమైనవారై యుండగాను, నైసర్గికశ్చ=స్వభావసిద్ధముగా ఫలమునిచ్చువాడు విముఖుడైయుండగాను, అథ= అనంతరము, యద్యా= పావపి= యద్యావేశ=వీభావాధిపతితో, అన్విత = కూడినట్టి, భాంశపావపి= రాశియొక్క యంశాధిపతులును, తథా = ఆప్రకారముగానే, తద్భావతత్కారకా = ఆభావముయొక్క కారకగ్రహములును, యద్యత్కారకరాశిగః = యద్యత్కారక=ఏయే కారకునియొక్క, రాశిగః= రాశియందుండినవాడు, ఆశుభఖగః= పాపగ్రహమైయుండగా, తత్తత్ఫలధ్వంసకః= ఆయాభావములయొక్క ఫలములను చెడగొట్టువాడును, తత్తత్కారక=వశతః, తత్తత్కారక = ఆయాకారకునియొక్క, రాశియోగవశతః= ఉండునట్టిరాశి సంబంధమువలన, స్వల్పం= కొంచమైన, ఫలం= ఫలమును, కారయేత్ = చేయును.

తా॥ భావములు కారకులు మొదలగువారియొక్క ఫలము విచారించబడును. త్వార్థము, చెప్పబడిన ప్రకారము భావములకు ఫలకారకులైనవారును, స్వతస్సిద్ధముగ కారకగ్రహమును, ఆయాభావాధిపతియొక్క రాశియొక్క యంశాధిపతులును ఆయాభావ కారకగ్రహములును, ప్రతికూలముగా నుండగాను ఏకారకునియొక్క రాశియందు పాపగ్రహముండునో అట్టికారకుడు ఆయాభావఫలమును చెడగొట్టును. మరియు ఆయాభావకారకు డాయాభావముల యందుండేనేని స్వల్పమగు ఫలము నిచ్చును.

అథ ఛాదకత్వాది సంజ్ఞామాహ.

శ్లో॥ పూర్ణేంద్రిజ్యశనిధ్వజా స్వయుతభాద్వి ర్వాదశచ్ఛాదకా । దుష్టశ్చేద్ధిషణోపిరిష్ఠభవనేశేషాః పురశ్శాదకాః । దృష్ట్యాక్షేత్రీయుతేనవా సహయుజాన్యోన్యక్షయుతేనవా । సర్వేభావపభావకారకఖగాశ్శక్తాఃక్రమాద్యోగదాః ॥ ౧౯ ॥

టీ॥ పూర్ణేంద్రిజ్యశనిధ్వజాః = పూర్ణేందుః = నిందుచందుగ్రిడు, ఇజ్య = బృహస్పతి, శని = శనియు, ధ్వజాః = కేతువు, స్వయంతభాత్ = తామందురాశిమొదలు ద్వర్వాదశచ్ఛాదకాః = రెండు పండ్రెండురాసుల నాచ్ఛాదించువారగుదురు. ఆచ్ఛాదనమనగా కప్పట, ధివణః = బృహస్పతి, దుష్టశ్చేత్ = పాపుడగునేని, క్షపభవనే = పండ్రెండవరాశియందు నాచ్ఛాదకుడగును, శేషాః = మిగిలిన గ్రహములు, పురచ్ఛాదకాః = ముందుండు రాసుల నాచ్ఛాదించుదురు. దృష్ట్యా = చూచుటచేతను, క్షేత్రయు తేనవా = రాశియందుండుటచేతనుగాని, సహాయజా = కూడుకొని యుండుటచేతనుగాని, అన్యోన్యక్షయకైతనవా = ఒకరి రాశియందొకరుండుటచేతనుగాని, సర్వే = సమస్తమైన, భావపభావకారకఖగాః = భావప = భావాధిపతులును, భావకారకఖగాః = భావమయొక్క కారకగ్రహములును, క్రమాత్ = వరుసగా, శక్తాః = సమర్థులై, యోగదాః = యోగమునిచ్చువారగుచున్నారు.

తా॥ ఆచ్ఛాదకత్వము మొదలగు సంజ్ఞలను చెప్పుచున్నారు. సంపూర్ణాచందుగ్రిడు బృహస్పతి శని కేతువు ఆగు నలుగురు తమయందెడిరాశికి రెండవరాశిని పండ్రెండవరాశిని ఆచ్ఛాదించుదురు. బృహస్పతి దోషలక్షణములు కలవాడగునేని పండ్రెండవరాశి నాచ్ఛాదించును. మిగిలిన నూర్యకుజబుధ శుక్రరాహువులుతామున్న రాశికి ముందురాసుల నాచ్ఛాదించువారగుదురు. సమస్తమైన భావాధిపతులును భావకారకులును క్రమముగ చూచుటచేతగాని తమరున్న రాశి విశేషము చేతనుగాని ఇతరగ్రహములతోగూడి యుండుటచేతనుగాని యొక రాశియందొక రుండుటచేతనుగాని బలముగలవారలై యోగము నిచ్చువారగుదురు.

{ అథ భావస్థగ్రహవశాచ్ఛాదక వేధకాదిసంజ్ఞాం }
మారక నిరూపణంచాహ.

శ్లో॥ యద్యద్భావధనర్థ సంస్థిత ఖగ స్తచ్ఛాదకాఖ్యస్సన్న్వితః స్థభ్రాత్మస్థఖగోపి వేధకః ఖగ స్తద్భంధుగోబంధకః । తద్రింద్రేప్రతిబంధకోత్రసహితా తద్భంధువృద్ధిక్షయౌ । స్యాత్తాంభావధనాస్తభద్వయవతీ తన్మారకాఖ్యాక్రమాత్ ॥ ౨౦ ॥

టీ॥ యద్య = ఖగః, యద్యద్భావ = ఏయేభావమునకు, ధనక్ష = ద్వితీయ రాశియందు, సంస్థితఖగః = ఉండునట్టి గ్రహము, తచ్ఛాదకాఖ్యః = ఆభావమునకు ఛాదకుడైన గ్రహమగును. తద్భ్రాత్మస్థఖగోపి = ఆభావమునకు మూడవరాశి యుండుండిన గ్రహము, వేధకఖగః = వేధకమనెడు గ్రహమగును. తద్భంధుగః = ఆభావమునకు నాల్గవస్థానముండుండు గ్రహము, బంధకః = బంధకమనెడు గ్రహము, తద్రం

ధే) ఆభావమునకు నష్టచరాశియందుండువాడు, ప్రతిబంధకః = ప్రతిబంధకుడను గ్రహము, ఆత్ర = ఈయష్టమస్థానమందు, సహితాత్ = కూడియున్నట్టి గ్రహములవల్ల తదంధివృద్ధిక్షయా = తదంధి = ఆధిద్రుములయొక్క, వృద్ధిక్షయా = వృద్ధిక్షయములు, స్యాతాం = అగుచున్నవి. భావ = పతీభావ = భావమునకు, ధర = ద్వితీయ స్థానముయొక్కయు అస్తభ = సప్తమస్థానముయొక్కయు, పతీ = అధిపతులు, క్రమాత్ = వరుసగ, తన్మారకాభ్యాం = ఆద్వితీయ సప్తమస్థానములకు మారకులు.

తా॥ భావమందున్న గ్రహసంబంధముచే ఛాదకము వేధకముమొనలగు సంజ్ఞలను మారకస్థానమును నిరూపించుటయును జెప్పుచున్నాను. ఏభావమునకైనను రెండవ స్థానమందుండినట్టి గ్రహము ఆభావమునకు ఛాదకుడనియు తృతీయస్థాన మందున్న గ్రహము వేధకుడనియు చతుర్థమందున్న గ్రహము బంధకుడనియు అష్టమమందున్న గ్రహము ప్రతిబంధకుడనియు జెప్పబడును. అష్టమమందున్న గ్రహమువల్ల సమస్త విషయములయొక్క వృద్ధిక్షయములను దెలిసికొనవలయును. అనగా నష్టమమందున్న గ్రహమునకు శుభలక్షణములున్నయెడల వృద్ధియును పాపలక్షణములున్నయెడల హానియును కలుగును. లగ్నమునకు ద్వితీయ సప్తమరాశ్యధిపతులు ఆభావమునకుమారక గ్రహములగుదురు. ఆప్రకారముగానే ప్రతి భావమునకును దెలిసికొనవలయును అనగా లగ్నము తనుస్థానమగుటవల్ల ద్వితీయ సప్తమాధిపతులు జాతకునకు మారకులై నట్లుగానే సోదరస్థానమగు తృతీయమునకు ద్వితీయ సప్తమాధిపతులు సోదరభావమునకును, మాతృపుత్ర కళత్ర పిత్రాదిస్థానములకు ద్వితీయ సప్తమాధి పతులు మాత పుత్రకళత్ర పిత్రాది భావములకును మారకగ్రహము లగుదురని తెలిసికొనవలయును.

అథ స్వాధీనవేధా దీ నుచ్యతే.

శ్లో॥ మిత్రకూరఖగస్యదృష్టిరనఘై స్వాధీనవేధాస్మృతా శత్రుకూరనిరీక్షితేనచ పరాధీనాఖ్యవేధాభవేత్ । పాపైఃపూర ఫలం తతోంతియఫలంసౌమ్యైఖలైస్తాదృశం । సౌమ్యాసౌమ్యఖై ర్బలాధికతమై స్స్వాద్యాగ్యమాయుః క్రమాత్ ॥ ౨౧ ॥

టీ॥ మిత్రకూరఖగస్య = మిత్రుడగు కూరగ్రహముయొక్క, దృష్టిః = చూడ అనఘైః = శుభులచేత, స్వాధీనవేధా = స్వాధీనవేధయని, స్మృతా = చెప్పబడిన! శత్రుకూరనిరీక్షితేనచ = శత్రువైన కూరగ్రహముయొక్క చూపుచేత, పాపైః = పాపులచేత, పరాధీనవేధా = పరాధీనవేధ =, భవేత్ = అగును, సౌమ్యైః = శుభులచేత, పూర్వఫలం = మొదటిఫలమును, తతః = అనంతరము, ఖలైః = పాపులచేత, అంతి

ఫలం = చివరఫలమును చెప్పబడును, బలాధికతమైః = మిక్కిలి బలముగల, సౌమ్యా సౌమ్యభక్తః = శుభపాపగ్రహములచేత, క్రిమాత్ = వరుసగా, తాదృశం = అటు వంటి ఫలముగు, భాగ్యం = విశ్వర్యము, ఆయుః = ఆయుర్దాయము, స్యాత్ = అగును.

తా॥ స్వాధీన పరాధీన వేధలను గురించి చెప్పుచున్నాను. కూరిగ్రహము మిత్రుడైన యెడల వానిదృష్టి తగిలినచో మిత్రత్వకారణమున శుభత్వములోజేరి స్వాధీన వేధయని చెప్పబడును. అప్రకారముగానే కూరిగ్రహము తనకు శత్రుడైన యెడల వానిదృష్టి శత్రుత్వకారణముచే పాపత్వములోజేరి పరాధీనవేధయని చెప్పబడును. అందువల్ల శుభత్వము సంభవించుటచే పూర్వఫలము పాపత్వము సంభవించుటచే చివరఫలముకలుగునని చెప్పబడెను. శుభగ్రహములుగాని పాపగ్రహములుగాని వాని వాని బలాధికముచే వానికి తగినట్లు భాగ్యము ఆయుర్దాయము మొదలగునవి వరుసగా కలుగుచుండునని జ్యోతిశాస్త్రవేత్తలు వేదము వలన చెప్పియున్నారు.

{ అథ కేవలవష్టాప్తమవ్యయేశానాం సంబంధా
ద్విపరీతాఖ్యం రాజయోగమాహ. }

శ్లో॥ రంధ్రేశోవ్యయవష్టగోరిపుపతౌ రంధ్రేవ్యయేవాస్థితే ।
రిచ్ఛేశోపితధైవరంధ్ర రిపుభేయస్యాస్థితస్మిన్ వదేత్ । అన్యోన్యక్ష
గతానిరీక్షణ యుతాశ్చాన్యైరయ్యగ్గీతా । జాతౌసౌన్యపతిఃప్రళ
స్తవిభవో రాజాధిరాజేశ్వరః ॥ ౨౨ ॥

అ॥ రంధ్రేశః = అష్టమాధిపతి, ర్యయవష్టగః = పండ్రెండు ఆరుస్థానములం
చుండగాను, రిపుపతౌ = వష్టాధిపతి, రంధ్రే = అష్టమమందుగాని, వ్యయే = పండ్రెం
డవమందుగాని, స్థితే = ఉన్న వాడగుచుండగాను, తధైవ = అప్రకారముగానే, రిచ్ఛ
ేశోపి = ద్వాదశాధిపతియు, రంధ్రరిపుభే = అష్టమవష్టమములయందుండినను, యస్య =
వీజాతకునకు, ఇదం = ఈయోగము, అస్తి = కలదో, తస్మిన్ = వానివిషయమై, ఇత్థం =
ఈప్రకారము, వదేత్ = చెప్పవలయును. అన్యోన్యక్షగతాః = వైన చెప్పబడిన
స్థానాధిపతులు ఒకరిరాశియందు నొకరండగాను, నిరీక్షణయుతాః = ఒకరితో నొకరు
కలిసియుండుటగాని పరస్పర వీక్షణము సంభవించినవారై యుండగాను, అన్యైః = ఇత
రులచేత, అయ్యగ్గీతాః = మాపుకలిసియుండుటలేనివారై యుండగాను, జాతః =
పుట్టినట్టి, అసౌ = ఈజాతకుడు, ప్రళస్తవిభవః = విశేషయైశ్వర్యము కలవాడుగాని,
సౌన్యపతిః = రాజుగాగాని, రాజాధిరాజేశ్వరః = రాజాధిరాజుగాగాని, భవేత్ = అగును.

తా॥ ఇప్పుడు ఇతరస్థానాధిపతుల సంబంధములేక కేవలము వష్టాప్తమవ్యయా
ధిపతుల సంబంధముచే సంభవించెడి విపరీతరాజయోగమును జెప్పుచున్నాను. అష్టమ
వష్ట ద్వాదశాధిపతులు ముగ్గురుగాని వారిలో నిద్దరుగాని అష్టాష్టమద్వాదశమముల

లో వెక్కడైనను గూడియున్నను లేక యొకరియింట నొకరున్నను ఒకరినొకరుచూచు చుండినను నైన చెప్పబడిన వస్త్రావృత ద్వాదశాధిపతులుగాక మరియుతర గ్రహముల యొక్క యేవిధమగుసంబంధములేకయుండగా పుట్టినజాతకుడు విశేషధనసంపన్నుడు గాగాని రాజుగాగాని రాజాధిరాజుగాగాని యగునని చెప్పిరి. ఇది కేంద్రకోణాధి పతుల సంబంధముచే కలిగిన రాజయోగమువలనే వస్త్రావృత వ్యయాధిపతులవలన కలిగిన విపరీతమగు రాజయోగమనిరి.

{ అథ దుర్బలపాపినాం బలవచ్చుభానాంచ శుభస్థాన }
స్థితివశాద్యోగ విశేషమాహ.

శ్లో॥ పాపానీచగతాశ్శుభాబలయుతాః కేంద్రత్రికోణస్థితాః
ఖేటాన్యుర్యదికర్మభాగ్య గృహపాభాగ్యేధవాకర్మణి । రాజాస్యా
స్మృతిమాన్మహా ధనయుతఃఖ్యాతఃప్రతాపాన్వితో । దీర్ఘాయుఃపరభూ
వవందిత పదస్సర్వజ్ఞతుల్యస్సుధీః ॥ ౨౩ ॥

టీ॥ పాపాః = పాపులగు, ఖేటాః = గ్రహములు, నీచగతాః = నీచమందున్నను బలయుతాః = బలముతోగూడియున్న, శుభాః శుభగ్రహములు, కేంద్రత్రికోణ స్థితాః = కేంద్రత్రికోణముల మందుండినను, కర్మభాగ్యగృహపాః = దశమ నవమ లగ్నాధిపతులు, భాగ్యే = నవమమందుగాని, అధవా = ఆలాగుకానియెడల, కర్మణి = దశమమందుగాని, స్సుధీః = ఉండినయెడల, మతిమాన్ = విశేషబుద్ధిగలవాడును, మహాధనయుతః = విశేషధనముగల కోటిశ్వరుడును, ఖ్యాతః = లోకమునందు ప్రసిద్ధి గలవాడును, ప్రతాపాన్వితః = పరాక్రమవంతుడును, దీర్ఘాయుః = దీర్ఘాయుర్దాయము గలవాడును, పరభూవవందితపదః = ఇతరరాజులచే నమస్కరింపబడునట్టి పాదములు గలవాడును, సర్వజ్ఞతుల్యః = విశేషజ్ఞానముగల బుద్ధునితో సమానుడు గాను, సుధీః = విశేషవిద్వాంసుడుగాగాను, భవేత్ = అగును.

తా॥ పాపగ్రహములు దుర్బలులై యుండగాను శుభగ్రహములు బలవంతులైయుండగాను అట్టిగ్రహములు శుభస్థానమందుండినయెడల కలుగునట్టి యోగవిశేషమును జెప్పుచున్నాను. నీచస్థితిచే బలహీనులైనట్టి పాపులును బలవంతులగు శుభులును కేంద్రములయందుగాని త్రికోణములయందుగాని యుండినయెడల నొకరాజయోగమగును. లగ్నాధిప నవమాధిప దశమాధిపతులు నవమమందుగాని దశమమందుగాని గూడియుండినయెడల నిదియొక రాజయోగమగును. ఇట్టియోగములలో జనియించినవాడు బుద్ధివంతుడును విశేషధనముగల కోటిశ్వరుడును లోకప్రసిద్ధిగలకీర్తివంతుడును విశేషపరాక్రమవంతుడును దీర్ఘాయుర్దాయముగలవాడును సమస్తతాజా

అచే నమస్కరింపబడువాడును విశేషజ్ఞానవంతుడగు బుద్ధునితో సమానుడగువిద్యా-
నుడునగును. ఈవిషయమందు కొందరు చెప్పినదేమనగా- లగ్న నవమ దశమాధి-
పతులు పాపులైనచివందుండగాను రాజయోగమనియు ఆలగ్న నవమ దశమాధిపతులు
శుభులై బలవంతులగుచు నవమమందుగాని దశమమందుగాని యుండినయెడల రాజాధి-
రాజయోగమనియు జెప్పిరి. పూర్వము ఫల గంధము మొదలగు వానియందు కేంద్రా-
ధిప త్రికోణాధిపతులకే పరస్పరము సంబంధము కలిగియున్నయెడల యోగమనిచ్చు-
నని చెప్పబడియున్నది. ఇక్కడనైతే బలహీనులగు పాపగ్రహములకు బలవంతులగు
శుభగ్రహములకు కేంద్రాకోణస్థాన స్థితివలన గ్రహసామాన్యముగ యోగము చెప్ప-
బడెను. ఇది రాజయోగలక్షణము. ఇకను రాజాధిరాజయోగపక్షములో నవమాధిప-
దశమాధిపతులకే సంబంధము కలిగినయెడల యోగము నిచ్చునని యనేకులు చెప్పిరి.
ఇక్కడనైతే లగ్నాధిప నవమాధిప దశమాధిపతులు ముగ్ధురకును నవమమందుగాని
దశమమందుగాని యుండినయెడల రాజాధిరాజయోగమని చెప్పబడినది. ఇవియే
పూర్వముకంటె విశేషమైయున్నది. ఇదిగాక మరియొక విశేషముకలదు. మరియు
లగ్నమునకు కేంద్రసంజ్ఞయు కోణత్వసంజ్ఞయుకూడ కలదు. దశమాధిప నవమాధి-
పతులకు ప్రబలులగు కేంద్రాధిప కోణాధిపతులతో సంబంధము కలిగినయెడలకోణ-
త్వ ధర్మముగల లగ్నాధిపతితో సమానాధికరణ్యముగ రాజాధియోగము అవి
చెప్పుటకు తగియున్నది. అందువల్లనే బుద్ధిమంతుడు కోటిశ్వరుడు మొదలగు బహు-
లక్షణములు చెప్పబడినవి.

అథ కేంద్రాదిసంజ్ఞాం ఉపచయస్థానానిచాహ.

శ్లో॥ లగ్నస్తాంబుఖభంచతుష్ట యమిదం కేంద్రాభిదంకంట-
కం। తత్కేంద్రాత్పరభంభవేత్పణపరం చాపోక్తిమంతత్పరం। భాగ్యం
పంచమభం త్రికోణమితి తద్భాత్రాయకర్మారిభం। నామ్నాచోప-
చయం జనీంసుభవనం లగ్నంచజన్మాదయః ॥ ౨౪ ॥

టీ॥ లగ్నస్తాంబుఖభం= లగ్న= లగ్నము, అస్త= ఏడవరాశి, అంబు=నాల్గవ
రాశి, భం= పదియవరాశి, ఇదం= ఈ, చతుష్టయం= నాలుగురాసులు, కేంద్రాభి-
దం= కేంద్రములనియు, కంటకం=కంటకమనెడు పేరుగలవియునగును, తత్కే-
ంద్రాత్= ఆకేంద్రమునకు, పరభం= తర్వాతరాశి, పణపరం= పణపరమనిచెప్ప-
బడును, తత్పరం= ఆపణపరమునకు తర్వాతిరాశి, ఆపోక్తిమం= ఆపోక్తిమమని
చెప్పబడును, భాగ్యం= నవమరాశియు, పంచమభం= అయిదవరాశియు, త్రికోణ-
మితి= త్రికోణములని చెప్పబడును. తద్భాత్రాయకర్మారిభం= తద్భాత్రయ=నానికి
మూడవరాశియు, ఆయ= పదకొండవరాశియు, కర్మ= పదియవరాశియు, అతిభం=

ఆరవరాశియు, నామ్నా = పేరుచేత, ఉపచయం = ఉపచయమనబడును, జనీందు
 రివనం = జని = జన్మకాలమునకు, ఇందుభవనం = చంద్రుడున్న రాశియు, లగ్నంచ =
 లగ్నము, జన్మాదయః = జన్మము అనే మొదలగు పేరుగలవియగును,

తా|| కేంద్రము మొదలగు సంజ్ఞలను ఉపచయస్థానములను జెప్పుచున్నాను.
 1-4-7-10 ఈనాలుగు స్థానములను కేంద్రములనియు కంటకస్థానమనియు చెప్పబడును.
 ఆకేంద్రమునకు తర్వాత స్థానములగు 2-5-8-11 ఈస్థానములను పణఫరమని చెప్పు
 దురు. ఆపణఫరస్థానములకు తర్వాత రాసులగు 3-6-9-12 గృహములు ఆపోక్తి నుము
 అని చెప్పబడును. 5-9 ఈరాసులను త్రికోణములని చెప్పదురు. వాటికి 3-6-10-11
 గృహములు ఉపజయ గృహములని చెప్పబడును. జనన కాలముకు చంద్రుడున్న రాశి
 యు జననలగ్నమును జన్మతను మొదలగు పేరులచే జెప్పుదురు.

{ అథ రవీంద్యో ర్జగద్యోనిత్వం కుజాదీనాం }
 { సత్వాదిగుణ విభాగం చాహ, }

శ్లో|| రుద్రాత్మాసవితాపితాచ జననీశక్త్యాత్మకశ్చంద్రమాః |
 భౌమేందూద్భవజీవశుక్రరవిజా స్తత్పంచభూతోద్భవాః | సత్వాజ్జీవ
 కవీందుజాశ్చ రజసోభౌమస్తమోజశ్శని | నూర్వేందూనతుమారకా
 పహితపౌ రంధ్రాధిపావార్తిదౌ || ౨౫ ||

టీ|| సవితా = సూర్యుడు, రుద్రాత్మా = రుద్రస్వరూపుడు, పితాచ = పితృ
 కారకుడునగును. చంద్రమాః = చంద్రుడు, శక్త్యాత్మకః = శక్తిస్వరూపుడును, జననీ =
 మాతృకారకుడునగును, భౌమేందూద్భవ జీవశుక్రరవిజాః = భౌమ = అంగారకుడు,
 ఇందూద్భవ = బుధుడు, జీవ = బృహస్పతి, శుక్ర = శుక్రుడు, రవిజాః = శనియు,
 తత్పంచభూతోద్భవాః = ఆపంచభూతిములవలన బుట్టినవారు, జీవకవీందుజాః = బృహ
 స్పతి శుక్రబుధులు, సత్వాత్ = సత్వగుణమువల్లను భౌమః = అంగారకుడు, రజసః =
 రజోగుణమువల్లను బుట్టినారు, శనిః = శని, తమోజః = తమోగుణమువల్ల సంభవుడు,
 నూర్వేందూ = సూర్యచంద్రులు, అహితపౌ = వష్టాధిపత్యముకలవారై, రంధ్రాధిపౌ =
 అవష్టాధిపత్యము కలవారయ్యును, ఆతిదౌ = పీడ పెట్టువారగుదురు, మారకౌ = మార
 కమును జేయువారు, నతు = కారు.

తా|| సూర్య చంద్రులకు జగత్కారణత్వమును అంగారకాది గ్రహములకు
 సత్వాదిగుణస్వభావమును జెప్పుచున్నాను. సాంబమాత్రి యష్టమూర్తిస్వరూపుడగు
 తులనను సూర్యచంద్రుల యీశ్వరునకు దేహస్వరూపులగుటవల్లను సూర్యచంద్రు

అకు జగత్కారణత్వము చెప్పబడినది. అందువల్ల నూర్యుడు రుద్రస్వరూపుడనియు పితృకారకుడనియు చెప్పబడెను. చంద్రుడు శక్తిస్వరూపుడనియు మాతృకారకుడనియు జెప్పబడును. కుజ బుధ బృహస్పతి శుక్ర శనిలు ఆకాశము మొదలగు పంచభూతములవల్ల బుట్టినవారగుచును, బృహస్పతి శుక్ర బుధులు సత్వగుణముకలవారు. అంగారకుడు రజోగుణము కలవాడు. శని తమోగుణము కలవాడు. నూర్యచంద్రులు మత్తస్థానమునకు నష్టచుస్థానమునకు నాధిపత్యము కలవారైనయెడలపీడనుజేయుచును గాని మారకమును జేయువారుకాదు.

అథ చాంద్రయోగ మాహ.

శ్లో॥ షట్సప్తాష్టమభేషసౌమ్య ఖచరా స్త్విందోస్థితానోఖలా!
రాజాస్యాదధవాసమోయది తదాజాతో మహాసౌఖ్యవాన్|దీర్ఘాయు
ర్విజయాన్వితోఖల యశోవిద్యావినోదాన్వితో | దారాపుత్రసుహృ
ద్బ్రహ్మది వివిధానందాస్పదోయానవాన్ || ౨౬ ||

టీ॥ ఇందోః= చంద్రుడున్న రాశినుండి, షట్సప్తాష్టమభేషః= ఆరుయేడుయెనిమిదిరాసులయందు, సౌమ్యఖచరాః= శుభగ్రహములు, స్థితాః= ఉన్నవారగుచుండగాను, నోఖలాః= పాపులులేకుండగాను, తదా=అప్పుడు, జాతాః= పుట్టినవాడు, రాజాస్యాత్= రాజుఅగును, అధవా= ఆలాగుకానియెడల, సమోవా = రాజుతో సమానుడుగాగాని, స్యాత్ = అగును, మహాసౌఖ్యవాన్ = విశేషసౌఖ్యముగలవాడును, దీర్ఘాయుః= దీర్ఘాయుర్దాయము కలవాడును, విజయాన్వితః= విజయముగలవాడును, అఖిలయశః = విశేషకీర్తికలవాడును, విద్యావినోదాన్వితః = విద్యలతో సంతోషించుచుండువాడును, దార= భార్య, పుత్ర= కుమారు, సుహృత్= స్నేహితులు, గృహ్మాది= గృహములు మొదలగు, వివిధ= అనేకవిధములగు ఆనంద= సంతోషములకు, ఆస్పదః= స్థానభూతమైనవాడును, యానవాన్ = వాహనములు కలవాడును, స్యాత్ = అగును.

తా॥ చంద్ర సంబంధమగు యోగమును జెప్పుచున్నాను. చంద్రుడున్న రాశికి ౬-7-8 గృహములయందు శుభగ్రహములుండి పాపగ్రహములు లేకుండినయెడల అట్టి సమయమునగు పుట్టినవాడు రాజుగాగాని రాజుతో సమానమైనవాడుగాని అగును. లేదా విశేషసౌఖ్యము కలవాడును, దీర్ఘాయువు కలవాడును, సమస్తవిద్యలయందు జయించునట్టి శక్తికలవాడును, విశేషకీర్తికలవాడును. సమస్తవిద్యలనేర్చి యానందించువాడును, భార్యపుత్రులు మిత్రులు మేడల మొదలగు సమస్తసంపత్తులుకలిగి యానందించువాడును, యేనుగులు గుఱ్ఱములు మొదలగు వాహనముల సౌఖ్యము కలవాడు నగును.

అథ పునరపి విశేష చాంద్రియోగ మాహ.

శ్లో॥ అర్కాన్నాగచటస్తనుర్జననటః ఘటాయనం స్యుస్తనో ।
శ్చంద్రాద్భాగ్యపయోః కలైక్యమినహృచ్ఛిప్తం విధోర్యద్భవం ।
తద్రాశౌతువిపావశోభనఖగే కోటీశ్వరంతన్వతే । చేత్ పాపేతుసహ
స్రశః ఖలఖగేతుంగేతు కోటీశ్వరమ్ ॥ ౨౭ ॥

టీ॥ అర్కాత్ = సూర్యుడు, మొదలు, నాగ = ముప్పై, చటః = పదహారు,
తనః = ఆరు, జన = ఎనిమిది, నటః = పది, ఘట = పండ్రెండు ఆయనం = ఒకటి,
స్యః = అగుచున్నవి, తనోః = లగ్నము మొదలుకొనియు, చంద్రాత్ = చంద్రుడు
మొదలుకొనియు, భాగ్యపయోః = నవమాధిపతులయొక్క, కలైక్యం = కలయ
క్కకూడికన, ఇనహృత్ = పండ్రెండుచే భాగింపగా, శిప్తం = మిగిలినసంఖ్య విధోః =
చంద్రుడున్నరాశి మొదలుకొని లెక్కపెట్టగా, యద్భవం = ఏరాశియగునో,
తద్రాశౌతు = ఆరాశి, విపావశోభనఖగే = పాపులులేని శుభగ్రహములు మాత్రము
కలదియగునేని, కోటీశ్వరం = కోటీశ్వరునిగా, తన్వతే = చేయుచున్నది. పాపేతు =
పాపగ్రహములున్నయెడల, సహస్రశః = వేలాధికారిగాజేయును, ఖలఖగేపి =
పాపగ్రహమైనను, తుంగేపి = ఉచ్చస్థానమందుండిన యెడల, కోటీశ్వరం = కోటీ
శ్వరునిగా జేయును.

తా॥ తిరిగి చంద్రుని సంబంధమగు మరలొకవిశేషయోగమున జెప్పచున్నాను.
సూర్యుడు మొదలు శనివరకు నేడుగ్రహములకు నక్షరసంఖ్యచే గణపరమాణుమున
జెప్పచున్నాను. ఏవిధమగననగా - సూర్యునకు 30 చంద్రునకు ౧౬ అంగారకునకు ౮
బుధునకు ౮ బృహస్పతికి ౧౦ శుక్రునకు ౧౨ శనికి 1౨ యేడుగ్రహములకు కలలు
చెప్పబడెను. లగ్నము మొదలుకొనియు చంద్రుడున్న లగ్నము మొదలుకొనియు
తొమ్మిదవరాసు లేవకలవో ఆరెండురాసులకు నధిపతులగు గ్రహములయొక్క కల
సంఖ్యన కూడగా వచ్చిన మొత్తమును 12 చే భాగింపగా మిగిలినసంఖ్యయేదియగునో
ఆసంఖ్యప్రకారము చంద్రుడున్న రాశి మొదలుకొని లెక్కపెట్టగా వచ్చినరాశిచంద్ర
లగ్నమగును. అట్టి చంద్రులగ్నమందు పాపులులేక కేవలము శుభులుమాత్రమండిన
యెడల నాజాతకుని కోటీశ్వరునిగా జేయును కేవలము పాపగ్రహము లున్నయెడల
వేలాధికారిగా జేయును. పాపగ్రహమైనను ఉచ్చస్థానమందుండిన యెడల కోటీశ్వ
రునిగా జేయును. అయితే కేవలము శుభగ్రహములున్నను పాపగ్రహము లుచ్చస్థాన
మందుండగాను కోటీశ్వరుడగుననియు కేవల పాపగ్రహములండినయెడల వేలాధి
కారియనియు జెప్పటచే శుభులు పాపులు కలిసియుండినయెడల లక్షాధికారియగునని
తోచుచున్నది.

అథ ధనేశాదీనాం సంబంధాద్యోగ విశేషమాహ.

శ్లో॥ ద్వీష్వాయాంకగృహేశ్వరాః కతిపయాస్సర్వేపి వాఘేచ
రా | సంబంధత్రయగాబలేన సహితాలక్ష్యాపిపంకుర్వతే | వష్టాష్టవ్యయ
భావపైర్యది భవేత్త తక్షయర్ణప్రదా | స్తత్తత్తేటదశావిపాకసమయే
శతోర్భయంచాదిశేత్ || ౨౮ ||

టీ॥ ద్వీష్వాయాంకగృహేశ్వరాః = ద్వి = రెండు, ఇషు = అయిదు, ఆయ = పదకొండు
అంక = తొమ్మిది గృహేశ్వరాః = ఈస్థానములయొక్క అధిపతులగు ఘేచరాః =
గృహములు కతిపయాః = కొందరుగాని సర్వేపివా = అందరుగాని సంబంధత్రయగాః
మూడుసంబంధముకలవారలై బలేన = బలముతోటి, సహితాః = కూడుకొనివవారలైరేని
లక్ష్యాధిపి = లక్ష్యాధికారినిగా, కుర్వతే = చేయుచున్నారు. వష్టాష్టవ్యయభావపైః =
ఆరు ఎనిమిది పండ్లెండు ఈస్థానములకు నధిపతులతో, భవేద్ద్యది = సంబంధముకలిగి
యున్నయెడల, తత్ = ఆచాతకునందు, తక్షయర్ణప్రదా = నాశమును, రుణమునిచ్చు
వారగుదురు. తత్తత్తేట = సమయే, తత్తత్తేట = ఆయాగృహములయొక్కదశావిపాకసమ
యే = దశాంతర్దశాసమయములయందు, శతోర్భయం = శత్రువులవల్ల భయముకలుగునని
మును, ఆదిశేత్ = చెప్పవలయును.

తా॥ ఇప్పుడు ధనాధిపతి మొదలగువారియొక్క సంబంధమువలన కలిగెడి
యోగవిశేషమును జెప్పుచున్నాను. 2-5-9-11 ఈస్థానాధిపతులలో కొందరుగాని
యందరుగాని మూడుసంబంధముకలవారైబలముతో కూడియుండినయెడల లక్ష్యాధికారి
నిగాజేయును. మూడుసంబంధములనగా, అందరుయొక్కచోటకూడియుండుట ఒక
రియుంట నొకరుండుట ఒకరినొకరు చూచుచుండుట, ఇట్టి మూడుసంబంధములు కలిగి
వడ్డ్యలపూర్ణులై యుండిరేని లక్ష్యాధికారినిగాజేయును. మరియు 6-8-12 ఈస్థానాధి
పతుల సంబంధము కలిగినయెడల నాశనమునుగాని రుణముకలవానిగాగానిచేయుదురు.
మరియు వారివారి దశాంతర్దశాకాలములయందు శత్రువులవల్ల భయముకలుగునని
చెప్పవలయును.

అథ యోగాంతర మాహ.

శ్లో॥ చేల్లగాదిచతుష్టయే ఫణఫరేసర్వేపిఘేటాస్తి తా | శ్చా
పోక్తిబగృహేనచేదిహ భవేజ్జాతోనరోభూపతిః | చేన్నకూరయతే
క్షితా శ్శుభఖగాశ్చంద్రోపిపూర్ణస్తథా | స శ్రీమాన్సుజనేడితోబల
యతాః పూణాంనచేదూనతా || ౨౯ ||

టీ॥ సర్వేపిఘేటాః= సర్వగ్రహములు, లగ్నాదిచతుష్టయే=లగ్నము మొదలగు నాలుగు కేంద్రస్థానములయందును, పణఫరే= పణపరస్థానములయందును, స్థితాః= ఉన్నవారై, ఆపోక్షీబగ్రహే= ఆపోక్షీబస్థానములందు, నచేత్= లేకుండినయెడల, ఇవా= ఈయోగమందు, జాతః= పుట్టిన, నరః= మనుష్యుడు, భూపతిః= న్యాయాత్= అగును, శుభఖగాః= సౌమ్యగ్రహములు, పూర్ణః= సంపూర్ణుడగు, చంద్రోపి=చంద్రుడును, కూరయుతేక్షితాః= కూరగ్రహములతో కూడికొనినవారును, చూడబడినవారును, నచేత్= కానియెడల, సః= అపుట్టినవాడు, శ్రీమాన్= సంపత్తుకలవాడును, సుజనేడితః= సుజన= సత్పురుషులచే, ఈడితః=స్తోత్రముచేయబడువాడును, భవేత్= అగును, బలయుతాః= బలముకలవారైనయెడల, పూర్ణం= సంపూర్ణమగు ఫలముగలుగును, నచేత్= బలములేనివారగునేని, ఊనతా= తక్కువఫలముకలుగును.

తా॥ మరీయొకయోగమును జెప్పుచున్నాను. అన్నిగ్రహములును లగ్నము మొదలు నాలుగు కేంద్రములయందును పణపరస్థానములయందును నుండి యేగ్రహమైన నాపోక్షీబస్థానములయందు లేకుండినయెడల అసమక్షమునందు జనియించినవాడు రాజగును. ఇదియొక రాజయోగము మరియు శుభగ్రహములైన బుధ బృహస్పతి శుక్రమును సంపూర్ణ చంద్రుడును కూరగ్రహములతో గూడియుండుటగాని వారిచే చూడబడుటగాని యేవిధమగు సంబంధములేనియెడల అట్టిసమయమందు పుట్టినట్టి జాతకుడు ఆఖిలైశ్వర్యముకలవాడును సజ్జనులతో పాడబడువాడునగును. సంపూర్ణ బలముకలవారైనయెడల సంపూర్ణ ఫలమునిత్తురు. బలము తక్కువైనకొలదియు తక్కువ ఫలమునిత్తురని శాస్త్రములందు చెప్పబడినది.

అథ దివారాత్మ్యః కాలభేదేన యోగాంతరమాహ.

శ్లో॥ రాత్ర్యర్థాద్యుదయాత్పరం యదిభవేజ్జాతో ద్విసాద్యాత్మకే। కాలేస్యాన్నప్తిర్జితారిరనిశం స్వాచారవిద్యాన్వితః। విత్తేతూచ్చఖగేస్వతుంగగఖగా ద్విప్రేషికొటీశ్వర । స్వర్క్షస్థేనయదీక్షితే సహిభవేల్లక్షాధికారీసుఖః॥ 30॥

అ॥ రాత్ర్యర్థాత్= రాత్రి రెండుజాములకును, ద్యుదయాత్= పగలు రెండు జాములకును, పరం= అనంతరము, ద్విసాద్యాత్మకే= రెండుగడియలు పరమితిగల, కాలే= కాలమునందు, జాతః= పుట్టినవాడై, భవేద్యది= ఆయినట్లాయెవాః జితారిః= శత్రువులను, జయించువాడును, అనిశం= ఎల్లప్పుడు, స్వాచారవిద్యాన్వితః= స్వకులాచార బంధమగు విద్యయు, నాచారములుగలవాడునగు, నృపతిః= రాజు, న్యాయాత్= అగును ఉచ్చఖగే= ఉచ్చరాశియందుండు గ్రహము, విత్తేతు= ద్వితీయస్థానమందుండగ,

స్వతుంగగఖరాత్ = ఉచ్చయందుండు గ్రహమువల్ల, దృష్టేపి = చూడబడుచుండగ
కోటిశ్వరః = కోటిశ్వరుడు భవేత్ = అగును, సహి = ఆగ్రహము, శర్మస్తేన = స్వక్షేత్ర
మందుండిన గ్రహముచే, ఈక్షితేయని = చూడబడినయెడల, లక్షాధికారి = లక్షాధి
కారియు, సుఖీ = భోగియు, భవేత్ = అగును.

తా॥ పగలుగాని రాత్రిగాని కాలభేదముచే కలిగెడియోగవిశేషమును జెప్పు
చున్నాను. పగలు రెండుజాములకును రాత్రి రెండుజాములకు తర్వాత రెండు గడి
యలలో జనియించినవాడు సమస్త శత్రువులను జయించువాడును ఎల్లప్పుడు
స్వకులాచార సంబంధమగు విద్యయు ఆచారములు కలవాడునగును. ద్వితీయమం
దున్న గ్రహము తాను యుచ్చరాశియందుండినవాడై ఉచ్చయందుండిన మరి
యొక గ్రహముచే జూడబడినయెడల కోటిశ్వరుడగును. తనకు నుచ్చరాశియగుచు
ఆద్వితీయ మందున్న గ్రహము స్వక్షేత్రమందుండిన మరియొక గ్రహముచే జూడ
బడినయెడల లక్షాధికారియు సుఖముల నొందువాడునగును.

అథ చరాదిరాశిషు ఛాదకవేధకాది సంబంధాత్ఫలమాహ.

శ్లో॥ ప్రాబల్యంచరభాస్థిరం స్థిరగృహత్వా ద్విస్వభావం
తథా । దృష్టిశ్చాదకవేధకస్థితభవా తద్వచ్చరాశిత్రయే । ఆద్యా
ద్వాత్రిషుమధ్యమాత్రిషు తతస్సాత్వాత్రిషూక్త క్రమాద్ద్రేక్కాణే
వ్యపి పూణామధ్యమకృశం దమ్యఃఫలంభేచరాః ॥ 3౧ ॥

టీ॥ చరభాత్ = చరరాశికంటే స్థిరం = స్థిరరాశియు, స్థిరగృహత్ = స్థిరరాశి
కంటే, ద్విస్వభావం = ద్విస్వభావరాశియు, ప్రాబల్యం బలముగలవి స్వాత్ = అగును
తథా = అప్రకారముగానే రాశిత్రయే = మూడురాసులయందును, ఛాదకవేధకస్థిత
భవాత్ = ఛాదకవేధకస్థితములను, ప్రకారముగ, దృష్టిః = దృష్టియు, తద్వత్ = ఆ
ప్రకారముగానేయగును. ద్రేక్కాణేవ్యపి = ద్రేక్కాణములయందును, త్రిషు =
మూడురాసులయందును, ఆద్యాత్ = మొదటిద్రేక్కాణమునుండి, దౌ = రెండను,
త్రిషు = మూడురాసులయందును, మధ్యమాత్ = మధ్యద్రేక్కాణమునుండియు త్రిషు =
మూడింటియందును, స్వాంత్యాత్ = తనకు చివరద్రేక్కాణమునుండియు, ఉక్తక్ర
మాత్ = చెప్పబడిన, వరుసగా, పూర్ణమధ్యమకృశం = సంపూర్ణము మధ్యమము అథ
మము, అనెడు, ఫలం = ఫలమును, భేచరాః = గ్రహములు, దమ్యః = ఇత్తురు.

తా॥ చరస్థిరద్విస్వభావరాసులయందు ఛాదకవేధక స్థితిమొదలగుసంబంధము
వలన ఫలమును జెప్పుచున్నాను. చరరాశికంటే స్థిరరాశియు స్థిరరాశికంటే ద్విస్వ
భావరాశియు బలవత్తరమైనది. అప్రకారముగానే మూడురాసులయందును ఛాదక
వేధకస్థితులనెడు దృష్టియుకలదు. చరరాసులయందు 1-2-3 ద్రేక్కాణములును,

స్థిరరాసులయందు 2-3-1 ద్రోక్కాణములును, ద్విస్వభావరాసులయందు 3-1-2 ద్రోక్కాణములును వరుసగావగును. అందువలన గ్రహములు ద్రోక్కాణముల యందు సంపూర్ణమధ్యమ హీనఫలములను వరుసగానిత్తురు.

{ అథ సకలయోగానాం గ్రహభాగాను సారేణి-
ఫలకాల మాహ. }

శ్లో॥ యోగస్యాప్యవయోగజస్యవివృతౌ తద్యోగకర్తృర్ద్వి-
యో! ర్మందోగ్రేవ్యథపృష్ఠతశ్చలఖగస్తద్ద్వాదశాంశాంతరే! రూపం
శూన్యలవేదభవేద్రవిలవే ఖంచానుపాతాత్ఫలం! సూర్యాంశైశ్చ
భేదరేగ్రిలవగే తత్రేష్టవిధ్యంసకః ॥ 3౨ ॥

టీ॥ యోగస్యాపి=యోగముయొక్కయు, అవయోగజస్యాపి=అవయోగము
యొక్కయు, వివృతౌ = ప్రకటనయందు, తద్యోగకర్తృః = ఆయోగములనిచ్చెడు
ద్వయోః = రెండుగ్రహములలోను, మంద = మందగమనముగలగ్రహము, అగ్రే =
ముందుభాగమందును, అథ= అనంతరము, చలఖగః = తీవ్రగమనముగల గ్రహము,
పృష్ఠతః = వెనుకభాగమందునుండి, తద్ద్వాదశాంశాంతరే= తత్ = ఆయోగమునిచ్చు
గ్రహములీరువురికిని ద్వాదశాంశాంతరే= పండ్రెండు భాగలదూరములో శూన్యలవే=
శూన్యలవమునందు, రూపం= ఒకరూపము భవేత్=అగును, రవిలవే= రవిభాగమందు
ఖంచ= ఫలము శూన్యమగును, సూర్యాంశైః= పండ్రెండుభాగలచేత అనుసాతాత్=
భాగించుటవల్ల, ఫలం=ఫలము, భవేత్=అగును, చలభేదరే = క్షీణగతిగలగ్రహము
నందు అగ్రలవగే=ముందుభాగమందుండెనేని తత్ర=ఆయోగమందు షష్టవిధ్యంసకః=
శోరికను భంగము చేయువాడగును.

తా॥ అన్నియోగములకును గ్రహముల సంబంధమైన భాగముల ననుసరించి
ఫలమును జెప్పుచున్నాను. పూర్వము సుయోగములగురించియు నవయోగముల
గురించియు చెప్పబడును. అట్టి సుయోగావయోగకర్త లిరువురిలో మందగతిగల
గ్రహము ముందుభాగమందును క్షీణగతిగల గ్రహము వెనుకభాగమందు నుండవల
యును. వారిరువురకును ౧౨ భాగలకు లోపుగా నెడమండవలయును. అందువలన
మందగతిగల గ్రహభాగలలో క్షీణగతిగల గ్రహభాగలను తీసివేయగా కేషము
శూన్యమగునేని ఒకరూపమనియు నాయోగఫలము సంపూర్ణఫలమనియు నాయంత
తము ౧౨ భాగలుగా నుండునపుడు ఫలము శూన్యమనియు జెప్పబడెను. గనుక
అనంతరము ౧౨ భాగలకు ఒకరూపమైనచో తాను నిర్ణయించుకొనెడి భాగల కెం
తయనిత్రైరాశిక విధిచేసాధించిన ఫలము రూపాదిగా సాధింపవలయును. అట్టి

యోగమునందా యోగకర్తలంతభాగము ఫలమునిత్తురు. ఒకవేళ శీఘ్రగ్రహభాగాది లోనే మందగ్రహభాగాది పోయినయెడల నాయోగఫలమును ఆయోగకర్తలు వశింపజేయుదురని తెలిసికొనవలయును.

అథ తస్యైవయోగస్య చంద్రసంబంధా ద్విశేషమాహ.

శ్లో॥ తద్యోగప్రదయోః= ఆయోగకర్తలగు నిద్దలలో యదా=ఎప్పుడు, ఏక మపివా=ఒక్కనినైనను, బలీ=బలవంతుడగు, చంద్రః=చంద్రుడు, ప్రపశ్యేత్=చూచి నట్లాయెనా స్థానాత్=స్థానమువల్ల, ప్రోక్తనవైః=చెప్పబడిన, భాగములచేత విశేష ఫలకృత్=విశేషఫలమును జేయును, ఖగాః=గ్రహములు, వస్తాప్తరిఃస్థాన్విना=ఆరు యెనిమిది పండ్రెండు ఈస్థానములను గాక, సమస్తభవవాని= సకలరాసులను, పశ్యంత్యేవ=చూచుచున్నారు, ఫలప్రాపణే=ఫలమునిచ్చు విషయములో, ఉచ్చే=ఉచ్చస్థానమందును, స్యభేచ=స్వక్షేత్రమునందు, నున్నవారు, ఉత్తమాః=శ్రేష్ఠులు తత్ర= అచ్చట, ఆధిష్టగృహే=ఆధిమిత్రక్షేత్రమందున్నవారు, సమాః=మధ్యమాధికారులు, ఇతరథా=ఇతరమైనవారు, హీనాః=తక్కువైనవారు.

టీ॥ తద్యోగప్రదయోః= ఆయోగకర్తలగు నిద్దలలో యదా=ఎప్పుడు, ఏక మపివా=ఒక్కనినైనను, బలీ=బలవంతుడగు, చంద్రః=చంద్రుడు, ప్రపశ్యేత్=చూచి నట్లాయెనా స్థానాత్=స్థానమువల్ల, ప్రోక్తనవైః=చెప్పబడిన, భాగములచేత విశేష ఫలకృత్=విశేషఫలమును జేయును, ఖగాః=గ్రహములు, వస్తాప్తరిఃస్థాన్విना=ఆరు యెనిమిది పండ్రెండు ఈస్థానములను గాక, సమస్తభవవాని= సకలరాసులను, పశ్యంత్యేవ=చూచుచున్నారు, ఫలప్రాపణే=ఫలమునిచ్చు విషయములో, ఉచ్చే=ఉచ్చస్థానమందును, స్యభేచ=స్వక్షేత్రమునందు, నున్నవారు, ఉత్తమాః=శ్రేష్ఠులు తత్ర= అచ్చట, ఆధిష్టగృహే=ఆధిమిత్రక్షేత్రమందున్నవారు, సమాః=మధ్యమాధికారులు, ఇతరథా=ఇతరమైనవారు, హీనాః=తక్కువైనవారు.

తా॥ పూర్వము చెప్పబడిన యోగమునకు చంద్ర సంబంధమువలన కలిగెడు విశేషమును జెప్పుచున్నాను. ఎవరైన నిద్దరు రాజయోగకర్తలుపూర్వము చెప్పబడిన ప్రకారము మాడు సంబంధములలో నేదైన నొక సంబంధముగలవారై పూర్వము చెప్పబడిన స్థానదృష్టిగలిగి మందగ్రహము ముందుండి శీఘ్రగ్రహము వెనుకగానుండి వారిద్దరకుగల మధ్యప్రదేశము ౧౨ భాగలకు లోపుగా నున్నయెడల వారిరువురు యోగ ఫలమునిత్తురు. వారిరువురు మధ్యభాగమెంత తక్కువగానుండిన నంతఫలమధికముగానుండును. ఆయోగకర్తల నిరువురనుగాని యొకరినిగాని చంపుడు స్థానదృష్టి మొదలగు బలముగలిగి వారి భాగములకు ౧౨ భాగల లోపుగానుండి చూచినయెడల విశేషఫలము నిచ్చును. ఇది యుత్తమయోగమని చెప్పబడినది. గ్రహములు 6-8-12 స్థానములుగాక మిగిలిన స్థానములనన్నింటిని చూచెదరు. ఫలమునిచ్చు విషయములో నుచ్చయందు స్వక్షేత్రమునందు నున్నవారు ఉత్తమాధికారము కలవారు. ఆధిమిత్రక్షేత్రమందున్నవారు మధ్యమాధికారము కలవారు. అంతకంటె నితరక్షేత్రములందు నున్నవారు అధమాధికారము కలవారు.

అథ అష్టారూఢ పదాన్యాసా.

శ్లో॥ భావేశోభవనాచ్చయావతి గృహేతిష్ఠేత్పదంతాపతీ ।
 త్యుక్తం తత్పదతత్సంభావశా తద్ధ్రాసవృద్ధీవ దేత్ । ఏవంలగ్న
 ధనాంబుధీ స్మరగురుక్షేపైశ్చరిచ్ఛాత్పదా । న్యష్టైరిష్టగృహాద్భవే
 దువపదం దారాపదం సప్తమాత్ ॥ 38 ॥

టీ॥ భావేశః = భావాధిపతి, భవనాత్ = రాశినుండి, యావతిగృహే = ఎంత
 సంఖ్యగల రాశియందు, తిష్ఠేత్ = ఉండునో, తావతీ = అంత సంఖ్యగల, పదమితి =
 పదమని ఉక్తం = చెప్పబడినది, తత్పదతః = ఆయా రూఢపదమువల్ల కుభాకుభవశాత్ =
 కుభపాపగ్రహ సంబంధమువలన, తద్ధ్రాసవృద్ధీ = దానియొక్క, వృద్ధిక్షయములను
 వదేత్ = చెప్పవలయును, ఏవం = ఈప్రకారము, లగ్న = క్షేపై లగ్న = లగ్నము ధన =
 ద్వితీయము, అంబు = చతుర్థము, ధీ = పంచమముః స్మర = సప్తమము, గురు = నవమము
 క్షే = రాజ్యము ఈశైః ఈస్థానములయొక్క యధిపతులచేత. రిప్పాత్ = పండ్రెండవ
 స్థానమువల్లన అష్టే = ఎనిమిదియగు, పదాని = స్థానములు చెప్పబడినవి. రిష్టగృహాత్ =
 వ్యయస్థానమువల్ల, ఉపపదం = ఉపపదమని, భవేత్ = అగును, సప్తమాత్ = సప్తమ
 స్థానమువల్ల దారాపదం కళత్రమని ఉక్తం = చెప్పబడినది, స్యాత్ = అగును.

తా॥ ఇకను ఎనిమిది యారూఢపదములకు జెప్పచున్నాను. ఏభావమునకు
 నారూఢస్థానమును నిర్ణయింతురో ఆ భావమునకు నధిపతియును గ్రహము ఆ భావ
 మునకు నెంతసంఖ్యగల రాశియందుండునో ఆ గ్రహమున కన్నవరాశి యారూఢ
 పదమని చెప్పబడును. ఈవిధముగా నేలగ్న, ధన, వాహన, పుత్ర, దార, భాగ్య,
 రాజ్యవ్యయములనెడు భావాధిపతులు ఆయాభావములకు నెంత సంఖ్యలో నుం
 దురో వారుండెడిరాశికి అన్నవరాశి ఆరూఢస్థానమని చెప్పబడును. ఇందుకు నుదా
 హరణమెట్లునగా లగ్నము సింహము అయినయెడల ఆ లగ్నాధిపతియగు సూర్యుడు
 వృశ్చికమందుండెనేని లగ్నమునకు వృశ్చికము నాల్గవరాశియగును. కాబట్టి వృశ్చిక
 మునకు నాల్గవరాశి కుంభమగును. అందువల్ల లగ్నారూఢపదము కుంభమగును.
 మరియు సింహాలగ్నమునకు ధనస్థానము కన్యయగును. ఆరాశి యధిపతియగుబుధుడు
 మేషమందుండె ననుకొనెదము కన్యారాశికి మేషము యెనిమిదవ రాశియగును అందు
 వల్ల మేషమునకు నెనిమిదవరాశి వృశ్చికమగును కాబట్టి ధనస్థానారూఢపదము వృశ్చి
 కమగును. ఈవిధముగానే యన్ని భావములకును విచారింతుకొనవలయును. ఇట్లు
 ఆరూఢస్థానముల నెనిమిది విధములుగాజెప్పిరి. ఆయా రూఢస్థానములకుగల కుభ
 పాపగ్రహ సంబంధవలన అధికఫలమునుగాని తక్కువ ఫలమునుగాని విచారించి
 చెప్పవలయును. మరియు ద్వాదశేస్థానమువలన ఉపపదమనియు సప్తమ స్థానము

వలన కళత్రపథమనియు చెప్పబడెను. ఇట్లు యెనిమిది స్థానములను విచారించి తెలిసికొనవలయుననిరి.

అథారూఢ పదగ్రహవశాచ్చభాశుభఫలమాహ.

శ్లో॥ సస్యాల్లగ్ననదే శుభేశుభయు తేచేద్భోగ భాగ్యైర్మృత ।
స్తస్మాత్కోణ చతుష్టయే శుభఖగే రాజామహాపండితః । క్రూరస్త
త్రవిపర్యయాయది వునష్టస్థాప్త రిఃపేషువా । ప్యేవంసర్వవదై
శ్శుభాశుభఫలం సమ్యద్విచార్యాది శేత్ ॥ 3౫॥

టీ॥ లగ్నపదే=లగ్నారూఢపదము, శుభే= శుభక్షేత్రమై, శుభయుతే= శుభ
గ్రహములతో గూడినదియగునేని, సః= ఆ పుట్టిన జాతకుడు, భోగభాగ్యైఃభోగము
భాగ్యములతోటి యుతః=గూడినవాడగును, తస్మాత్=ఆయారూఢపదమువల్ల కోణ
చతుష్టయే= కోణ= త్రికోణములయందును, చతుష్టయే= కేంద్రస్థానములయందును,
శుభఖగే= శుభగ్రహముండ గ, మహాపండితః= గోప్పవిద్వాంసుడగు, రాజా=రాజు
స్యాత్= అగును క్షత్ర= పైన చెప్పబడిన కోణకేంద్రములయందు, క్రూరః= పాప
గ్రహముండే నేని విపర్యయః=వ్యతిరేక ఫలము, కలుగును పులుః=మరియు మహాప్రసిద్ధి,
మహాపి ఆరు యెనిమిది పండ్లెండుస్థానములయందు పాపగ్రహమున్నను ఆప్రకార
ముగానే యగును, ఏవం= ఈ ప్రకారముగానే, సర్వపదైః = సమస్తారూఢస్థానముల
చేతను, శుభాశుభఫలం= మంచిఫలమును చెడ్డఫలమును, సమ్యక్=బాగా విచార్య=
అలోచించి ఆదిశేత్= చెప్పవలయును.

తా॥ అరూఢస్థానమునకు నున్నట్టి శుభపాప గ్రహసంబంధము ననుసరించి
శుభఫలమును. చెడ్డఫలమును చెప్పుచున్నాను. అరూఢలగ్నము శుభక్షేత్రమై శుభ
గ్రహములతో గూడినది యగునేని యట్టి సమయమునందు బుట్టినవాడు భోగభాగ్య
ముల నొందువాడగును. ఆయారూఢస్థానమునకు కోణములయందును కేంద్రముల
యందు శుభగ్రహము లుండినయెడల మహామండితుడగు రాజగును. ఆ కేంద్రకోణము
లందు పాపగ్రహము లుండినయెడల దుష్టఫలము కలుగును. 6-8-12 స్థానముల
యందు పాపగ్రహము లుండిన దుష్టఫలమే కలుగును మరియు సన్ని యారూఢముల
కును శుభపాప గ్రహ సంబంధమువలన శుభఫలమునుగాని దుష్టఫలమునుగాని విచా
రించి చెప్పవలయును.

అథారూఢవశాదేవ పుత్రాభావ విచారమాహ.

శ్లో॥ తద్వత్పుత్రకుటుంబ భాగ్యబదతో భావైర్దురోర్లగ్నపా ।
త్తస్మాచ్ఛోప పదాద్యదేచ్చ భాగ్యైర్మోగేక్షణత్పుత్రితాం । నోచే

త్వానయతేక్షణాదికమిహస్యా త్పుత్రబాహుశ్యతా । తత్రోజోధిక
భేచరై రనుమియా త్పుత్రీశ్వపుత్రానపి ॥ 3౬ ॥

టీ॥ తద్వత్ = పూర్వము చెప్పినట్లుగా పుత్రకుటుంబ భాగ్యపదతః పుత్ర =
అయిదు = కుటుంబ = రెండు భాగ్య = తోమ్మిది, పదతః = ఈగ్రహములవల్ల భావైశ్వ =
ఆ భావములచేతను గురోః = బృహస్పతివల్లను, లగ్నపాత్ లగ్నాధిపతివల్లను,
తస్మాదు పపదాశ్చ = ఆ యుపపదమువల్లను, శుభఖగ్నై = శుభగ్రహములచేతనుయోగే
క్షణాత్ = కూడుట, చూచుట, మొదలగు సంబంధములవల్లను, పుత్రితాం-పుత్రులు
కలుగుటను, వదేత్ = చెప్పవలయును. పాపయుతేక్షణాదికం = పాపులతోగూడుట
చూడబడుట మొదలగునవి, నోచేత్ = లేకుండినయెడల, పుత్రబాహుశ్యతా = అనేక
పుత్రులు కలుగుట, స్యాత్ = అగును. తత్ర = ఆ పుత్రభావ విచారణయందుఓజోధిక
భేచరైః = అధికబలముగల గ్రహములచేత పుత్రీచ్చ కుమార్తెలను, పుత్రానపి = కొమా
శ్యను, అనుమియాత్ = ఊహించవలెను.

తా॥ ఆరూఢస్థానమువల్ల పుత్రులుకలుగుటయు లేకుండుట
యును గురించిన విచారణను జెప్పుచున్నాను. పూర్వము చెప్పిన
ప్రకారము పుత్రారూఢస్థానము కుటుంబారూఢము భాగ్యరూఢము
లవల్లను ఆభావాధిపతులవల్లను బృహస్పతివల్లను లగ్నలగ్నాధిపతు
లవల్లను ఆయుపపదమువల్లను శుభగ్రహములచేతను అశుభగ్రహ
కూడిక వీక్షణములచేతను పాపగ్రహములయొక్క యేవిధసంబంధము
లేకపోవుటచేతను పుత్రులుకలుగుట విశేషపుత్రులు కలుగుటయును
విచారించవలయును. మరియు ఆపుత్రారూఢస్థానమందు బలవంతు
లగు గ్రహము లెందరుందురో అందరు సంతానము కలుగుదురనియు
నెందరు స్త్రీగ్రహములుందురో అందరు స్త్రీసంతానమనియు నెందరు
పురుషగ్రహములుందునో యందరు పుత్రసంతానమనియు ఈశుభగ్ర
హములకు పాపగ్రహసంబంధముగల సంఖ్యాప్రకారముగ సంతాన
ములో నెందరు నష్టమొరనియు జెప్పవలయును. మరియు నెన్నిగ్రహ
ములకు నుచ్చస్థానస్థితియుండిన కలిగెడు ద్విగుణముగ గ్రహించవల
యునని కొందరు చెప్పిరి.

అథ అపత్యదోష మాహ.

శ్లో॥ పూర్వోక్తేషుపక్షాదికేష్వపి బుధారాగ్యరాస్తదీశైర్యుతా॥

స్తే ఖేటాశ్చ విధోగృహం శకయతావైకత్రమందేజ్యయోః | యోగా
ద్వామృతపుత్రకః ఖభతదీశావార్కియతేక్షితౌ | చేతన్యతీన్యకృత
పుత్రక స్త్రితిజగుశ్చానేకధైవంబుధాః || 32 ||

టీ॥ బుధార్కారాః = బుధ శని కుజులు, పూర్వోక్తేషు = పూర్వమందు
జెప్పబడిన, పదములు భావములు మొదలగువానియందున్నవారై, తదీశైః = వాని
యనిపతులతో, యతాః = కూడినట్టి, తే = ఆపూర్వోక్తమగు, ఖేటాః = గ్రహ
ములు, విధోగృహం శకయతాః = పరస్పరము నొకరిరాశ్యంశముల నొకరు పొందిన
వారైనను, ఏకత్ర = ఒక్కచోట, మందేజ్యయోః = శని బృహస్పతులయొక్క,
యోగాద్వా = కూడివల్లనైనా, మృతపుత్రకః = పుత్రులు నశించుననియు ఖభతదీశౌ =
కర్మస్థానము కర్మాధిపతియు, ఆర్కియతేక్షితౌచేత్ = శనితోకుడుకొనుట చూడ
బడుట కలిగినయెడల, స్త్రికృతపుత్రకః = దత్తతచేసుకొనబడిన పుత్రులుగలవాడుగ,
స్వాదితే = అగుననియు, ఏవం = ఈప్రకారముగ, బహుధా = అనేకవిధములుగాను,
బుధాః = పెద్దలు, జగుః = చెప్పిరి.

తా॥ సంతానమునుగురించిన దోషములను చెప్పుచున్నాను. పూర్వము చెప్ప
బడిన పుత్ర కుటుంబభాగ్యపదములందు బుధ శని కుజులుండుటగాని ఆస్థానాధి
పతులతో కూడియుండుటగాని సంభవించినను ఆబుధ శని కుజులు ఒకరి రాశ్యంశ
ములయందు నొకరుండుటగాని శని గుఱులొక్కచోట గూడియుండుటగాని సంభ
వించినయెడల కలిగిన సంతానము నశించును. కర్మస్థానముగాని కర్మాధిపతిగాని శని
చేత చూడబడుట కూడియుండుట మొదలగు సంబంధములు కలిగినయెడల సంతానము
లేక దత్తత చేసుకొనబడునని చెప్పబడెను. ఈప్రకారముగా సంతానాభావ విష
యమై యనేకవిధములుగ జెప్పిరి.

అథ ద్విత్వాది కళత్రయోగం తద్భేదంచాహ.

శ్లో॥ ఆదౌ సప్తమభావతస్తనుగృహద్భార్యాంతతస్తప్తమా
ద్వైతీయాంచతథాపునః పునరనీత్యేవం మృతాస్సన్యఃఖిలైః | లగ్నా
నప్తమగైశ్శుభైర్నహితథా జీవస్యయోగేక్షణా | తస్మైజీవా
ముతాస్తదీయతనయాన్ వృత్తం గుణాద్యందిశేత్ || 33 ||

టీ॥ ఆదౌ = ముందుగ, తనుగృహత్ = లగ్నము మొదలుకొని, సప్తమభావతః =
సప్తమ స్థానమువల్ల, భార్యాం = భార్యనుగురించి, ఆదిశేత్ = చెప్పవలయును,
తతః = అటుపిమ్మట, అప్తమాత్ = అప్తమస్థానమువల్ల, ద్వైతీయాం = రెండవ
భార్యనుగురించి, వదేత్ = చెప్పవలయును, తథా = ఆప్రకారముగ, పునః పునరపి =

మాటిమాటికి, ఏవం = ఈప్రకారము, ఖలైః = పాపగ్రహములచేత, మృతాః = మృతినొందిన భార్యలు, న్యూః = అగుదురు, లగ్నాత్ = లగ్నముమొదలుకొని, అష్టమగైః = అష్టమమందున్న, శుభైః = శుభగ్రహములచేత, తథా = ఆప్రకారముగ, నహి = కాదు, జీవస్య = బ్రహ్మస్థియొక్క, యోగేక్షణాత్ = కూడియుండుట చూచుటవల్లను, సౌమ్యైః = శుభులచేత, సంబంధముకలిగియున్నను, జీవయతాః = జీవించియున్న భార్యలు, న్యూః = అగుదురు, తదీయతనయాన్ = ఆయా భార్యల సంబంధమగు పుత్రులను, వృత్తం = వాటివారి నడవడిని, గుణాద్యం = గుణాదులను, విశేత్ = చెప్పవలయును.

తా॥ ఇద్దరు మగ్గురు భార్యలు కలుగుటనుగురించి వానిభేదమును చెప్పుచున్నాను. కళత్రస్థానమును విచారించునపుడు ముందుగ లగ్నాత్సప్తమస్థానమును విచారించవలయును. ద్వితీయకళత్రమునుగురించి లగ్నాద్దష్టమభావమును విచారించవలయును. దాని కష్టమస్థానమువల్ల తృతీయకళత్రమును ఈప్రకారము ఈ యష్టమములకు పాపగ్రహ సంబంధమువల్ల కళత్రములయొక్క వృత్తమునుగురించి విచారించవలయును. శుభగ్రహ సంబంధముచే నేకకళత్రమును తెలిసికొనవలయును. మరియు నాష్టమభావమునకు విశేషముగ శుభగ్రహ సంబంధముండి బ్రహ్మస్థియొక్క సంబంధముతో కూడగలిగియున్నయెడల జీవించియుండు బహు కళత్రములుండుననియు ఆయా కళత్రములయొక్క పుత్ర భావములకు శుభాశుభ సంబంధమువల్ల ఆయా భార్యల సంబంధమైన పుత్రులయొక్క యోగ్యతా యోగ్యతలను గుణాదులను విచారించవలయును.

పునః కళత్రభావవిశేషమాహ.

శ్లో॥ ఏవం రిప్పగృహాద్భవేదుపపదంతత్రైవ సౌమ్యేతదా ।
తజ్జాయాహినురూపిణీ గుణవతీనాస్యాచ్ఛిరంజీవినీ । క్రూరేనీచగతే
కళత్రయుగళం నష్టం స్వతుంగేఖలే । బహ్వజీవయుతాశ్శుభేక్షణ
యుతే నోచేన్నయోగః పునః ॥ ౩౮ ॥

టీ॥ ఏవం = ఈప్రకారముగ, రిప్పగృహాత్ = ద్వాదశభావమువల్ల, ఉపపదం = ఉపపదమనెడు ఆరూఢస్థానము, భవేత్ = అగును, తత్రైవ = అచ్చటనే, సౌమ్యే = శుభగ్రహముండగ, తదా = అప్పుడు, తజ్జాయా = వానిభార్య, సురూపిణీ = అందము కలదియు, గుణవతీ = సుగుణములుకలదియు, సా = ఆచిన్నది, చిరంజీవినీ = చిరకాలము జీవించునదియు, స్యాత్ = అగును, క్రూరే = పాపగ్రహము, నీచగతే = నీచముందుండగా, కళత్రయుగళం = ఇద్దరుభార్యలు, నష్టం నశించినవారు, అగుదురు.

ఖలే = పాపగ్రహము, స్వతుంగే = తనయుచ్చయందుండగాను; శుభేక్షణయుతే = శుభగ్రహముయొక్క ఈక్షణము కూడిక అనెడు సంబంధముకలిగియుండగాను, జీవ యతాః = జీవించియుండెడి, బహ్వః = అనేకభార్యలుండురు, నోచేత్ = లేని యెడల, పునః = తిరిగి, యోగః = వివాహయోగము, న = కలుగదు.

తా॥ తిరిగి కళత్రభావమునుగురించి చెప్పుచున్నాను. పూర్వము చెప్పిన ప్రకారము త్యయభావమువల్ల కలిగిన యుపపదమునందు శుభగ్రహమున్నయెడల వానిభార్య యందముకలదియు సుగుణములుకలదియు చిరకాలము జీవించునదియు నగును. పాపగ్రహము నీచయందుండిన యిద్దరుభార్యలు నశింతురు. అపాప గ్రహమున్న యుపపదమువానికి సుచ్చలగ్నమైయుండి శుభగ్రహములకూడిక ఈక్షణము మొదలగు సంబంధము కలిగినయెడల జీవించియుండు అనేకభార్యలు కలవాడగును. అట్టిశుభగ్రహ సంబంధములేనియెడల తిరిగి వివాహముకాదు.

అథనష్టకళత్రదోషవిభాగం తద్విశ్రాంతి నిరూపణంచాహ.

శ్లో॥ దారారూఢ వశాద్వజేదుపపదాత్తామాదిభార్యాంతతః
స్తత్తన్నై ధనభాత్స్మరాఖ్యపదతో యావచ్చపాపాధికం । తావ
న్నాశ ఇతిబ్రువంతిమునయో యతాధికం శోభనం । తత్రస్యా
త్కులవర్ధనీచ సుఖదాచాయుష్మతీ భోగదా ॥ ౪౦ ॥

టీ॥ దారస్థానా రూఢపదమువల్ల, ఉపపదాచ్చ = ఉపపదమువల్లను, తాం = ఆపూర్వోక్తమగు, ఆదిభార్యాం = మొదటిభార్యను గురించి, వజేత్ = చెప్పువలయును, తతః = అనంతరము, తత్తన్నై ధనభాత్ = వానివానికి ౮ వ గృహములవల్ల, యావత్ = ఎంతవరకు, పాపాధికం = పాపగ్రహము లధికముగనుండునో, తావత్ = అంతవరకు, నాశయితి = నాశనమని, మునయః = మనీశ్వరులు, బ్రువంతి = చెప్పుచున్నారు. యత్ర = ఎచ్చటను, శోభనం = శుభలక్షణములు, అధికం = విశేషముగ నుండునో, తత్ర = ఆస్థలమందు, కులవర్ధనీ = వంశము నుద్ధరించునదియు, సుఖదా = సుఖములనిచ్చునదియు, ఆయుష్మతీ = దీర్ఘాయుర్దాయము కలదియు, భోగదా = భోగముల నిచ్చునదియు, భార్యా = భార్య, భివేత్ = అగుచున్నది.

తా॥ నష్టకళత్రాది దోషములనుగురించి చెప్పుచున్నాను పూర్వము చెప్పబడిన ప్రకారము దారపద ఉపపదములనుబట్టి కళత్రభావమును విచారించినయెడల శుభగ్రహ సంబంధ మధికముగానుండినయెడల వానికి నొక్కవివాహమేయగునని చెప్పవలెను. పాపగ్రహ సంబంధము కలిగినయెడల నప్పుడు లగ్నాదష్టమ స్థానమును పరిశీలించి యచ్చట శుభగ్రహసంబంధము కలిగియుండినయెడల కళత్ర నాశ

వములేదని గ్రహించవలయును. అష్టమస్థానమందును సప్తమస్థానమునకు నష్టమ స్థానము అనగా లగ్నమునకు ద్వితీయస్థానమందును విశేష పాపగ్రహము లుండిన యెడల ఆపగ్గు పుకళితమునకు భంగమును చెప్పవలయును. పిమ్మట ఈ చెప్పబడిన స్థానములకు శుభగ్రహ సంబంధముగూడ నున్నయెడల తిరిగి ద్వితీయ వివాహమును. శుభలక్షణములచేత కేవలము పాపగ్రహసంబంధమే యెక్కువగా నున్నయెడల తిరిగి వివాహముకాదని తెలిసికొనవలయును. ఈప్రకారము ద్వితీయ వివాహకారణమున్నయెడల తిరిగి ఆద్వితీయకళత్రస్థానమైన లగ్నా ద్వితీయస్థానము వలన శుభగ్రహలక్షణములకు పాపగ్రహలక్షణములకు పూర్వమువలెనే విచారించి ద్వితీయకళత్ర విచారణచేయవలెను. ఈవిధముగానే తిరిగి ద్వితీయకళత్రస్థానమైన లగ్నా ద్వితీయమునకు అష్టమస్థానము అనగా లగ్నా న్నవమస్థానమును తృతీయ కళత్రస్థానముగ తెలిసికొనవలెను. ఈవిధముగ మాటిమాటికి వాటివాటి అష్టమస్థానములకు పోలింబి వాటికిగల శుభత్వపాపత్వ సంబంధములకు విచారించి యేయేకళత్రస్థానము లకు పాపత్వచుధికమని తోచుచో ఆకళత్రమునకు భంగమని తెలిసికొనవలయును. ఏకళత్రస్థానమునకు శుభగ్రహ సంబంధ చుధికముగ కనుపించుచో ఆకళత్రమునకు భంగములేక దీక్షాకాయుష్మంతురాలై కులవృద్ధి కారణరాలగును. భర్తకు సుఖముల విమృశదియు సమస్త అయిశ్వర్యములకు నాధారభూతమైనదియు పుత్ర పౌత్రాభి వృద్ధిగలదియు నగును.

అథ సోదరస్థాన నిరూపణమాహ.

శ్లో॥ లగ్నాద్వ్యుత్క్రమత స్తృతీయభవనే భావాంశకా
స్సోదరాన్ । జ్యేష్ఠాన్ ఉత్క్రమ శస్తృతీయ గృహతస్త ద్వ్యుత్క్ర
నిస్థాన్ వదేత్ । స్వస్వాద్యావనవాంశకాద్గతనవాంశేభ్యః క్రమా
దేవ్యకైః । పుం స్త్రీ భేదవిధి శ్శుభాశుభ బ లా ద్వ్యధిక్షయా
సంఖ్యయా । ౪౦ ।

టీ॥ లగ్నాత్ = లగ్నము మొదలుకొని, వ్యుత్క్రమతః = వ్యతిరేకముగ, తృతీయభవనే = మూడవభావమందు, అనగా ఏకాదశమందుః భావాంశకాత్ = ఆభావము మొక్క అంశవలన, జ్యేష్ఠాన్ = పెద్దవారగు, సోదరాన్ = సోదరులకు, అనగా అన్న గార్లకు, తక్రమతః = ఆలగ్నము మొదలుకొని క్రమముగ తృతీయ గృహతః మూడవలగ్నమువల్ల, తద్వత్ = ఆప్రకారముగానే, కనిస్థాన్ = తమ్ము లకు, వదేత్ = చెప్పవలయును, స్వస్వాత్ = తమతమ, భావనవాంశకాత్ = భావముల యందుండిన వాంశ, మొదలుకొని, క్రమాత్ = క్రమముగ, గతనవాంశేభ్యః = గదచిత వాంశంబులకు, ఏవ్యకైః = మిగిలినవాంశనవల్లకు, పుంస్త్రీ భేదవిధిః = పురుష

స్త్రీవిభాగమును శుభాశుభబలాత్ శుభులయొక్క పాపులయొక్కయు బలమువలన, సంఖ్యయా = సంఖ్యచేత, వృద్ధిక్షయా = వృద్ధిక్షయములను, వదిత్ = చెప్పవలెను.

తా॥ సోదరభావమునుగురించి చెప్పమన్నాను. జన్మలగ్నము మొదలుకొని వెనుకకు మూడవలగ్నము లెక్కవెట్టుగా ఏకాదశమగును. ఆఏకాదశమువల్లను అన్నగార్లను గురించి విచారించవలయును. లగ్నము మొదలుకొని మూడవరాశిముతనగా తృతీయరాశి కావము తమ్ములనుగురించి విచారించవలెను. పూర్వము చెప్పబడినభావసాధనములో నే దశభావ మెన్న కభాగమందున్నదో యాభాగము మొదలుకొని నవాంశ 1కి 3 భాగము 20 విప్తల చొప్పున గడచిన నవాంశలవల్ల వన్నశార్లను లగ్నము మొదలుకొని తృతీయ భావాంశముమొదలుగా క్రమముగ ముందు నవాంశలవల్ల తమ్ములను విచారించి చెప్పవలయును. మరియు శుభగ్రహ పాపగ్రహ బలానుసారముగ ఆయా నవాంశ సంఖ్యచేతను జ్యేష్ఠకనిష్ఠ సోదరులయొక్క సంఖ్యను వారల వృద్ధిక్షయము లను చెప్పవలయును. మరియు పురిషగ్రహ స్త్రీగ్రహ బలానుసారముగాను స్త్రీ పురుషులయొక్క సంఖ్యను ఆ గ్రహములయొక్క శుభత్వ పాపత్వ సంబంధమునుబట్టి వారియొక్క వృద్ధిక్షయములనుగూడ విచారించి చెప్పవలెను.

అథ అధికగ్రహ నిర్ణయం తత్ఫలంచాహ.

శ్లో॥ సూర్యదిద్యుసదాం లవాధికఖగస్త జ్ఞాతకేసోధికః ।
ఘోక్తస్తత్సహితోరవిర్నృసగృహే తంత్రాది నిర్వాకః । పూర్ణేంద్వాసుర పూజితౌ బహుధనీవిద్వాన్ మహాభోగవాన్ । భౌమస్త్యాయుథ భృచ్చమూసతి రపిస్యాద్ధాతు వాదీశరః॥ ౪౨॥

టీ॥ సూర్యదిద్యుసదాం = సూర్యుడు మొదలు శనివరకు మండు యేడుగ్రహములలో, లవాధికఖగః = అధికభాగముల గ్రహము, యః = ఎవడో సః = వాడు, తజ్ఞాతకే = ఆజాతకమునందు, అధికః = బలముగలగ్రహముఅని, ఘోక్తః = చెప్పబడెను, తస్సహితః = అట్టిబలముగల గ్రహముతోగూడిన, రవిః = సూర్యుడు, స్వపగృహే = రాజగృహమునందు, తంత్రాది నిర్వాకః = సమస్త కార్యములను నిర్వహించువాడగును, పూర్ణేంద్వాసుర పూజితౌ = పూర్ణచంద్ర శుక్రులు కూడిరేరి, బహుధనీ = విశేషధనవంతుడు, విద్వాన్ = గొప్ప పండితుడును, మహాభోగవాన్ = విశేషభోగియు నగును, భౌమస్త్య = అంగారకుడు కూడ నేని, ఆయుధభృత్ = అస్త్రవిద్య నేర్చినవాడును, చమూపతిః = సేనాధిపతియు, ధాతువాదీ = రసాయన శాస్త్రమును తెలిసినవాడును, శరః = కూరుడును, స్యాత్ = అగును.

తా॥ బలముగల గ్రహనిరూపణము వానివల్లకలుగు ఫలమును జెప్పుచున్నాను.

నూర్పుడు మొదలు శనివరకునుండు యేడుగ్రహములలో నెవ్వడధికభాగములు కలవాడో వాడు ఆశాతకమునందు అన్నిగ్రహములలో నధికగ్రహమని చెప్పబడును. అట్టి యధికగ్రహమతో నూర్పుడు కూడేనేని రాజువద్ద ప్రధానోద్యోగముకలవాడై యాజాతికుడు సమస్తరాజకార్యములను నిర్వహించు సమర్థతకలవాడగును. పూర్ణచంద్ర శుక్రులు కూడినయెడల విశేషధనవంతుడు గొప్పపండితుడు విశేషభోగముల నొందువాడునగును. అంగారకుడు కూడినయెడల అస్త్రవిద్య నేర్పినవాడును సేనాధిపతియు రసాయన శాస్త్రమును తెలిసినవాడును అనగా భాగములప్రకారము లోహములను కూడికచేసినవాటికి నూతనశక్తిని కలుగజేయుట, కపట కత్తిత కూర్చిరాదిస్వభావము కలవాడునగును.

శ్లో॥ సౌమ్యశిల్పచమత్కృతౌ ఘటపటవ్యాపార దక్షోవణి ।
ద్రీవో వై దిశకర్మకోద్విజవర స్వాద్యేదవేదాంగవిత్ దీర్ఘాయుర్భృగు
జోంగనారతిపరో మందోఘల వ్యాపకో । రాహుర్వాపితథాధ్యజో
విషభిషగ్లోహాది కార్యేపటుః ॥ ౪౫ ॥

టీ॥ సౌమ్యః=బుధుడుకూడేనేని, శిల్పచమత్కృతౌ=చిత్రపటములను వ్రాయుటయందును, ఘట=కలకములు మొదలగు పాత్రసామానులు, పట=వస్త్రములు, మొదలగు, వ్యాపార=వ్యాపారమునందు, దక్షిః=సమర్థుడును, వణీగీః=వర్తకవ్యాపారముచే జీవించువాడునగును, దీవః=బృహస్పతికూడేనేని, వేదవేదాంగవిత్=వేదశాస్త్రములను జదివినవాడును, వైదికకర్మకః=వేదోక్తకర్మలను జేయువాడునగు, ద్విజవరిః=బ్రాహ్మణోత్తముడు, స్వాత్=అగును, భృగుజః=శుక్రుడుకూడేనేని, దీర్ఘాయుః=దీర్ఘాయుర్రాయముకలవాడును, అంగనారతిపరః=స్త్రీలతో సంభోగవాంఛకలవాడునగును. మందః=శనికూడేనేని, అభిలవ్యాపకః=సమస్తవృత్తులయందు వ్యాపకుడగును. రాహుర్వాపి=రాహువుగాని, తథా=అప్రకారమే, ధ్యజః=కేతువుగాని కూడియుండినయెడల, విషభిషగ్లోహాదికార్యే=విషవైద్యము యితర వైద్యము లోహములు మొదలగువాటిని జేయుట, పటుః=సమర్థుడగును.

తా॥ అధికగ్రహమతో బుధుడుకూడేనేని చిత్రపటములను వ్రాయుటయందు నేర్పుకలవాడును పాత్రసామానులను వస్త్రములను నిర్మించుటయందును సమర్థుడునగును. బృహస్పతికూడేనేని వేదశాస్త్రములను జదివి వేదోక్తకర్మలను జేయుటయందును చేయించుటయందును సమర్థతకల బ్రాహ్మణోత్తముడగును. శుక్రుడుకూడినయెడల దీర్ఘాయుర్రాయము కలవాడును స్త్రీలతో సంభోగవాంఛకలవాడును. శని కూడేనేని సమస్తవ్యాపారములందు నేర్పుకలవాడును. రాహువుగాని కేతువుగాని కూడినయెడల విషవైద్యము లోహవైద్యము మరియు ఇతర వైద్యము చేయుటయందు నేర్పుకలవాడును.

శ్లో॥ తస్మాత్స్వం రవిభార్గవేక్షణయుతం స్యాద్రాజభృత్యో
నర । స్త్రీయేతఖలే పరాక్రమయుత స్సామ్యేతి భీతోభవేత్ ।
తద్బంధౌ భృగుదృష్టియుద్జలధిజే సస్సాన్మహానావిక । స్తస్మిన్నిందు
సితేక్షణ స్థితియుతే సాధాధి సౌఖ్యాన్వితః ॥ ౪౬ ॥

టీ॥ తస్మాత్ = ఆయధికగ్రహమున్నరాశికి, స్వం = ద్వితీయస్థానము, రవి
భార్గవేక్షణయుతం = నూర్మకుమృల చాపుకలిగినదియగునేని, నరః = మనుష్యుడు,
రాజభృత్యః = రాజసేవకుడు, స్యాత్ = అగును. తా స్త్రీయేతు = తృతీయస్థానమందు, ఖలే =
పాపగ్రహముండగా, పరాక్రమయుతః = పరాక్రమముతో కూడినవాడగును సామ్యే =
బుధుడుండిన, ఆతిభీతః = మిక్కిలి భయముకలవాడు. భవేత్ = అగును, తద్బంధౌ =
ఆయధికగ్రహమునకు చతుర్థస్థానమందు, భృగుదృష్టియున్ = శుక్రుని దృష్టినితో కూ
డిన, జలధిజే = చంద్రుడుండిన, సః = ఆశాతకుడు మహానావికః = గొప్పయోడలు
కలవాడు, స్యాత్ = అగును, తస్మిన్ = ఆ చతుర్థస్థానమందు, ఇందునీతేక్షణస్థితి
యుతే = చంద్రకుమృలయొక్క దృష్టిగాని కూడికగాని కలిగినయెడల సాధాధి,
సౌఖ్యాన్వితః = మేడలు మొదలగు సౌఖ్యములు కలవాడగును.

తా॥ ఆయధికగ్రహమునకు ద్వితీయస్థానము మాన్యునిచేతగాని శుక్రునిచేత
గాని చూడబడుచున్నయెడల రాజసేవకుడగును. తృతీయస్థానమందు పాపగ్రహ
మున్నయెడల పరాక్రమవంతుడగును. బుధున్నయెడల మిక్కిలి భయముగలవా
డగును ఆయధికగ్రహమునకు నాల్గవస్థానమందు చంద్రుండిన శుక్రునిచే చూడ
బడుచుండేనేని గొప్పయోడలవ్యాపారము జేయువాడగును. ఆచతుర్థస్థానమందే
చంద్ర శుక్రులుండుటగాని లేక వారి చాపుగాని కలిగినయెడల మేడలు మొదలగు
గొప్పభవనములు కలవాడై వాటి సౌఖ్యము ననుభవించును.

శ్లో॥ ఆరూఢాద్బంధుగావపిదృశా సస్సాన్మహాసౌధవాన్
తస్మిన్నుచ్చఖగేపితద్వదితిచశ్వేతాది కుష్టార్ధితః । ఏవంతద్భూహతో
నవాం శకవశా తద్ద్వాదశాంశాచ్చవా । తన్నూన్యాం శగభేచరాదపి
వదేద్వృత్తిం తథాపౌరుషం ॥ ౪౭ ॥

టీ॥ ఆరూఢాత్ = ఆరూఢులగుమునకు, బంధుగావసి = చతుర్థస్థానమం
దున్నను, దశా = చూచుచున్నను. సః = ఆశాతకుడు, మహాసౌధవాన్ = గొప్ప
మేడలుగలవాడు, స్యాత్ = అగును, తస్మిన్ = ఆచతుర్థస్థానమందు, ఉచ్చఖగేపి =
ఉచ్చగ్రహమున్నయెడల, తద్వత్ = అప్రకారమేయగును. శ్వేతాది కుష్టార్ధితః =

తెల్లకుష్ఠమొదలగు వ్యాధులచే పీడింపబడును. ఏవం = ఈప్రకారము, తద్వహతః = ఆయధికగ్రహమున్న రాశివల్లను, నవాంశకవశాత్ = నవాంశరాశివల్లను, తద్వాద కాంశాచ్చవా = వానిద్వాదకాంశరాశివల్లనైనా, పైనచెప్పబడినఫలమును చెప్పవలయును. తన్నూనాంశగభేచరాత్ = తత్ = ఆయధికగ్రహముకంటె, నూనాంశగః = తక్కువభాగమును పొందిన భేచరాదపి = గ్రహమువల్లనుంచియు, వృత్తిః = వృత్తిని, తథా = ఆప్రకారమే, పౌరుషం = వ్యాపారమును, వదేత్ చెప్పవలయును.

తా|| ఆచంద్రకుక్రులు ఆరూఢలగ్నమునకు ౪ వ యింటియందుండినను లేక ౪ వ గృహమునుజూచినను గొప్ప పేడలకలవాడగును. ఆ ౪ వ యింటియందు ఉచ్చగ్రహమండినయెడల అట్టిపేడల సౌఖ్యముకలవాడగును. మరియు కుష్ఠ మొదలగు రోగములచే పీడింపబడును. ఈప్రకారముగ అధిక గ్రహమున్నట్టి రాశివల్లను వాని నవాంశరాశివల్లను ద్వాదశాంశరాశివల్లను పైనచెప్పబడిన ఫలములను విచారింపి చెప్పవలయును. మరియు అధికగ్రహమునకంటె తక్కువభాగములుగలగ్రహమువల్ల ఆజాతముని జీవనవ్యాపారము పౌరుషము మొదలగు వాటిని విచారింపి చెప్పవలయును. అయితే తక్కువ భాగములుకలిగి ఆయధికగ్రహమునకు మిక్కిలి సమీపములోనున్నవానినే విచారింపి చెప్పవలయును.

ఇట్లు శ్రీ మహాకాళిదాసుచే రచింపబడిన యుత్తరకాలామృతములో జాతకపద్ధతియందు గ్రహభావఫలాదులుగల చతుర్థ బిందువు సూచనము.

జాతకపద్ధతియందు కారకత్వ ఖండము చెప్పబడును.

శ్లో|| దేహశ్చావయవస్సుఖానుఖజరాస్తే జ్ఞానజన్మస్థలే | కీర్తిస్వప్నబలాయతీ ర్నృపనయాఖ్యాయాం పిశాంతిర్వయః | కేశాకృత్యభిమాన జీవనపరద్యుతాంకమాసత్వచో | నిద్రాజ్ఞాన ధనాపహరస్పృతిరస్కార స్వభావారుజః | వైరాగ్య పకృతీచకార్యకరణం జీవక్రియానూద్యమః | మరాదా ప్రవినాశనం త్వితిభవేద్వర్ణోపవాదస్తనోః || ౪౮ ||

టీ|| దేహశ్చ = శరీరము, అవయవః = కాలుచెయ్యిమొదలగు నవయవములు, సుఖ = సుఖము, ఆసుఖ = కష్టము, జరా = ముదిమి, జ్ఞానజన్మస్థలే = జ్ఞానము జన్మస్థలము, కీర్తి = కీర్తియు, స్వప్న = స్వప్నము, బల = బలము, ఆయతీః = ఉత్తరకాలఫలము, నృపనయ = రాజనీతి, ఆయాంపి = ఆయుర్దాయము, శాంతిః = నిదానము,

వయః = వయస్సు. కేశా.....త్వచః, కేశ = వెంట్రుకలు, ఆకృతి = ఆకారము, ఆభిమాన - ఆభిమానము - జీవన - జీవనము - పర - ఇతరులనిమిత్తము - ద్యూత - జూదము - ఆంక = చిహ్నము, మాన = పౌరుషము, త్వచః = చర్మము, నిద్రా = ...తుజః, నిద్రా = నిద్ర, అజ్ఞాన = అజ్ఞానము, ధనాపహార = ధనమును దొంగిలించుట, నృతీరస్కార = మనుష్యులను తిరస్కరించుట, స్వభావ = స్వభావము, అరుజః = రోగము లేకపోవుట, వైరాగ్య = వైరాగ్యము, ప్రకృతీచ = స్వభావము, కార్యకరణం = కార్యములను జేయుట, జీవక్రియాను = జీవకార్యములయందు, ఉద్యమః = ప్రయత్నించుట, మర్యాదా ప్రవినాశనం = మర్యాదను పోగొట్టుకొనుట, వర్ణః = వర్ణము, అపవాదః = అపకీర్తి, ఇతి = ఈలాగునని, గుణములు, తనోః = తనుభావమువల్ల, భవేత్ = అగును.

తా॥ భావము భావాధిపతి- కారకము మొదలగువానివలన ఆయా ఫలములను తెలిసికొనవలయునని పూర్వము గ్రహభావ ఫలఖండములో జెప్పబడినది. ఇప్పుడు కారకత్వమువలన ఫలమును గురించి చెప్పబడుచున్నది. అయితే కారకత్వమనగా యెట్టిదో తెలియనిది దానిఫలమును జెప్పటకూడ అసందర్భము కాబట్టియిప్పుడు కారకత్వమును వివరించి చెప్పుచున్నాను. భావమువల్లను కలిగినదియు గ్రహమువల్ల కలిగినదియు అని కారకత్వము రెండు విధములుగానున్నది ఇప్పుడు భావకారకత్వమును గురించి చెప్పుచున్నాను. ఇంతటినుంచి శ్లోకములకు విభక్తులు వచనములు సమాసములు సరిగానుండవు. కవీశ్వరునియొక్క భావముజ్యోతిషమును విశదీకరణము జేయుటయందే తాత్పర్యమైయున్నది. కర్త కర్మ క్రియారూపమగు అన్వయము కూడ సంభవింపదు కాబట్టి శ్లోకములలోనుండు పదములకు నర్థములు సులభముగా దెలిసికొనదగిన వగుటవల్లను తాత్పర్యముమాత్రము వ్రాయబడును. అవుసరమగుచోట నర్థముకూడ వ్రాయబడును. ఈ శ్లోకములోమాత్రము అర్థము తాత్పర్యము వ్రాయబడినది. దేహము, కాళ్ళు మొదలగు నవయవములు, సుఖము, కష్టము, ముదిమి, జ్ఞానము, జన్మభూమి, కీర్తి, స్వప్నము, బలము, ఉత్తరకాలఫలము, రాజనీతి, ఆయుర్దాయము, శాంతి, వయస్సు, కేశములు, ఆకారము, ఆభిమానము, జీవనము, ఇతర విషయము, జూదము, చిహ్నము, పౌరుషము, చర్మము, నిద్ర, అజ్ఞానము ధనమును దొంగిలించుట, మనుష్యులను తిరస్కరించు స్వభావము, రోగములేకపోవుట వైరాగ్యము, ప్రకృతి, కార్యములను జేయుట, జీవకార్యములయందు ప్రయత్నించుట, మర్యాదను పోగొట్టుకొనుట, వర్ణము, అపవాదము, ఈ మొదలగు గుణములు తను భావమువలన తెలిసికొనవలయును. ఇకముందు తాత్పర్యముమాత్రము వ్రాయబడును.

అధధన భావకారకత్వమాహ.

శ్లో॥ వాగ్విత్తాస్తిక పోషకత్వనఖ సంభోజ్యాని సత్యాన్మతే.

జహ్న్వక్ష్యంబర వజ్రితామ్రమణయో ముక్తాగ్రహాకృతిమః | కాటుం
బంక్రియ విక్రియా మృదువచోదాతృత్వ విత్తోద్యమాసాహాయ్యం
సఖికాంతి విత్తకృపణ ప్రాసన్నవాగ్దైవభవాః | విద్యాస్వర్ణసురౌప్య
ధాన్య వినయానా సామన్తస్థైర్యకేతతత్పార్శ్వస్థనరోగమాగమ విధిర్జీ
వాఢ్యతాద్రవ్యభాత్ || 3 ||

టీ: వాక్ = మాట్లాడుట, విత్త = ధనము, ఆస్తిక = ఉన్నదనే స్వభావము,
పోషకత్వ = పోషించుట, సఖి = స్నేహము, సంభోజ్యాని = చక్కగా భుజించుట,
సత్య = నిజము, ఆన్వతే = అబద్ధము, జిహ్వా = నాలుక, అక్షి = నేత్రము, అంబర =
వస్త్రము, తామ్ర = రాగి, మణయః = మణులు, ముక్తా = ముత్యములు, ఆగ్రహా =
ఆగ్రహము, కృత్రిమః = కపటము, కాటుంబం = మటుంబ సంబంధమగు వ్యాపారము,
క్రయ = కొనుట విక్రియా = అమ్ముట, మృదువచః = సరసముగా మాట్లాడుట, దాతృ
త్వ = ఇచ్చుట, విత్త = ధనము, ఉద్యమా = ప్రయత్నముజేయుట, సాహాయ్యం = సహా
యముజేయుట, సుఖ = స్నేహము, కాంతి = తేజస్సు విత్త = ధనము, కృపణ = కప
టము, ప్రాసన్నవాగ్దైవభవాః = అనుగ్రహముకల వాక్కులు కలుగుట, విద్యా =
తదువు, స్వర్ణ = బంగారము, సురౌప్య = వెండి, ధాన్య = ధాన్యము, వినయ = వినయ
ము, మనస్థైర్యకే = మనస్సు స్థిరముగానుండుట, సత్పార్శ్వస్థనర = సత్పురుషుని సహ
వాసముగానుండుట, గమాగమవిధిః = రాకపోకలవిధానము, జీవాఢ్యతా = వీనుగులు
గుఱ్ఱములు మొదలగు జంతువులు కలుగుట ఈ మొదలగు గుణములు, ద్రవ్యభాత్ =
ద్వితీయభావమువల్ల తెలిసికొనవలయును. పదములకు నర్థము తెలియుట ముఖ్యమై
నందున అర్థము వ్రాయబడినది.

అథత్వతీయ భావకారకత్వ మాహ.

శ్లో॥ ధైర్యం సోదరయుద్ధ కర్ణచరణాధ్వక్షేత్రచిత్తభ్రమాః |
సామర్థ్యం సురసద్మతాన కరణం స్వప్నం భటోవిక్రిమః | స్వీయో
బంధుజనస్సు హృచ్చలన కంఠాదుష్ణభోజ్యాదికం | శక్తిర్దాయవిభాగ
భూషణగుణా విద్యావినోదాబలం | లాభోదేహసమృద్ధి సత్కుల
భవాభృత్యశ్చ పితృస్థలం | దాసీస్వల్పసుయాస యాత్రీఉరుకార్యం
స్వీయధర్మప్రభాత్ |

టీ॥ ధైర్యం=ధైర్యము, సోదర=అన్నదమ్ములు, యుద్ధ=యుద్ధము, కర్ణ= చెవులు, చరణ= పాదములు, అధ్వ=మార్గము, క్షేత్ర= భూమి, చిత్తభ్రమ=మనస్సుచలించుట, సామర్థ్యం=సమర్థత, సురపద్మ= దేవాలయము= తాపకరణ= తపింపజేయుట, స్వప్నం=స్వప్నము, భటః=భృత్యుడు, విక్రమః=పరాక్రమము, స్వీయః=బంధుజనః= స్వకీయమైనబంధువు, సుహృత్ = స్నేహితుడు, చలన = కదలుట, కంఠ= కంఠము, దుష్టభోజ్యాదికం= చెడుపదార్థమును భుజించుట, శక్తిః=నమర్థత, దాయవిభాగ= భాగమును పంచుకొనుట, భూషణ=అలంకారములు, గుణ= సుగుణములు విశ్వా=చదువు, వినోద=విహరించుట, బలం=బలము, లాభః= లాభము, దేహసమ్పత్తి = శరీరము దృఢముగా నుండుట, సత్కులభవ = మంచివంశమునందు బుట్టుట, భృత్య=నౌకరు, పితృస్థలం=తండ్రియుండు ప్రదేశము, దాసీ=పరిచారకురాలు, స్వల్పసుయాన=కొంచమైన మంచివాహనము, యాత్ర=తీర్థయాత్ర, ఉపకార్యం=గొప్పకార్యము, స్వీయధర్మః= తన సంబంధమైన ధర్మము, ఈ మొదలగు గుణములు, త్రిభాత్ = తృతీయ భావమువల్ల తెలియబడును.

అథచతుర్థభావ కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ విద్యారాజ్య గృహప్రియాణ నరసన్నాకాది సద్వాహనా । న్యభ్యంగోజననీచ బంధుసుహృదౌ జాత్యంబరేవాపికా । పానీ చంచ వయస్సుగంధ సుఖవాక్ సన్నామదివ్యౌషధం । విశ్వాసోన్మత వాదమంటపజయ స్వేదోద్భవాయాః కృషిః॥ క్షేత్రారామ తటాకకూప ఖననం తత్తత్ప్రతిష్ఠాదయో మాతుర్వర్గనిదానబుద్ధిజన కోదారస్వ నిక్షేపణం । సౌధశిల్ప గృహప్రవేశ పరిణామాశ్శీల ధామచ్యుతీ । పిత్ర్యంస్వంసుర భోజనంచ మనసోమోషః ప్రదేశ క్రియా । వల్మీకశ్రుతి శాస్త్రవృద్ధి మహిషాగోవాజి మత్తద్విపా । ర్ద్రిక్షేతోద్ధను సస్యసంపద ఇమే వాచ్యాశ్చతుర్థాలయాత్ ॥ 2 ॥

టీ॥ విద్య= రాజ్య, గృహ= ప్రయాణ- నర= సన్నాకాది, సద్వాహన= అభ్యంగ, జననీ=బంధు, సుహృత్= జాతి, అంబర= వాపికా, పానీయ= పయః, సుగంధ=సుఖ, సన్నామ= దివ్యౌషధం= విశ్వాస, అన్మతవాద= మంటప, జయితి స్వేదోద్భవ, ఆయః=కృషిః, క్షేత్ర= ఆరామ, తటాక= కూపఖననం. తత్తత్త్రి= స్థాదయః- మాతుర్వర్గనిదాన=బుద్ధి, జనక= ఉదార, స్వనిక్షేపణం= సౌధః=శిల్ప, గృహప్రవేశ= పరిణామ, శీల= ధామచ్యుతీ, పిత్ర్యంస్వం= సురభోజనం=మనసో

మోక్షః = ప్రదేశక్రియా, వర్మిక = శ్రుతి, కాస్త్ర = వృద్ధి, మహిమ = గో-వాజి-మత్త
ద్విప- ఆర్ధ్ర శ్చేత్తోద్ధనునస్య సంపదః- ఈ మొదలగు విషయములు చతుర్థభావము
నల్ల తెలిసికొనవలయును.

గూఢపథముల కర్తములు:- సన్నో కాది = మంచియోడలు, సన్వాహన = మంచి
వాహనములు అభ్యంగః = తలంటిసోసికొనుట అంబర = వస్త్రము, వాపిక = దిగుడు
బావి, పయః = సాలు, సన్నామ, మంచిపేరు తెచ్చికొనుట, ఆన్వతవాగ = అబద్ధ
వాదము, స్వేదోచ్ఛర = చెరుటపుట్టుట, ఆయః = సంసాదించుట, ఆరామ = తోట,
కూప = నూయి, తత్తత్ప్రతిష్ఠా = ఆయాదేశతలను ప్రతిష్ఠజేయుట, స్వనిక్షేపణం =
ధనమును భూమియందు దాచుట, ధామమృతీ = స్థానభిష్టము, పిత్ర్యంస్వం = తండ్రి
సంబంధమైన ధనము, సురభోజనం = కల్లుద్రాగుట, మనసోమోక్షః = మనస్సుమోక్ష
పోవుట వర్మిక = పుట్టు, మహిమ = దున్నపోతు గేదెలు, వాజి = గుఱ్ఱము, మత్తద్విప
మదించిన యేనుగు, ఆర్ధ్రశ్చేత్తోద్ధనునస్య సంపదః = తడిసిన | భూమివలన పుట్టిన
మంచి వరి మొదలగు వైకులు.

అథ పంచమభావ కారత్వమాహ.

శ్లో॥ సంతానం పితృపుణ్య రాజసచివాస్సౌఖీల్య శిల్పేమనో
విద్యాగర్భవివేక చత్రసుకధామాంగళ్య పత్రాంబరే | నానాకామ్య
మహాప్రియోగ పితృవిత్రే దూరచింతాక్రమా | త్కాంతామూలక
లబ్ధభాగ్య విభవో వారాంగనా లింగనం || ౮ ||

శ్లో॥ గాంభీర్యం ఘనతారహస్యవినయా వృత్తాంతసంలేఖనం
క్షేమస్నేహ ప్రబంధకావ్యరచనా కార్యప్రవేశోదరాః | మంత్రో
పాసన సుప్రసన్నవిభవాశ్చాన్న ప్రదానంచతత్పుణ్యాసత్ప్రవిచార
మంత్రీజపకాః ప్రజ్ఞా సమూలోచనే || ౯ ||

శ్లో॥ విత్తోపాయ మృదంగ వాద్యసుచుహత్సంతోషచాండిత్య
కాః | పారంపర్యసమాగతంతు సచివస్థానంభవేత్పంచమాత్ || ౧౦ ||

పదములు: సంతాన - పితృపుణ్య - రాజ- సచివ- సౌఖీల్య- శిల్ప- మహా-
విద్యా- గర్భ- వివేక చత్రసుకధా- మాంగళ్యపత్రః అంబర- నానాకామ్య-మహాప్రి
యోగ- పితృవిత్ర- దూరచింత- కాంతామూలక లబ్ధభాగ్యవిభవ- వారాంగనాలింగ
నం- గాంభీర్య- ఘనతా- రహస్య- వినయ- వృత్తాంతసంలేఖనం- క్షేమ- స్నేహ-

ప్రబంధ కావ్యరచన- కార్యప్రవేశ- ఉదర- మంత్రోపాసనసుప్రసన్నవిభవ- అన్న
ప్రదానం- తత్పుణ్య- అసత్ప్రవిచార- మంత్రజపక- పశ్చి- సమాలోచన- విత్త-
ఉపాయ- మృదంగవాద్య- సుమహత్సంతోష- సాండిత్యకాః- పారంపర్య సమాగ
తంసచివస్థానం- ఈ మొదలగు విషయములు పంచమ భావమువల్ల తెలియబడును.

పదములకు అర్థములు:- సచివ=చుంతి, సౌశీల్య=మంచిస్వభావము, ఛత్రి=
గొడుగు, మాంగళ్యపత్ర= శుభలేఖ, అంబరం=వస్త్రము, నానాకామ్య=అనేక విధ
ములగు కోరికలు, దూరచింతా= బాగా ఆలోచించుట, కాంతామూలక లబ్ధభాగ్య
విభవః= భార్యవల్లను కొంతభాగ్యము సంభవించుట, అనగా అత్తవారితాలూకు అస్త్రీ
వచ్చుట, వారాంగ నాలింగనం= వేశ్యాస్త్రీలతో సంభోగించుట, ఘనతా= గొప్ప
తనము, వృత్తాంతసంలేఖనం= ఉత్తరములను వ్రాయునప్పుడు ప్రబంధ కావ్యరచనా=
నూతనముగ గ్రంథములను రచించుచుట, మంత్రోపాసన సుప్రసన్నవిభవ= మంత్ర
ములను జపించుచుచే దేవతానుగ్రహము కలుగుట, పుణ్యాసత్ప్రవిచార= పుణ్య
పాపములను తెలిసికొనుట, మృదంగవాద్య=మద్దెలను వాయించుట, పారంపర్యసమా
గతం సచివస్థానం= రాజుగారివద్ద చుంతిపదవి వంశపరంపరా వచ్చుట.

అధష్ట భావకారకత్వమాహ.

శ్లో॥ రోగోవిఘ్నరణాప్తి మాతులకఫ గ్రింధ్యుగ్రి కరా
శిచో నాదస్ఫోటక శత్రువైర కృపణత్వా స్వాస్థ్యమేహవ్రిణాః ।
అన్నాయాసరుణా పవాదరిపు సంతోష క్షయోష్ణక్షతా శ్చిత్తకేశ
బహువ్యధే బహుజనద్వేషా నిశంసేత్రుక్ ॥ ౧౦ ॥

శ్లో॥ భిక్షాదాన మకాలభోజన కలాభ్రం శాస్త్రపిండారిభిః ।
లాభాయాస విమతిశూల నిగళాస్త్వీయం యశోరక్షణం । మూత్ర
వ్యాధ్యతిసార షడ్రిన వినిందాదానచోరా విపత్కారాగేహ సహా
దరాది కలహాన్యుష్కృష్ట భావాదిమే ॥ ౧౧ ॥

పదములు॥ రోగ- విఘ్న- రణాప్తి- మాతుల- కఫ- గ్రింధి- ఉగ్రికర్మ-
ఉన్మాద- స్ఫోటక- శత్రువైర- కృపణత్వ - అస్వాస్థ్య - మేహవ్రిణ - అన్న -
ఆయాస- రుణ- అపవాద- రిపుసంతోష- క్షయ - ఉష్ణక్షత - చిత్తకేశ - బహు
వ్యధా- బహుజనద్వేష - సేత్రుక్ - భిక్షాదానం - అకాలభోజన - కలాభ్రంశ
సపిండారిభిః- లాభ- ఆయాస-విమ-అతిశూల-నిగళ స్త్వీయంయశోరక్షణం- మూత్ర

వ్యాధి- అతిసార- వడ్రిస- వినిద-దాస-చోర- విపత్ - కారాగేహ - సహోదరాది కలహము. ఈగుణములు వృద్ధభావమువల్ల తెలిసికొనబడుచున్నవి.

పదములకు అర్థములు:- రణాప్తి= యుద్ధప్రాప్తి, మాతుల=మేనమాను, కఫ=శ్లేష్మము, గ్రంధి= కురుపులు, ఉన్మాద= పిచ్చి, సోఫటక= మనుచికము, కృపణత్వ= కపటము, అస్వాస్థ్య- స్థిమితము లేకపోవుట, నేత్రోరుక్ = కండ్లకు జబ్బు చేయుట, భిక్షాదాన=ముష్టియెత్తుకొనుట, కలాభ్రంశసపిండారిభిః = జ్ఞాతులవల్లను గాని శత్రువులవల్లనుగాని కాంతితగ్గుట, నిగళ= సంకెళ్లు. కారాగేహ= చెరసాల, సహోదరాదికలహ=అన్నదమ్ములు మొదలగువారితో పోట్లాడుట.

అథసప్తమ కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ ఉద్వాహ వ్యభిచార కాముఖి జయానష్టాంగనా ద్వేషతా మార్గభ్రంశ నుగంధగీత కుసుమామృష్టాన్న పానాదికం తాంబూలం చప్రయాణభంగ దధివిస్మృత్యంబరా ద్యాగమో॥ రేతోభర్తృపవిత్ర దారయుగళం గుహ్యంచ మూత్రం గుదః ॥ ౧౩ ॥

శ్లో॥ వాణిజ్యంచ తథాపయోమధురసోఘస్సూపకాజ్యాశనం దానం శౌర్యవినష్ట శత్రువిజయా స్థానాంతర స్థంధనం । వాదోమైధున దత్తపుత్రీ ఘృతజా స్వీయాన్య దేశౌతథా । జాయామాన్మథ జంరహనః మఖిలం చౌర్యం వదేత్సప్తమాత్ ॥ ౧౪ ॥

పదములు॥ ఉద్వాహ- వ్యభిచార- కాముక-జయ- నష్టాంగనా- ద్వేషతా- మార్గభ్రంశ- నుగంధ- గీత- కుసుమ- మృష్టాన్న పానాదికం- తాంబూలం-ప్రయాణ భంగ- దధి- విస్మృతి- అంబరాద్యాగమ- రేతః- భర్తృ- దారయుగళం- గుహ్యం- మూత్రం- గుదః- వాణిజ్యం- పయః- మధురసోఘ- సూపకాజ్యాశనం- దానం- శౌర్య- వినష్ట- శత్రు- విజయ- స్థానాంతరస్థంధనం- వాద- మైధున-దత్తపుత్రీ= ఘృతజా- స్వీయాన్యదేశ- జాయా మాన్మథజం - అఖిలంరహస్యం - చౌర్యం- ఈ మొదలగు గుణములు సప్తమ భావమువల్ల తెలిసికొనబడును.

పదములకు అర్థములు:- ఉద్వాహ= వివాహము, నష్టాంగనా, కళత్రినష్టము, విస్మృతి= మరచిపోవుట, సూపకాజ్యాశనం=పప్పునెయ్యి మొదలగువానితో గూడిన భోజనము, స్థానాంతరస్థంధనం=మరియొకచోట నున్నట్టిధనము మాన్మథజం= మన్మథ భసంధంధమగు, చౌర్యం=దొంగతనము.

అధాప్తమ భావకారకత్వమాహ.

శ్లో॥ ఆయుస్సౌఖ్య పరాభవౌ మృతధనం సంక్షేశ వక్త్రం
మృతిః॥ క్షేశోమారణ కారణాన్న కలహౌ తస్మేహ జాడ్యం విపత్ ।
భ్రాతుశ్శత్రు కళత్రపీడన కలాపాశ్శత్రు దుర్గస్థలం॥ క్షేశశ్చాలసరాజ
దండన భయద్రవ్యక్షయర్ణ ప్రదాః ॥ ౧౫ ॥

శ్లో॥ అజ్ఞానాప్త పరంధనం చిరధనం దుర్మార్గమర్త్యాగమః॥
పాపంజీవవధోంగ హీనకశిరచ్ఛేదోగ్రి దుఃఖానిచ । చిత్తాస్వాస్థ్య
కథోపసర్గ పరివారోగ్రి క్రియానూద్యమో॥ యద్ధాత్యంతమనోవ్యధే
చ సతతం భావాద్యదేదప్తమాత్ ॥ ౧౬ ॥

పదములు॥ ఆయుః- సౌఖ్య- పరాభవ- మృతధనం- సంక్షేశవక్త్రం- మృతిః
క్షేశ- మారణకారణాన్న- కలహ- మేహజాడ్యం- విపత్- భ్రాతుశ్శత్రుః- కళత్ర
పీడన- కలాప- శత్రుదుర్గస్థలం- క్షేశ- ఆలస- రాజదండన- భయ- ద్రవ్య- క్షయ
యణప్రద- అజ్ఞానాప్తపరంధనం- చిరధనం- దుర్మార్గమర్త్యాగమః- పాపం- జీవవధ
అంగహీన- శిరశ్శేద- ఉగ్రిదుఃఖాని- చిత్తాస్వాస్థ్యకథా- ఉపసర్గపరివార- ఉగ్రి
క్రియానూద్యమ- యద్ధ- అత్యంతమనోవ్యధ- ఈచెప్పబడిన విషయములు అప్తమ
భావమువల్ల తెలిసికొనబడుచున్నవి.

పదములకు అర్థములు:- మృతధనం=మరణము నొందినవారితాలూకు రాబడిన
ధనము, సంక్షేశవక్త్రం = విచారముగల ముఖము, మారణకారణాన్న = చంపుటకు
విషాదులను కలిపి పెట్టిన యన్నము, మేహజాడ్యం= మేహరోగము, భ్రాతుశ్శత్రు-
సోదరునియొక్క శత్రువు, కళత్రపీడనకలాపం=భార్యయొక్కపీడ, శత్రుదుర్గస్థలం=
శత్రువుయొక్క కోటప్రదేశము, ఆలస- మాంద్యము, అజ్ఞానాపరంధనం=తనకు తెలి
యకుండానే దైవవశముచే విశేషధనము లభించుట. దుర్మార్గమర్త్యాగమః-దుష్టుడగు
మనుష్యుడువచ్చుట, అంగహీన- అవయవములేకపోవుట, ఉగ్రిదుఃఖ= గొప్పదుః
ఖము, చిత్తాస్వాస్థ్యకథా = మనస్సునకు స్థిమితములేని కథలు, ఉపసర్గ పరివార=
తనను ఆశ్రయించి చుట్టుకొనిన జనము, ఉగ్రిక్రియానూద్యమః= కఠినమైనవ్యావా
రములయందు ప్రవర్తించుట.

అధనవమ భావకారకత్వమాహ.

శ్లో॥ దానం ధర్మనుతీర్థ సేవనతపో గుర్వాది భక్తావధా ।
చారాశ్చిత్త విశుద్ధిదేవభజనే విద్యాశ్రీమోవైభవః । యానభాగ్యం

నయప్రతాప సుకథాయాత్రాభిషేకాదయః పుష్టిస్సజ్జన సంగతిశ్చ
భవిత్య స్వంపుత్ర పుత్ర్యస్తథా ॥ ౧౭ ॥

శ్లో॥ అపైశ్వర్యతురంగ నాగమహిషాః పట్టాభిషేకాలయ
బ్రహ్మస్థాపన వైదికక్రతు ధనక్షేపాస్సృరం కర్షతః ॥

పదములు॥ దాన- ధర్మ- సుతీర్థసేవన- తప- గుర్యాదిభక్తి- ఔషధ-ఆచార- చిత్తవిశుద్ధి- దేవభజన- విద్యాశ్రమ- వైభవ- యానం- భాగ్య-నయ-ప్రతాప- సుకథా- యాత్రా- అభిషేక- పుష్టి- సజ్జనసంగతి- శుభ- పితృస్వం- పుత్రపుత్ర్య- అపైశ్వర్య- తురంగ- నాగ- మహిష- పట్టాభిషేక- ఆలయ- బ్రహ్మస్థాపన- వైదిక క్రితు- ధనక్షేప- ఈ మొదలగు విషయములు తొమ్మిదవ భావమువల్ల తెలియబడును.

అర్థములు॥ పితృస్వం=తండ్రి సంబంధమగు ధనము, బ్రహ్మస్థాపన, బ్రాహ్మణునకు యిల్లు కట్టించి యిచ్చుట.

అధదశమభావ కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ వాణిజ్యం నృపమాన్యతా శ్వగమనం మల్లత్వరాజ్య
క్రియా దాసత్వం కృషివైద్య కీర్తినిధి నిక్షేపాశ్చయజ్ఞాదయః ।
శ్రేష్ఠత్వంగురుయంత్ర మంత్రజననీ విస్తారపుణ్యౌషధో రుస్థానామర
మంత్రసిద్ధి విభవాస్సాన్వద్దత్తపుత్రః ప్రభుః మార్గోమానసు జీవనేచ
నృపరాట్ప్రఖ్యాతి శిక్షాదయా ముద్రాప్రాభవనిగ్రహాదశమాదా
జ్ఞామతిస్సాది ॥ ౧౮ ॥

పదములు॥ వాణిజ్యం- నృపమాన్యతా- అశ్వగమనం- మల్లత్వ- రాజ్యక్రియా- దాసత్వం- కృషి- వైద్య- కీర్తి- నిధినిక్షేప- యజ్ఞ- దయః- శ్రేష్ఠత్వం- గురు- యంత్ర-మంత్ర-జననీ- విస్తార పుణ్య ఔషధ ఉస్థాన అమరమంత్రసిద్ధిభవ దత్త పుత్ర- ప్రభుః- మార్గ- మాన- సుజీవన- నృపరాట్- ప్రఖ్యాతి- శిక్షా-దయా- ముద్రాప్రాభవ-నిగ్రహ- అజ్ఞామతి ఈ మొదలగు విషయములు దశమభావమువల్ల తెలిసికొనవలయును.

టీ॥ నృపమాన్యతా= రాజులచే గౌరవింపబడుట, అశ్వగమనం = గుఱ్ఱము నెక్కి తిరుగుట, మల్లత్వ= కుస్తీ పట్టుటయందు నేర్పుకలుగుట, అమరమంత్రసిద్ధి విభవ= దేవతామంత్రములను వినిచి దేవతలను ప్రత్యక్షము జేసికొనుట, ముద్రా

ప్రాభత = ముద్రాధికారియగుట, ఆజ్ఞామతి = ఆజ్ఞయిచ్చుట.

అథ ఏకాదశభావ కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ లాభస్సర్వవిధైర్దురాశ సకలాదాయకా పరాధీనతా ।
జ్యేష్ఠభ్రాతృపితృవ్య నిర్జరగణార్చా సాత్వికోపాసనం । విద్యా హేమ
ధనార్జనేతి పటుతాస్వం పూర్వపితృంతథా । జానుస్థాన విశేషభూ
షణ మణిప్రీతీన విత్తానిచ ॥ ౨౦ ॥

శ్లో॥ నష్టద్రవ్య కలాంగనార్థ కనకస్వర్గాదికా ర్యాప్తయః ।
ప్రజ్ఞామాతృ పదేతథాశ్వశుర జోలాభశ్చ భాగ్యోదయః సిద్ధిశ్చాభి
మతస్సులాభవచనే చాశాజనన్యాయుషీ । కర్ణజంఘ విచిత్రలేఖన
కలానైపుణ్య మేకాదశాత్ ॥ ౨౧ ॥

పదములు॥ లాభస్సర్వవిధైః- దురాశ - సకలాదాయ - పరాధీనతా - జ్యేష్ఠ
భ్రాతృ- పితృవ్య- నిర్జరగణార్చా- సాత్వికోపాసనం- విద్యా హేమధనార్జనేతిపటు
తా- స్వంపూర్వపితృంతథా- జానుస్థాన- విశేషభూషణ- మణి- ప్రీతి- ఇనవిత్తానినష్ట
ద్రవ్యకలా- అంగనా- అర్థ- కనక స్వర్గాదికార్య- ఆప్తయః- ప్రజ్ఞామాతృపదే-
శ్వశురజోలాభః- భాగ్యోదయః- సిద్ధిః- అభిమతః- సులాభపచనేఆశా- జననీ-
ఆయుషీ- కర్ణః- జంఘ- విచిత్రలేఖన కలానైపుణ్యం॥

టీ॥ సర్వః ధర్మాభిః= అన్నివిధములచేత లాభముకలుగుట, నిర్జరగణార్చా-
దేవతులను పూజించుట, సాత్వికోపాసనం= సత్వగుణముగల దేవతులనారాధించుట
విద్యా హేమధనార్జనేతిపటుతా= చదువు బంగారము ధనము మొదలగువాటిని సంపా
దించుటయందు విశేషము నేర్పుగలుగుట, పూర్వపితృంతథా తాత ముత్తాతలసంబం
ధమగు ధనము, జానుస్థాన= మోకాలు, ఇనవిత్తాని= ప్రభుసంబంధమగు ధనము,
స్వర్గాదికార్య=బంగారు మొదలగువాటిని జేయుట, శ్వశురజోలాభః= మామగారి
వల్ల లాభముపొందుట, జంఘ=పిక్క, విచిత్రలేఖన కలానైపుణ్యం= చిత్తద్రవ్యము
వ్రాయుటయందు నేర్పు వైన చెప్పబడినవిషయములు ఏకాదశ భావమువల్ల తెలియ
బడును.

అథద్వాదశ భావకారకత్వమాహ.

శ్లో॥ నిద్రాభంగ మనోవ్యధేంఘ్రియగళం శత్రోర్భయంబం
ధనం పీడాముక్తి దుఃఖప్రమాదన గజశ్యాపితృ విత్తంబివ ॥

స్వర్గారోహణ వామనేత్రజప విద్యేషాంగ వైకల్యతా జారత్వంచ
వివాహనష్టశయన త్యాగాధికార క్షయాః ॥ ౨౨ ॥

శ్లో॥ శత్రోశ్శృంఖల గేహచిత్త వికలాదీన న్వభావాసతో ।
పిత్రోస్సోదర సౌఖ్యచింతన హతిసోవాదరోషే క్రమాత్ । దేహోర్ని
ర్మృతికావ్య దేశగమనే సర్వప్రకారవ్యయో భార్యాహనిరితిక్రమా
న్నిగదితాస్తత్కార కారిష్పభాత్ ॥ ౨౩ ॥

పదములు : నిద్ర భంగ- మనోవ్యధ- ఆంఘ్రియుగళ - శత్రోర్భయం-బంధ
నం- పీడా- ముక్తి- రుణప్రమోచన- గజ- అశ్వాః- పితృవిత్తం- రిపుః- స్వర్గారో
హణ- వామనేత్ర- జనవిద్యేష- ఆంగవైకల్యత - జారత్వం - వివాహనష్ట - శయన
త్యాగ- అధికారక్షయ- శత్రోశ్శృంఖల- గేహ - చిత్తవికల- దీనస్వభావ- అసతా -
పిత్రోః- సోదరసౌఖ్య చింతనహతిః - వాద - రోష- దేహోర్నిః- మృతికావ్య దేశ
గమనే- సర్వప్రకారవ్యయః- భార్యాహనిః- ఈ మొదలగు విషయములు ద్వాదశ
భావమువల్ల తెలిసికొనబడును

అర్థములు : అధికారక్షయః= ఉద్యోగముపోవుట, శత్రోశ్శృంఖల= శత్రువుల
వల్ల కారాగృహప్రాప్తి=పిత్రోస్సోదర సౌఖ్యచింతనహతిః= తల్లిదండ్రులకు సోద
రులకు సౌఖ్యములేకుండా జేయుటయగుదే ఆలోచన, అన్యదేశగమనే= ఇతరదేశము
నకు వెళ్లుటచే మృతికా= మరణము, సర్వప్రకారవ్యయః= అన్నివిధముల ఖర్చు
చేయుచుండుట.

ఇట్లు జాతకపద్ధతిలో ఆయిదవదియగు కారకత్వ ఖండములో భావకారకత్వ
నిరూపణము సమాప్తము.

అత్రాదారవి కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ ఆత్మాశక్త్య తీక్ష్ణదుర్గమబలా శోష్ణప్రభావాగ్నయః ।
శైవోపాసన దైర్యకంటకతరూ రాజాశ్రయత్వంకటుః । వృద్ధత్వం
పశుదౌష్ట్య భూపితృరుచి జ్ఞానోదయవ్యోమదృగ్భిరూత్పన్నమనుష్య
లోకచతుర శాస్థిప్రతాప్తిస్తృణం ॥ ౨౪ ॥

శ్లో॥ కుక్షుత్సాహవనా యనాక్షిగిరిసంచారాశ్చతుష్పానన్ని
ప । స్సంచారో వ్యవహారపితృత పనావృత్తాకృతిరేత్రరుక్ । దేహో
జారుమనశ్చుచి స్సకలదేశాధీశ్వర త్వంహ్యరు । క్షారాష్ట్రాధిపతిత్వ
భూమణిరోన్వాధి శ్చముక్తాఃకఫః ॥ ౨౫ ॥

శ్లో॥ హ్రస్వఃపూర్వదిగీశ తామ్రరుధిరే రాజ్యంచర క్తఃపటః।
సామాణప్రకట ప్రవర్తననదీతీరవ్రవాళాభిధాః। మధ్యాహ్నప్రబలత్వ
పూర్వవదన స్వాదీర్ఘరోషోరిపు । గ్రాహస్సాత్వికర క్తచందన పర
త్వస్థూలతంతూరవేః ॥ ౨౬ ॥

పదములు : ఆత్మా - శక్తి - అతితీక్షణ - దుర్గ - నుబల - ఉష్ణప్రభావ - ఆగ్ని -
శైవోపాసన - ధైర్య - కంటకతరు - రాజాశ్రయత్వం - కటు - వృద్ధత్వం - పశునౌష్య
భూ - పితృ - రుచి - జ్ఞానోదయ - వ్యోమద్భక్ - భీమాత్పన్న - మనుష్యలోక - చతు
రశ్ర - ఆస్థి - ప్రతాప - తృణ - కుక్షి - ఉత్సాహ - వనాయన - అక్షి - గిరిసంచార - చతు
ష్పాత్ - నృప - సంచార - వ్యవహార - పితృ - తపన - వృత్తాకృతి - నేత్రీయక్ - దేహ -
దారు - మనశ్శుచి - సకల దేశాధీశ్వరత్వం - అరుక్ - సౌరాష్ట్రాధి - తిత్వం - భూషణ -
శిరోవ్యాధి - ముక్తా - ఖప - హ్రస్వ - పూర్వదిగీశ - తామ్ర - రుధిర - రాజ్య - రక్త
పట - సామాణ - ప్రకట - ప్రవర్తన - నదీతీర - ప్రవాళ - మధ్యాహ్నప్రబలత్వపూర్వ
వదన - దీర్ఘరోష - రిపుగ్రాహ - సాత్విక - రక్తచందన - స్థూలతంతు - ఈ మొద
లగు విషయములు నూర్చునివల్ల తెలిసికొనవలెను.

అర్థములు : శైవోపాసన = శివుని ధ్యానించుట, కంటకతరు = ముండ్లచెట్టు,
కటు = కారము, వ్యోమద్భక్ - ఆకాశమువంక చూచుట, భీమాత్పన్న = భయము
కలుగుట, చతురశ్ర = నలుచదరము, వనాయన = అడవికి వెళ్ళుట, గిరిసంచార = పర్వ
తమునందు తిరుగుట, పితృ = పితృము, వృత్తాకృతి - గుండ్రని యాకారము, నేత్రీ
యక్ = కంటిరోగము, అరుక్ = అజీర్ణము, ముక్తా = ముత్యములు, ఖప = ఆకాశము
నకు వధిపతి, హ్రస్వ = తురచ, ప్రవాళ - పవడము, స్థూలతంతు = లావుగా నుండునట్టి
దారము.

అథచంద్ర కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ బుద్ధిః పుష్పనుగంధ దుర్గగమనవ్యాధి ద్విజాలస్యక
శ్లేష్మాపస్మృతి గుల్మభావహృదయ క్షీణామృతపాప్లుకాః । నిద్రా
పౌఖ్యజలస్వరూప రజతశూలేక్షుశీతజ్వరా । యాత్రాకూప తటాక
మాతృ సమదృజ్మధ్యాహ్న ముక్తాక్షయాః ॥ ౨౭ ॥

శ్లో॥ ధావశ్యంకటినూత్రకౌంస్యలవణహ్రస్వామనశ్శక్తయో।
వాసివజ్రశరన్ముహూర్త ముఖికాంతిశ్చేతవర్ణోదరాః। గౌరీభక్తిమధు

ప్రసాదవరిహసాః పుష్టిగోధూమకాః | మోదాఃకాంతిముఖే మనోజ
వదధిప్రీతి తపస్వీయశః || ౨౮ ||

శ్లో॥ లావణ్యం నిశివీర్యపశ్చిమముఖే విట్టారకారాస్తయః |
ప్రత్యద్విక్రీయ మధ్యలోకనవరత్నా నీవామధ్యంవయః | జీవోభోజన
దూరదేశగమనే లగ్నంచదోగ్యాధయ | శ్చత్రాద్యంచితరాజ
చిహ్నసుఫలే సద్రక్తధాతుస్తథా || ౨౯ ||

శ్లో॥ మినాద్యాజలజాస్సరీస్పృహమకూలేనద్వికాసస్ఫురచ్ఛుద్ధ
స్తత్స్ఫుటికస్తో మృదులకం వస్త్రంత్యమిన్సుర్విధోః || 30 ||

పదములు : బుద్ధి- పుష్ప- సుగంధ- దుర్గమన- వ్యాధి- ద్విజ - ఆలస్య -
శ్లేష్మ- అపస్మృతి-గుల్మ- భావ- హృదయ- స్త్రీ- సౌమ్య- పాప- ఆదు- నిద్రా-
సౌఖ్య- జల- స్వరూప- రజిత- స్థూల- ఇక్షు- శీతజ్వర- యాత్ర- కూప- తటాక-
మాత్స- సమదృక్- మధ్యాహ్న- ముక్తా- క్షయ- ధావశ్యం- కటిసూత్ర- కాంస్య
లవణ- హాస్య- మనః- శక్తి- వాపీ- వజ్రి- శరత్- మహూర్త- ముఖ - కాంతి-
శ్నేతవర్జ- ఉదర- గౌరీభక్తి- మధు- పరిసాద- పరిహాస- పుష్టి- గోధూమ- మోద
కాంతి- ముఖ- మనోజర- దధిప్రీతి- తపస్వీ- యశః- లావణ్య- నిశివీర్య - పశ్చిమ
ముఖ- విట్- క్షార- కార్యాప్తి- పృత్యగ్విక్రీయ- మధ్యలోక- నవరత్న - మధ్యవ
యః- జీవ- భోజన - దూరదేశగమన - లగ్న - దోర్వాధి - చత్రాద్యంచితరాజ
చిహ్న - సుఫల- సద్రక్త- ధాతు- మినాద్యా- జలజా- సరీస్పృహ- దుకూల- సద్వి
కాస- స్ఫురత్ - శుద్ధస్ఫుటిక- మృదులవస్త్రం ఈ మొదలగు విషయములు చంద్రుని
వల్ల తెలిసికొనవలయును.

అర్థములు : దుర్గమన=కొటయెక్కుట, అపస్మృతి= మరచిపోవుట, గుల్మ
భావ= జలదరరోగము, ఆదు= పుల్లన, ఇక్షు= చెగుకు, సమదృక్ = సమదృష్టి,
కటిసూత్రం= మొలతొడు, కాంస్య= కంచు, శరత్=ఋతువు, మనోజన= మనో
వేగము, నిశివీర్య=రాత్రిబలము, విట్-చనుష్యుడు, పృత్యగ్విక్రీయ=పడచుటిదిక్కు
నందు పేగు, మధ్యంవయః=వడివయస్సు, దోర్వాధి=బొహుపీడ, చత్రాద్యంచిత
రాజచిహ్న=చంద్రుని వింజామరలు మొదలగు రాజచిహ్నములు, సద్రక్త=మంచి
ముఖము, మినాదిజలజా = చేపలు మొదలగు జలచరములు, సరీస్పృహ = పాములు
మొదలగునవి దుకూల= పట్టుకస్త్రము, మృదులవస్త్రం= మెత్తనైన వస్త్రము.

అధభౌమ కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ శౌర్యంభూర్జలశస్త్ర ధారణజనాధీశత్వ వీర్యక్షయః ।
 శ్చోరోయుద్ధవిరోధ శత్రవఉదారారక్త వస్తుప్రియః । ఆరామాధిపతి
 త్వతూర్యరవ సంపీ తీ చతుష్పానస్మిహా । మూర్ఖఃకోపవిదేశయాన
 ప్రతయోధాతగ్నివాగ్వాదతాః ॥ 30 ॥

శ్లో॥ పితృష్టవ్రణరాజసేవన దినవ్యోమేక్షణహాస్వరుగ్విఖ్యా
 తత్రపు ఖడ్గకుంతసచివాశ్చాంగ స్ఫుటత్వంమణిః । సుబ్రహ్మణ్య
 పోయువాకటు నృపస్థానే కుజోపగ్రహా । మాంసాశీపరదూషణం
 పుజయ స్తి క్తంనిశాంతేబలం । 31 ॥

శ్లో॥ హేమగ్రీష్మ పరాక్రమారిపుబలం గాంభీర్యశౌర్యేపు
 మాకా । శీలంబ్రహ్మపరశ్వధౌ వనచరోగ్రామాధినాథత్వతో । రాజా
 లోకన మూత్రకృచ్ఛచతురశ్ర స్వర్ణకారాఃఖలో । దగ్ధస్థాన సుభో
 జనే కృశధనుర్విద్యా ప్రవీణత్వతే ॥ 33 ॥

శ్లో॥ రక్తంతామ్రవిచిత్ర వస్త్రయమదిగ్వి క్తేచతద్దిక్ప్రియః
 కామకోధపరాపవాద గృహపైన్యేశాః శతఘ్నిఃకుజః । సామభ్రాతృ
 సతారమప్యమృగనేతృత్వ స్వతంత్రాగ్రహః । క్షేత్రేంద్రంపతిత్వనా
 గభువనేనాక్చిత్త చాంచల్యతా ॥ 34 ॥

శ్లో॥ వాహరోహణ రక్తదర్శన అస్మక్సంశోషణాన్యేనమ ।
 న్యేచానేకసుసంజ్ఞ కాబుధవగైర్భా మస్యతూక్తాఅలం ॥ 35 ॥

పదములు : శౌర్య- భూ- జల- శస్త్ర- ధారణ- జనాధీశత్వ- వీర్య-క్షయ-
 శ్చోర- యుద్ధవిరోధ- శత్పు- ఉదార- రక్తవస్తుప్రియ- ఆరామ- ఆధిపతిత్వ-తూర్య
 రవ- సంపీ-తీ- చతుష్పాత్- నృప- మూర్ఖ- కోప - విదేశయాన - ధృతి - ధాత్వ-
 అగ్ని - హక్ - వాదతా- పితృ- ఉష్ణ - ప్రణ - రాజసేవన- దిన- వ్యోమేక్షణ-
 హాస్వ- రుక్ - విఖ్యాతి- త్రపు- ఖడ్గ-కుంత-సచివ- అంగస్ఫుటత్వం-మణి-సుబ్ర
 హ్మణ్యజప- యువా- కటు- నృపస్థాన- కుజోపగ్రహ- మాంసాశీ-పరదూషణ-పు
 జయ- తిక్త- నిశాంతేబలం- హేమ-గ్రీష్మ-పరాక్రపు-రిపుబల- గాంభీర్య- శౌర్య-
 పుమాక- శీల- బ్రహ్మ- పరిశ్వధ- వనచర- గ్రామాధినాథత్వతా- రాజాలోకన-
 మూత్రకృచ్ఛ- చతురశ్ర- స్వర్ణకార- ఖల- దిగ్ధస్థాన- సుభోజన- కృశ-ధనుర్విద్యా
 పరివీణత్వతా- రక్త- తామ్ర- విచిత్రవస్త్ర- యమడిక్ - వక్త్ర - తద్దిక్ప్రియ-కామ

కోధ- పరాపవాద- గృహ- సైన్యశ- శతఘ్ని- కుజ- సామ- భౌత్య- కుతారి-
దుష్టమృగ- నేతృత్వ- స్వతంత్ర- ఆగ్రహ- క్షేత్ర- దండపతిత్వ- నాగ భువన- వాక్
చిత్తచాంచల్యతా- వాహరోహణ- రక్త- దర్శన- అస్పృక్- సంశోషణ- ఈ మొద
లగు గుణములు అంగారకునివల్ల తెలిసికొనవలయును

అర్థములు : తూర్యరవ = వాద్యధ్వనులు, వ్యోమేక్షణ = ఆకాశమువంక
చూచుట, తృపు = సీసము, సుప్రహృణ్యజప = ఆదిశేషునిగురించి జపముచేయుట,
యువా = పడుచుతనము, కుజోదగ్రహ = అంగారకుని సంబంధమగుపీడ, పరశ్వధ =
రంపము, మూత్రకృచ్ఛి = మూత్రకృచ్ఛిమను రోగము, శతఘ్ని = పిరంగి, కుతార =
గొడ్డలి, నాగభువన = పాతాళలోకము

అథ బుధ కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ విధ్యాధీశతురంగ కోశగణితజ్ఞానాని వాక్చద్విజాః ।
పాదాతంలిపిలేఖ్య నూతనపట ప్రాసాదకారాహరిత్ । శిల్పిజ్యోతిష
తీర్థయాత్రసువచ ప్రాసంగదేవాలయా । వాణిజ్యంసరభూషణం మృదు
వచో వేదాంతమాతామహః ॥ 31 ॥

శ్లో॥ దుస్వప్నంచినపుంస కోత్తరముఖేచర్మార్ద్ర కాంస్యా
దయో । వైరాగ్యద్భువిచిత్ర హర్మ్యభిషజః కంఠాభిచారాశిశుః ।
తిర్వదృష్టి సువర్గలోకవినయా జ్ఞాతిర్భయోనర్తనం । భక్తిర్హాసమతి
వృభాతబలహేమంతాః కసాణశ్శమః ॥ 32 ॥

శ్లో॥ నాభిర్గోత్రసమృద్ధి విశ్రమపదార్థా న్యాంధ్రభాషాధిపా ।
విష్ణుపాసనశూద్రవక్షీ సహజాభాషా చమత్కారతా । కాష్ఠాధర్వణ
కర్మగోపురరజాం స్యుద్ధ్యానగు హ్యాసమ । స్సామ్యాగ్రామచరస్సమ
ప్రకృతికోవాయ వ్యకాష్ఠాప్రియః ॥ 33 ॥

శ్లో॥ సత్స్పరాణిక శబ్దశాస్త్రసుమహా రత్నాదిసంశోధకో ।
విద్వాన్మాతులమంత్రయంత్ర సుమహాతంత్రాదికాస్సామృతః ॥ 34 ॥

పదములు : విద్యాధీశ- తురంగ- కోశ- గణితజ్ఞాన- వాక్- చద్విజ- పాదాతం-
లిపి- లేఖ్య- నూతనపట- ప్రాసాదకార- హరిత్- శిల్పి- జ్యోతిష- తీర్థయాత్ర-
సువచ- ప్రాసంగ- దేవాలయ- వాణిజ్యం- సరభూషణం- మృదువచ- వేదాంత-
మాతామహ- దుస్వప్నం- నపుంసక- ఉత్తరముఖ = చర్మ = ఆర్ద్ర - కాంస్యాది-

వైరాగ్య- ఋతు- విచిత్ర- హర్ష్య- భిషజః కంఠ - అభినార- శిశు- తిర్వ్యద్వపి-
సువర్ణలోక- వినయ- జ్ఞాతి- భయ- సతకానం - భక్తి-హాసమతి- ప్రభాతబల- హే-
మంత, కసాణ- శమ- నాభి- గోత్రసమృద్ధి- మిశ్రమపదార్థాని- ఆంధ్రభాషాధిప-
విష్ణూ హాసన- శూద్ర- పక్షి- సహజాభాషా-చమత్కారతా- కాష్ఠ- అధర్వణ- కర్మ-
గోపుర- రజాంసి- ఉద్యాన- గుహ్య- సమ- సౌమ్య- గ్రామచర- సమప్రకృతిక-
వాయవ్యకాష్ఠాపియ - సత్పరాణిక - శబ్దకాస్త్ర - సుమహారత్నాదిసంక్షోధక-
విదా ౬- మాతుల- మంత్ర- యంత్ర- సుమహాంత్రాది- ఈమొదలగు గుణములు
బుధునివల్ల తెలిసికొనవలయును.

టీ॥ పాదాతం = పాదచారి, పాసాదకార = మేడకట్టుట, హరిత్ = ఆకు
పచ్చరంగు, భిషజః = వైద్యుడు, తిర్వ్యద్వపి = అడ్డముగచూచుట, ప్రభాతబల = ప్రాతః
కాలబలము, కసాణ = కాషాయరంగు, వాయవ్యకాష్ఠాపియ - వాయవ్యదిక్కునందు
ప్రేమగలవాడు, సత్పరాణిక = బాగాపురాణము చెప్పువాడు, శబ్దకాస్త్ర = వ్యాకణ
కాస్త్రము, రత్నాదిసంక్షోధక = రత్నములు మొదలగువాటిని బాగుచేయువాడు.

అధగురు కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ భూదేవస్వగురు స్వకర్మరథగో పాదాతనిక్షేపకా॥ మీ-
మాంసోనిధివాజి మాహిషబృహద్ధాత ప్రతాపాయశః । తర్కజ్యోతి-
షశ్చత్రపౌత్ర జరరవ్యాద్వివాత్సంపదో॥ వేదాంతప్రపితా మహాది-
పురుషప్రానాదిగోమేధికాః ॥ ౪౦ ॥

శ్లో॥ జ్యేష్ఠభాతృపితామహేంద్ర శిశిరర్తుగ్రాణి రత్నంవణి॥
ద్వేహారోగ్య విచిత్రహర్ష్య నృపసర్వానోరు దేవాస్తవః । దావం-
ధర్మపరోపకార సమదృక్చోరజుక్తఖోనర్తులం । పీతంగ్రామచంద్రోత్తర-
ప్రపి సఖాందోళాది రాగ్దోరణీః ॥ ౪౧ ॥

శ్లో॥ మేదోమద్య పతానవీనగృహసౌఖ్యం వృద్ధమంత్రద్విజా-
స్తీర్థజానుసువర్ణలోక సరణంసౌఖ్య ప్రధానంగృహం॥ ధీఃప్రజ్ఞాధిక-
కావ్యగోపుర సభాసన్మోదసింహాసన । బ్రహ్మసాపన సార్వకాలబల-
మాసాఃపాత్రవై డూర్యకా ॥ ౪౨ ॥

శ్లో॥ అగ్నిష్టోమమహాఫలం మధురసస్సత్త్వం సుఖాసౌఖ్యకే॥
చీర్ణంసౌమ్యపరేంగితేచ కనకాలంకార తంత్రాదిశః । నాతశ్చేష్టాను-

పుష్కరాగనిగమా భాసామృదుప్రిస్తరం । శైవోపాసన నైష్ఠికత్వ
చతురంతాఖ్యప్రయానంగురోః ॥ ౪౩ ॥

పదములు. భూ- దేవ- స్వగురు- స్వకర్మ- రథగో- పాదాత- నిక్షేప- మీ
మాంస- నిధి- వాజి- మహిమబృహద్ధాత్రీ- ప్రతాప- యశః - తర్క- - జ్యోతిష-
పుత్రీ- పౌత్రీ- జతరవ్యాధి- ద్విపాత్సంపదః- వేదాంత- ప్రపితామహాది- పురుష-
ప్రాసాద- గోమేధిక- జ్యేష్ఠభ్రాతృ- పితామహ - ఇంద్రీ- శిశిరర్తు- ఉగ్రాణి-
రత్నం- తణిక్- దేహరోగ్య- విచిత్రహర్మ్య- నృపసన్మానః- ఉరుదేవా- తపః-
దానం- ధర్మ- పరోపకార - సమద్భక్ - ఉదజ్ముఖ - వర్తులం- పీఠంగ్రామచరి -
ఉత్తర- ప్రియసఖ- ఆందోళాది- వాగ్దోరణీః- మేదః- మద్యపట- ననీన గృహసౌ-
ఖ్యం- వృద్ధ- మంత్రీ- ద్విజతీధణం- జాను - సువర్గలోక సరణం- సౌఖ్యప్రధానం-
గృహం- ధీః- ప్రజ్ఞా- అధిక- కావ్య - గోపుర - సభా - సన్మోద - సింహాసన -
బ్రహ్మస్థాపన= సర్వకాలబలమాసాః- పాత్ర - వైడూర్యక- అగ్నిష్టోమమహాఫలం-
మధురస- సత్త్వం- మఖ- అసౌఖ్యక- దీఘణం - సౌమ్య- పరేంగిత- కనక- అలం-
కార- తంత్రాదిక- వాత- శ్లేష్మ- సుపుష్కరాగ- నిగమ - ఆభాస - మృదుప్రిస్త-
రం- శైవోపాసన- నైష్ఠికత్వ- చతురంతాఖ్య ప్రయానం- గురోః- ఈ మొదలగు
గుణములు బృహస్పతిశబ్ద తెలిసికొనవలయును.

టీ॥ మీమాంస= పూర్వమీమాంస కర్మలను గురించిన శాస్త్రము, బృహద్ధా-
త్రీ= ఇంద్రశరీరము, జతరవ్యాధి= కడుపులోనుండురోగము, ద్విపాత్సంపదః=విశేష
బంధువులు కలుగుట, ఇంద్రీ- ఇంద్రుడు, ఉరుదేవా= గొప్పదేవతలు, సమద్భక్=
జులదరిని సమానముగా జూచుట ఉదజ్ముఖ=ఉత్తరదిక్కువంపు ప్రేమకలిగియుండుట
ఆందోళాది = సవారి మొదలగు రోగానిములు. మేదః = మెదడు, మద్య = కల్లు,
జాను= మోకాలు, సువర్గలోక సరణం= స్వర్గలోకమునకు వెళ్ళుట పరేంగిత= ఇత
రులయొక్క అభిప్రాయమును తెలిసికొనుట, నిగమ= వేదములు, ఆభాస=కాంతి,
మృదుప్రిస్తరం= మెత్తనిరాళ్లు, నైష్ఠికత్వ= ఆచారము కలిగియుండుట, చతురం-
తాఖ్యప్రియాం= సవాదిపల్లకి మొదలగు వాహనములు.

అథశుక్ర కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ శ్వేతచ్ఛత్రీసుచామ రాంబరవివాహాయ ద్విపాత్స్త్రి
ద్విజా సౌమ్యశ్వేతకళత్ర కాముకసుఖహ్రాస్వామ్న పుష్పాజ్ఞకాః ।
కీర్తిర్యావనగర్వ యానరజతాగ్నేయ ప్రియక్షారకాః తిర్యగ్దృశ-
మవక్షరాజనదృఢా ముక్తాయజరైశ్యకాః ॥ ౪౪ ॥

శ్లో॥ సౌందర్యక్రియవిక్రియా స్పరససల్లాసో జలస్థానకం ।
మాతంగస్తురగో విచిత్రకవితా నృత్తంచమథ్యంవయః । గీతంభోగ
కళత్రసౌఖ్యమణయో హాస్యప్రియఃకేచరో । భృత్యోభాగ్యవిచిత్ర
కాంతిసుకుమారారాజ్య గంధస్రజః ॥ ౪౧ ॥

శ్లో॥ వీణావేణువినోదచారు గమనామైశ్వర చార్వంగతా ।
స్వల్పాహారవసంత భూషణబహుస్త్రీ సంగ్రహపాజ్ముఖాః । నేత్రం
సత్యవచః కళానిపుణతా రేఖోజలక్రిడితో । గాంభీర్యాతిశయస్తతశ్చ
తురవాద్యం నాటకాలంకృతిః ॥ ౪౨ ॥

శ్లో॥ కేళీలోలకఖండదేహ మదనప్రాధాన్య సన్మాన్యతా ।
యుక్తశ్వేతపటప్రియో భరతశాస్త్రం రాజముద్రాప్రభుః । గౌరీశ్రీ
భజనేరతిర్మృదురతి క్లాంతోదివామాతృకః । కావ్యాదౌరచనాప
బంధచతురస్సాన్నిలకేశశుభం ॥ ౪౩ ॥

శ్లో॥ గుహ్యంమూత్రసునాగలోకసరణేతత్రాప రాష్ట్రాంతధా ।
బామిత్రస్థలజం రహస్యముదితం సర్వంవదేద్భార్గవాత్ ॥ ౪౪ ॥

పదములు : శ్వేతచ్ఛక్రి- సుచామర- అంబర- వివాహ-ఆయ-ద్విపాత్-స్త్రీ
ద్విజ-సౌమ్య- శ్వేతకళత్ర- కాయసుఖ- హాస్య- ఆప్లు- పుష్ప- ఆజ్ఞ- కీర్తి-
యావన- గర్వ- యాన- రజత- ఆగ్నేయప్రియ - ఊర - తిర్యద్భక్ - కమపక్ష-
రాజస- ధృడ- మక్తా- యజుః- వైశ్యక- సౌందర్య- క్రియ- విక్రయ-స్పరససల్లా
ప- జలస్థాన- మాతంగ- తురగ- విచిత్ర- కవితా- నృత్తం- మథ్యంవయః- గీతం-
భోస- కళత్ర- సౌఖ్య- మణి- హాస్యప్రియ - కేచర- భృత్య- భాగ్య - విచిత్ర -
కాంతి- సుకుమారా- రాజ్య- గంధ- స్రజః - వీణా - వేణు - వినోద - చారు -
గమన- అమైశ్వర్య- చార్వంగతా- స్వల్పాహార- వసంత- భూషణ-బహుస్త్రీసంగ్ర
హ- పాజ్ముఖనేత్రం- సత్యవచః- కళానిపుణతా- రేఖః-జలక్రిడిత-గాంభీర్య-అతి
శయ- చతురవాద్యం- నాటకాలంకృతిః- కేళీలోల- ఖండదేహ- మదనప్రాధాన్య-
సన్మాన్యతా, యుక్త, శ్వేతపటప్రియ, భరతశాస్త్రం, రాజముద్రా, ప్రభు, గౌరీ
శ్రీ భజనేరతి, మృదురతిక్లాంత, దివామాతృకః కావ్యాదౌ, రచనా, ప్రబంధచతుర
నీలకేశ, శుభం, గుహ్యం, మూత్ర, నాగలోకసరణ, అపరాధ, బామిత్ర, స్థలజ,
రహస్యం, ఈ మొదలగు పదములు టిప్పనివల్ల తెలిసికొనవలయును.

టీ॥ శ్వేతకళత్ర= తెల్లనిభార్య, కాయకసుఖ= శరీరసంబంధమైన సుఖము, ఆగ్నేయప్రియ= ఆగ్నేయదిక్కుయందు ప్రియ, కషపక్ష= రాక్షసపక్షము యజుః= యజుర్వేదము, మధ్యంతరాః= నడివయస్సు, కేచర= జలమునందు సంచరించుట, చార్వంగతా= మంచి యవయవములు కలుగుట, కళానిపుణతా= విద్యలయందు నేర్పు కలుగుట, ఖండదేహా= దృఢశరీరము లేకపోవుట, భరతశాస్త్రం= ఆభరణముశాస్త్రము గౌరీభజనేరతి= గౌరీలక్ష్మీ దేవతలను సేవించుట, మృదురతక్లాంతః= స్వల్పసంభోగముచేతనే అలయుట, దివామాస్పికః= పగలు సంచరించుగ్రహములు, జామితృస్థల జంరహస్యం= సప్తమ స్థానమందుగల సమస్తఫలముల నొసంగుట.

అథ శనికారకత్వమాహ.

శ్లో॥ జాడ్యాది ప్రతిబంధ కాశ్యగచర్మాయప్రమాణానిసం క్లేశో వ్యాధివిరోధ దుఃఖమరణస్త్రీ సౌఖ్యదాసిఖరాః । చండాలా వికృతాంగినోవనచరా భీదత్సదానేశ్వరా । వాయుర్దాయనపుంస కాంత్యజఖగా స్త్రీతాగ్నిదాసుక్రియాః ॥

శ్లో॥ ఆచారేతరరిక్తపాపష మృషావాదిత్వదీర్ఘానిలా । వృద్ధ స్నాయునినాంతవీర్యశిశిర ర్దృత్యంతకోపశ్రమాః । కుక్ష్యోద్ధితకుండ గోళకజనిర్మాలిన్యవస్త్రంగృహం । తాదృగ్వస్తుమనోవిచారఖిలమైత్రీ కృష్ణపాపానిచ॥

శ్లో॥ క్రౌర్యంభసక్తచనీలధాన్యమణిలోహాదార్యసంపత్సరా । శ్మూదోవిట్పితృకారకోఽన్యకుల విద్యాసంగ్రహః పంగుతా । తీక్ష్ణం కంబళవస్త్రపశ్చియముఖే సంజీవనోపాయకా । ధోదృష్టికృషిజీవనా యుధగృహ జ్ఞాతిర్బహిష్ఠానకాః ॥

శ్లో॥ ఈశాన్యప్రియ నాగలోకపతనే నంగ్రామసంచారితా । శల్యంసీసకదుష్టవిక్రమతురుష్కజీర్ణతైలేపిచ । దారుబ్రాహ్మణతా మసేచ విషభూసంచారకాఠిన్యకే । భీతిర్దీర్ఘనిషాద వైకృతశిరో జాస్సర్వరాజ్యం భయః । ఛాగాద్యామహిషాదయో రతిరతో వసా దిశృంగారతా । మృత్యుపాసకసారమేయహరణాః కాఠిన్యచిత్తంశనేః ।

పదములు: జాడ్యాది- ప్రతిబంధ- ఆశ్వ-గజ-చర్మ-ఆయుప్రమాణాణి-సంక్లేశ- వ్యాధి- విరోధ- దుఃఖ- మరణ- స్త్రీ- సౌఖ్య- ఖరాః- చండాలా- వికృతాంగినః- వనచరా- భీదత్స- దాన- ఈశ్వర- వాయు- దాయ- నపుంసక-అంత్యజ-

శ్లో॥ దుష్టగ్రింధిమహాటవీవిషమ సంచారాద్రిపీడాబహిష్ఠానం
నైర్వతిదిక్ప్రియానిలక ఘక్లేశోహి నిణ్మారుతాః తీక్ష్ణం దీర్ఘసరీస్పృహ
సకలసుప్తార్థాః ప్రయాణక్షణోవృద్ధో వాహననాగలోకజననీ తాతా
మరుచ్ఛాలకాః కాసశ్వాసమహాప్రతాపవన దుర్గోపాసకా దుష్టతా
సాంగత్యం పశుభిస్త్యసవ్యలిపిలేఖ్యం క్రూరభాషాత్వగోః.

పదములు : ఛత్రిం-చామర- రాష్ట్రసంగ్రహ-కుతర్క- క్రూరవాక్య- అం
త్యజ- పాపస్త్రీ- చతురంతయాన- నృమలా- ద్యూత-సంధ్యాబలం-దుష్టస్త్రీగమన-
అన్యదేశగమన- ఆశౌచాప్తి- గుల్మ- అన్యత- అధోదృక్- భౌమిక- గారుడ- యమ
ముఖ- మేచ్ఛాదినీచాశ్రియాః- దుష్టగ్రింధి-మహాటవీ- విషమసంచార-అద్రి-పీడా
బహిష్ఠానం- నైర్వతిదిక్ప్రియ- అనిల- ఖక్లేశః- నిట్- మానత- తీక్ష్ణం- దీర్ఘ- సరీ
స్పృహ- సకలసుప్తార్థాః- ప్రయాణ- క్షణ- నృద్ధ- వాహన- నాగలోక- జననీ -
తాతా- మరుత్- శూలక- కాస- శ్వాస- మహాప్రతాప- వనదుర్గోపాసక-దుష్టతా-
సాంగత్యం- పశుభిః- అసవ్యలిపిలేఖ్యం- క్రూరభాషాత్వ- గోః ఈ మొదలగు గుణ
ములు రాహువుయొక్క కారకత్వమువల్ల తెలియబడును.

టీ॥ కుతర్క= వ్యతిరేకముగ మాట్లాడుట, క్రూరవాక్య=కఠినముగ మాట్లా
డుట, పాపస్త్రీ= దుర్మార్గురాలు, చతురంతయాన= సవారి, నృమలా=శూద్రస్త్రీ,
ద్యూత=కాదము, గుల్మ= హృదయములోనుండురోగము, భౌమిక = ఇంద్రియాల
ము, గారుడ=గారడి, నిట్=రాత్రి, సరీస్పృహ=పాములు, సకలసుప్తార్థాః=స్వప్న
ములోకనపడు సమస్తవస్తువులు, వనదుర్గోపాసక= వనదుర్గయ నెడు దేవతను ఆరా
ధించుట, సాంగత్యంపశుభిః=పశువులతో సాంగత్యముచేయుట, అసవ్యసిసిలేఖ్యం=
ఎడమచేతితో వ్రాయుట.

అధకేతు కారకత్వమాహ.

శ్లో॥ చండిశేష్యరవిఘ్నపాది సురబృందోపాసనావైద్యకాశ్వా
నా కుక్కుటగృధ్రమోక్ష సకలైశ్వర్యక్షయార్తిజ్వరాః గంగాన్నాన
మహాతపానిలనిషాదస్నేహభూతి ప్రదాః పాపాణోవ్రణమంత్రశాస్త్ర
చపలత్వ బ్రహ్మవేత్తృత్వతా॥

శ్లో॥ కుక్కుట్యార్తిజడత్వకంటక మృగజ్ఞానాని మానవ్రతం
వేదాంతోఖలభోగభాగ్య రిపువీరోత్పన్నతా పాల్పభుక్ వైరాగ్యంఛ

పితామహాక్షుదతిశూలస్ఫోటకాద్యరుజ శృంగీభృంగి విరుద్ధబంధన
కృతాజ్ఞాంశూద్రగోష్ఠిర్వజాత్ ||

పదములు : చండిశ- ఈశ్వర- విఘ్నపాది - సురబృందోపాసనా - వైద్య-
శ్వాస- కుక్కుట- గృధ్ర- మోక్ష- సకలైశ్వర్య- క్షయ- ఆర్తి-జ్వర-గంగాన్నాన
మహాతప- అనిల- నిషాద- స్నేహ- భూతిప్రద- పాపహ- వ్రణ- మంత్రకాస్త్ర-
చపలత్వ- బ్రహ్మవేత్పత్వతా- కుక్షి- ఆక్షి- ఆర్తి- జడత్వ- కంటక-మృగ-జ్ఞానాని-
మానవ్రతం- వేదాంత- అఖిలభోగ- భాగ్య- రిపుపీడోత్పన్నతాప-అల్పభుక్-వైరా-
గ్యం- పితామహ- క్షుత్- అతిశూల- స్ఫోటకాద్యా- రుజః- శృంగీ- భృంగి- విరు-
ద్ధబంధన- కృతాజ్ఞా, శూద్రగోష్ఠిః- ధ్వజాత్ || ఈ మొదలగు గుణములు కేతువు
యొక్క కారకత్వమువలన తెలియబడును.

టీ|| చండిశేశ్వర=పాసనా, చండిశ్వరుడు సాంబమూర్తి విఘ్నేశ్వరుడు మొద-
లగు దేవతలను సేవించుట, కుక్కుట= కోడి, గృధ్ర= గద్ద, నిషాద=కిరాతుడు,
బ్రహ్మవేత్పత్వతా బ్రహ్మజ్ఞానము కలుగుట, మానవ్రతం = మాట్లాడకపోవుట,
రిపుపీడోత్పన్నతాప= శత్రువులు పీడించుటచే కలిగిన బాధ, అల్పభుక్ = కొంచెముగ
భుజించుట, క్షుత్ = ఆకలి||

ఇట్లు చాతకపద్ధతియందు అయిదవదియగు కారకత్వఖండములో గ్రహకార-
కత్వ నిరూపణము సమాప్తము.

ఉత్తర కాలామృతములో నైదవదిందువు సమాప్తము.

అథ వృషభిందు ప్రారంభః.

శ్లో|| తుంగే స్వీయగృహే ధిమిత్రభవనే మిత్రే సమేవైదిన్||
త్యేవం పాపయుతే పరాజయయుతే ఖేటేర్కయుక్తైకమాత్ | దీప్తా-
స్థాస్థిమితా తథాచ ముదితా శాంతాచహీనా తతో | దుఃఖాస్యా-
ద్వికలా ఖిలాన్య రపిసాకోపేత్యవస్థానవ||

టీ|| ఖేటే=గ్రహము, తుంగే=ఉచ్చయందుండగా, దీప్తా=దీప్తావస్థయనియు
స్వీయగృహే= స్వక్షేత్రమందుండిన, స్థిమితా=స్థిమితావస్థయనియు, అధిమిత్రభవనే
అధిమిత్రైక్షేత్రమందుండిన, తథా=అప్రకారముగ, ముదితా = ముదితావస్థయనియు,
మిత్రే=మిత్రక్షేత్రమందుండిన, శాంతాచ= శాంతావస్థయనియు, సమే= సమక్షేత్ర-
మందుండిన, హీనా=హీనావస్థయనియు, తతో=అనంతరము, వైదిన్=శత్రుక్షేత్రము-
మందుండిన, దుఃఖా=దుఃఖావస్థ, స్వాదితి= ఆగుననియు, పాపయుతే= పాపగ్రహము

తోగూడినయెడల, వికలా=వికలావస్థయనియు, పరాజయయుతే=పరాభవముతో
 గూడిన, ఖలా=ఖలావస్థయనియు, అర్కయుక్తే=సూర్యునితోగూడిన, సా=అది,
 కోపా=కోపావస్థయనియు, ఇత్యేవం=ఈప్రకారముగ, క్రిమాత్=వరువగ, నవ=
 తొమ్మిది, అవస్థాః=అవస్థలు, స్యుః=అగుచున్నవి.

తా|| ఇప్పుడు దశాఫలఖండము వివరింపబడుచున్నది. దానిలో మందుగ
 తొమ్మిది అవస్థలు చెప్పబడుచున్నవి. అవి యేవవగా వీ గ్రహమైనను తనయొక్క
 యుచ్చక్షేత్రమందుండిన దీప్తావస్థయనియు, స్వక్షేత్రమందుండిన స్థిమితావస్థయనియు
 అధిమితక్షేత్రమందుండిన ముదితావస్థయనియు, మితక్షేత్రమందుండిన శాంతావస్థ
 యనియు, సమక్షేత్రమందుండిన హీనావస్థయనియు, శత్రుక్షేత్రమందుండిన దుఃఖావస్థ
 యనియు, పాపగ్రహముతోగూడినవికలావస్థయనియు, పరాజయమన గాయుధములో
 నోడిపోవుట అటువంటిస్థితిలో గ్రహమొడగా ఖలావస్థయనియు, సూర్యునితో
 గూడిన కోపావస్థయనియు నిట్లు గ్రహము ఉచ్చక్షేత్రాది స్థానమందుండుటవలన
 తొమ్మిది అవస్థలు తొమ్మిదివిధములుగ జెప్పబడినవిగాన దశాంతర్దశా ఫలములను
 విచారించునపుడు రాశిచక్రములోనుండు గ్రహములయొక్క స్థానములనుబట్టి ఫలము
 లను విచారించి చెప్పవలయును.

అధదశావిభాగస్యా వశ్యకత్వం తత్ఫలంచాహ.

శ్లో|| పుణ్యంవా వ్యధపాపరూపమపివా కర్మార్జితం ప్రిగ్భ
 వే|| తత్పాకో త్రితుభేచరస్య హిదశాభుక్త్యాదిభి ర్జ్ఞాయతే|| తస్మా
 త్ఫేటదశావిభాగఇహచా వశ్యం క్రిమాత్తత్ఫలం| జ్ఞేయం తత్తదనిష్ట
 శాంతికరణా దీప్తం సుఖం ప్రిపుయాత్ ||

టీ|| పుణ్యంవాకర్మ=పుణ్యకర్మగాని, అధవా=అలాగుకానియెడల, పాప
 రూపమపివా=పాపస్వరూపమగు కర్మగాని, ప్రిగ్=పూర్వజన్మమందుఆజీతం
 సంపాదించబడినదై, భవేత్=అగును, తత్పాకః=ఆపూర్వజన్మ కర్మఫలము, అత్రతు
 ఈజన్మమందు, భేచరస్య=గ్రహముయొక్క, దశాభుక్త్యాదిభిః=దశాంతర్దశ మొద
 లగువానిచే, జ్ఞాయతే=తెలియబడుచున్నది. తస్మాత్=ఆకారణమువలన, ఫేటదశా
 విభాగః=గ్రహములయొక్క దశలు అంతర్దశలు విభజింపవలయును. క్రిమాత్=
 క్రిమముగ, అవశ్యం=ముఖ్యముగ, తత్ఫలం=ఆగ్రహములయొక్క ఫలము, జ్ఞేయం=
 తెలిసికొనవలయును, తత్తదనిష్టశాంతికరణాత్=ఆయాగ్రహములకు శాంతిజ్ఞేయుట
 వలన, ఇప్తం=తనకు ఇష్టమగు, సుఖం=సుఖమును, ప్రిపుయాత్=జూందును.

మలకుల సప్రకారముగానే 6-10-7-18-18-19-17-7-20 ఇట్లు నూర్యాదిగ్రహ మలకు దశ సంవత్సరములుకూడ చెప్పబడినవి. అయితే యెవనియొక్కదశతత్కాల మందు కలదో విచారించుట యెట్లునగా శిశువు జనియించిన నక్షత్రమేదియో అనక్షత్రమువరకు కృత్తిక మొదలుకొని లెక్కింపగావచ్చిన సంఖ్యను 9 చే భాగింపవలయును. అట్లు భాగింపమిగిలిన 1 రవి, 2 మిగిలిన చంద్రుడు, 3 మిగిలిన కుజుడు, 4 మిగిలిన రాహువు, 5 మిగిలిన బృహస్పతి, 6 మిగిలిన శని, 7 మిగిలిన బుధుడు, 8 మిగిలిన కేతువు, 9 మిగిలిన శుక్రుడు దశానాథులగుదురు. 9 చే భాగించినపుడు శేషములేక పోవుటయే 9 అనుకొనవలయును. ఇందుకు నుదాహరణము. జననకాలనక్షత్రము శతభిషము అనుకొందము. కృత్తిక మొదలు శతభిషమువరకు లెక్కపెట్టగా 22 సంఖ్యఅగును. దానిని 9 చే భాగింపగా రెండు తొమ్మిదులు 18 అగును దానిని 22 లో తీసివేయగా 4 మిగులును పూర్వము చెప్పబడిన దశానాథులవరుసప్రకారము లెక్కపెట్టగా నాల్గవదశ రాహుదశయగును. ఈప్రకారమే అన్నిగ్రహములకును చూచుకొనవలయును. ఏగ్రహమునకు నెన్ని దశాసంవత్సరములుపైన చెప్పబడియున్నవో దానినిబట్టిదశాసంవత్సరములనువిచారించుకొనవలయును.

ఇదానీం జన్మకాలిక మహాదశా శేషసాధనమాహ.

శ్లో॥ జన్మర్థాగమనాడికా విఘటికాస్తత్తదశాతాడితా । నా
ద్యష్టిహతాయుతా విఘటికాస్తచ్చేద్యరాశిర్భవేత్ । ఆద్యంతస్థిత
నాడికా విఘటికాభిర్భాజితోవత్సరా । శేషంద్వాదశభిర్ద్వివైః ఖరుతు
భిర్నిఘ్నా చ్చమాసాదికం ॥

టీ॥ జన్మర్థాగమనాడికాః=జన్మర్థ = జన్మనక్షత్రముయొక్క, ఆగమనాడికాః=రాబోవుఘడియలు, విఘటికాః=విఘడియలు, తత్తదశ= ఆయాగ్రహసంబంధమగు దశాసంవత్సరములచేత, తాడితాః హెచ్చింపవలయును, నాడ్యః=ఇట్లు హెచ్చింపగా వచ్చిన ఘడియలు షష్టిహతాః 60 చే గుణింపబడినవై, యుతావిఘకాః= విఘడియలతో జేర్చవలయును, తత్= అది, ఛేద్యరాశిః = భాగింపబడురాశి, భవేత్=అగును, ఆద్యంత=కాభిః, ఆద్యంతస్థిత= నక్షత్రముప్రవేశించి

నదిమొదలు చివరవరకు నుండునట్టి, నాడికావిఘటికాభిః = ఘడియలచేత విఘడియలచేత, భాజితః = వెనుకటిరాశి భాగింపగా నచ్చినలబ్ధము, వత్సరాః = సంవత్సరములు, శేషం = మిగిలిన ఘడియలను, ద్వాదశభిః = పందెండుచేతను, దినైః = ముప్పదిచేతను, ఖగతుభిః = అఱువదిచేతను, నిఘ్నాచ్చ = భాగించుటచేత, మాసాదికం = మాసము మొదలగునవి వచ్చును.

తా॥ జన్మకాలమందుండెడి మహాదశా శేషసంవత్సరములు మొదలగువానిని నిర్ణయించుటకు తగిన సాధనమును జెప్పబడును జననకాలమునకు యేనక్షత్రము ఆ నక్షత్రము జన్మకాలమునకు గలించిన ఘడియలుగాక మిగిలియున్న ఘడియలవిఘడియలను అప్పటి దశానాధుని శుంబంధమగు సంవత్సరములచే గుణించి యాఘడియలను 60చే గుణించి విఘడియలను కలిపి మొత్తము విఘడియల స్వరూపమగురాశిగా జేసి యొకచోట నుంచవలెను. ఆరాశి భాగింపబడు రాశియగును. తర్వాత జననకాల నక్షత్రము ప్రవేశించినదిమొదలు వెళ్ళునంతవఱకు నుండు ఘడియలు విఘడియలను విఘడియలనుగా మార్చి యొకరాశిగా నుంచవలెను. ఇనికి ఋక్షాద్యంతరాశి పేరు, ఈ ఋక్షాద్యంతరాశిచే మొదట నుంచబడిన రాశిని భాగించిన లబ్ధముసంవత్సరములు, శేషమును 12చే గుణించి వెనుకటి ఋక్షాద్యంతముచే భాగింపగావచ్చిన లబ్ధము, మాసములు, ఆశేషమును 30చే గుణించి పూర్వము ఋక్షాద్యంత ఘడియలచే భాగింపగావచ్చిన లబ్ధము దినములు అప్పుడు మిగిలినశేషమును 60 చే గుణించి ఋక్షాద్యంతముచేభాగించిన లబ్ధముఘడియలు, ఇట్లు సంవత్సరములు మొదలగువానినిసాధించవలయును.

అథాంతర్దశాది సాధనమాహ సార్థశ్లోకేన.

శ్లో॥ తత్తత్తేటదశాదశావినిహతా మాసాఃపురోంకస్తత స్త్యంత్యాంక స్త్రీగుణోదినాని సతతం త్వేవంహిచాంతర్దశాః తద్భుక్తిస్తు దినీ కృతాకరహృతా తత్తద్దశాతాడితా నాడ్యాద్యావిదశావియద్రీ శకం హృతాచేత్సాదినాడ్యాభవేత్ తద్వత్సూక్ష్మదశాదయోపి గది తాశ్చైకో విశేషో స్తితద్భుస్సాద్యా ఘటికాది రూపమిహ చాఘోఘో వ్రజంతిక్రిమాత్ ॥

టీ॥ తత్తత్తేటదశా = ఆయాగ్రహముల మహాదశా సంవత్సరములు, దశావినిహతా = అంతర్దశను నిర్ణయించుటకు నేర్పడియున్న గ్రహాదశా సంవత్సరములచే గుణింపగావచ్చిన సంఖ్యలలో, పురోంకః = మొదటిసంఖ్య, మాసాః = మాసములు తతిః అనంతరము, అంత్యాంకః = చివరసంఖ్య, త్రీగుణః = మూడింటిచే గుణింపగ, దినాని = దినములగును, ఏవంహి = ఈప్రకారము, సతతం = ఎల్లప్పుడు, తంతర్దశాః = అంతర్దశా

లగును, తద్భుక్తిస్తు = ఆవిధముగా రాబడిన యంతర్దశ. దినీకృత = దినములు మొదలైనవానినిగా జేయబడినదగుచు, కరన్యాత = రెండుచే భాగింపబడినదై. తత్తదశా = ఆయావిదశచేత, తాడితా = గుణింపబడినదై నాడ్యాద్యా = ఘడియలు మొదలగు విదశా = విదశయగును. సా = ఆవిదశ, వియద్రసన్యాతచేత్ = ఆక్షువదిచేబాగింపగా దినాద్యా = దినములు మొదలగునవి, భవేత్ = అగును. తద్వత్ = ఆప్రకారమే, నూక్షుదశాదయోపి = నూక్షుదశ మొదలగునవియు గదితాః = చెప్పబడినవి. ఏకోవిశేషః = ఒక్కవిశేషము, ఆస్తి = కలదు. తద్వస్యాద్యాః = ఆదినములు మొదలగునవి ఇహ = ఇక్కడ, ఆధోధః = ఒకదానికింద నొకటి, క్రమాత్ = వరుసగా, ఘటికాదిరూపం = ఘడియలు మొదలగు రూపమును, వ్రజంతి = పొందుచున్నవి.

తా|| అంతర్దశ మొదలగువానిని సాధించు విధానమును జెప్పబడును. ఎవని యొక్క మహాదశలో నెవని యంతర్దశ తీయవలసియున్నదో ఆమహాదశానాథుని యొక్క సంవత్సరములను అంతర్దశాధిపతియొక్క సంవత్సరములచేత గుణింపగావచ్చిన సంఖ్యలో మొదటియంకెను మాసములుగా నెరుంగవలయును తర్వాత యంకెను రిచే గుణింపగావచ్చిన సంఖ్య దినములుగా నెరుంగవలయును. ఇట్లు అంతర్దశలను నిర్ణయించవలయును. అది యేవిధముగానో యొక యుదాహరణమును జెప్పబడును. సూర్యమహాదశలో నంగారకాంతర్దశను తీయవలయుననుకొనినయడల సూర్యుని దశ సంవత్సరములగు 6 సంఖ్యను అంతర్దశాధిపతియగు నంగారకుని దశ సంవత్సరములైన 7 సంఖ్యచే గుణింపగా 42 సంఖ్యయగును. అప్పుడు చివరనున్న రెండుఅంకెను తీసి వేయగా 4 నిలుచును కాబట్టి 4 మాసము లనుకొనవలయును. తీసివేయబడిన 2ను రిచే గుణింపగా 6 అగును. ఆవి దినములనుకొనవలయును. ఇందువల్ల తేలికదియేమనగా సూర్యదశలో అంగారకాంతర్దశ 4 మాసములు 6 దినములు అని తెలిసికొనవలయును. ఈవిధముగానే అన్ని యంతర్దశలవిషయమై చూచుకొనవలయును (మఱియు నిక్కడ విదేశనూక్షుదశ మొదలగువానిని గుఱించి మూలములో కొంత నుదాహరణముగా వ్రాయబడినది కాబట్టి ఆగ్రంథ మును మూలములో చూచుకొనవలయును.

౧ అథ రవిమహాదశా ఫలమాహ.

శ్లో|| సూర్యోత్కృష్టదశాకరోతి సుతధీప్రజ్ఞాంధి కారోఽప్రయజ్ఞానార్థాగమకీర్తిపౌరుష సుఖప్రాప్తిశ్వరానుగ్రహన్ భానోఽపాపదశాతి కష్టవిఫలోద్యోగార్థహం న్యాయాయా రాతిక్షోభగ్ మహేశకోప జనకారిష్టాదిబాధోదయాన్ ||

టీ|| సూర్యోత్కృష్టదశా = సూర్యునియొక్క శుభదశసుత...నుగ్రహన్, సుత పుత్రులు, ధీ = బుద్ధి, ప్రజ్ఞ = తెలివి, అధికారోచ్ఛయ = అధికారముయొక్క అధికత

మ, జ్ఞాన=జ్ఞానము, అర్ధాగమ=ధనప్రాప్తి, కీర్తి=కీర్తి, పౌరుష=పౌరుషము, సుఖప్రాప్తి=సుఖమునుబొందుట, ఈశ్వరానుగ్రహాన్=భగవంతుని యనుగ్రహము మొదలగువానిని, కరోతి=చేయుచున్నది. భానోః=నూర్వనియొక్క, పాపదశా=పాపదశ, అతికష్ట...ధోదయాన్, అతికష్ట=విశేషకష్టము, విఫలోద్యోగ=చేయు ప్రయత్నము చెడిపోవుట, అర్థహాని=ధననాశము, అమయ=పీడ, అరాతిక్షోభ=శత్రుపీడ, మహేశకోప=రాజుయొక్కకోపము, జనకారిష్టాది=తండ్రినశించుట మొదలగు, బాధోదయాన్=బాధలు కలుగుటను, కరోతి=చేయుచున్నది.

తా॥ ఇట్లు భావములకు గ్రహములకును శుభస్వరూపమునుపాపస్వరూపమును నిరూపించి బలముకలుగుటయు బలములేకపోవుటయుజెప్పి పూర్వముజెప్పబడినసమస్త ఫలములు ఆయాగ్రహములయొక్క దశలయందే పరిపక్వమౌను కాబట్టి నతగ్రహముల యొక్క దశాఫలములను జెప్పబడును. మరియు గ్రహములకు శుభదశయనియుపాప దశయనియు రెండు విధములుగా నుండును.

శ్లో॥ శుభాశుభం యత్పదసద్విమిశ్రం | జన్మాంతరేకర్మవరైరి
దానీం | హోరాగమాత్తన్య వినాశముచ్చై | ర్దశాక్రమేణ పట్రిక
కరోతి ||

పూర్వజన్మమునందు జేయబడిన శుభకర్మగాని పాపకర్మగాని మిశ్రకర్మగాని ఆయాగ్రహములయొక్క దశలవలన శుభాశుభ ఫలములను ప్రకటన జేయుచున్న దని జ్యోతిషగ్రంథములయందు జెప్పబడియున్నది కాబట్టి దశాఫలములను జెప్పబడును పుత్రులు, బుద్ధి, తెలివి, ఆధికారము, జ్ఞానము, ధనప్రాప్తి, కీర్తి, పౌరుషము, సుఖమునొందుట, ఈశ్వరానుగ్రహము, మొదలగు మంచిగుణములను నూర్వనియొక్క శుభదశ కలుగజేయుచున్నది. విశేషకష్టము, చేయుప్రయత్నము చెడిపోవుట, ధననాశము, పీడ, శత్రుబాధ, రాజకోపము, తండ్రిగతించుట, మొదలగు దుష్టఫలములు నూర్వనియొక్క పాపదశవల్ల కలుగుచున్నవని తెలిసికొనవలయును.

౨ అథ చంద్రదశా ఫలమాహ.

శ్లో॥ చంద్రోత్కృష్ట దశాకరోతి జననీశ్రేయ స్తటాకాదిక |
క్షేత్రామగృహంవ సద్విజవరశ్రీశోభనాందోలికాన్ | ఇందోఃపాప
దశాన్నహీన కృపణానందార్థనాశామయ | ప్రజ్ఞాహీనజగుస్సమాతృ
మరణక్రోధాదిశీతజ్వరాన్ ||

పదములు॥ జననీశ్రేయస్సు; తటాకాదులు, క్షేత్రము, ఆరామ, గృహ ఆసనము, ద్విజవరశ్రీ, శోభన, ఆందోళికములు, ఈ మొదలగు మంచిఫలములను చంద్రుని శుభదశ కలుగజేయుచున్నది. అన్నహీన, కృపణ, అనందార్థనాశ, అమయ, పృజ్ఞాహీన, జుగుప్స, మాతృహరణ, శ్రోధాది, కీతజ్వరాఁ, ఈ మొదలగు చెడుఫలములు చంద్రునియొక్క సాపదశవల్లను కలుగుచున్నవి.

టీ॥ జననీశ్రేయః= తల్లియొక్క శ్రేయస్సు, ద్విజవరశ్రీ= బ్రాహ్మణధర్మము కృపణ= కపటము, అనందార్థనాశ= సంతోషభంగము ధననాశనము, అమయ= శోగము, జుగుప్స= విచారము, మాతృహరణము= మాతృనాశనము.

3 అథ కుజదశాఫల మాహా

శ్లో॥ భౌమోత్కృష్టదశాకరోతి ౧ వసుధాప్రాప్తిస్తవస్త్యాగమ
ప్రజ్ఞాస్వచ్ఛమనఃపరాక్రమధ ౨ నారాతిక్షయాంశ్చానుజాన్ పాపాం
గారదశానుజార్తికలహక్షేత్రాగ్నిబాధవ్రణా 3 క్షిక్షీణాదిమహేశ
వీడ సుజనక్రోధాసివేధామయాఁ॥

పదములు॥ భౌమోత్కృష్టదశా, కరోతి, వసుధాప్రాప్తి, ఇష్టవస్త్యాగమ, పృజ్ఞా, స్వచ్ఛమనః పరాక్రమ, ధన, ఆరాతిక్షయ, అనుజాన్, పాపాంగారదశా, అనుజార్తి, కలహ, క్షేత్ర అగ్నిబాధ, వ్రణ, అక్షిక్షీణా. ది, మహీశవీడ, సుజన శ్రోధ, అసివేధ, ఆమయాఁ, ఈ మొదలగు గుణములు పాపాంగారదశా, అనునది మొదలుకొని కుజునీ పాపత్వమువలన కలుగును. అంతకువైన వసుధాప్రాప్తి మొదలు అనుజాన్ అనునంతవరకు ఆంగారకుని శుభత్వమువలన కలుగును.

అర్థములు॥ వసుధాప్రాప్తి= భూలాభము, స్వచ్ఛమనః= నిర్మలమైనమనస్సు, ఆరాతిక్షయ= శత్రువులువశించుట, అనుజాన్=తమ్ములుపుట్టుట, అనుజార్తి=తమ్ములకువీడ, వ్రణ = కురుపులు, అక్షిక్షీణ = నేత్రనాశనము, మహీశవీడ = రాజులు బాధించుట, అసివేధ= కత్తులచే గాయము పగులుట.

౪ అథ బుధదశా ఫలమాహా.

శ్లో॥ సౌమ్యాత్కృష్టదశాకరోతి వసనానంతార్థ ధాన్యోచ్ర
య శ్రేయస్సౌఖ్యగృహస్వ బంధువిజయప్రాప్తిస్తవస్త్యాగమాఁ బౌ
ఖ్యానావదశావి దేశగమనక్రోధస్వబంధుక్షయ ప్రజ్ఞాహీనవణిగ్దనార్తి
కలహక్షేత్రార్థనాశాపదః ॥

పదములు ॥ సౌమ్యాత్కృష్టదశా, కరోతి, వసన- అనంతార్థ- ధాన్యోచ్ర శ్రేయః- సౌఖ్య- గృహ- స్వబంధు- విజయప్రాప్తి- ఇష్టవస్త్యాగమాఁ- ఈ మొదలగు

గు గుణములు బుధునియొక్క శుభదశవలన కలుగును, బౌధ్యా, పాపదశా, విదేశ గమన- కోరిధ- స్వబంధుక్షయ- పృజ్ఞాహీన- వణిగ్జనార్తి- కలహ- క్షేత్రార్థనాశ- అపదః- ఈ మొదలగు గుణములు బుధునియొక్క పాపదశవలన కలుగుచున్నవి

టీ॥ వసన= వస్త్రము, అనంతార్థ= అనేకప్రయోజనములు, ధాన్యోభియ విశేషధాన్యము సంభవించుట, బౌధ్యా= బుధుని సంబంధమైనది. విదేశగమన= ఇతరదేశమునకు వెళ్లుట, స్వబంధుక్షయ= బంధువులు నశించుట, పృజ్ఞాహీన= జ్ఞానము లేకపోవుట, వణిగ్జనార్తి= వర్తక జననాశనము, క్షేత్రార్థనాశ= క్షేత్రనాశనముధన నాశనము.

౫ అథ గురు గురుదశా ఫలమాహ.

శ్లో॥ జీవోత్కృష్టదశాకరోతి విపులగ్రామాధికారాత్మజ శ్రీసా భాగ్యగుణాకరా శ్రితజనాశ్వాందోలికానై భవాన్ వైవ్యాపాపదశా మహీర్వ రభయాఽధివ్యాధి ధైర్యచ్యుతాఽంధాన్యాఽనర్థమహీసు రార్తి జనకకోధోశనార్తిక్షయాన్ ॥

జీవోత్కృష్టదశా- కరోతి- విపులగ్రామాధికార- ఆత్మజ- శ్రీ- సాభాగ్య- గుణాకర- ఆశ్రితజన- ఆశ్వాందోలికా- వైభవాన్- ఈ మొదలగు గుణములను, జీవోత్కృష్టదశా- బృహస్పతియొక్క శుభదశ, కరోతి- చేయుచున్నది. క్షేవ్యా- పాపదశా- మహీశ్వరభయ- ఆధివ్యాధి- ధైర్యచ్యుత- అధాన్య- అనర్థ- మహీసురార్తి- జనకకోధ- ఆశనార్తి - క్షయాన్ - ఈ మొదలగు గుణములను క్షేవ్యా బృహస్పతి సంబంధమగు- పాపదశ చేయుచున్నది.

టీ॥ విపులగ్రామాధికార= విశేష గ్రామములకు నధిపతియగుట, గుణాకర = సుగుణములకు స్థానభూతుడు, క్షేవ్యా=బృహస్పతి సంబంధమైనది, ఆధి = మహా వ్యాధి, వ్యాధి= దేహమునందురోగము, అధాన్య= ధాన్యములేకపోవుట, మహీసురార్తి= బ్రాహ్మణులకుపీడ, జనకకోధ= తండ్రితో వైరము, ఆశనార్తి= ఆహారములేక పోవుట, క్షయ= నాశనము ఇవి బృహస్పతి దశాఫలములు.

అథ శుక్రదశా ఫలమాహ.

శ్లో॥ శౌక్రీశ్రేష్ఠదశాకరోతి నుఖసాభాగ్యో భ్రయాందోలికా ఘోరశ్చర్యాంత ధర్మబుద్ధికనకా రామాశ్వగీతోత్సవాన్ శౌక్రీపాప దశాకళత్ర భయకృన్నీచార్థహానిప్రదాం త్యంతస్తేయం ౨ మహాప్ర దోష ౩ విపులస్త్రీవర్గరంగోద్భవాన్ ॥

పదములు శౌక్తి- శ్రేష్ఠదశా- కరోతి- సుఖ- సౌభాగ్యోచ్యాయ- ఆందో-
ళికా- అప్రైశ్వర్య- ఆయతధర్మబుద్ధి - కనక - ఆరామ - అశ్వ-గీత- ఉత్సవాన్ -
ఈ మొదలగు గుణములను, శౌక్తి= శుక్రసంబంధమగు. శ్రేష్ఠదశా=శుభదశ, కరో-
తి=చేయుచున్నది. శౌక్తి సౌపదశా- కళత్ర- భయకృత్ - నీచ - అర్థహానిప్రద -
అత్యంతస్త్రీ- మహాప్రదోష - విపులస్త్రీవర్ధరోగోద్భవాన్ - ఈ మొదలగు గుణము-
లను శౌక్తి- శుక్రసంబంధమగు సౌపదశ చేయుచున్నది.

టీ॥ శౌక్తి= శుక్రసంబంధమైవది, ఆయతధర్మబుద్ధి= విశేషముగ ధర్మము-
నందు బుద్ధికలుగుట, ఆరామ=తోటలు, కళత్ర భయకృత్ = భార్యకు భయమును
చేయుట, అర్థహానిప్రద= ధననాశనము, అత్యంతస్త్రీ = మిక్కిలి దొంగతనము,
మహాప్రదోష= విశేషదోషము, విపులస్త్రీవర్ధ రోగోద్భవ= అనేక స్త్రీలకు రోగ-
ములను కలిగించుట.

2 అధ శనిదశా ఫలమాహ,

శ్లో॥ మందోత్కృష్టదశాకరోతి విభవప్రజ్ఞాదియజ్ఞాదిక త్షేత్ర-
గ్రామపురాధినాయక బహువ్యాపారదక్షోత్సుకాన్ మాందీపాపవిష-
ప్రయోగ ధనహృద్దేహోద్యనర్థోదయాన్ రాజక్రోధ విరుద్ధకార్యవిక-
లాన్ రోగాదిబాధోదయాన్ ।

పదములు॥ మందోత్కృష్టదశా- కరోతి- విభవ- ప్రజ్ఞాది- యజ్ఞాది- త్షేత్ర -
గ్రామ- పురాధినాయక- బహువ్యాపారదక్ష- ఉత్సుకాన్ - ఈగుణములు శని శుభ-
దశలవలన కలుగుచున్నవి. మాందీ- పాప- విషప్రయోగ- ధనహృత్ - దేహోద్ధో-
దయాన్ - రాజక్రోధ - విరుద్ధకార్య - వికలాన్ - రోగాదిబాధోదయాన్ - ఈగుణ-
ములు శని సౌపదశవలన కలుగుచున్నవి.

టీ॥ త్షేత్రగ్రామ పురాధినాయక= భూములకు గ్రామములకు పట్టణములకు
సధిపతియగుట, బహువ్యాపారదక్ష=అనేక వ్యాపారముల జేయుటయందు సమర్థత్వ-
ము, విషప్రయోగ= విషమును బెట్టుట, ధనహృత్= ధనమును హరించుట, దేహోద్ధ-
నర్థోదయాన్= శరీరము మొదలగువానికి ఆనర్థముచేయుట, విరుద్ధకార్య = విరుద్ధ-
మగు కార్యములు.

౩ అధ రాహుదశా ఫలమాహ.

శ్లో॥ రాహూత్కృష్టదశాకరోతి సకలశ్రేయోమహద్రాజ్య-
కృద్ధర్మాధ్యగమపుణ్యతీర్థచలన జ్ఞానప్రభావోదయాన్ రాహోక-
సౌపదశాఅహిభీతి విషజప్తర్వంగరోగార్తి కృచ్ఛస్త్రాగ్న్యంత్య-
విరోధవృక్షపతనారాతి ప్రసీదోదయాన్ ॥

పదములు : రాహుత్కృష్టదశా- కరోతి- సకలశ్రేయః- మహాద్రాజ్యకృత్
భర్మ- అర్ధాగమ- పుణ్యతీర్థచలన- జాన- ప్రభావోదయాన్- ఈ మొదలగు గుణ
ములను రాహువుయొక్క శుభదశ చేయుచున్నది- రాహుః- పాపదశా- అహిభీతి-
విషజః- సర్వాంగరోగార్తికృత్- శస్త్ర- అగ్ని- అంత్య- విరోధ- వృక్షపతన- అరా
తిప్రసీడోదయాన్- ఈ మొదలగు గుణములు రాహువుయొక్క పాపదశవలన కలుగు
చున్నవి.

టీ॥ మహాద్రాజ్యకృత్ = గొప్పరాజ్యమును కలుగజేయుట, అర్ధాగమ = ధన
ప్రాప్తి, పుణ్యతీర్థచలన = పుణ్యతీర్థములను సేవించుట, అహిభీతి = సర్పములవల్ల
భయము, విషజః = విషమువల్ల పుట్టినభయము, సర్వాంగరోగార్తికృత్ = అన్నియవ
ములకు పీడను కలిగించుట, శస్త్ర...దయాన్ = శస్త్రములచేతను, అగ్ని = అగ్నిహో
త్రముచేతను బాధకలుగుట, అంత్యవిరోధ = చండా-రతో విరోధము, వృక్షపతన =
చెట్టుమీదనుండి పడుట, అరాతిప్రసీడ = శత్రువులవలన బాధ

౯ అథ కేతుదశా ఫలమూహ,

శ్లో॥ కేతుత్కృష్టదశాకరోతి విజయకూగ్రిర క్రియార్థా గమ
స్లేచ్ఛక్షాత్రపతిలబ్ధభాగ్యకవన ప్రారంభశత్రుక్షయా కేతోఃపాప
దశాతి కష్టవిఫలానర్థక్రియోద్యోగ హృచ్చాలాస్థిజ్వరకంపన ద్విజ
జనద్యేషాతిమూర్ఖ క్రియా॥

టీ॥ విజయ...శత్రుక్షయా, విజయ = విజయము, కూగ్రిర = కూగ్రిరకా
ర్యముచేత, అర్ధాగమ = ధనమును పొందుట స్లేచ్ఛక్షాత్రపతి = శురకప్రభువులచేత
లబ్ధ = పొందబడిన, భాగ్య = భాగ్యము, కవనప్రారంభ- కవిత్వమునుజెప్పుట, శత్రు
క్షయాన్ = శత్రునాశనము, ఈగుణములను, కేతుత్కృష్టదశా = కేతువుయొక్క
శుభదశ, కరోతి = చేయుచున్నది, అతికష్ట...మూర్ఖక్రియా- అతికష్ట = విశేషకష్ట
ము, విఫల = ఫలములేకపోవుట. అనర్థక్రియోద్యోగ = చెడ్డకార్యములయందు ప్రవ
ర్తించుట, హృచ్చాల-కడుపులో శూలపుట్టుట అస్థిజ్వర = ఎముకలయందు జ్వరము
పుట్టుట, కంపన = దేహమునందు వణకుపుట్టుట, ద్విజజనద్యేష = బ్రాహ్మణుల
యందు విరోధముపెట్టుట, అతిమూర్ఖక్రియా = మిక్కిలి తెలివిహీనమగు కార్యములను
జేయుట ఈ మొదలగు గుణములు, కేతోః = కేతువుయొక్క, పాపదశా- పాపదశ
చేయును.

ఏవం న వానాంగ్రిహణశుభత్వ పాపత్వభేదేన తత్తద్దశా
ఫలాన్యుక్తాకేవల రాహుకేతోస్థితి సాహచర్యాది సంబంధవశా
ద్విశేషఫలమూహ,

శ్లో॥ లగ్నాంతోఽణగతౌచవిత్త మదనస్థానేశ్వరాభ్యాంతమః
 ఫేటాసంయుతవీక్షితౌ నిజదశాకాలేహి మృత్యుప్రదౌ నేత్రద్యూతగ
 తౌ త్రికోణపతియు గృప్తౌ ధనాయుఃప్రదౌ తద్భావేశ్వరయు క్తపాప
 ఖచరో మృత్యుంవిధత్తేన్మణాం॥

టీ॥ తమఃఫేటా = రాహుకేతువులు, లగ్నాంతౌ = లగ్నమునుండి, ణగతౌ =
 పంచమమందుగాని, నవమమందుగాని యున్నవారలై విత్తమదనస్థానేశ్వరాభ్యాం =
 ద్వితీయ సప్తమ స్థానాధిపతులతో, సంయుతవీక్షితౌ = కూడుకొనినవారగాని చూడ
 బడినవారగాని యైనయెడల, నిజదశాకాలేహి = తమ దశాంతర్దశాకాలమందు, మృత్యు
 ప్రదౌ = మరణమును కలుగజేతురు. నేత్రద్యూతగతౌ = ద్వితీయ సప్తమస్థానముల
 యందున్నవారై త్రికోణపతి యుగ్మప్రదౌ = పంచమ నవమాధిపతులతో కూడుట
 గాని చూడుటగాని కలిగియున్నయెడల, ధనాయుఃప్రదౌ = ధనము నాయుర్ధాయము
 నిత్తురు తద్భావేశ్వరః తద్భావేశ్వరః = ఆద్వితీయ సప్తమాధిపతులతో, యుక్త =
 కూడుకొనిన, పాపఖచరః = పాపగ్రహము, నృణాం = మనుష్యులకు, మృత్యుం = మర
 ణమును విధత్తే చేయుచున్నారు.

తా॥ నూర్యడు మొదలు తొమ్మిది గ్రహములకు కుభత్వ పాపత్వభేదముచే
 నాయాగ్రహములకు దశాఫలములనుజెప్పి ప్రత్యేకము రాహుకేతు లిరువురకునుండు
 రాశి సంబంధమును బట్టిగాని గ్రహసంబంధమును బట్టిగాని కలుగు ఫలవిశేషమును
 చెప్పబడును. రాహుగాని కేతువుగాని 5-9 స్థానములలో నెచ్చటనైననుండి
 ద్వితీయ సప్తమాధిపతులలో నెవరితోనైన కూడియుండుటగాని చూడబడుటగానికలి
 గియున్నయెడల వారి మహాదశలోనైనను అంతర్దశలోనైనను మృతిని కలుగజేయుదురు
 అయితే ఆ రాహుకేతులు ద్వితీయమందుగాని సప్తమమందుగానియుండినను పంచమ
 నవమాధిపతులలో నెవరితోనైన కూడుటగాని చూడబడుటగాని కలిగినయెడల
 ధనము నాయుర్ధాయమును వృద్ధిచేయుదురు. మరియు ఆద్వితీయ సప్తమ స్థానాధి
 పతులతో కూడుకొనిన పాపగ్రహముకూడ తప్పక మారకమును చేయుననుట.

తయోః రాహుకేత్వోరేవ యోగాంతరమాహ.

శ్లో॥ స్యాతాంకేతువిధుంతుదౌ ద్వితనుభే కేంద్రత్రికోణేశ్వ
 రైర్యుక్తౌవాతదధీశ్వరా యదితయోఃపాకేర్థరాజ్యప్రదౌ తావేవ
 వ్యయశత్రురంధ్రసదసాధీశైశ్చ యుక్తేక్షితౌ నృణామల్పఫలప్రదౌ
 చజనసిం తద్వర్గసంహారకౌ॥

టీ॥ కేతువిధుంతుడౌ = రాహుకేతువులు, ద్వితనుభే = ద్విస్వభావరాశియందున్నవారై, కేంద్రత్రికోణేశ్వరైః = కేంద్రాధిపతులతోగాని త్రికోణాధిపతులతోగాని, యుక్తావా = కూడికొనినవారైనను, తదిధీశ్వరౌవామది = లేక ఆ కేంద్ర త్రికోణస్థానములకు నధిపతులైనవారైనను, తయోః = ఆ రాహుకేతువులయొక్క, పాకే = దళయందు, ఆర్ధరాజ్యప్రదౌ = ధనమును రాజ్యము నిచ్చువారు, స్యాతాం = ఆగుచున్నారు, తావేవ = ఆ రాహుకేతువులే, వ్యయ...ధీశైః, వ్యయ = (౧౨) పన్నెండు, శత్రు = ఆట, రంధ్ర = ఎనిమిది, సదవాధీశైః = స్థానాధిపతులతో, యుక్తేక్షితౌ = యుక్త = కూడికొనినవారైనను, ఈక్షితౌ = చూడబడినవారు నైఃయెడల, నృణాం = మనుష్యులకు, అల్పఫలపదౌ = స్వల్పఫలము నిచ్చువారైనను, జననీం = తల్లిని, తద్వర్గసంహారకౌ = తద్వర్గ = మాతృవర్గమును, సంహారకౌ = నశింపుజేయువారు.

తా॥ ఆ రాహుకేతువుల విషయమై చుటియొక యోగమును జెప్పబడును. రాహుకేతువులు ద్విస్వభావ రాశియందున్నవారై కేంద్రస్థానములగు 1-4-7-10 స్థానాధిపతులతోగాని కోణములగు 5-9 స్థానాధిపతులతోగాని కూడికొనినవారైనను లేక కేంద్ర త్రికోణస్థానములకు నాధిపత్యముకలవారైనను ఆ రాహుకేతువులయొక్క దళలలోగాని యంతర్దళలలోగాని విశేషధనమును రాజ్యమునిచ్చు వారగుదురు. మరియు నారాహుకేతువులు 12-6-౩ స్థానాధిపతులతో కూడికొనినను చూడబడినను స్వల్పఫలము నిచ్చువారగుదురు, మరియు తల్లికి తల్లివర్గమువారికి మారకము జేయుదురు.

తయోరేవ పునర్విశేష మాహ,

శ్లో॥ తావేవస్థిరచంచలర్ష సహితౌ కేంద్రత్రికోణాధిపై ర్యుక్తా
వప్యభయోశ్చ యశ్శుభగృహే సస్యాన్తహాభాగ్యదః పాపర్షస్తత
మోగ్రహా విఫలదౌ కేచిజ్జగుస్సౌఖ్యదౌ తద్వ్యాపాపగృహస్థితౌ
శుభయుతౌ స్యాతాంమహామారకౌ॥

టీ॥ తావేవ = ఆ రాహుకేతువులే, స్థిరచంచలర్ష సహితౌ = స్థిరరాసులయందుగాని చరరాసులయందుగాని యున్నవారై, కేంద్రాత్రికోణాధిపైః = కేంద్రాధిపతులతోగాని కోణాధిపతులతోగాని, యుక్తావపి = కూడికొనినవారైనను, ఉభయోః = వారిద్దరిలో, యః = ఎవడు, శుభగృహే = శుభక్షేత్రమునందుండునో, సః = వాడు, మహాభాగ్యదః = విశేష భాగ్యమునిచ్చువాడు, స్యాత్ = ఆగును, పాపర్షస్తతమోగ్రహా = పాపక్షేత్రమునందుండిన రాహుకేతువులు, విఫలదౌ = ఫలమునిచ్చువారుకాదు, సౌఖ్యదౌ = సౌఖ్యమునిచ్చువారని, కేచిత్ = కొందఱు, జగుః = చెప్పిరి, తద్వ్యా =

ఆరాహుకేతులిరువురు, పాపగ్రహాస్థితౌ పాపక్షేత్రములయందుండినను, ఆశుభయంతౌ = పాపగ్రహములతో కూడికొనినవారైనయెడల, మహాకారకౌ = విశేషమారకులైన స్యాంతౌ = అగుచున్నారు.

తా॥ ఆ రాహుకేతువులకే తిరిగి విశేషమును నిరూపించెదను. ఆరాహుకేతువులు స్థిరచగరాసులలోగానియుండి కేంద్రాధిపతులతోగాని కోణాధిపతులతోగాని కూడినవారైనయెడలగా వానిలో నెవ్వడుశుభక్షేత్రమందుండునో ఆజాతకునకువిశేషభాగ్యమునిచ్చువాడగును. మఱియు పాపక్షేత్రమందుండినరాహుకేతువులుఫలమునిచ్చువారుకారు. సౌఖ్యమునిత్తురని కొందరు చెప్పిరి ఆరాహుకేతువులిరువురు పాపక్షేత్రమందుండినవారై పాపగ్రహములతో కూడినయెడల మారకమును సౌఖ్యముగాజేయువారగుదురు

అథ రాహుకేత్వో రేవపునః అనిష్టయోగమాహ.

శ్లో॥ రిషాష్టరిగృహాస్థితౌ తదధిపైర్యుక్తేక్షితౌ హింసకౌ F
స్యాంతామారకసంయుతౌ తతధిపై స్తావేవమృత్యుప్రదౌ | తద్భావే
షుచకేంద్రకోణపతి భిర్యుక్తాక్వచితౌస్సఖ్యదౌ | చేద్వాధివ్రణదుఃఖ
ఖడ్గసలిలాచ్ఛోద్బంధనాన్మృత్యుదౌ ॥

టీ॥ తావేవ = ఆ రాహుకేతువులే, రిషాష్టరిగృహాస్థితౌ, రిష = పండ్రిండు
అష్ట = ఎనిమిది, అరి = అలు, గృహాస్థితౌ = రాసులయందున్నవారై, తదధిపై =
ఆస్థానాధిపతులతో, యుక్తేక్షితౌ = కూడుకొనినవారు, చూడబడినవారునైనయెడల
హింసకౌ = మరణమును చేయువారు, స్యాంతౌ = అగుచురు. తదధిపై = ఆస్థానాధి
పతులతోటి, మారకసంయుతౌ = మారకులతోటి కూడియుండినవారైనయెడల, మృ
త్యుప్రదౌ = మరణమునిత్తురు. తద్భావేషుచ = ఆ పండ్రిండుయెనిమిది ఆశుస్థానము
లయందుండి, కేంద్రకోణపతిభిః = కేంద్రాధిపతులతోటి కోణాధిపతులతోటి, యుక్తౌ
కూడుకొనినవారై, క్వచిత్ = ఒకప్పుడు, సౌఖ్యదౌచేత్ = సౌఖ్యము నిచ్చువారై
నప్పటికి, వ్యాధి...సలిలాత్, వ్యాధి = రోగమువల్లను, వ్రణ = కురుపులవల్లను,
దుఃఖ = దుఃఖమువల్లను, ఖడ్గ = కత్తివల్లను, సలిలాత్ = ఉదకమువల్లను, ఉద్బంధ
నాత్ = కురివల్లను, మృత్యుదౌ = మరణమునిత్తురు.

తా॥ రాహుకేతువులవల్ల కలిగే అనిష్టయోగమును మఱియొకదానిని చెప్పు
చున్నాను. రాహుకేతువులు 6-8-12 స్థానములయందుండి 6-8-12 స్థానాధిపతు
లతో కూడుకొనినవారును చూడబడినవారు నైనయెడల మృత్యువును చేయుదురు.
6-8-12 స్థానాధిపతులతోటి మారకులతోటి కూడుకొనిన ఆరాహుకేతువులే మరణ
మునిత్తురు. 6-8-12 స్థానములయందుండి కేంద్రాధిపతులతోటి కోణాధిపతులతోటి

కూడుకొనిన యా రాహుకేతువులు ఒకప్పుడు సౌఖ్యమునిత్తురు మగియొకప్పుడురోగము కురుపులు దుఃఖము కత్తి జలము ఉరి మొదలగువానివలన మరణము నిత్తురు.

అథతయోఃరాహుకేతోరేవ శుభస్థాన స్థితిశుభగ్రహసంబంధాద్యోగ కారకత్వంతా దృగ్ధర్మావచ్ఛిన్నయోరేవమారకసంబంధాన్మారకత్వంచాహ.

శ్లో॥ భాతృప్రాప్తిచతుష్టయేషు బలభిర్యోగగ్రహై రన్వితౌ సంపత్సౌఖ్యసుతార్థరాజ్యకరిణౌ యానోత్కటానిచ్ఛతః తావేవసన్మరాశి పేనయదినా విత్తాధిపేనాశ్రితౌ । తాభ్యాందృక్పథగౌతదా ధరమారౌస్యాతాం మహామారకౌ ॥

టీ॥ తావేవ=ఆరాహుకేతువులే, భాతృ=తృతీయమందును, ప్రాప్తి=సవనస్థానమందును, చతుష్టయేషు=నాలుగు కేంద్రస్థానములయందు నున్నవారై, బలభిః బలవంతులగు, యోగగ్రహైః=యోగమునిచ్చెడి గ్రహములతో, అన్వితౌ = కూడుకొనినవారైనయెడల, సంప...కరిణౌ, సంపత్=సంపత్తును, సౌఖ్య= సౌఖ్యమును, సుక=కుమార్తెను, అర్థ= ధనమును. రాజ్య=రాజ్యమును, కరిణౌ=చేయుదుడు, ఇచ్ఛతః = కోరబడిన, యానోత్కటాన్ = అధికమైన వాహనములనిత్తురు, తావేవ = ఆరాహుకేతువులే, స్మరరాశిపేన= యదివా ఆటగుకానియెడల, విత్తాధిపేనవా = ద్వితీయాధిపతితోగాని, ఆశ్రితౌ=కూడుకొనినవారైనను, తాభ్యాం=ఆద్వితీయసప్తమాధిపతులచే, దృక్పథగౌ = చూడబడినవారైనను, తదా=అప్పుడు, ధరమారౌ=ధనమును నాశనము జేయువారును, మహామారకౌ=విశేషముగ మారకముజేయువారును, స్యాతాం= అగుచున్నారు.

తా॥ రాహుకేతువులకు శుభస్థానమందుండుట శుభగ్రహములతో కూడుట మొదలగు వానివలన యోగమునిచ్చుటయు అటువంటి సంబంధము కలిగియుండినను ఆ రాహుకేతువులకేమారక గ్రహసంబంధము కలిగినయెడల మారకమును జేయుటయు జెప్పుచున్నాను. రాహుకేతువులు 3-9-1-4-7-10 స్థానములయందుండి బలముకలిగియుండిన శుభయోగ కారక గ్రహములతో కూడినవారైనయెడల సంపత్తుసౌఖ్యము పుత్రులు ధనము రాజ్యము అధికమైన వాహనములు మొదలగువాని నిచ్చెదరు. ఆ రాహుకేతువులే సప్తమాధిపతితోగాని ద్వితీయాధిపతితోగాని కూడుకొనినను చూడబడినను ధననాశనమును జేయుదురు. తప్పకుండా మారకమును జేతురు.

పూర్వంత వత్తద ధీశ్వరావితి రాహుకేతోస్థానాధిపత్య మంగీకృతం తస్మాదిదానీమాధిపత్య తుంగాదయో వక్ష్యంతే.

శ్లో॥ తుంగంతద్వషభశ్చవృశ్చిక ఇతిస్యాద్రాహు కేవో
గ్రహేకుంభోలీమిధునాంగనేతుభవో మూలత్రికోణాభిధే సింహః
కర్కటకోద్వయోరిపుగృహేతౌలీమృగోమిత్రభేఽజోదేవేజ్యగృహే
సమేఖలబలం తుంగాదిగౌతొయది॥

టీ॥ రాహుకేవో= రాహుకేతువులకు, వృషభశ్చ=వృషభము, వృశ్చికః=
వృశ్చికము, ఇతి= ఈప్రకారము, క్రమముగా, తుంగం= ఉచ్చస్థానము, స్యాత్=
అగును, కుంభః= కుంభము, లీ=వృశ్చికము, గ్రహే= స్వక్షేత్రములగును, మిధు
నాంగనేతు= మిధునకన్యారాసులైతే, మూలత్రికోణాభిధే = మూలత్రికోణములనే
పేరుగలవి, సింహః=సింహము, కర్కటకః= కర్కటకము, ద్వయో=రాహుకే
తువులకు, రిపుగ్రహే=శత్రుక్షేత్రములు, భవతః=ఆగుచున్నవి, తౌలీ=తుల, మృగః
మకరము, మిత్రభే=మిత్రక్షేత్రములగును, అజః=మేషము, దేవేజ్యగ్రహే=బ్రహ్మ
స్వతియొక్క క్షేత్రములగు ధనుర్మీనములు, సమే=సమక్షేత్రములు, తౌ=ఆరాహు
కేతువులు, తుంగాదిగౌయది= ఉచ్చక్షేత్రము మొదలగువాని యందుండినయెడల
అఖిలబలం= సంపూర్ణబలము, స్యాత్ = అగును.

తాతనధీశ్వరా అని పూర్వము రాహుకేతువులకు స్థానాధిపత్యమున్నట్లు
అంగీకరింపబడినది అందువలన నిష్పాదు స్థానము ఉచ్చస్వక్షేత్రనీచ మొదలగురాసు
లను జెప్పచున్నాను. రాహుకేతువులకు వరుసగా వృషభము వృశ్చికము ఉచ్చ
రాసులు కుంభము వృశ్చికము స్వక్షేత్రములు. మిధునము కన్యమూల త్రికోణరా
సులు. సింహము కర్కటకము శత్రుక్షేత్రములు. తుల మకరము మిత్రక్షేత్రము
లు రాహువునకు మేషము కేతువునకు ధనుర్మీనములు సమక్షేత్రములు. ఈచెప్పబడిన
రాసులలో మొదటిరాశిని రాహువునకును రెండవరాశిని కేతువునకును చూచుకొనవ
లయును. రాహుకేతువులుచ్చరాసులయొక్క మొదటి యంశయందుండినపుడే వారి
యుచ్చబలము సంపూర్ణముగానుండును. అనగా రాహువునకు నుచ్చయగు వృషభము
యొక్క మొదటియందును కేతువునకు నుచ్చయగు వృశ్చికముయొక్క మొదటియంశ
మందు నుండునపుడు నుచ్చబలము సంపూర్ణముగానుండును. అనగా రాహుకేతువులకు
నుచ్చక్షేత్రాదియందే పరమోచ్చస్థానము కలిగియుండును. అందువలన వారియుచ్చరా
శికి ఏడవరాశియొక్క మొదటి యంశము పరమ నీచగాను గ్రంథము వలన తెలియ
బడుచున్నది.

అథ తయోరేవ రాహుకేవో స్సంబంధవశాత్ఫలమాహ,

శ్లో॥ యద్యద్భావగతౌ యదీశసహితౌ సాగ్ధ్యత్రిసంబంధగా

తద్దామేదిశశోత్ర వీర్యసహితౌ ఖేటాన్నిరస్యేతరాన్ తౌద్వాయస్య
గృహే ఖగస్యవసతస్తద్వీర్యమేవానయో రాభవస్యాప్యఖిలం శుభా
శుభఫలం నాధానుసారాద్వదేత్ ||

టీ. తౌ = ఆరాహుకేతువులు, యద్యత్ = ఏయే, భావ = భావమునందు,
గతౌ = పొందియుందురో, యశీశ = భావాధిపతితో, సహితౌ = కూడియుందురో,
ప్రాగ్వత్ = పూర్వమువలెనే, త్రిసంబంధగౌ = మూడుసంబంధములను పొందియుందు
రో, ఆత్ర = ఇక్కడను, వీర్యసహితౌ = బలముతో కూడినవారై, ఇతరాన్ - ఇతర
మైన, ఖేటాన్ = గ్రహములను, నిరస్య = విడిచిపెట్టి తద్దామే = ఆ రాహుకేతువు
లయొక్క దశలయందు, శుభాశుభఫలం = శుభఫలమును ఆశుభఫలమును, దిశతః =
ఇచ్చుచున్నారు. తౌద్వాయ = ఆరాహుకేతులిరువులు, యస్య = ఏ, ఖగస్య = గ్రహము
యొక్క, గృహే = రాశియందు, వసతః = ఉండెదరో, తద్వీర్యమేవ = ఆ గాత్రాధిపతి
యొక్క బలమునే, ఆనయోరపి = ఈరాహుకేతువులకును, వదేత్ = చెప్పవలయును.
భావస్య = భావముయొక్క, అఖిలం = సమస్తమైన, శుభాశుభఫలం = మంచిఫలమును
చెడుఫలమును, నాధానుసారాత్ = ఆయా భావములయొక్క యధిపతి ననుసరించి,
వదేత్ = చెప్పవలయును.

తా. ఆరాహుకేతువులకే యితర గ్రహసంబంధమువలన కలిగెడు ఫలమును
జెప్పుచున్నాను. ఆ రాహుకేతులిరువులు యేభావమందుండినవారై యే భావాధిపతి
తోకూడియుండి-పూర్వము చెప్పినప్రకారము ఒకరినొకరు చూచుట మొదలగుకూడు
సంబంధములు కలవారైనయెడల అట్టిసమయమూడు తమతో సంబంధముగలయేగ్రహ
మును ఆ పక్షింపక నితర గ్రహములనన్నిటిని విడిచివేసి తామే బలవంతులైతమదశల
యందే శుభఫలముగాని యశుభఫలముగాని యిత్తురు. అట్టి విశేషబలములేని సమ
యమందు రాహుకేతులిరువులు ఏగ్రహముయొక్క రాశియందుండెదరో ఆగ్రహము
యొక్క ఫలమునే చెప్పవలయును. కాబట్టి స్వతంత్రాధిపత్యము లేనందువలన ఆ
రాహుకేతువులుండు భావమునకు నధిపతి యెవడగునో వాని ననుసరించి సమస్త
శుభా శుభఫలమును చెప్పవలయును.

అథ మహాదశాంతర్గ శానాధయో స్థితివశాత్ఫలమాహ.

శ్లో॥ దామేశస్థగృహం ప్రకల్ప్యచతనుం తస్మాచ్ఛుభక్తీశ్వ
రః స్థానాద్యంయుతి దృగ్భవంబలనుపి హ్యలోచ్యతచ్ఛోభయోః | నా
న్యోన్యం యదిషష్ఠనైదన గృహస్థిత్యాదికంశోభనం | చేత్తైతత్రవిరుద్ధ
భావసహితౌ వీర్యానుసారాద్వదేత్ ||

టీ॥ దాయేశస్థగృహం, దాయేశస్థ= మహాదళానాధుడున్నట్టి, గృహం=రాశిని
 తినుం= లగ్నమునుగా, ప్రకల్ప్య = వీర్పరచుకొని, తస్మాచ్చ= ఆరాశినిబట్టి భుక్తి
 శ్వర=అంతర్దళాధిపతియొక్క, ఉన్నలగ్నము అధిపత్యము మొదలగునది, యుతిదృగ్భి
 నం=కూడియుండుట చూచుట మొదలగుదానివల్ల కలిగిన, బలమపి=బలమును, ఇహ
 ఇక్కడ, ఉభయోః=మహాదళాంతర్దళా నాధులవల్ల; తచ్చ = దానినంతయు, ఆలో
 చ్య= ఆలోచించి, అన్యోన్యం= శారీరువురకు పరస్పరము, వస్తాన్తేన గృహస్థిత్యా
 దికం=వస్తాప్తకాదిరాసులయందుండుట మొదలగు దోషము నయది= లేనియడల
 శోభనం=శుభమగును, తత్ర=అచ్చట, తౌ = ఆరాహుకేతువులు, విరుద్ధ భావసహ
 తౌచేత్ = వస్తాప్తమాది విరుద్ధభావములతో గూడినయెడల, వీర్యానుసారా త్ =
 అప్పటి బలానుసారిముగ, వదేత్ = చెప్పవలెను.

తా॥ మహాదళానాధునియొక్కయు వంతర్దళానాధునియొక్కయు స్థితినిబట్టిఫల
 మును చెప్పుచున్నాను. మహాదళాధిపతి యున్నట్టిరాశిని లగ్నముగా వీర్పరచుకొని
 యారాశికి వంతర్దళాధిపతియొక్క యాధిపత్యము స్థితి దృష్టి మొదలగువానివల్ల గతి
 గడి బలము శాలోచించి యా మహాదళాంతర్దళాధిపతు లిరువురకు వస్తాప్తమాదిదోష
 ములు లేకుండినయెడల వంత దళాధిపతి శుభఫలము నొసగును. లేక ఆమహాదళాధి
 పతికి అంతర్దళాధిపతికి పరస్పరము వస్తాప్తమాది దోషములున్నయెడల వారుభయ
 లలో నెవడు బలవంతుడో వానిబలము ననుసరించియే ఫలమును జెప్పవలయును.

అథ మహాదళాంతర్దళానాథ యారాధిపత్యవశాచ్చుభాశుభ
 ఫలమాహ.

శ్లో॥ కేంద్రాధీశ్వరకోణనాయకదళా శ్చాంతర్దళాశ్శోభనాశ
 సామాన్యాశ్చ ధనత్రిలాభభవనాధీశ గ్రహాణాందళాః॥ వస్తాప్తవ్య
 యభావనాయకదళాః కష్టభవేయుస్సదా । నేతుర్లగ్నమపీత్యతత్రి
 చవదే తత్తదళాభుక్తిమ్॥

టీ॥ కేంద్రాధీశ్వర= కేంద్రాధిపతులయొక్కయు, కోణనాయక=కోణాధి
 పతులయొక్కయు, దళాః= మహాదళమును, అంతర్దళాశ్చ=అంతర్దళ లును, శోభనాః=
 శుభప్రదములైనవి, ధన...గ్రహాణాం, ధన=ద్వితీయము, త్రి=మూడు, లాభ= పద
 కొండు, భవనాధీశ= ఈరాసులయొక్క యధిపతులైన, గ్రహాణాం= గ్రహముల
 యొక్క, దళాః=దళలు, సామాన్యాః= సాధారణములైనవి, వస్తా...దళాః, వస్తా=
 అయి, అప్త=యెనిమిది, వ్యయ=పండ్రెండు, భావనాయక= ఈరాసుల యధిపతుల

యొక్క, దశాః = దశలు, సదా = ఎల్లప్పుడు, కష్టాః = కష్టములనిచ్చునవి భవేయః =
అగును, తత్త్రచ = అచ్చటను, నేతుః = దశాంతర్దశాధిపతులయొక్క, లగ్న మపి = లగ్న
మునున్న, ఈక్ష్య = చూచి, తత్తద్దశాభుక్తిషు = వారి వారి దశయొక్క భుక్తిని
ములయందు, వదేత్ = ఫలమును జెప్పవలయును.

తా॥ మహాదశాంతర్దశాధి పతులయొక్క యాధిపత్యమువలన కలిగెడుఫలమును
జెప్పుచున్నాను. జన్మలగ్నమునకు కేంద్రములైన 1-4-7-10 రాసులకును త్రికో
ణములగు 5-9 రాసులకు నధిపతులైనవారియొక్క మహాదశలుగాని యంతర్దశలు
గాని శుభమునిచ్చునవి యగును. 2-3-11 ఈరాసులకు నధిపతులైనవారి మహాదశలు
గాని యంతర్దశలుగాని సాధారణఫలము నొసగును. 6-8-12 ఈరాసుల యధిపతుల
యొక్క దశాంతర్దశలు కష్టము నొసగును. మఱియు మహాదశాధిపతియు నంతర్దశాధి
పతియు నున్నట్టి లగ్నమునుకూడ విచారించి యా లగ్నాధిపతియొక్క మహాదశాంత
ర్దశా భుక్తులయందు ఫలములను కలుగజేతురని చెప్పవలెను.

అథమహాదశానాథ స్థితరాశేస్సకాశా దంతర్దశానాథ స్థితిః
విశేషమాహ.

శ్లో॥ పాకేశాద్యుపితాంత్య శత్రునిధనే సంస్థావిపాకేశ్వర।
స్తచ్చత్పూర్ణవతీహ లాభధనభే సోధాత్మజే బంధుభే । భాగ్యేవాదశ
మే సమన్వితఖగస్తచ్చోభనాఖ్యోనుహాత్ । తత్కామాన్వితభేచర-
శ్చశుభదః పాకేశయుక్తోపిచ॥

టీ॥ పాకే...నిధనే పాకేశ = మహాదశానాథునిచే, అద్యుపిత = అధిష్ఠించ
బడిన, అత్య = పండ్రెండు, శత్రు = ఆరు, నిధనే = ఎనిమిదింటును, సంస్థా = ఉన్నట్టి
విపాకేశ్వరః = అంతర్దశాధిపతి, తచ్చత్పూర్ణ = ఆ మహాదశాధిపతికి శత్రువై, భవతి =
అగుచునా, డు. ఇవా = ఇక్కడను, లాభధనభే = పగకొండు రెండుగ్నములయందు
సోధాత్మజే = తృతీయ పగచమములయందును, బంధుభే = చతుర్థస్థానమందును,
దశమే = దశమమందును, సమన్వితఖగః = కూడియుండిన గ్రహము, మహాత్ = అధికు
డైన, తచ్చోభనాఖ్యః = ఆ మహాదశాధిపతికి శుభుడగును. తత్కామ = ఆమహాదశా
ధిపతికి నేడింటభాగ్యేవా నవమమందును, అన్విత = కూడియుండిన, భేచరశ్చ - గ్రహ
ము, పాకేశయుక్తోపిచ = మహాదశాధిపతితో కూడియుండిన గ్రహమును, శుభదః =
శుభము నిచ్చువాడగును.

తా॥ మహాదశాధిపతియున్నట్టి రాశిననుసరించి మూలముగా జెప్పబడినప్రకా
రము యంతర్దశాధిపతియొక్క ఫలమును జెప్పుచున్నాను. మహాదశాధిపతియున్నట్టి

రాశికి 12-6-8 గృహములయందున్న యంతర్దశాధిపతి మహాదశా నాధునకు శత్రువుగనుచున్నాడు. 11-2-3-5-4-9-10 ఈ గృహముల యందుండినయెడల మిత్రుడై విశేష శుభమువొసగును. మహాదశాధిపతికి సప్తమ మందున్నవాడును మహాదశా నాధునితోగూడినవాడును శుభము నిచ్చువాడగును,

{ అథ దశాంతర్దశానాథయో సంబంధాసంబంధ
దశాద్భుక్తి నాథ ఫలమాహ.

శ్లో॥ పాకేశస్తుఖిలోఽయుతశ్శుభఖిగః పాపంయుతశ్శోభనో
మిశ్రించాయుతయోగకృద్దిశతి తత్పాపాదికం దీనతాం | యోగం
చైవమృతిం యదాయుగవదే వైక స్తదాతుంక్షమ | స్తస్యాదౌస్య
విపాక ఏవ సుమహద్యోగం ప్రకుర్యాదసౌ॥

టీ॥ పాకేశస్తు = మహాదశానాధుడైతే, ఖిలః = పాపుడైయుండగా, ఆయుతః = ఆ మహాదశానాధునితో కూడియుండినట్టి, శుభఖిగ, శుభుడైన యంతర్దశానాధుడు, పాపం = పాపఫలమును, దిశతి = ఇచ్చుచున్నాడు, యుతః = ఆపాపుడైన మహాదశానాధునితో సంబంధముగల, శోభనః = శుభుడగు నంతర్దశానాధుడు, మిశ్రించ = మిశ్రఫలమును, దిశతి = ఇచ్చుచున్నాడు. ఆయుతయోగకృత్ = ఆ దశానాధునితో సంబంధము లేనటువంటి, రాజయోగకారకుని యంతర్దశ, తత్పాపాదికం = అజాతకునకు విశేషపాపమును, దీనతాం = దైన్యమును, దిశతి = ఇచ్చుచున్నది, యదా = ఎప్పుడు, యోగంచైవ - యోగమును, మృతిం = మరణమును, ఏకస్తు = ఒక్కదశానాధుడు, యుగవదేవ = ఒక్కకాలమందే, దాతుం = ఇచ్చుటకొరకు, క్షమః = సమర్థమైయుండునో, అసౌ = ఇటువంటిదశానాధుడు, తస్య ఆమహాదశానాధునియొక్క, ప్రారంభమందు, స్వవిపాకఏవ = తనభుక్తియందే. సుమహత్ = విశేషమైన, యోగం = రాజయోగమును, ప్రకుర్యాత్ = చేయును.

తా॥ మహాదశాధిపతికి నంతర్దశాధిపతికి సంబంధముండుట చేతను లేకుండుటచేతను భుక్త్యాధిపతియొక్క ఫలమును జెప్పుచున్నాను. మహాదశాధిపతి పాపుడైయుండగా వానితో సంబంధములేనటువంటి శుభుని యంతర్దశపాపఫలము నిచ్చును. అటువంటి మహాదశాధిపతితో సంబంధముగల శుభుని యంతర్దశ శుభపాపమిశ్రితమగు ఫలమునిచ్చును. అట్టిదశానాధునితో సంబంధములేనటువంటి రాజయోగ

కారకుడగువాని యంతర్దశ విశేషమగు పాపఫలమును దైన్యమును ఇచ్చును. అయితే యింకొక విశేషముగలదు. వీమహాదశాధిపతి యాధిపత్యాదులవలన విశేషపాపుడై మారక సంబంధము మొదలగువానివలన మారకుడై రాజయోగ సంబంధాదులవలన రాజయోగ చిహ్నములుకలవాడై యిట్లు మారకత్వ రాజయోగత్వాది రెండు మూడు లక్షణములు ఒక్కదశాధిపతికే కలిగియుండిన్నప్పుడు ఆ మహాదశానాథుడు తనసకే ప్రారంభించగానే ప్రారంభములో వచ్చెడు తన యంతర్దశయందే రాజయోగమును కలుగజేయును.

{ పూర్వోక్త మారకత్వయోగ కారకత్వద్వయ విశిష్ట }
మహాదశాయా ఏవవిశేషమాహ

శ్లో॥ తాదృఖేటమహాదశాసుఫలదా కృత్వాఖిలాభుక్తయః |
స్తద్వచ్ఛోభనదా స్తదీయమరణం దూరాదహస్యత్యసా | అన్యత్రద్యు
చరశ్శుభాశుభఫలం శుత్రాపినోయచ్ఛతి | స్యాద్యచ్ఛేద్యది సర్వతోపి
హీదశా సానిష్ఠలేత్యుచిరే॥

టీ॥ తాదృక్ = అటువంటి, ఖేట = గ్రహముయొక్క, దశా = దశ, కృత్వా =
అంతయు ముఫలదా = మంచిఫలమునిచ్చును. ఖిలాభుక్తయః = పాపగ్రహ సంబంధ
మగు భుక్తులును, తద్వత్ = ఆప్రకారముగానే, శోభనదాః = శుభఫలమునిచ్చును,
తదీయ = ఆమహాదశాధిపతియొక్క దశయందు, మరణం = మరణమును, ఆసా = ఈగ్ర
హము, దూరాత్ = దూరముగ, అహస్యతి = త్రోసివేయుచున్నాడు. ద్యుచరః = గ్రహ
ము, అన్యత్ర = మరియొకచోటను, శుభాశుభఫలం = శుభఫలమునుగాని యశుభఫల
మునుగాని, శుత్రాపి = యెచ్చటనైనను, నోయచ్ఛతి = ఇవ్వడు, యచ్ఛేత్ స్యాద్యది =
ఇచ్చినట్లాయెనా, సా = ఆదశ, సర్వతోపిహి = అంతటను, నిష్ఠలా = ఫలమునివ్వడు
ఇతి = ఈప్రకారము, ఉచిరే = చెప్పిరి.

తా॥ పూర్వశ్లోకములో జెప్పినప్రకారము నొకనికే మారకత్వము యోగకార
కత్వము సంభవించేయెడల వాని మహాదశలోగలుగు ఫలవిశేషమును జెప్పుచున్నాను.
మారకత్వము యోగకారకత్వము రెండు నొకనికే కలిగియున్న పాపగ్రహ మహాదశ
లోవచ్చే యితర పాపగ్రహములయొక్క యంతర్దశలయందుకూడనారాజయోగమునే
చేయుచుండును. ఆజాతకునియొక్క మారకమును మరియొకదశలోనికివిడిచివేయును.
ఇందువలన వీనిమహాదశలో పాపులయొక్కయు శుభులయొక్కయు సంతర్దశలన్నియు
శుభఫలమునే యిచ్చునట్లు తోచబడుచున్నది. ఇతనియొక్క మారకత్వ లక్షణము
ఏమిటో కనుపించుననగా దూరముగా త్రోసివేయునని చెప్పుటచే సంశయదలిమార

కమును తనమహాదశలోజేయక మరియొక మహాదశలో జేయునని యభిప్రాయము. ఇటువంటి లక్షణములుగల గ్రహముయొక్క మహాదశయందే స్వభుక్తిసంబంధమైన యోగమునిచ్చునుగాని మరియేయితర మహాదశలయందును స్వభుక్తియందును శుభఫలమునుగాని అశుభఫలమునుగానియివ్వడు. లేక యిచ్చినయెడల నామహాదశయంతయు యోగమును భంగము జేయునని తెలిసికొనవలయును.

{ ఏవం దశాంతర్ద శానాం సమష్టిఫల ముక్త్యేదానీం
దశాంతర్ద శానాధయోద్ధరుశుక్రయోరేవసార్థ
క్త్యేన శుభాశుభే వివృణోతి.

శ్లో॥ దేవేజ్యోభృగుజే భృగుస్సురగురౌతౌ చేన్ద్రిధోపాకగా
వన్యోన్యం శుభభావగౌ బలయతౌ సత్థేటయుగ్వీక్షితౌ రాజాస్యాత్య
చివోధవా బహుధనీస్త్రీపుత్రసౌఖ్యాన్వితో యజ్ఞాదిక్రతుకృత్సుధో
దయ వివాహాద్యుత్సవానందితః ॥

టీ॥ దేవేజ్యః= బృహస్పతి, భృగుజే= శుక్రుని మహాదశలోను, భృగుః= శుక్రుడు, సురగురౌ= బృహస్పతియొక్క మహాదశలోను, తౌ= ఆగురుశుక్రులుమిధో
పాకగౌ= ఒకరిదశలో మరియొక రంతర్దశానాధులైనప్పుడు, అన్యోన్యం= పరస్పరము
శుభభావగౌ= శుభస్థానములయందున్నవారై, బలయతౌ= సానాదివృద్ధులములతో
కూడినవారై, సత్థేట= శుభగ్రహములతో, యగ్వీక్షితౌ= కూడినవారుచూడబడిన
వారునైనయెడల, రాజా= రాజుగాని అధవా= ఆలగు కానియెడల, సచివః= మం
త్రిగాని, స్యాత్= అగును, బహుధనీ= శేషధనము తుడును, స్త్రీపుత్ర= భార్య
పుత్రులతోటి, సౌఖ్యాన్వితః= సౌఖ్యముతో కూడినవాడును, యజ్ఞాది...నందితః,
యజ్ఞాదిక్రతుకృత్= యజ్ఞము మొదలగువాటిని చేయువాడును, సుతోదయ= పుత్రులు
కలగినవాడును, వివాహః= వివాహము మొదలగు ఉత్సవ= మహోత్సవములతోటి,
ఆనందితః= సంతోషించువాడును, స్యాత్ అగును.

తా॥ ఇట్లు మహాదశలకు నంతర్దశకు సమష్టిగా ఫలమునుజెప్పి యిప్పుడు గురు
శుక్రుల దశాంతర్దశలకు వేరుగా శుభాశుభఫలమును ప్రత్యేకము వివరించి చెప్ప
బడును. శుక్రునిదశలో బృహస్పతి యంతర్దశయందును బృహస్పతిదశలో శుక్రుని
యంతర్దశయందును వారిగురురిలో నొకరిదశలో నొకరియంతర్దశ కలిగినప్పుడు గురు
గురువురిలో నొకరికొకడు శుభస్థానమందుండినప్పుడును స్థానాది వృద్ధులములవారై
యుండినప్పుడును శుభగ్రహములతో కూడియున్నప్పుడును చూడబడినప్పుడునుజని
యించినవాడురాజుగాని మంత్రిగాని అగును లేక శేషధనముతుడును భార్యపుత్ర

లవలన సౌఖ్యమునొందువాడును యజ్ఞాదిక్రితువులను జేయవాడును పుత్రుని సంతానముకలవాడును వివాహాది శుభకార్యములనుజేయుచు సంతోషించువాడునగును.

శ్లో॥ తావన్యోన్య రిపువ్యయాప్తమగతౌ తద్భేకదృష్టాయతౌ
తద్భేకత్వయుతౌ ఖలేక్షణయుతౌస్థానాదివీర్యోనితౌహారాపుత్రవిద్యౌ
గదాచబలవద్విప్రేంద్ర విద్వేషదౌ శ్రీసంసర్గభవార్తిదౌ నృపభ
యాపస్కార భీతిప్రదౌ॥

టీ॥ తౌ = ఆగురుశుక్రిలు, అన్యోన్య = ఒకనొకరు రిపు = ఆరు, వ్యయ = పండ్రొండు, అప్తమ = యెనిమిదిస్థానములను, గతౌ = పొందినవారగుచుండగాను తద్భేకదృష్ట = ఆ స్థానాధిపతులచేత చూడబడినవారును, యతౌ = వారితో కూడినవారును, తద్భేకత్వయుతౌ = ఆస్థానములకు నధిపతులైనవారును, ఖల = పాపులయొక్క ఈక్షణయుతౌ = చూపుకూడికకలవారును, స్థానాదివీర్యోనితౌ = స్థానాదివద్దలములేనివారు నైనయెడల, దారాపుత్ర = భార్యాపుత్రులను, విద్యౌగదౌ = నకింపుజేయువారును, బలవత్ = బలవంతులతోడను, విప్రేంద్ర = బ్రాహ్మణులతోడను, విద్వేషదౌ = వైరమును కలిగించువారును, శ్రీసంసర్గ = శ్రీల సంభోగమువలన భవపుట్టిన, ఆర్తిదౌ = పీడనిచ్చువాడును, నృపభయాపస్కార = రాజులవలన భయమును అనుష్కార = మనోవికలత్వమును, భీతిప్రదౌ = భయమును కలిగించువారగును.

తా॥ గురు శుక్రిలు దుష్టస్థానమునందుండుటవలన కలిగెడుఫలమును జెప్పించున్నాను. ఆగురుశుక్రిలు దశాంతర్దశ వాధులైనప్పుడు ఆగురుశుక్రిలొకరికొకరు 6-8-12 స్థానములయందుండినను, ఆస్థానాధిపతులచే చూడబడినను, వారితో కూడినను లేక 6-8-12 స్థానములకు ఆగురుశుక్రిలే యధిపతులైనను, పాపుగ్రహములయొక్క కలిసియుండుట చూడబడుట మొదలగు సంబంధములు కలిగియున్నను, స్థానాదిబలములలో నేదైన బలముతక్కువైనను ఆగురుశుక్రిలు వారి మహాదశాంతర్దశకాలములో భార్యాపుత్రులను నకింపుజేయుదురు. బలవంతులతోటి బ్రాహ్మణులతోటి విరోధమును కలిగింతురు. బహు శ్రీసంభోగమువలన కలిగెడురోగములతో పీడింపబడుదుమరియు రాజులవలన భయము పిచ్చియెత్తుట భయము మొదలగు చెడ్డగుణములను జేయును.

అధద్వాభ్యాం శ్లోకాభ్యాం శనిశుక్రయోః పరస్పరదశాంతర్దశయోః ఫలమాహ.

శ్లో॥ భృగ్వార్కియది తుంగభే నృభవనే సర్వోత్తమదృష్టౌ
తుల్యాయోగకరౌ తద్దైన బలినౌ తాచే న్నిరోపాకగా భూషణౌ

ధనదోపమోపి సతతం భిక్షాశనో నిష్కళ స్తత్రైకస్తు బలీపరస్తు
విబలశ్చే ద్వీర్యవాక్ యోగదః.

టీ॥ భృగ్వర్కి = శుక్రశనులు, తుంగభే = తమ యుచ్చస్థానమందుండగాను, స్వభవనే = స్వక్షేత్రమందుగాని, వర్గోత్తమాదౌ = వర్గోత్తమాంశ మొకలగువాని యందుగాని, స్థితౌ = ఉన్నవారైనను, తుల్యే = సమానమైన, యోగకరో = యోగ కారకులైనను, తదైవ = ఆప్రకారముగానే, బలినౌ = బలవంతులైనను, తౌ = ఆశుక్ర శనులు, మిథః = పరస్పరము, పాకగౌ = ఒకరిదశలో నొకరియంతర్దశ కలవారైనను, భూపాలః = రాజుగాని, ధనదోపమోపి = కుబేరునితో సమానుడగు భాగ్యముకలవాడు గాని, సతతం = ఎల్లప్పుడు, భిక్షాశనః = భిక్షుము నెత్తుకొనువాడునగును, నిష్కళః = తేజస్సులేనివాడునగును, తత్ర = వారిరువురలో, ఏకస్తు = ఒకడు, బలీ = బలముకల వాడును, పరస్తు = రెండవవాడు, విబలశ్చేత్ = బలము లేనివాడైనయెడల, ద్వీర్య వాక్ = వారిలో బలముకలవాడు, యోగదః = యోగము నిచ్చువాడునగును.

తా॥ శని శుక్రులొకరి మహాదశలో నొకరియంతర్దశ వచ్చినపుడు వారిచ్చుఫల మును జెప్పుచున్నాను. శుక్రశనులు తమ యుచ్చక్షేత్రమందైనను సక్షేత్రమందైనను వర్గోత్తమాది యంశలయందైవ నుండినవారగుదురేని లేక వారిరువురు యోగకారకత్వ ములో సమానబలవంతులైయుండినను ఆశుక్రశనులలో నొకరి మహాదశలో నొకరి యంతర్దశ వచ్చినపుడు రాజునైనను కుబేరునితో సమానభాగ్యవంతునైన నెల్లప్పుడు భిక్షునెత్తుకొనువానిగాను తేజస్సులేనివానిగాను జేయును. వారిలో నొకరు బలము కలవాడుగాను మరియొకరు బలములేనివాడుగాను నుండినయెడల వారిలో బలముకల వాడు యోగమునిచ్చును.

శ్లో॥ తద్భావ వ్యబలౌ వ్యయాప్తరిపుగౌ తద్భావపౌవాపిత
తద్భావేశయుతౌ తదాశుభకరౌ సౌఖ్యప్రదౌ భోగదౌ ఏకస్తద్భవ
నాధివస్తదపరశ్చేద్దుష్టభావేశ్వరస్తవ స్యత్రసుయోగదావతిఖితౌ
తౌ చేన్మహాసౌఖ్యదౌ॥

టీ॥ తద్భావపి = ఆశుక్రశనులద్వయము, అబలౌ = బలములేనివారును, వ్యయాప్తరిపుగౌ = పండ్రెండు యెనిమిది ఆకుస్థానములయందుండినవారును, తద్భావపౌ వాపి = ఆస్థానములకు నధిపతులైనవారును, తద్భావేశ = ఆస్థానాధిపతులతో, యుతౌ కూడినవాడైనయెడల, తదా = అప్పుడు, శుభకరౌ = శుభమును జేయువారును, సౌఖ్యప్రదౌ = సౌఖ్యమునిచ్చువారును, భోగదౌ = భోగము నిచ్చువారునగుదురు ఏకః = వారిలోనొకడు, సద్భవనాధిపః = శుభస్థానమునకు నధిపతియు, తదపరః = వానికంటె రెండవవాడు, దుష్టభావేశ్వరశ్చేత్ = పాపస్థానాధిపతియై నయెడల,

అత్ర= ఇట్టిసమయమునందు, తావపి= వారుభయములు, సుయోగదౌ= మంచియోగమునిత్తును. తౌ=వారిద్దరు, అతిఖిలౌచేత్=మిక్కిలి పాపులైనయెడల, మహాసౌఖ్యదౌ=విశేష సౌఖ్యము నిత్తును.

తా॥ ఆశుకృశణులు బలహీనులైనను 6-8-12 ఈ స్థానములయందుండినను లేక ఈచెప్పబడిన స్థానములకు నధిపతులైనను లేక 6-8-12 స్థానాధిపతులతో కూడినను వారు శుభము సౌఖ్యము భోగము మొదలగువానిని కలుగజేతురు వారిలో నొకడు శుభక్షేత్రాధిపతియు మరియొకడు పాపక్షేత్రాధిపతియు నైనయెడల వారిరువురు మంచి యోగమునిత్తురు. వారిద్దరు మిక్కిలి పాపగ్రహములైనయెడల విశేష సౌఖ్యమును కలుగజేయుదురు.

అథ రవిశన్యోః పరస్పరదశాంతర్దశయో ర్విశేషమాహ.

శ్లో॥ శన్యర్కా నిజరాశితుంగభగయో స్తత్తన్నవాంశేపివా |
సంస్థాకోణ చతుష్టయాఖ్యగృహగౌ తద్భావనాధావపి | భుక్తౌతు
ద్యుమణే సదాన్యపజనప్రీతించలాభాధికం | చేన్మందస్య సుఖం
ధనం చ విజయంతౌచేత్తతా హనిదౌ॥

టీ॥ శన్యర్కా= శని నూరులు, నిజరాశితుంగభగయోః= స్వక్షేత్ర ఉచ్చక్షేత్రములయందుగాని, తత్తన్న వాంశేపివా= ఆయానవాంశలయందుగాని, సంస్థా= ఉన్నవారగుచుండగా, కోణ=తిగ్రకోణ స్థానములయందుగాని, చతుష్టయాఖ్యగృహగౌ=నాలుగుకేంద్రములయందుగాని యున్నవారైవను, తద్భావనాధావపి=ఆకేంద్రకోణభావములకు నధిపతులైనను, ద్యుమణేః= నూర్చునియొక్క, భుక్తౌతు=అంతర్దశయందు, సదా=ఎల్లప్పుడు, న్యపజనప్రీతిం=రాజులచే గౌరవింపబడుటయును లాభాధికం= విశేషలాభమును, దిశతి=ఇచ్చుచున్నాడు. మందస్య= శనియొక్క భుక్తౌచేత్= అంతర్దశయందై తే, సుఖం= సుఖమును, ధనం=ధనమును, విజయం= విజయమును ఇచ్చుచున్నాడు. తౌ= వారిద్దరు, ఖిలౌచేత్= పాపులైనయెడల, హనిదౌ= హానిని చేయుదురు.

తా॥ సూర్యశనిలలో నొకరి మహాదశయందు నొకరియంతర్దశ వచ్చినపుడు కలిగెడు ఫలవిశేషమును జెప్పుచున్నాను. రవి శనులు తమ స్వక్షేత్రమందుగాని యుచ్చక్షేత్రమందుగాని యున్నవారగుచుండగాను లేక స్వక్షేత్ర ఉచ్చక్షేత్రనవాంశలయందైన నుండినవారైనను లేక కేంద్రములయందుగాని కోణములయందుగాని యుండినవారైనను లేక యాకేంద్రకోణ స్థానములకు నధిపతులైన నగుచుండగాశని మహాదశలో నూర్చుని యంతర్దశయందు రాజసన్మానము విశేష లాభముకలుగును. సూర్యమహాదశలో శన్యంతర్దశయందు సుఖముధనము విజయముకలుగును. ఆసూర్యం

శను లిరువురు పాపులైనయెడల హానిని కలుగజేయుదురు. మరియు వారిద్దరిలో నొకడు శుభుడు మరియుకడు పాపుడైనయెడల శుభుడు శుభఫలమును పాపుడుపాప ఫలము నొసగుదురని మరికొందరి మునులయొక్క యభిప్రాయము.

తదైవ కుజగుర్వోర్విశేషః

శ్లో॥ భౌమేజ్యావపి తాదృశౌ బలయుతౌ సుస్థానాగోవీక్షితౌ
యుక్తౌవా శుభభేదరై ర్బలయుతై స్తారాజయోగప్రదౌ । ఆనందా
ఖిలభోగదౌ సుఖకరౌ జీవత్సుప్రతప్రదౌ । ఉద్వాహాదిశుభప్రదౌ
వితరథాచేద్యత్యయం స్యాత్కమాత్ ॥

టీ॥ భౌమేజ్యావపి = అంగారక బృహస్పతులును, తాదృశౌ = అటువంటి బల
యుతౌ = బలముతో కూడినవారగుచుండగాను, సుస్థానగౌ = శుభక్షేత్రములయందు
న్నవారగుచుండగాను, బలయుతైః = బలముగల, శుభభేదరైః = శుభగ్రహములచేత,
వీక్షితౌ = చూడబడినవారుగాని, యుక్తౌ = కూడినవారుగాని, యైనయెడల తౌ = ఆగు
రుకుజులు, రాజయోగప్రదౌ = రాజయోగమునిచ్చువాగును, ఆనందాఖిలభోగదౌ =
ఆనందమును సమస్తసుఖములనిచ్చువాగును, సుఖకరౌ = సుఖమును జేయువారును,
జీవత్ = జీవించియుండెడి, సుప్రతప్రదౌ = యోగ్యులగు పుత్రుల నొసగువారును,
ఉద్వాహాది శుభప్రదౌ = వివాహము మొదలగు శుభకార్యములను కలిగించువారునగు
దురు. ఇతర ధాచేత్ = ఈ చెప్పబడినదానికంటె వ్యతిరేకముగా నుండినయెడల,
కమాత్ = వరుసగా, వ్యత్యయం = వైనచెప్పబడినఫలములకు వ్యతిరేకముగ, స్యాత్ =
ఆగును.

తా॥ రవి శనులకు జెప్పినట్లుగానే కుజ గురువులవలన కలుగు ఫలవిశేషమును
జెప్పుచున్నాను. ఉచ్చక్షేత్ర స్వక్షేత్రస్సంవాళాది స్థితియు కేంద్రోణస్థితియు
నాకేంద్రోణాధిపత్యము మొదలగు బలములు రవిశనులకు జెప్పినట్లుగానే కుజగురువు
లకునుకలిగి బలవంతులైయుండినను శుభక్షేత్రములయండినను బలవంతులగుశుభగ్రహ
ములతోగూడినను చూడబడినను కుజగురువులు ఒకరి మహావశలో నొకరి యంతరశ
వచ్చినపుడు రాజయోగమును ఆనందమును సమస్తభోగములను సుఖమునుఽఘోరయు
ష్మంతులగు పుత్రులను వివాహాది శుభకార్యములను కలుగజేయుదురు. వైన జెప్ప
బడిన స్థానములకంటె వ్యతిరేకముగానుండిన (అనగా శత్రుక్షేత్రాదిస్థితి కలిగినయెడల)
వైన చెప్పబడిన శుభఫలములు కలుగక పాపఫలములే కలుగును.

ఏవముక్త్యా అవశిష్టానాం గ్రహాణాం సంక్షేపతః ఫలమాహ.

శ్లో॥ దేవేజ్యేందుసుతౌ తదైవబలినౌ సత్కర్మవిద్యాయుతం
వాణిజ్యాదిషు విక్రయక్రయపటుంస్త్రీపుత్ర సౌఖ్యాన్వితంశుక్రజ్ఞాహ

పితద్వదిజ్యశశినౌ చంద్రాసురేజ్యౌ పున । ర్జీవార్కారవిమంగళౌరవి
బుధౌ ప్యాదిజ సౌమ్యాక్తివత్ ॥

టీ॥ దేవేజ్య= బృహస్పతి, ఇందుసుతౌ= బుధుడును, తదైవ=ఆప్రకారము
గానే, బలినౌ= బలముకలవారైనయెడల, సత్కర్మ విద్యాయుతం = మంచికర్మలు
విద్యలుకలవానిగాను, వాణిజ్యాదిషు= వర్తకము మొదలగువానియందు, వికళియ
శ్రియపటుం=అమ్ముటలోను కొనుటలోను సమర్థుడైనవానిగాను, శ్రీపుత్రసౌఖ్యా
న్వితం=భార్యపుత్రుల సంబంధమైన సౌఖ్యముకలవానిగాను చేయుదును తద్వత్=
ఆప్రకారముగానే, శుక్రిజ్ఞావపి= శుక్రిబుధులును ఇజ్యశశినౌ= బృహస్పతిచంద్రు
లును, చంద్రాసురేజ్యౌ= చంద్రశుక్రులును పునఃమరియు ర్జీవార్కార=బృహస్పతి
నూర్యులును, రవిమంగళౌ= సూర్యంగారకులును, రవిబుధౌ= సూర్యబుధులును,
ఇజ్యసౌమ్యాక్తివత్= బృహస్పతి బుధులకు జెప్పబడిన ఫలములువలెనే స్యాత్=
ఫలమునిచ్చువారని శాస్త్రముకలదు.

తా॥ ఇట్లుచెప్పి మిగిలినగ్రహములకుకూడ ఫలమును సంతక్షేపముగా జెప్పు
చున్నాను. బృహస్పతి బుధులును పూర్వశ్లోకములలో జెప్పబడినట్లు యుచ్చత్సై
త్రాది స్థితిగలిగి బలముగలవారై యుండిరేని వారిరువురు ఒకరిమహాదశలో నొకరి
యంతర్దశ వచ్చినపుడు అజాతమని మంచికర్మలను జేయువానిగానువేదకావ్రాది విద్య
లను చదివినవానిగాను వర్తకము మొదలగు వ్యాపారములయందు అమ్ముటలోను
కొనుటలోను సమర్థుడనిగాను భార్యపుత్రులవలన సౌఖ్యము నొందువానిగాను
జేయుదురు. మరియు శుక్రిబుధులు, గురుచంద్రులు, చంద్రశుక్రులు, గురునూర్యులు
రవికుజులు, రవిబుధులు, ఇట్లు జంటగాజెప్పబడిన గ్రహములలో నొకరి మహాదశ
యందు నొకరియంతర్దశ కలిగినపుడు బృహస్పతి బుధులకు నొకరిమహాదశలో
నొకరి యంతర్దశయందు జెప్పబడిన ఫలమరీతిగానే యిచ్చుటను ఒకరి మహాదశలో
నొకరి యంతర్దశయందు ఫలము నిత్తురు.

అథ ప్రతిసారవత్సరస్య వార్షికదశాక్రమః

శ్లో॥ జన్మా ర్కేణనమో యదాస్ఫుటరవి ర్నాడ్యాదిభిస్సృద
సౌ । సౌరాబ్దాదిరిహగ్రహం స్తనుముఖా భావాం శ్చజన్మోక్తివత్
కృత్వాతన్మునివర్గసంభవబలం తస్మాత్ఫలంయోజయే । జన్మర్థాది శర
న్ముఖేందుభ మజా (౬) ప్రంశిష్టమర్కాద్దశా॥

టీ॥ జన్మ= జన్మకాలసంబంధమును, ఆర్కేణ= సూర్యునితోటి, యదా=
ఎప్పుడు, స్ఫుటరవిః=స్ఫుటమూర్కుడు, నాడ్యాదిభిః=ఘడియలుమొదలగువానితో

సమః = సమానుడై, స్యాత్ = అగునో, అసౌ = ఈకాలము, సౌరాబ్దాదిః = సౌరసం
వత్సర ప్రారంభకాలమందు, గ్రహాన్ = స్ఫుటగ్రహములను, తనుముఖాన్ = లగ్నము
మొదలైన ద్వాదశభావములను, జన్మోక్తిచత్ = జన్మకాలమునకు జెప్పినట్లుగానే,
కృత్వా = చేసి, తన్మునివర్గ = పూర్వము జెప్పబడినట్లు సప్తవర్గములవల్ల, సంభవ =
పుట్టినట్టి, బలం = బలమునుసాధించి, తస్మాత్ = దానివలన, ఫలం = ఫలమును, యోజ
యేత్ = విచారించవలెను. జన్మగ్నాది = జన్మనక్షత్రముమొదలు, శరన్ముఖ = సంవత్సర
ప్రారంభకాలమునకు, ఇందుభం = చంద్రుడున్న నక్షత్రము పర్యంతము నెంతసంఖ్య
యగునో యాసంఖ్యను, ఆజాప్తం = తొమ్మిదిచే భాగింపగా, శిష్టం = మిగిలినది,
ఆర్కాత్ = సూర్యుడు మొదలుగా, దశా = దశయగును.

తా॥ ప్రతి సౌరసంవత్సర సంబంధమగు దశాక్రమమును
జెప్పుచున్నాను, ఏ సంవత్సరమునకు సంవత్సర దశాఫలమునుదెలి
సికొనవలయుననియున్నదో ఆసంవత్సరమునందు జన్మకాలస్ఫుటరవి
నక్షత్రముయొక్క ఘడియలు విఘడియలతో సమానముగ నేదినమున
నెన్నిఘడియల కంతస్ఫుటరవియగునో యాసమయమే యాజాతకుని
యొక్క సౌరసంవత్సర ప్రారంభకాలమగును. ఆకాలమునకు జన్మ
కాలమునకు జెప్పినట్లుగానే స్ఫుటగ్రహములను తన్వాదిద్వాదశభావ
ములనుసప్తవర్గబలమును సాధించి వానివల్ల ఫలము నాలోచింపవల
యును. అనంతరము సౌరసంవత్సర దశలను కట్టవలయును, అది
యేవిధముగాననగా జన్మనక్షత్రముమొదలుకొని వర్షప్రారంభకాల
మువరకు నిత్యనక్షత్రమేదియగునో అంతవరకునైన సంఖ్యను 9 చే
భాగించగా మిగిలినసంఖ్య సూర్యుడు మొదలగు రవి చంద్ర కుజబుధ
గురు శుక్ర శని రాహువులయొక్క లగ్నములకు దశలగును. ఇం
దునుగూరించి యుదాహరణము మూలములో వ్రాయబడినదిగాన
దానిని చూచుకొనవలయును.

ఏవం దశాసాధన ముక్త్యా వార్షికదశామధ్యే వర్షప్రవేశకాలస్య

కియద్భుక్తం కియదవశిష్ట మిత్యాశంక్య వర్షప్రవేశ

కాలికదశా శేషసాధనం దశాప్రమాణం గ్రహ

కమగ చాహుగాంగారి శోకాంగారి

శ్లో॥ ఇందోర్భైష్యఘటిదశాదినహంతా భాద్యంతనాడిహృతా
దాయైష్యంవివనాడికాద్య మితితద్వర్షప్రవేశాదితః । ఖైకేలా గంగ
ఖరసా ౬౦ స్తతస్తుదశనా ౩౨ శూన్యాబ్ధయో ౪౦|అహ్వాబ్ధయః ౪౦
ష్టద్వాణాః ౬ శ్రుతయ ౪ శృరాగిదింగినచంద్రారజ్జజీవాభృగుః॥ ౩౬॥
మందాగూచతనుర్గ్రహక్రమలయంబాణాంగరామై ౩౬గిర్దినైః । ప్రాగు
నైర్దినఖండకైః ఫలమధాగ్రేవార్షికంతూచ్యతే । తత్తత్తేటదశాఫలం
బలవద్వార్ష ప్రవేశోదయా ధావాద్యంస్థితిదృగ్భవంచసకలంవాచ్యం
శుభంవాశుభం ॥ ౩౭ ॥

టీ॥ ఇందోః = చంద్రునియొక్క, భైష్యఘటిః = నక్షత్రవిష్యఘడియలు, దశా
దినహంతాః = దశాదినములచేత గుణింపబడినవై, భాద్యంతనాడి = ఋతూద్యంత ఘడి
యలచేత, హృతాః = భాగింపబడినవగుచు, దిననాడికాద్యం = దినములు ఘడియలు
విఘడియలును, దాయైష్యం = దశాశేషమగును. ఇతి = ఈప్రకారము, తద్వర్షప్రవే
శాదితః = ఆసంవత్సర ప్రారంభసమయము మొదలుకొని, ఖైకేలాః = నూటపది,
ఖరసాః = అరవై, తతస్తు = తర్వాతనైతే, దశనాః = ముప్పదిరెండు, శూన్యాబ్ధయః =
నలభై, అహ్వాబ్ధయః = నలభైయెనిమిది, షడ్వాణాః = యాభైయారు, శ్రుతయః =
నాలుగు, శరాః = అయిదు, డిక్ = పది, ఇనచంద్రారజ్జ జీవాభృగుః = ఇన =
నూర్మూడు, చంద్ర = చంద్రుడు, ఆర = శుభుడు, జ్ఞ = బుధుడు, జీవాః =
బృహస్పతి, భృగుః = శుక్రుడు, మందాగూ = మంద = శని, ఆగు = రాహువు,
తనుః = లగ్నము, అయం = ఇది, గ్రహాకర్మయః = గ్రహములయొక్క వరుస, ప్రాగు
కై = పూర్వము చెప్పబడిన, దినఖండకైః = దినఖండములచేతను, అధ = అనంత
రము, అగ్రే = ముందు, వార్షికం = వషణసంబంధమైన, ఫలం = ఫలము, బాణాంగ
రామైః = మూడువందల అయిదయైదు, దినైః = దినములచేత, ఉచ్యతే = చెప్పబ
డుచున్నది. తత్తత్తేట = ఆయాగ్రహములయొక్క, దశాఫలం = దశలసంబంధమగు
ఫలము, బలవత్ = ఆయాగ్రహముల బలమువలన, వషణప్రవేశోదయాత్ =
సంవత్సరప్రారంభ కాల లగ్నమువలన, భావాద్యం = భావము మొదలగునవియు,
స్థితిగ్భవం = ఉండుట చూచుట మొదలగువానివలన కలిగిన, శుభంవా = శుభప్రద
మైనదిగాని, అశుభంవా = అశుభప్రదమైనదిగాని, సకలం = సమస్తమైన, ఫలం =
ఫలము, వత్తవ్యం = చెప్పవలయును.

తా॥ ఇట్లు దశలను సాధించుటను జెప్పి సంవత్సరదశలో సంవత్సర ప్రవేశ
కాలమునకు నెంత గడిచినది యెంత మిగిలియున్నదని శంక కలిగినప్పుడు సంవత్సర

ప్రవేశ కాల సంబంధమును దశాశేషమును దశాప్రమాణమును గ్రహముల వరుసను
 రెండు శ్లోకములచే జెప్పబడును సంవత్సర ప్రారంభ కాలమునకు చంద్రనక్షత్రము
 నబ్బి వెనుక జాతకపాకరణములో సాధించిన ప్రకారముగానే దశాశేషమును
 తీయవలయును. దశమును ఆదశలకు దినముల సంఖ్యయు పూర్వము జెప్పబడియున్న
 ది. వషణప్రవేశ కాలమున కెవ్వనిదశయగుచున్నదో వానికి జెప్పబడిన దినసంఖ్యల
 ననుసరించి దశాశేషమును నిర్ణయింపజేసి యది మొదలుకొని వరుసగా నీగ్రహముల
 దశాకగ్రముగా నాయాదశలకు జెప్పబోవు నాయాఫలములను జెప్పవలయును. ఫల
 మును జెప్పవచ్చుడు సంవత్సర ప్రవేశ కాలలగ్నమును గ్రహములును భావములును
 సాధించి వషణప్రవేశ కాల గ్రహచక్రమునుజేసి యాగ్రహముల బలానుసారముగ
 వారిసితి వీక్షణము మొదలగునవి బాగుగ నాలోచించి ఫలములను జెప్పవలయును.
 సప్తవర్గసంబంధమును శుభాశుభ రూపమును రెండుపంక్తులనుగూడ సాధింపవలయును
 గ్రహాకగ్రమువలన దినములసంఖ్య యెట్లనగా నూర్యునకు 110 దినములు, చంద్ర
 నకు 60, అంగారకునకు 32, బుధునకు 40, బృహస్పతికి 48, శుక్రునకు 56, శనికి 4,
 రాహువునకు 5, లగ్నము 10 మొత్తము సౌర సంవత్సరము 1కి 365 దినములగును.
 ఈవిధముగానే యే సంవత్సరముకైనను ఒక సంవత్సరమునకు వాషణకదశాఫలమును
 దెలిసికొనవచ్చును. ఈప్రకారము ప్రతిసంవత్సరమునకు తెలిసికొనవలయును.

శ్లో॥ జన్మేంద్వృక్షవశాద్వి చింత్యఖిచరై స్తాత్కాలికైరుక్త
 వా ద్లోచారోదితవర్తనాతదుభయో ర్యోగార్థసంవాదతః । ఏకస్యై
 వహివత్సరస్యచ తథాదాయేశ్వరైశ్చాఖిలం । వక్ష్యేత్యంతసులాఘ
 వం స్ఫుటతరం చిత్రంఫలందాయజం ॥ 3౮ ॥

టీ॥ జన్మేంద్వృక్షవశాత్ = జన్మకాలచంద్ర నక్షత్రమువలన, విచింత్య=జన్మ
 రాశిని దెలిసికొని, తాత్కాలికైః = ఆకాలసంబంధమును, ఖిచరైః = గ్రహములచేత,
 ఉక్తవత్ = చెప్పబడినట్లుగా, లోచార = లోచారమునకు, ఉదిత = చెప్పబడిన
 వర్తనా = మార్గముచేత, తథా = ఆప్రకారముగానే, దాయేశ్వ = వాషణకదశా
 ఫలములచేతను, తదుభయోః = ఆరెండింటియొక్క, యోగార్థసంవాదతః = ఏకీభా
 వమును జేయుటవలన, ఆలౌచ్య-అలోచించి, ఏకస్యైవహి వత్సరస్య = ఒక్కసం
 వత్సరమునకు. అత్యంతసులాఘవం = మిక్కిలి ములభమైనట్టియు, స్ఫుటతరం = స్పష్ట
 మైనట్టియు, చిత్రం = ఆశ్చర్యకరమైనట్టియు, దాయజం = దశాసంబంధమైన, ఫలం =
 ఫలమును, వక్ష్యే = చెప్పుచున్నాను.

తా॥ జన్మకాల చంద్రనక్షత్రము వలన జన్మరాశిని నిర్ణయించి దానివ
 తత్కాలముందు పంచాంగములో వ్రాసియున్న గ్రహములచేత జెప్పబడిన లోచా

మూర్తమును వాషికదశానాథుల ఫలమును విచారించి ఆరెండింటియొక్క ఫలములను సంబంధించినట్లు బాగుగా నాలోచించి, ఒక్కసంవత్సరమునకు మిక్కిలి సులభమైనదియు నున్నటువైనదియు నగు దశాఫలమును చిత్రముగా జెప్పఁగడును.

పూర్వోక్తవక్షాదశానా ఫలమగ్రే వక్ష్యతి.

శ్లో॥ వీర్యాధ్యేదిననాయకే ధనచయం భూషాంబరంచైతథతే ।
వీర్యోనేకలిశత్రువృద్ధి మపితద్విత్తక్షయంపీడనం । వీర్యాధ్యేదినీవా
పూజ్యమనిశం విత్తాధికంగౌరవం । వీర్యోనేరపువృద్ధి రోగచలనా
సౌఖ్యం విరోధస్సృజైః ॥ 3౯ ॥

తా॥ పూర్వము జెప్పఁబడిన వక్షాదశలకు ఫలమిప్పుడు చెప్పఁబడుచున్నది. నూర్మడు బలముగలవాడైనయెడల ధనము ఆభరణములు వస్త్రములు మొదలగు వానిని వృద్ధిచేయును. బలహీనుడైన యెడల శత్రువృద్ధిధననాశనము పీడ మొదలగు ఫలములనిచ్చును, చంద్రుడు బలముగలవాడైనయెడల జనసమ్మానము, భవవృద్ధి గౌరవము, మొదలగు వానిని కలుగజేయును. బలహీనుడైన యెడల శత్రువృద్ధి చలనము రోగము సౌఖ్యము లేకపోవుట స్వజనముతో విరోధము మొదలగు వానిని కలుగజేయును. ఇక్కడ శ్లోకములో నూర్మని గుఱించి మొదటి పాదములోబలము కలిగియుండగా నిచ్చునట్టి ఫలమును రెండవపాదములో బలములేని సమయమందు నిచ్చునట్టి ఫలము చెప్పఁబడినది. 3 వ పాదములో చంద్రునిగుఱించి బలము కలిగియుండినప్పుడు ఫలమును రవ పాదములో బలములేని సమయమందు కలిగకుండు ఫలము జెప్పఁబడినది. ఈవిధముగానే యిక ముందును ప్రతిశ్లోకములోను రెండేసి శ్లోకములకు ఒకపాదములో బలముకలిగిన సమయమందు ఫలమును ఇంకొకపాదములోబలము లేనిసమయమందు ఫలమును నాలుగుపాదములలో చెప్పఁబడినదిగా గ్రహించవలయును.

అథ కుజబుధయోః బలాబలద్వివిధాంశయోః ఫలమాహ.

శ్లో॥ భూపుత్రేబలసంయుతే నృపజనప్రీతిర్జయస్సౌత్సుభిః ।
వీర్యోనేద్యవభీతిపుత్ర కలహస్త్రైవైరవిత్తక్షయః । సామ్యపూర్ణతే
ప్రతాప శుభసౌఖ్యాధిక్యతాలాభకృత్ । వీర్యోనేనవాచాదివైరకువ
ధాచ బాహ్మణద్రోహకృత్ ॥ ౪౦ ॥

తా॥ కుజుడు బలము కలవాడై యుండినని రాజులకుల సమ్మానము జరిగియు,

సుఖము కలుగును బలము లేకుండిరేని రాజులవలన భయము పుట్టెనటో కలహము
స్త్రీలతో వైరము ధననాశము కలుగును బుధుడు సంపూర్ణబలము కలిగియుం
డిన శిష్యాపము శుభము అధికసౌఖ్యము లాభము మొదలగునవి కలుగును. బలము
లేనియెడల సోదగులు మొదలగు వారితో వైరము కపటము బ్రాహ్మణద్రోహము
చేయుట మొదలగు చెడుకార్యముల జేయుట మొదలగునవి సంభవించును

అథ గురుశుక్రియోర్బలమాహ

శ్లో॥ జీవేపూర్ణ బలేరథాశ్వ దనస్సాన్యద్బద్ధివృద్ధిగనం॥ వీర్యో
నేచలనంధనక్షయ మపిస్యాద్యాపదుస్సంగతీ॥ శుక్రిపూర్ణబలేధనా
గమ యశశ్శుక్లాంబర క్రిముఖం॥ హీనేస్యాద్ధననాశనం రిపుభయం
స్త్రీరోగకృచ్ఛాయశః॥ ౪౦ ॥

తా॥ గురుశుక్రిల ఫలమును జెప్పబడును. బృహస్పతి బలము కలవాడై
యున్నప్పుడు రథములు గుఱ్ఱములు ధనము విశేషమైన బుద్ధి మొదలగు ఫలముల
నిచ్చును. బలములేనివాడైనయెడల చలనము ధననాశనము దుస్సంగత్యము పాపము
మొదలగు చెడ్డఫలముల నిచ్చును శుక్రిడు పూర్ణబలముకలవాడగునేని ధనప్రాప్తి
కీర్తి తెల్లనివస్త్రములు స్త్రీసంబంధముగు సుఖము మొదలగు మంచిఫలములు కలు
గును. బలములేనివాడగునేని ధననాశనము శత్రుభయము స్త్రీలకు రోగము అప
కీర్తి మొదలగు చెడ్డఫలముల నిచ్చును.

అథ శనిరాహ్యోః ఫలమాహ.

శ్లో॥ మందేపూర్ణబలేగృహాది సుఖకృద్భిల్లాధివత్సంభవే॥
నూనేవిత్తహరశ్శరీర కృశతారోగాపకీర్తిర్భవేత్॥ రాహవాపుణ్య
సుకర్మలాభ శుభకృచ్ఛోద్యోగవృద్ధిస్తథా॥ పాపత్వేనతిచాశుభం
పితృమృతిర్నిచారిగోష్ఠిర్భవేత్॥

తా॥ శని రాహువుల దశాఫలమును జెప్పుచున్నాను. శని పూర్ణమైన బల
ముకలవాడగునేని గృహము మొదలగువానివల్ల సౌఖ్యము అడవిప్రదేశమునకునధిపతి
యగుట మొదలగు ఫలములు కలుగును. బలములేనివాడగునేని ధనక్షయము శరీరము
కుష్ఠించుట రోగము అపకీర్తి మొదలగు చెడ్డఫలములు కలుగును. రాహువు బల
ముకలవాడగునేని పుణ్య కార్యములను జేయుట శుభ కార్యములను జేయుట చేయుప్రయ
త్నములు వృద్ధిచొందుట మొదలగు ఫలములు కలుగును. పాపుడగునేని అశుభము
మృత్యుమరణము నీచులతోటి శత్రువులతోటి సాంక్షర్యము మొదలగునవి కలుగును.

అథ వార్షికలగ్న దశాఫలమాహ.

శ్లో॥ లగ్నే వార్షిక కాలజే శుభఫలం మధ్యంచకస్త్వంభవే ద్వే
కాణాత్రితయైక్రమాత్త దధివాత్సంబంధయోగాద్వదేత్ । ఏవం వా
ర్షికజం దశాఫలమపి సోక్తం లఘుత్వంశ్చిదం । తత్తత్తేటబలాచ్చుభ
యుతే రూహ్యాంసుధీభిస్తవా ॥ ౪౨॥

తా॥ సంవత్సర సంబంధమగు లగ్న మయొక్క దశాఫలమును జెప్పబడును. లగ్నము సంవత్సర ప్రవేశ కాల సంబంధమైనది యగునేని శుభఫలము నొసగును. మధ్యయందగునేని అధమఫలము నొసగును మూడు ద్వే కాణములను పరిశీలించి వాని ర్కాధిపత్యములవల్లన సంబంధాదులవల్లను చెప్పవలయును. అని ఈ ప్రకారము గ్రంథములో చెప్పబడినదికాబట్టి యాయా గ్రహముల బలాబలమును శుభగ్రహములు కూడియుండుట మేవతగునవి చక్కగా నాలోచించి వేద్యాంసులు సంవత్సర ప్రవేశ కాలసంబంధమగు లగ్న మయొక్క దశమకూడ విచారించి లగ్న దశాఫలమునునులభ ముగ జెప్పవలెను.

ఇట్లు మహాకవి శ్రీ కాళినాసునిచే రచియింపఁబడిన యుత్తరకాలామృతమును గ్రంథమునందు జాతకపద్ధతిగా నక్షత్రసంబంధమగు వార్షిక దశాఫలమును జెప్పి నట్టి వస్తువందువు సమాప్తము.

అథ సప్తమబిందు ప్రారంభః.

ఆదా ప్రశ్నాన్నప్రజాతక సాధనమాహ.

శ్లో॥ ఏవంజన్మభిగోదయైః ఫలమిదం సర్వంవతేజాతకే తన్నా
చేదధజన్మపత్రమపివా తత్ప్రశ్నలగ్నాద్వదేత్ । ప్రశ్నోజాతకతుల్య
ఏవనభవేద్భేదోధవామర్షినే । నజ్ఞాతేఘటికాదికే గృహనవాంశా
దీంశ్చ పృచ్ఛాద్వదేత్ ॥ ౧ ॥

టీ॥ ఏవం=ఈప్రకారము, జాతకే=జాతకమునందు, జన్మభిగోదయైః=జన్మ కాల సంబంధమగు గ్రహస్థితులచేత, ఇదం=ఈచెప్పబడిన, సర్వం=సమస్తమైన, ఫలం=ఫలమును, వదేత్=చెప్పవలెను. జన్మపత్రమపివా=జన్మపత్రిక, తత్=అది, నోచేత్=లేనియెడల, తత్ప్రశ్నలగ్నాద్=అందునుగురించి ప్రశ్నలగ్నము వల్లనైన, వదేత్=చెప్పవలయును. ప్రశ్న=ప్రశ్న చేయుట, జాతకతుల్యఏవ=జాతకముతో సమానమైనది. భేదః=భేదము, నభవేత్=లేదు, అథవా=అలాగుకాని

యెడల, దుర్దిశే=మేఘముచే నావరింపబడినదగుచు, ఘటాకాదికే=ఘడియలు మొదలగునవి, నజ్జాతే=తెలియబడినవగుచుండగ, పృచ్ఛాత్=ప్రశ్నవలన, గృహనవారాకాదీక=గృహసంబంధమైన నవాంశాదుల నాలోచించి, వదేత్=చెప్పవలెను.

తా॥ పృశ్నవలన నష్టజాతక సాధనమునుగురించి చెప్పబడును, జాతకముండినయెడల నారవబిందులో జెప్పబడినప్రకారము జన్మ కాలమునందుండెడిగ్రహముల సంచారమునుబట్టి సమస్తమైన ఫలమును జెప్పవలయును. జన్మపత్రికి లేనప్పుడు ప్రశ్నలగ్నమువల్లనైన ఫలమును జెప్పవలయును. ప్రశ్నలగ్నము జాతకముతో సమానమైనదేగాని భేదమేమియునులేదు. మేఘమావరించి నూర్యుడు కనపడనిసమయమందును రాత్రులయందును కాలనిర్ణయము తెలియనప్పుడు ప్రశ్నవలన నవాంశాదులను యోచించి ఫలమును జెప్పవలెను.

అథ ప్రశ్నోపయోగిత్యేన ధృవాంకసాధనమాహ.

శ్లో॥ ప్రశ్నార్థిఫలహేమపాణిరథవా కార్తాంతికస్యాంతికం ।
ప్రప్త్యాగత్యనవఘ్నభాస్కర మితాత్సంఖ్యామభీష్టాంవదేత్ । తామేవ
ధ్రువకంప్రకల్ప్య సకలంత్రై కాలికందైనవి । ద్బూరియాదిష్టమనిష్ట
మత్రైతుగురోః పాదంశరణ్యంభవేత్ ॥ ౨ ॥

టీ॥ అథవా=జాతకములేనప్పుడు, ప్రశ్నార్థి=ప్రశ్నను జేయువాడై, ప్రప్త్యా-
ప్యచ్ఛకుడు, ఫలహేమపాణిః=చేతిలో బంగారమునుగాని ఫలమునుగాని యుంచు
కొని, కార్తాంతికస్య=జ్యోతిష్కుఁ యొక్క, అంతికం=సమీపమునకు, ఆగత్య=
వచ్చి, నవఘ్న=తొమ్మిదిచే గుణియింపబడిన భాస్కరమితాత్=పండెండు పరి
మితిగల సంఖ్యవలన, అనగా 9=12=108 ఈసంఖ్యలో, అభీష్టాం=ఇష్టమైన,
సంఖ్యా=సంఖ్యను, వదేత్=చెప్పవలయును. దైనవిత్=జ్యోతిష్కుఁడుతామేవ-
పశ్న జేయువాడు జెప్పినట్టిసంఖ్యను, ధ్రువకం=ధ్రువకమునుగా నుంచుకొని, ఇష్టం=
కుభమైనదిగాని, అనిష్టం=అకుభమైనదిగాని, త్రైకాలికం=భూతభవిష్యద్వర్తమాన
కాలసంబంధమగు, సకలం=సమస్తఫలమును, బూరియాత్=చెప్పవలయును.
అత్రైతు=ఈవిషయమై, గురోః=గురువుయొక్క, పాదం=పాదము, శరణ్యం=
రక్షకమైనదగుచు, భవేత్=అగును.

తా॥ ప్రశ్న జేయువారు ఫలతాంబూల దక్షిణాదులను తీసికొని జ్యోతిష్కుని
వద్దకువచ్చి నమస్కరించి యాదక్షిణతాంబూలాదులను సమర్పించి నూటయెనిమి
దింటికిలోపుగా తనకిష్టమైన యొక సంఖ్యను జెప్పవలయును. సిద్ధాంతి యాసంఖ్యను
భృగముగా నుంచుకొని దానిబట్టి భూత భవిష్యద్వర్తమాన కాలములలో వాపుచ్చ
కునకుసంభవించునట్టి కుభఫలమునుగాని అకుభఫలమునుగాని యోచించిచెప్పవలెను.

ఉత్తర కాలామృతము.

అథ ప్రశ్నలగ్న నవాంశ సాధనమాహ.

శ్లో॥ పూర్వోక్తాద్ధ్రువకాత్థగైః పరిహృతాల్లబ్ధం క్రియాద్యా
తథా॥ తచ్చేష స్త్యధవతకామానభవనే స్యుస్తన్నవాంశాఃక్రిమాత్ ।
తత్కాలగ్రహచక్రభావవశతః ప్రప్టుశ్శుభంవాశుభం । పాగ్నత్తేచ
రభావకారక గణాద్విర్యాధికాత్సంవదేత్ ॥ 3 ॥

టీ॥ పూర్వోక్తాత్ = పూర్వము చెప్పబడిన, ధ్రువకాత్ = ధ్రువమువలన,
ఖగైః = తొమ్మిదిచేత, పరిహృతాత్ = భాగించుటవల్ల; లబ్ధం = లబ్ధము, క్రియాత్ =
మేషముమొదలు, యతః = గడిచినరాసులగును, అథ = అనంతరము తచ్చేషః =
అప్పుడు భాగింపగా మిగిలినశేషము, వర్తమానభవనే = అప్పుడు జరుగుచున్నరాశి
యందు, తన్నవాంశాః = దానియొక్క నవాంశములు, సుః = అగుచున్నవి తత్కాలః =
అప్పటికాలమందైన, గ్రహాః = గ్రహములవల్లను, చక్రభావశతః = చక్రముగానుండు
రాసులవల్లను ప్రాగ్నత్ = పూర్వమువలననే, క్రమాత్ = క్రమముగా, భేచర భావకారక
గణాత్ = భేచర = గ్రహములవల్లను, భావా = భావములవల్లను, కారకగణాత్ = కార
కులవల్లను, వీర్యాధికాత్ = అధికబలము కలవానివల్ల, ప్రప్టుః = అడిగినవానియొక్క
శుభంవా = శుభమునైన, అశుభం = అశుభమునైన, సంవదేత్ = రెన్నగా చెప్పవలయును.

తా॥ పూర్వము చెప్పబడిన ధ్రువమువలన ప్రశ్నలగ్నమును దానినవాంశము
సాధించుటగురించి చెప్పుచున్నాను అది యెట్లునగా ప్రశ్న నడుగవచ్చినవానిని
108 కి లోపుగా నీకిష్టమైనసంఖ్యను జెప్పుచునగా వానికిష్టమగు నొకసంఖ్యచెప్పును
ఆసంఖ్యకే ధ్రువాంశమని పేరు ఆధ్రువాంశమును 9 చే భాగింపగా వచ్చినలబ్ధము
మేషముమొదలుకొని, గడిచినరాసులగును. మిగిలినశేషము యేసంఖ్యయగునో
యన్న వనవాంశ తర్వాత రాశిలోనిదని తెలిసికొనవలయును. ఇట్లు తత్కాల అగ్న
మును దానిలోని నవాంశములను నిర్ణయించి అప్పటి పంచాంగము వసుసరించి రాశి
చక్ర అంశచక్రములను గ్రహములనువేసి, ఆచక్రములలోనుండు గ్రహములయొక్క
యు భావములయొక్కయు కారకులయొక్కయు బలమును విచారించి దేనియొక్క
బలమధికముగానుండునో దాని బలమునుబట్టి మంచి ఫలముగాని చెడ్డఫలముగాని
యడుగవచ్చిన వానికి జెప్పవలయును.

ఉదాహరణము. ప్రశ్న నడుగ వచ్చినవానిని 108 లోపుగా నొక సంఖ్యను
జెప్పుచునగా 79 సంఖ్యను చెప్పెనని మనము యనుకొందుము 79 ని 9చే భాగింపగా
లబ్ధము (8) వచ్చెను. అప్పుడు మేషము మొదలు లెక్కపెట్టగా కృత్తికరాశి, ఇంత
వఱకు గడిచిన రాసులగును తర్వాతరాశి ధనుస్సుఅగును. ఇట్లు అగ్నమును నిర్ణా

యించి పూర్వధ్రువాంకమును భాగింపగా మిగిలిన శేషము 7వ సంఖ్యయగును. మేష
సింహ ధనుస్సులకు మేషరాశియే వవాంశమును లెక్కపెట్టుటకు మొదలు కాబట్టి
మేషము మొదలు యేడవరాశి తులయగును. కాబట్టి ధనుస్సు ములలో తుల నవాంశ
ఇట్లు లగ్నమును నవాంశమును నిణయించి వాటినిబట్టి శుభాశుభ ఫలములను
జెప్పవలెను.

{ అథ ప్రశ్నవశా జ్ఞానకాలిక గురుస్థితిజ్ఞానం తస్మాద్వర్ష }
మాసాది జ్ఞానంచాహ.

శ్లో॥ తత్ప్రక్షార్పితహేమపుష్పఫలజా సంఖ్యాధ్రువఘ్నరక-
హృత్ తచ్ఛేషోన్మితభేస్థితిస్సురగురో స్సౌత్పత్తిష్టుజన్మన్యథ తచ్చా-
రాత్తువయోనుమానభగణం సంచిత్యవషణంపున ర్జన్మార్యాంశము
ఖాచ్చమానవధ నాధ్యార్కాచ్చమాసాదయః ॥ ౪ ॥

టీ॥ తత్ప్రక్షార్పిత = ప్రశ్న నడుగువానిచేత, అర్పిత = ఇవ్వబడిన, హేమ = సువ
ణము, పుష్ప = పుష్పములు, ఫలజా = ఫలములు మొదలగువానివల్లపుట్టిన, సంఖ్యా =
సంఖ్య, ద్రివఘ్న = ద్రివాంకముచే గుణియించి. అర్కహృత్ = పండ్రెండుచే భాగిం
పగా, తచ్ఛేష = దానియొక్క శేషముతో, ఉన్మితభే = సమానమగు రాశియందు,
సురగురోః = బృహస్పతియొక్క, స్థితిః = ఉండుట, స్యాత్ = అగును. అథ = అనంత
రము తచ్చారాత్ = ఆబృహస్పతియొక్క చారవలన, వయోనుమాన భగణాన్ =
వయః = వయస్సుయొక్క, అనుమాన = ఊహించుటచేతనైన, భగణాన్ = రాశి
గణములను, వషణంపున = సంవత్సరమును, సంచిత్య = ఆలోచించి, పునః = తిరిగి,
ఆర్యాంశముఖాత్ = బృహస్పతియొక్క ఆంశము మొదలగు దానివల్ల, మానవ =
మనుష్యునియొక్క, దినః = దినములవల్లను, ఆశ్య = కూర్చబడిన, ఆర్కాచ్చ = నూర్చుని
వల్లన, మాసాదయః = మాసములు మొదలగునవి యగును.

తా॥ ప్రశ్న కాలమువలన జన్మ కాలమునందుబృహస్పతియుం
డురాశిని తెలిసికొనుటయు దానివల్లనే సంవత్సరముమాసముమొద
లగువాని తెలిసికొనుటయును జెప్పబడును. ప్రశ్న నడుగ వచ్చిన
వాడు సమర్పించిన దక్షిణతాంబూలము ఫలములుపుష్పములుమొద
లగువానిని మొత్తముచేయగా నాసంఖ్యయెంతయగునో యాసంఖ్యను
పూర్వము జెప్పబడిన ధ్రువాంకసంఖ్యచే గుణియించి (12)చేభాగిం
పగా మిగిలినసంఖ్య యెంతయైండునో యాసంఖ్యను మేషముమొద
లుకొని లెక్కపెట్టగా నన్నవరాశి జన్మ కాలమునకుబృహస్పతియున్న

అథమేషాది తత్కాలలగ్న సవాంశరాశి వశాచ్ఛింతా జ్ఞానమాహా

శ్లో॥ మేషేషాదయుగం వృషేతు పశవస్సాన్యద్గర్భచింతాయుగే
రాశౌకర్కటకే భవేద్వ్యవహృతిస్సాన్యద్రాజ చింతాహరౌ ॥

శ్లో॥ కన్యాయాంతవరాంగనాధట గృహేవాణిజ్యకం వృశ్చికే
లగ్నేదుష్టభయం ధనుష్యపి ధనంసప్తం కవిర్నకృభే । కుంభేకర్కమ
చింతనంత్యనిమిషే స్థానస్యచింతాభ వే । దేవంవీర్యయుతాద్గ్రహన్న
వలవాత్ప్రొచుర్జటాధారిణః ॥

తా॥ మేషము మొదలు తత్కాల జన్మరాసులవలన సవాంశ రానులవల్లనా
చింతాజ్ఞానమును వివశించెదను. మేషములో పృశ్న వేయుట సంభవించెనేని రెండు
పాదములుగల మనుష్యుల సంబంధమైనదనియు వృషభములో నైనయెడల నాలుగు
కాళ్ళుగల పశువుల సంబంధమైనదనియు మిథునములో పృశ్న వేయబడిన గర్భచింత
యనియు కర్కాటకములోనైన వ్యవహార చింతయనియు సింహములోనైన రాజచింత
యనియు కన్యారాశిలోనైన పరశ్రీసంబంధమగు చింతయు తులారాశియందైనవర్త
కసంబంధమైనదనియు, వృశ్చిక రాశియైనయెడల దుష్టుల సంబంధమగు భయమును
గుఱించియనియు, ధనుర్లగ్నమైన పోయిన ధనమును గుఱించియనియు, మకరమైన
పాపమును గురించియనియు, కుంభలగ్నమైనయెడల కర్మలనుగురించి చింతయనియు
మీనమైనయెడల స్థానచింతయనియు, నిట్లు బలముగల రాశివల్లనుగాని సవాంశము
వల్లనుగాని ఫలమును విచారించి చెప్పవలెనని మునీశ్వరుల మతము.

అథస్వక్షేత్ర గతగ్రహాచ్ఛింతా జ్ఞానమాహా.

శ్లో॥ స్వక్షేత్రే నృపరాజ్యచింతన మధోచంద్రే తటాకా
దయో । భౌమేషహ్ని నృపారిభీర్విధుసుతే వాణిజ్యకృష్యాదయః ।
జీవేమిత్రనృపాదయో భృగుసుతే సౌఖ్యాధికత్వర్కజే । సంస్థేమాను
షచింతనం స్థిరధనం స్వక్షేత్రతోంశాదపి ॥

టీ॥ అర్కే=సూర్యుడు, స్వక్షే=స్వక్షేత్రమందుండిన, నృపరాజ్యచింతనం-
రాజులు రాజ్యము మొదలగువానిగుఱించిన చింత, అథః=అటుతర్వాత, చంద్రే=
చంద్రుడు, స్వక్షేత్రమందుండిన, తటాకాదయః=చెరువులు మొదలగునవి, భౌమే=
అంగారకుడుండిన, వహ్నినృపారిభిః=అగ్నిహోత్రమురాజులు శత్రువులుమొదలగు
వాటిని గురించిన భయము, విధుసుతే=బుధుడుండిన; వాణిజ్యకృష్యాదయః=వర్తక
మువ్యవసాయము మొదలగునవి, జీవే=బృహస్పతియందుండిన, మిత్రనృపాదయః=

స్తేహితులు రాజులు మొదలగువారు, భృగుసూతే = శుక్రుడుండిన, సౌఖ్యాధికం = విశేషసౌఖ్యము, అర్కజే = శనియుండిన, స్థిరథనం = స్థిరమగు ధనమునుగుటించియు మానువచింతనం = మనుష్యులనుగురించియు, విచారిండుట, ఇత్థం = ఈప్రకారము స్వక్షేత్రితః = స్వక్షేత్రమువల్లను, అంకాదపి = అంశవల్లను, వక్తవ్యం = చెప్పవలెను.

తా॥ స్వక్షేత్రమంజుండిన గ్రహములవలన పుచ్చకునియొక్క ప్రశ్న ఫలమును జెప్పబడును. పృశ్న కాలమందు నూర్యుడు స్వక్షేత్రమందుండిన రాజులు రాజ్యమునుగురించియనియు, చంద్రుడుండిన చెరువులు నూతులు మొదలగువాని గురించియనియు, అంగారకుడుండిన రాజులు అగ్నిహోత్రము కేతువులు మొదలగువాని సంబంధమగు భయమును గురించియనియు, బుధుడుండిన వర్తకము వ్యవసాయము మొదలగువాని గురించియనియు, బృహస్పతియుండిన స్నేహితులు రాజులుగురించియనియు, శుక్రుడుండిన విశేషసౌఖ్యమును గురించియనియు, శనియుండిన స్థిరమగు ధనము మనుష్యుల గురించియనియు, పృశ్న జేసినవానియొక్క మనోగతమగు కార్యములను తెలిసికొనవలయును. ఇట్లు నూర్యాది గ్రహములు స్వక్షేత్రమందుండుట వల్లను లేక స్వక్షేత్రాంశ యందుండుటవల్లనైనను విచారించి చెప్పవలయును. స్వక్షేత్రమందు నిద్దరు మాగ్గుకుండినయెడల స్వక్షేత్రము స్వాంశము రెండింటియందునున్న వాని బలమును విచారించి చెప్పవలయును.

అథస్వోచ్చాదిస్థానస్థితివశాత్పుల భేదమాహ.

శ్లో॥ ఏవంస్వోచ్చగతే ఖగేద్విగుణితం నీచేతుశూన్యంఫలం ।
మిత్రైర్దేగ్ధమితం ఫలంప్రభవతి స్యాద్భేసమేహీనతః । ద్వావచ్చక్షగ
తౌతథాస్వగృహగౌతద్వర్గ వీర్యాధికా । త్సంజ్ఞాకారకభావయోగజవ
శాత్రుశ్శంవదేద్బుద్ధిమాన్ ॥

టీ॥ ఏవం = ఈప్రకారము, ఖగే = గ్రహము, స్వోచ్చగతే = జన యుచ్చక్షేత్రమందుండిన, ద్విగుణితం = రెండురెట్లు ఫలముకలుగును. నీచేతు = నీచరాశియందుండిన, ఫలము శూన్యము = లేకపోవును. మిత్రైర్దే = మిత్రక్షేత్రమందుండిన, ఫలం = ఫలము, అర్ధమితం = సగము కలుగును. సమేధే = సమక్షేత్రమందుండిన, హీనతః = స్వల్పఫలము, స్యాత్ = అగును, ద్వా = రెండుగ్రహములు, ఉచ్చక్షగతౌ = ఉచ్చరాశియందుండినను, తథా = అప్రకారమే, స్వగృహగౌ = స్వక్షేత్రమందుండినను, తద్వర్గవీర్యాధికాత్ = సప్తవర్గము కలవారిలో బలమధికముగా నుండువాని విచారించి చెప్పవలయును. ఇత్థం = ఈప్రకారము, సంజ్ఞా = సంజ్ఞలవల్లను, కారక = కారకముల వల్లను, భావ = భావములవల్లను, యోగజవశాత్ = యోగమువల్లను, బుద్ధిమాన్ = బుద్ధి మంతుడైనవాడు, పృశ్నం = పృశ్న ఫలమును, వదేత్ = చెప్పవలెను.

తా॥ ప్రశ్న కాలమునకు సేగ్రహము బలివ్యముగానుండునో యాగ్రహమే

ఫలమునిచ్చును కాబట్టి యట్టి గ్రహముచ్చరాశి యందుండిన తలచినకార్యము రెండు బెట్లు ఫలముగలదియగును, నీచరాశియందుండిన ఫలము శూన్యమగును. మిత్రక్షేత్రమందుండిన సగమేఫలము కలుగును. సమక్షేత్రమందుండిన తక్కువఫలముకలుగును. మరియు రెండుగ్రహము లుచ్చరాసుల యందుండినను స్వక్షేత్రమందుండినను ఆగ్రహములయొక్క సప్తవర్గబలమును విచారించి వారిలో నధికబలము కలవానినిబట్టి యేఫలమును చెప్పవలయును. ఇట్లు గ్రహములయొక్కయు రాసులయొక్కయు సప్త కారకము భావము యోగము మొదలగువానిని విచారించి వాటికి ననుగుణముగా బుద్ధి మంతుడగు జ్యోతిష్కుఁడు ఫలమును విచారించి చెప్పవలయును.

అథ ఉచ్చాదిస్థితి వశాదవధి జ్ఞానమాహ.

శ్లో॥ తత్కాలేఖచరే స్వతుంగ భవనేతన్నాడికాభిర్భవే ।
తార్కంస్వర్ణ గతేది నైరపి సుహృద్భేమాస కోబ్ధోన్యధా । కార్యం
నేతరధాఖలేక్షణయుతే లగ్నేశనాతుంగగే । చేచ్ఛిఘ్రింబలవచ్చు
భేక్షణయుతే లగ్నేశకార్యేశ్వరా ॥

టీ॥ తత్కాలే = ఆప్రిళ్ళ కాల సంబంధమైన, ఖచరే = గ్రహము, స్వతుంగ భవనే = తన యుచ్చరాశియందుండిన, తత్ = ఆకార్యము, నాడికాభిః = ఘడియల చేత, భవేత్ = అగును. స్వర్ణ గతే = స్వక్షేత్రమందుండిన, కార్యం = కార్యము, దినైరపి = దినములచేత నగును. సుహృద్భే = మిత్రక్షేత్రమందుండిన మాసకః = నెలలమీదవగును, అన్యధా = సమక్షేత్రమందుండిన, కార్యం = కార్యము, ఆబ్ధిః = సంవత్సరము గడువుగలది, ఇతరధా = మరియొకవిధముగా, ఖలేక్షణయుతే = పాపగ్రహములయొక్క చూపుకూడిక యుండినయెడల, కార్యం = కార్యము, నస్యాత్ = కాదు, శనా = శని, లగ్న గే = లగ్నమందున్న వాడగుచుండగా, తుంగ గే = ఉచ్చరాశియందుండినదివేని, శీఘ్రిం = కార్యము త్వరగానగును, లగ్నేశ = లగ్నాధిపతియు, కార్యేశ్వరా = కార్యాధిపతియు, బలవత్ = బలముగల, శుభ = శుభగ్రహములయొక్క, ఈక్షణయుతో = చూపుకూడిక కలవారగునేని, శీఘ్రం = త్వరగానగును.

తా॥ ప్రిళ్ళ కార్యాధిపతి యుచ్చాదిరాసుల యందుండినపుడెంత కాలమునకు కార్యమగునదియు జెప్పుచున్నాడు. ప్రిళ్ళ ఫలకర్త ప్రిళ్ళ కాలమునకు తనయుచ్చక్షేత్రమందుండిన కొన్ని ఘడియలలోనే కార్యమయ్యును. స్వక్షేత్రమందుండిన కొన్ని దినములకు కార్యమగును. మిత్రక్షేత్రమందుండిన కొన్ని మాసములకు కార్యమగును. సమక్షేత్రమందుండిన సంవత్సరము పిమ్మట కార్యమగును. ఇదిగాక పాపకూడిక మొదలగునవి కలిగియుండినయెడల కార్యముకాదు. మరియు శని పాపగ్రహమైనను లగ్నమందుండి యాలగ్నము వానికి సుచ్చక్షేత్రమై యుండినను లగ్నాధి

పరియు కార్యాధిపతియు బలవంతులగు శుభగ్రహముల దృష్టి కూడిక సంబంధము కలిగియుండినను ప్రశ్న కార్యము శీఘ్రముగా నగునని చెప్పవలయును.

అథదిగారూఢచక్రం నిరూపయతి.

శ్లో॥ ఖాంగాజ్యాశల వాత్మకంకువలయం తద్ద్వాదశారంభవే!
త్రతస్యర్షవమాంశ జావసువియచ్ఛందా స్థిరాకుండలీ తద్దిక్షుద్వి
తయావిదిక్షుచ భవేదేకైకకంమేషతః । ప్రాగాద్యాః క్రమతఃఖగా
గణితజా రాశ్యం శగాంతంలిఖేత్ ।

టీ॥ ఖాంగాజ్యాశలవాత్మకం, ఖ= సున్న, అంగ= అరు, ఆజ్యాశ=మూడు, అవాత్మకం= భాగములు కలిగిన, కువలయం= భూవృత్తమగును, అనగా అక్షరము అనో చెప్పబడిన యంకలను ఎడమవైపుగా లిఖింపవలయును కాబట్టి నైనచెప్పబడిన యక్షరములనుబట్టి అను సంఖ్యయగును శత్= ఆమూడువందల అరువై భాగము లుగల చక్రము, ద్వాదశారం= పండ్రెండు గుళ్లుకలది, భవేత్=అగును, తత్ర=ఆచ క్రిమునందు, పండ్రెండు రాసులుకలదై యున్నందున, నవమాంశకాః = రాశికి తొమ్మిది యంశలు చొప్పున, వసువియచ్ఛందాః, వసు = యెనిమిది, వియత్ = సున్న, చందాః= ఒకటి, అనగా 108 అంశలు, స్యుః= అగుచున్నవి, ఇయం=ఇది స్థిరాకుండలీ= స్థిరచక్రము, తద్దిక్షు= ఆచక్రములో దిక్కులందు, ద్వితయం=రెండే పేయు, విదిక్షు= విదిక్కులందు, ఏకైకకం= ఒక్కొక్కటియు, మేషతః=మేషము మొదలు, ప్రాగాద్యాః=తూర్పుదిక్కు మొదలిడి రాసులను, లిఖించవలయును క్రమ తః= వరుసగా, గణితజా= గణితమువలన వచ్చిన, రాశ్యంశగా= రాసులను అంశలను పొందిన, ఖగా= గ్రహములను, సులికేత్= వ్రాయవలెను.

తా॥ దిక్కుల ననుసరించి యారూఢచక్రమును నిరూపించుచున్నాను. విధాంతి భూప్రదేశమందు వృత్తాకారముగా నొక చక్రమునువేసి దానిలో మేషము మొదలు పండ్రెండు రాసులకును పండ్రెండు గుళ్ళు గీయవలయును. ఒక్కొక్క గుడికి 9 నవాంశములు చొప్పున 108 నవాంశములును 80 భాగములు చొప్పున 800 భాగము లునుగల యొక చక్రమును. ఒక్కొక్క గదియనగా పండ్రెండుగురులును మేషము మొదలు పండ్రెండు రాసులని తెలిసికొనవలయును ఆచక్రములో తూర్పుమొద లగు దిక్కులయందు మేషముమొదలుకొని రెండేసి రాసులను ఆగ్నేయముమొదలగు నవి దిక్కులయందు నొక్కొక్కరాశిని అనగా తూర్పు దక్షిణము పడమర ఉత్తరం యీ నాలుగు దిక్కులందు నెనిమిది రాసులను ఆగ్నేయము నైఋతి వాయవ్యము యీశాన్యము ఈదిక్కులందు నెనిమిది రాసులను ఆగ్నేయము నైఋతి వాయవ్యము యీశాన్యము ఈదిక్కులందు నొక్కొక్కరాశినివాసి యారాసులలో పంచాంగ

సిద్ధాంత ప్రకారము నేర్పడిన గ్రహములను వాని యంశములను విభించి వాటిరల్ల ఫలాఫలములను జెప్పవలయును.

అథ పూర్వోక్తదిగారూఢ చక్రవశాత్ప్రశ్న ఫలస్యాహ.

శ్లో॥ యోవైపుష్పఫలాది పాణిలసితో మర్యోహియస్మిన్ గృహే । తిష్ఠన్ పృచ్ఛతితద్గృహాంత్యభిహితం కోవ్యందిగారూఢకం । తస్మాత్తేచరదృష్టియోగవశతః ప్రశ్నం శుభంవాశుభం । ప్రశ్నేష్వప్య పృథలేషుకార్యవతను స్థానేశ్వరాభ్యాం వదేత్ ॥

టీ॥ పుష్పఫలాది పాణిలసితః, పుష్పములు ఫలములు మొదలగునవి చేతియందుంచుకొనిన, యోవై = ఏ, మర్యః = మనుష్యుడు, యస్మిన్ గృహే = ఏగృహమందు తిష్ఠన్ = ఉన్నవాడగుచు, పృచ్ఛతి = ప్రశ్న నడుగుచున్నాడో, తద్గృహం = ఆగృహము, దిగారూఢకం = దిగారూఢమను, కోవ్యకం = గదియని, అభిహితం = చెప్పబడినది. తస్మాత్ = ఆదిగారూఢగదివల్ల, తేచర = గృహములయొక్క దృష్టియోగవశతః చూపుకూడికవల్లను, ప్రశ్నే = ప్రశ్నయందు, శుభంవా = శుభఫలమునైనా, అశుభంవా = అశుభఫలమునైనా, వదేత్ = చెప్పవలయును. ఆభిలేషు = సమస్తమైన, ప్రశ్నేష్వప్యపి = ప్రశ్నలయందును, కార్యప = కార్యాధిపతివల్లను, తనుస్థానేశ్వరాభ్యాం = లగ్నాధిపతివల్లను, వదేత్ = చెప్పవలయును.

తా॥ పూర్వము చెప్పబడిన దిగారూఢచక్రమువలన ప్రశ్నయొక్క ఫలమును చెప్పవిధానమును జెప్పుచున్నాను. ప్రశ్ననడుగువాడు చేతిలో పుష్పములు ఫలములు దక్షిణ మొదలగువాని నుంచుకొని భూమియందు పండ్రెండు రాసులగుదానిగా గీయబడిన చక్రమునకు నేరాశివైపుననుండి ప్రశ్న జేయునో యారాశియో దిగారూఢమను రాశియని చెప్పబడినది కాబట్టి అట్టి దిగారూఢరాశివల్లను గ్రహములుండుట చూచుట మొదలగువానివల్లను శుభఫలమునుగాని అశుభఫలమునుగాని విచారించి చెప్పవలయును. మరియు నేవిషయమై ప్రశ్న జేసినప్పటికిని లగ్నాధిపతియొక్కయు ఫలమును విచారించి చెప్పవలయును. కార్యాధిపతియనగా ప్రశ్న జేయవాడేకార్యమునుగురించి యడుగునో పూర్వము చెప్పబడిన ప్రకారమాయాకార్యములకు వాయాస్థానములు చెప్పబడినవి కాబట్టి అట్టి స్థానమునకు కారకత్వముగల గ్రహము కార్యాధిపతియని చెప్పబడును. దేహమునుగురించి లగ్నము ధనమునుగురించి ద్వితీయము సోదరులనుగురించి తృతీయము వాహనమాత్రాదులను గురించి చతుర్థము సంతానాదులగురించి పంచమము. ఈవిధముగా పండ్రెండు రాసులను ఆయా కార్యస్థానములుగా చెప్పబడినవి కాబట్టి అట్టి స్థానాధిపతి బలమును విచారించి చెప్పవలయునని భావము.

అథప్రశ్నోపయోగి తత్కాలచంద్ర సాధనమాహ.

శ్లో॥ అంకఘ్ననఖభాజితాశ్చ ఘటికానూర్యోదయాత్పరి

శ్లోకే । తల్లబ్ధంభఘటిముఖం స్ఫుటవిధుః ప్రశ్నోపయోగో భవేత్ ।
పంచాంగస్థ విధుస్ఫుటశ్చ భగవీవక్త్రస్త్వ సంజ్ఞాతయో । స్థూలస్థూ
క్షుత్రతీరితా తదుభయోగ్యాహ్యంనవాంశాదికం.

టీ॥ పాశ్చిమకే = ప్రశ్న జేయు సమయమందు, నూర్యోదయత్ = నూర్యోద
యముమొదలుకొని, ఘటికాః = తత్కాలముడియలు, అంకఘ్నః = తొమ్మిదిచేగుణిం
పబడినవై, నఖభాజితాశ్చ = యిరువైచే భాగింపబడగా, తల్లబ్ధం = అప్పుడు రాగడిన
లబ్ధము భఘటిముఖం = నక్షత్రముయొక్క ఘడియలు విధుడియలు, స్ఫుటవిధుః =
స్ఫుటచంద్రుడై, ప్రశ్నోపయోగ = ప్రశ్నకు నుపయోగించువాడు, భవేత్ = ఆగును,
పంచాంగస్థ = పంచాంగములోనుండు, విధుస్ఫుటశ్చ = స్ఫుటచంద్రుడును, భఘటి
వక్త్రః = నక్షత్ర ఘడియలుగల చంద్రుడు, స్ఫుటః = స్ఫుటమైనవాడు, భవేత్ =
ఆగును. తయోః = ఆ యుభయులకును, స్థూలశ్చ = స్థూలచంద్రుడనియు, నూక్షుత్ర
నూక్షుచంద్రుడనియు, సంజ్ఞా = గుర్తు. ఈరితా = చెప్పబడినది. తదుభయోః = ఆచం
ద్రులిరువురకు, నవాంశాదికం = నవాంశ మొదలగునవి, గ్రహ్యం = గ్రహించత
యుండును.

తా॥ ప్రశ్నకు నుపయోగమైనందున తత్కాలమునందు చంద్రుని సాధించు
విషయము జెప్పుచున్నాను. నూర్యోదయముమొదలు ప్రశ్న జేయు సమయమునకు
గడచిన ఘడియలు విధుడియలు నెన్నియగునో వాటిని తొమ్మిదిచే గుణించి యిరు
వైచే భాగింపగావచ్చిన లబ్ధఘటికా విధుటికలు ప్రశ్నకు నుపయోగియగు చంద్రు
డగును. ఈతడు స్థూలచంద్రుడని చెప్పబడెను. మరియు ప్రశ్న కాలమునకు పంచాంగ
సిద్ధాంతప్రకారము అశ్వని మొదలు అప్పుడు జరుగుచుండు నక్షత్రములో తత్కాల
మునకు గతించిన ఘటికా విధుటికలవరకు నెన్ని ఘడియలగునో యాసూఖ్య స్ఫుట
చంద్రుడగును. ఈతడు నూక్షుచంద్రుడని చెప్పబడెను. ఇట్లు స్థూల నూక్షుచం
ద్రులను నిర్ణయించి వాదుభయులకు నవాంశ ద్వాదశాంశాదులకు స్థిరపరదుకొనిదాం
తలన ఫలాఫలములను చెప్పవలయును.

అథస్థూలచంద్రో పరిగ్రహదృష్టివశాత్తదీయ నవాంశవశాచ్చ
పృచ్ఛక చింతాజ్ఞానమాహ.

శ్లో॥ స్థూలేందోత్వపరేందు సౌమ్యగురుదృష్టే జీవచింతాభవే
ద్ధాతుర్భూమిజస్సైంహికేయ రవిజైర్ములం సితార్కేక్షితే । మిశ్రం

జీవసితాగుభిస్త్యధ పునశ్చేద్యంఘ్రి చింతాతులా । కన్యాయుగక్ర
నవాంశకేంఘ్రి బహుశంకర్కాళి మీనాంశకే ॥

తా॥ స్థూలేందౌ- స్థూలచంద్రుడు, ఆపరేందు- నూత్నచంద్రునిచేతను
సౌమ్య=బుధునిచేతను, గురు=బృహస్పతిచేతను, దృష్టే=చూడబడినవాడగుచుండ
గా, జీవచింత=జీవచింత, భవేత్=అగును, భూమిజ=అంగారకునిచేతను, సైంహి
కేయ=రాహుచేతను, రవిజైః=శనిచేతను, దృష్టే=చూడబడగా, ధాతుః=ధాతు
చింతయగును, సీత=శుక్రునిచేతను, ఆర్క=నూర్యునిచేతను, ఈక్షితే=చూడబడు
చుండగా, మూలం=మూలచింతయగును. జీవ=బృహస్పతిచేతను, సీత = శుక్రునిచే
తను, ఆగుభిః=రాహువుచేతను, దృష్టే=చూడబడుచుండగా, మిశ్రం=మిశ్రమమగు
చింతయగును, అధపునః=అటుపిమ్మట, తులాకన్యాయుగ్మనవాంశకే=తుల కన్య
మిధున నవాంశములయందు స్థూలచంద్రుడుండినయెడల, ద్వంఘ్రిచింత=ద్విపాద
చింతయగును. కర్కాళిమీనాంశకే=కర్కాటకము వృశ్చికము మీనముల నవాంశ
లయందుండేనేని, అంఘ్రిబహుశం=బహుపాదములుగల జంతువిషతామగు చింత
యగును.

తా॥ స్థూలచంద్రుని తరగ్రహములు చూమిబవల్లను స్థూలచంద్రుని సంబంధ
మగు నవాంశవల్లను ప్రశ్న జేయువానియొక్క మనోగతివిషయమును తెలిసికొనుటను
చెప్పుచున్నాను. స్థూలచంద్రుని స్థూలచంద్రుడు బుధుడు బృహస్పతియు చూచు
చుండిన జీవచింతయనియు అంగారకుడు రాహువు శని చూచుచుండిన ధాతుచింత
యనియు శుక్రుడు నూర్యుడు చూచుచుండిన మూలచింతయనియు బృహస్పతిశుక్రుడు
రాహువులచేత చూడబడుచుండగా జీవధాతు మూలములయొక్క మిశ్రమమగుచింత
యనియు నెరుంగవలయును. మరియు స్థూలచంద్రుడు తుల కన్య మిధున నవాంశ
ములయందుండేనేని రెండుపాదములుగల జంతుసంబంధమగు చింతయనియు కర్కా
టకము వృశ్చికము మీనము నవాంశలయందుండేనేని బహుపాదజంతుసంబంధమగు
చింతయనియు నెరుంగవలయును. ఇక్కడ చింతయనగా నడుగదలచిన మనోగత
మగు నభిప్రాయము.

శ్లో॥ చాపాంశేచఘటాంశకే చరణహీనామేష సింహాంశకే ।
సక్రోక్షాంశగతేచతుష్పద ఇహాస్థూలేందు నందాంశకాత్ । దేర్కా
ణ్మిత్రయే క్రిమాత్ప్రతిగృహే బాలాతథాయావనా । వృద్ధాచేతి
వదంతి పూర్వమున యోవస్థాత్రయం వాగ్నికే ॥

టీ॥ చాపాంశేచ= ధనురంశయందును, మటాంశకే= కుంభాంశయందునుండిన
యొడల, చరణహీనా= పాదములులేని పదార్థములు, మేషసింహాంశకే= మేషసింహాం
శలయందును, నక్ర= మకరాంశయందును, ఉక్షాంశ= వృషభాంశయందును, గతేన=
నూలచంద్రుడుండగా, చతుష్పదః= నాలుగు కాళ్ళుగల జంతువులు. ఇహ= ఈప్రశ్న
కార్యవిషయమై, మారేందు= స్థూలచంద్రునియొక్క, సందాంశకాత్ = సవాంశ
ములవల్ల కలుగును. ప్రతిగృహే= ప్రతి రాశియందును, క్రమాత్ = తరుసగా,
ద్రేక్కాణత్రితయే= మూడు ద్రేక్కాణములయందును బాచా = బాల్యావస్థయనియు
తథా - అప్రకారముగానే, యావనా= యావనావస్థయనియు, వృద్ధావ= వృద్ధావస్థ
యనియు, ఇతి= ఈప్రకారము, పౌశ్చికే= ప్రశ్న కార్యవిషయమై, అవస్థాత్రయం=
మూడు అవస్థలని, పూర్వమునయః= పూర్వమునీశ్వరులు, వదంతి= చెప్పుచున్నారు.

తా॥ ధనురంశయందు కుంభాంశయందు నూలచంద్రుడుండెనేని పాదములులేని
జంతువుల విషయమై ప్రశ్న జేయబడెననియు మేష సింహ మకర వృషభాంశలయం
దుండెనేని నాలుగు పాదములుగల జంతువుల విషయమై ప్రశ్న జేయబడెననియు
నెరుంగవలయును. ఈప్రకారము నూలచంద్రుని సవాంశమువలన కలుగునని తెలిసి
కొనవలయును. మరియు పూర్వ మనీశ్వరులు ప్రశ్న కార్య విషయమై చెప్పిన
దేమనగా ప్రతి రాశియందును మూడు ద్రేక్కాణములుండును కాబట్టి మొదటి
ద్రేక్కాణమునందు ప్రశ్న జేయబడెనేని బాల్యావస్థయనియు రెండవ ద్రేక్కాణ
మందగునేని యావనావస్థయనియు మూడవద్రేక్కాణమందగునేని వృద్ధావస్థయనియు
ప్రశ్న కార్య విషయమై మూడవస్థలని చెప్పిరి

అథముష్టిగతస్యవస్తునో రూపాదిజ్ఞానమాహ.

శ్లో॥ మేషదేశ్చరభం స్థిరంద్వితను భంగర్భావ్యాయాన్య
శ్చరా । ద్వారాస్య స్థిరరాశయో ద్వితనుగా బాహ్యఃక్రమాద్రా
శయః । గర్భద్వార భయోస్తతస్త్వితర భేస్యాద్దక్షిణే వామికే ।
హస్తేవస్తు వినిర్దిశేన్ము హురితిస్యాన్ముష్టి చింతావిధౌ ।

టీ॥ మేషదేశః= మేషరాశి మొదలుకొని, చరభం= చరరాశియనియు, స్థిరం=
స్థిరరాశియనియు, ద్వితనుభం= ద్విస్వభావ రాశియనియు, ముహూః= మాటిమాటికి,
చెప్పబడినవి. చరాః= చరరాసులు, గర్భావ్యాయాః= గర్భసంజ్ఞ కలవియనియు,
స్థిరరాశయః= స్థిరరాసులు, ద్వారాః= ద్వారసంజ్ఞ కలవియనియు, ద్వితనుగాః =
ద్విస్వభావరాసులు, బాహ్యః = బాహ్యసంజ్ఞకలవియనియు, క్రమాత్ = తరుసగా,
రాశయః= పండ్రెండు రాసులును, స్థూః= అగుచున్నవి. గర్భద్వారభయోః= గర్భ
ద్వార రాసులయందు, దక్షిణేవాస్తే= తుడిదేతియననియు, తరః= అటు నీచుటయనె

రథే = ద్విస్వభావ రాసులయందు, వామే = యెడమ వా ప్రయనందనియు, వస్తువును, విన్దిశేత్ = నిశ్చయించి చెప్పవలయును, ఇతి = ఈప్రకారము, ముష్టిచింతావిదౌ = పిడికిటిలోనుండు వస్తువును తెలిసికొనుటయందు, స్యాత్ = అగును.

తా॥ పిడికిటిలోనుండు వస్తువును తెలిసికొనేవిషయము జెప్పుచున్నాను మేమము మొదలుమీనపర్యంతము చరరాశియనియు స్థిరరాశియనియు ద్విస్వభావరాశియనియు మాటిమాటికి జెప్పబడినవి. అనగా మేమముకర్కటము తులమకరరాసులు చరరాసులనియు వృశభము సింహము వృశ్చికము కుంభము స్థిరరాసులనియు మిథునము కన్యధనుస్సు మీనము ద్విస్వభావ రాసులనియు తెలుగవలయును. ఇట్లు చెప్పబడిన చరరాసులు గర్భసంజ్ఞ కలవియనియు స్థిరరాసులద్యార సంజ్ఞ కలవియనియు ద్విస్వభావరాసులు బాహ్యరాసులనియు తెలిసికొనవలయును. గర్భద్వార రాసులగు కాలములో ప్రశ్న జేసినయెడల వస్తువు కుడివాస్తవములో నున్నదనియు బాహ్యరాసులగు కాలములో ప్రశ్న జేసిన వస్తువు యెడమచేతిలో నున్నదనియు తెలిసికొనవలయునని పిడికిటిలోనుండు వస్తువును తెలిసికొనేవిషయము చెప్పిరి.

శ్లో॥ ఏవంముష్టిగతస్య వస్తునథిహ స్యాద్ధ్రస్య దీర్ఘాదికం ।
రాశే రాత్రునవశాద్భవేయ రథతద్రూపాద యస్తంతతః । రాశిస్థగ్రా
హసామ్యపాప వశతస్తత్యోస్యపాపత్వకే । భూమ్యాకాశ జలాద్విషా
ప్రసరణం తద్ధాతుకత్వాదికం ॥

టీ॥ ఇహ = ఇప్పుడు, ఏవం = ఈప్రకారము, ముష్టిగతస్య = పిడికిటినున్నట్టి, వస్తునః = వస్తువుయొక్క, వ్రాస్యదీర్ఘాదికం = పొట్టిపొడుగు మొదలగునది, రాశే = రాశియొక్క, మానవకాత్ = ప్రమాణమువలన, స్యాత్ = అగును, అథ = అనంతరము తద్రూపాదయస్తు = రూపము మొదలగునది, అంతరేతః = నవాంశవల్లను, భవేయః = అగుచున్నది. రాశిస్థః = రాసులయందుండినట్టి, గ్రహ = గ్రహములయొక్క, సామ్యపాపవశేతః = కుభిత్వము పాపత్వమునుబట్టి, తత్ = ఆవస్తువుయొక్క, సామ్యపాపత్వకే = కుభిత్వ పాపత్వములు తెలియబడును. భూమ్యాకాశజలాద్విషా = భూమి ఆకాశము జలము మొదలగువాటియందు, ప్రసరణం = సుచరించుట, తత్ = ఆజంతువులయొక్క, సూతుకత్వాదికం = కూరత్వము మొదలగునది, జ్ఞాయంతే = తెలియబడుచున్నది.

తా॥ ఇట్లు రాసులయొక్క ఘటికా ప్రమాణమువలన చేతిలోనుండు వస్తువు యొక్క పొట్టి పొడుగులను నిర్ణయించవలయును. మరియు రాసులయొక్క నవాంశవల్లను ఆ రాసులయందుండు గ్రహములయొక్క కూరత్వము సాధుత్వము కుభిత్వము దుష్టత్వము మొదలగువానివలన జీరములనుగురించిన ప్రశ్నయగు నేని ఆజంతువులు

కూడ దుష్ట సాధుస్వభావములు కలవియగునని కాని వాటితర్జములు గురించి కాని భూమ్యాకాశ జలాదులయందు సంచరించు విషయమైగాని తెలిసికొనవలయును.

అధావధి జ్ఞానమాహ.

శ్లో॥ పూర్వోక్తం ధ్రువమక్షహృత్కునయనా గ్న్యభ్యక్షశే
షేక్రమా | న్నాడివాసర ఘస్రమాసశరదస్తల్లభ యుక్పంచధా |
స్థాప్యస్తాధువకః ఖతర్కఖగుణాశ్వారా భవద్భిర్వృత | స్తత
త్ప్రస్తుతకావధిర్భవతి తత్సర్వేషు కార్యవ్యపి |

టీ॥ పూర్వోక్తం=పూర్వము చెప్పబడిన, ధ్రువం=ధృవము, అక్షహృత్ =
అయిదుచేత భాగింపబడినదై, కునయనాగ్న్యభ్యక్షశేషే, కు= ఒకటి, నయన=రెండు
అగ్ని= మూడు, అక్షి= నాలుగు, అక్ష= అయిదు, శేషే= మిగులు కలుగుచుండగా,
కర్మాత్= వరుసగా, నాడివాసర ఘస్రమాసశరదః, నాడి= ఘడియలు, వాసర=
తిథులు, ఘస్ర=వారములు, మాస= నెలలు, శరదః= సంవత్సరములు, భవేయః=
అగును, తల్లభయక్= దానియొక్క లబ్ధముతోకూడిన, అసౌ=ఈ, ధ్రువకః=ధ్రువ
ము, పంచధా= అయిదుచోట్ల, స్థాప్యః= ఉంచబడినదై ఖతర్క= అరువైచేతను
ఖగుణ= ముప్పైచేతను, అశ్వ= ఏడింటిచేతను, అర్కిపండ్రెండుచేతను, అభ్రవద్భిః
అరువైచేతను, వృతః= భాగింపబడినదై, తత్=అది, సర్వేషు=సమస్తమైన, కార్య
వ్యపి= కార్యములయందును, తక్తిత్=అయా, ప్రస్తుతకావధిః= ప్రస్తుత కార్యము
లకు గడువు, ఉక్తః= చెప్పబడినది.

తా॥ ఎంతకాలమునకు ప్రశ్న కార్యమగునదియు జెప్పచున్నాను. ప్రశ్న భా
గములో ధ్రువక విషయములో జెప్పబడినప్రకారము ధ్రువాంకము నొకచోటబెట్టు
కొని దానిని 5 చే భాగింపగా శేషము 1-2-3-4-0 ఈ యంకలలో నేదోయొకటి
మిగులునుకాబట్టి 1 మిగిలిన ప్రశ్న జేయబడిన కార్యము కొన్ని ఘడియలలో నగు
ననియును 2 మిగిలిన కొన్ని దినములలో నగుననియు 3 మిగిలిన కొన్ని వారములలోనగు
ననియు 4 మిగిలిన కొన్ని మాసములలోననియు 0 అనగా 5 మిగిలిన సంవత్సరము
మైగానగుననియు చెప్పవలయును. మరియు నిట్లుభాగింపగా ఘడియలు తిథులు
వారములు మాసములు సంవత్సరములు అను అయిడింటిలో నేది ప్రస్తుతాంశమగు
అంకె మిగిలినదో యాయంకెను నొకచోట నుంచుకొనవలయును. మరియు 5 చే
భాగింపగా వచ్చినలబ్ధమును పూర్వము జెప్పబడిన ధ్రువాంకములో కలుపవలయును.
తర్వాత పూర్వము ప్రస్తుతాంశముగా రాబడి వ్రాసియుంచుకొనబడిన యంకె ఘడి
యల సంబంధమైనది యగునేని 60 చేతను తిథులగునేని 30 చేతను వారముగునేని 7

చేతను మాసముగనునేని 12 చేతను సంవత్సరముగనునేని 60 చేతను లబ్ధముతో జేర్చబడిన పూర్వోక్త ధృవంకమును భాగింపగా నెంతశేషము మిగులునో ఆ శేషమునుబట్టి అన్నిగడియలలోను విధులలోను వారములలోను మాసములకు సంవత్సరములకు ప్రశ్న జేయబడిన కార్యముగనునని వానివాని భాగింపగా మిగిలిన శేషమునుబట్టి కాలము యొక్క అవధినికూడ తెలిసికొనవలయును.

{ అథలగ్నపకార్య పయాస్సంబంధవశాత్సకల ప్రశ్నసాధారణేన ప్రశ్నఫలజ్ఞానమాహ. }

శ్లో॥ ప్రాగ్వల్లగ్నపకార్యపౌ శుభఖగౌ సుస్థానగౌచేన్ద్రిధో ।
దృష్టౌతౌతుకయాచి దర్కలనతో దృష్ట్యాధికారత్రయాత్ । భావం
భావపతిం చ కారకమపీహలోచ్య తత్తాదృశం । పూర్వోక్తావధితః
ఫలంతుకధయేద్వా మధ్యవర్తి వశాత్ ।

టీ॥ ప్రాగ్వత్ = పూర్వమువలెనే, లగ్నపకార్యపౌ = లగ్నాధిపతి కార్యాధిపతులు, శుభకగౌ = శుభగ్రహములై, సుస్థానగౌ = శుభక్షేత్రమందున్న వారలగుచు అర్కలవతః = పండ్రెండు భాగములలో, కయాచిత్ = ఏదోనొకటియగు, దృష్ట్యా = దృష్టిచేత, మిథః = ఒకరినొకరు, దృష్ట్యాచేత్ = చూడబడుచుండువారగునేని, తౌతు = ఆలగ్నాధిపతి కార్యాధిపతులు, అధికారత్రయాత్ = ఉత్తమమధ్యమాధ మాధికార భేదమువలన, భావం = భావమును, భావపతిం చ = భావాధిపతిని, కారకమపి = కారకత్వమును, ఇహ = ఇచ్చటను, ఆలోచ్య = ఆలోచించి, తత్ = ఆప్రశ్నను, తాదృశం అటువంటి గుణముకలదానిగా, కధయేత్ = చెప్పవలయును, ఫలంతు = ఫలమునైతే, పూర్వోక్తావధితః = పూర్వము చెప్పబడిన అవధివల్లనుంచియైనను, మధ్యవర్తివశాత్తా మధ్యనుండు గ్రహమువల్లనుంచియైనను, కధయేత్ = చెప్పవలయును.

తా॥ లగ్నాధిపతి కార్యాధిపతులయొక్క సంబంధమువలన సమస్తమైనప్రశ్నములకు సాధారణముగా ఫలమును జెప్పుచున్నాను. లగ్నాధిపతియును కార్యాధిపతియును స్వతహాగా శుభగ్రహములై శుభస్థానమందున్న వారలగుచు నాయుగువురు 12 భాగములకు లోపుగానుండి యేదోయొక దృష్టిచే నొకరినొకరుచూచుకొనుచు నుత్తమమధ్యమ అథమాధికారములలో నేదోయొక యధికారము గలవారలై యుండగా భావమును భావాధిపతిని కారకత్వము నాలోచించి యాప్రశ్నకు ననుగుణముగా ఫలమును చెప్పవలయును. పూర్వము జెప్పబడిన ప్రకారము కాలమునకు నవధియును జెప్పవలయును. ఫలమును చెప్పనప్పుడు మధ్యవర్తియగు గ్రహమువలన గాని వివరమును చెప్పవలయును. మధ్యవర్తి గ్రహవిషయము నెరుంగుట రేఖవిధమనగా లగ్నాధిపతి కార్యా

పతులకు జెప్పబడిన లక్షణములన్నియు నుండిన మరియొక శీఘ్రగ్రహముగానిలగ్నా పతిని కార్యాధిపతినిజూచుచు వారిరువురకును 12 భాగములకులొబడి యొకయధి కారము కలిగియుండి శుభగ్రహమైనయెడల అటువంటి గ్రహము మధ్యవర్తియని వేప్పబడును. ఆమధ్యవర్తియగు గ్రహమునుబట్టి యాకార్యము ననుసరించిన వాని యొక్క రూపము ఆకారము వయస్సు జాతి మొదలగువాని నన్నింటిని చెప్పవలయును. అనగా మధ్యవర్తిగ్రహముతో రూపాదులకు సమానమైన మనుష్యానికలన ప్రశ్న జేసినవానియొక్క కార్యము సానుకూలమగునని చెప్పవలయును.

ఇట్లు శ్రీకాళిదాసు కవిచేరచింపబడిన యుత్తర కాలామృతములోనిచారకపద్ధతియగుదు ప్రశ్నఖండము సమాప్తము.

అష్టమబిందు సాగ్రంథః

వివిధఫల వద్ధతౌ వ్రీక్షీర్ణఖండః

ఆదౌగర్భాధాన యోగ్యకాలమాహ.

శ్లో॥ గర్భాధానమతీవ పుత్రశుభదం బ్రహ్మాందు పూర్వత్రయే । రాద్రతీణికరాది పంచకహరి తీర్ణ్యుత్తరాఖ్యత్రయే । భద్రాపూర్ణజయా సుశోభన గృహేస్యష్టమ్యమా పూర్ణిమా । హిత్యాశ్చేందు జయోర్భుగోశ్శశదినే న్యాయ్లగ్నశుద్ధాతదా ।

టీ॥ బ్రహ్మ = గోహిణి, ఇందు = మృగశిర, పూర్వత్రయే = పుబ్బ పూర్వా షాఢ పూర్వాభాద్రలయందును, రాద్రతీణి = ఆర్ద్ర, పునర్వసు పుష్యమిషడ్వజులయందును, కరాదిపంచక = వాస్త చిత్త స్వాతి విశాఖ అనూరాధలయందును, వారి తీర్ణి = శ్రవణ ధనిష్ఠ శతభిషల యందును, ఉత్తరాఖ్యత్రయే = ఉత్తర ఉత్తరాషాఢ ఉత్తరాభాద్రలయందును, అష్టమి = అష్టమియూ, ఆమా = ఆమావాస్యయూ, పూర్ణిమా = పౌర్ణమయూ, హిత్యా = ఈతిథులను విడిచిపెట్టి, భద్రాపూర్ణజయాను = భద్రా పూర్ణతిథులు జయతిథులయందును, అర్య = బృహస్పతియొక్కయూ, ఇందు జయోః = బుధునియొక్కయూ, భృగోః = శుక్రునియొక్కయూ విదేయ = విదులయందును, శశిదినే = చంద్రుని దినమందును, లగ్నశుద్ధా = లగ్నమందు గ్రహములు శేషుండగాను, తదా = అప్పుడు, గర్భాధానం = గర్భాధానము. అతీవ = మిక్కిలి, పుత్రశుభదం = పుత్రులు శుభము. న్యాయ్ = అగును.

తా॥ గర్భాధానమునకు తగిన కాలమును జెప్పుచున్నాడు. రోహిణి, మృగశిర ఆర్ద్ర, పునర్వసు, పున్యమి, పుబ్బ, ఉత్తర, చిత్ర, స్వాతి, విశాఖ, ఆనూరాధ, పూర్వాషాఢ, ఉత్తరాషాఢ, శ్రవణ - ధనిష్ఠ - శతతార - పూర్వాభాద్ర - ఉత్తరాభాద్ర యీ 19 నక్షత్రములయందును అష్టమి పౌర్ణమి అమావాస్య యీతిధులు గాక మిగిలిన భద్రాతిధులు పూర్ణతిధులయందును సోమ బుధ గురు శుక్రవారములయందును శుభగ్రహ రాశియందును లగ్నమువందు నేగ్రహములు లేకుండగా నట్టి సమయమందు జేయబడిన గర్భాధానము మిక్కిలి శుభప్రదమై పుత్రసంతానాది శుభము కలుగును.

అధనిషేకకాలనిర్ణయం గర్భాధాననిషేకయో ర్భేదంచాహ.

శ్లో॥ స్త్రీపుంసోః ప్రథమోనిషేక ఉదితస్సంభోగ ఆద్యార్తవే॥ గర్భాధానమితిబ్రువంతివిబుధాస్తన్మాసిమాన్యేవహి॥ హస్తస్వాత్యనురాధ మూలవరుణ శ్రీశప్రశోత్తరా । స్వంత్యేచైవనిషేక ఉత్తమితి పాగ్వచ్చశుద్ధ్యాదికం ॥

టీ॥ ఆద్యార్తవే = మొదటి రజస్వలయందు, స్త్రీపుంసోః = స్త్రీపురుషుల యొక్క, ప్రథమః = మొదటిదియగు, సంభోగః = సంభోగము, నిషేకః = నిషేకమని ఉదితః = చెప్పబడినది, మాసిమాన్యేవ = ప్రతిమాసమునందు, జరుగునట్టి, తత్ = ఆ సంభోగమును, గర్భాధానమితి = గర్భాధానమని, విబుధాః = పెద్దలు, బ్రువంతి = చెప్పుచున్నారు, హస్త = శోత్తరాను, హస్త - స్వాతి - ఆనూరాధ - మూల - శతభిష - శ్రవణ - రోహిణి - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢ - ఉత్తరాభాద్రాయందును, అంత్యే = రేవతియందును, నిషేకః = నిషేకము, ఉత్తమః = శ్రేష్ఠము, శుద్ధ్యాదికం = లగ్నశుద్ధి మొదలగు విషయములు, ప్రాగ్వత్ = పూర్వమువలెనే, ఇతి = ఈలాగునని, బ్రువంతి = చెప్పుచున్నారు.

తా॥ నిషేకమునకు తగిన కాలమును గర్భాధాన నిషేకములుగల భేదమును జెప్పుచున్నాను. ప్రథమ రజస్వలైనపిమ్మట స్త్రీ పురుషులకు జరిగినట్టి సంభోగము నిషేకమనియు తర్వాత ప్రతి మాసమందు ఋతుదినములలో జరుగునట్టి సంభోగము గర్భాధానమనియు పెద్దలుచెప్పిరి. కాబట్టి హస్త - స్వాతి - ఆనూరాధ - మూల - శతభిషము - శ్రవణము - రోహిణి - ఉత్తర - ఉత్తరాషాఢ - ఉభా - రేవతి - ఈనక్షత్రములు నిషేకమునకు శ్రేష్ఠమనిరి. మరియు తిథివార లగ్నదులనుగురించి గర్భాధానమునకు జెప్పినట్లుగానే తెలిసికొనవలెను. మరియు రజస్వలకుపూర్వము జేయబడునది

నిషేకమనియు రజస్వలానంతరము జరుగునది గర్భాధానమనియు మరికొందరుచెప్పిరి గాని రజస్వలకుపూర్వము సంభోగమునకు తగినకాలముకానందున నిషేకగర్భాధానములురెండును రజస్వలానంతరమే జరుగునట్లుగా నీకవిగారు చెప్పియున్నారు. లగ్నశుద్ధియని చెప్పుటచే లగ్నమునందే గ్రహములుండగూడదని కొందరు చెప్పినప్పటికిని లగ్నపంచమ నవమ స్థానములయందు బృహస్పతియుండిన పుత్రప్రదమని కొందరి యభిప్రాయములు ఇతర గ్రంథములయందు కలదుకాబట్టి బృహస్పతిమాత్రము లగ్నమందుకూడ నుండవచ్చునని యిందువలన తేలుచున్నది.

అథప్రతినిధి రజోనిర్ణయమాహ.

శ్లో॥ యానారీసుతముః కుచోన్నతయుతాప్యా పోడశాబ్దంరజో
దృష్టంనోయదిశోభనే చదివసేతాం సన్నివేశ్యాదరాత్ । రమ్యేచాస్త
చణేసితాంబరయుతాం స్వర్ణాదిభిర్భూషితాం । పన్నీరాదిమిశ్రత్సు
కుంకుమరజోలిప్తాంగ జాతాలయాం ।

శ్లో॥ కృత్వాపుష్పవతీ మివాత్రిదివసం నీత్యాచతుర్దేదినే ।
స్నాతాంతాంశరయేత్పతి శ్శుభగృహే శ్శుద్ధేనుతే పూర్వపత్ । ఏవం
చేదచిరాత్సతీన సుఖకృత్స్యా త్పుష్పిణీపుత్రిణీ । సంభోగాఖిలదైవ
మైతృక మహాకర్మార్హతాం సాత్వీయాత్ ॥

టీ॥ యానారీ= ఏస్త్రీ, సుతముః= యోగ్యమయిన శరీరముకలదియై, కుచో
న్నతయుతాపి = ఉన్నతమగు స్తనములు కలదియైనను, ఆపోడశాబ్దం = పదియారు
సంవత్సరముల పర్యంతము, రజః = రజస్సు, దృష్టం నోయది = కనపడకపోయిన
యెడల, ఆదరాత్ = త్వరపడుటచే, శోభనే=శుభప్రదమైన, దివసే= దినమునందు,
జీతాంబరయుతాం= తెల్లని వస్త్రమును ధరించినదియు స్వర్ణాదిభిః= బంగారపువస్తు
వులు మొదలగువానిచే, భూషితాం = అలంకరింపబడిన, తాం = ఆ చిన్నదానిని,
శమ్యే= మనోహరమగు, ఆస్తగణే= చాపశంకు, సన్నివేశ్య = కూర్చుంచబెట్టి,
పన్నీరాది...తాలయాం, పన్నీరాది=పన్నీరు మొదలగువానితో, మిశ్రత్ = కలిపిన,
కుంకుమరజః= మంచిమంతుమతో, లిప్త=పూయబడిన, అంగజాతాలయాం=మన్మ
థగృహము కలదానిగా, (అంగజాతాలయమనగా యోని) కృత్వా=చేసి, పుష్పవతీ
మివ= రజస్వలైన స్త్రీనివలెనే, ఆత్రిబరసం=మాడుదినముల పర్యంతము, నీత్యా=
వెళ్లబుచ్చి, చతుర్దేదినే= నాల్గవ దినమునందు, స్నాతాం = స్నానముజేసిన, తాం

ఆశ్రీని, శుభలగ్నమందు, పూర్వవత్ = పూర్వమువలెనే, సుతే = పంచమస్థానము
 శుద్ధే = శుద్ధిగలదగుచుండగా, పతిః = పెనిమిటి, వరయేత్ = కోరవలెను. ఏవంచేత్ =
 ఈప్రకారముచేసినయెడల, అచిరాత్ = శీఘ్రముగ, సతీ = ఆకన్యక, ఇనసుఖకృత్ -
 పెనిమిటిని సుఖపెట్టుదిదియు, పుష్టిణీ = రజస్సుగలదియు, పుత్రిణి = పుత్రులుకలదియు
 స్యాత్ = అగును. సాతు = ఆచిన్నదియు, సంభోగ = సంభోగము, అఖిల = సమస్త
 యైన, దైవ = దేవతల సంబంధమైనవియు, పైతృక = పితృదేవతుల సంబంధమైనవియు
 నగు, కర్మ = కర్మలకు, అర్హతాం = యోగ్యతను, ఇయాత్ = పొందును.

తా॥ ఎంతకాలమునకు రజస్సులకానిస్త్రీలకు రజోప్రతినిధిగా జేయువిధానమును జెప్పుచున్నాడు. ఏస్త్రీ యోవనముకలిగి దృఢమైన శరీరము ఉన్నతమగు కుచములు మొదలగు నవయవస్ఫూర్తి కలదియగుచు పదియారు సంవత్సరముల పర్యంతము రజస్సుల కాకయుండునో ఆ చిన్నదానిని పంచాంగశుద్ధిగల శుభదినమునందు తెల్లనివస్త్రమును ధరింపజేసి బంగారపు ఆభరణములచే నలంకరించి యోగ్యమగు చాపయందు కూర్చుండబెట్టి పన్నీరులో కుంకుమనుకలిపి యాకుంకుమనుయోనియందు పూసి క్రమముగా రజస్సులైన స్త్రీలకువలెనే మూడుదినముల పర్యంతము సువాసినీ స్త్రీలనుబిలచి మూడుదినములపర్యంతము జరిగించునట్టి యుత్సవములను జరిపి నాల్గవదినమునందు స్నానముజేయించి పూర్వమువలెనే శుభప్రదమగుదినమునఅయిదవస్థానమునందు గ్రహములులేనట్టి శుభలగ్నమందు ఆశ్రీనో పెనిమిటి సంభోగించినయెడల వెంటనే రజస్సులై పుత్రులుకలిగి పెనిమిటిని సుఖపెట్టునదియగును మరియు సంభోగమునకు సమస్తమగు దైవసంబంధమైనవియు పితృదేవతా సంబంధమైనవియునగుసమస్తకర్మలు జేయుటకును యోగ్యురాలగును.

అథనక్షత్రగణాంతదోషం తచ్ఛాంతించాహవృత్తత్రయేణ.

శ్లో॥ సార్వేతత్పితృభేదవేద్య దిజనిస్సంప్రోచ్యతే తత్ఫలం
 భౌజంగేధససోదరాంబ జనకారిష్ఠం తదంతేశిశోః | రుద్రంకాలమధాంత
 కంచవిధివన్మృత్యుం సమభ్యర్చయేదే కద్విత్రిచతుర్దశేషుపితృభేద
 స్తంసమస్తం భవేత్ ||

టీ॥ సార్వే = ఆశ్రేషయందును, తత్పితృభే = ఆ ప్రసిద్ధమగు మఖయందును, జనిః = పుట్టుక. భవేద్యది = అయినట్లాయెనా, తత్ఫలం దానియొక్కఫలము, సంప్రోచ్యతే = చెప్పబడుచున్నది, భౌదంగే = ఆశ్రేషయందు. ఏకద్విత్రి చతుర్షదేషు = ఒకటి రెండు మూడు నాలుగుపాదములయందు, వరుసగా, ధన = ధనమునకు - సోదర = అన్నదమ్ములకును, అంబ = తల్లికిని, జనకా = తండ్రికిని, అరిష్ఠం = నాశనము తదంతే = ఆయాశ్రేషయొక్కచివరయందుజననమైతే = శిశోః = శిశువున

కరిష్టము, రుద్రం= సాంబమూర్తి, కాలం= కాలని, అంతకం=యముని, మృత్యుం
చ= మృత్యుదేవతను, విధివత్= యథాశాస్త్రముగా, సమభ్యగ్నయే= పూజజేయవల
యును, పితృభే= మఖయంతు, సమస్తం= చెప్పబడినవన్నియు, వ్యస్తా= వ్యతివేకము
గానగును.

తా|| ఆశ్రేష్ఠ మఖా నక్షత్రములయందు జననమైనయెడల గండదోషమును
దానియొక్క శాంతియును జెప్పుచున్నాను. ఆశ్రేష్ఠయొక్క మొదటిపాదమందు
జననమైనయెడల ధననాశనము రెండవపాదమందైన భౌత్యనాశనము మూడవపాద
మందైన మాత్యనాశనము నాల్గవపాదమందైన పితృనాశనము కలుగును. కాబట్టి
తత్పరిహారము నిమిత్తము 1-2-3-4 పాదములలో జననమైనప్పుడు రుద్రుని యముని
మృత్యుదేవతను పూజింపవలయునని క్రమముగా నాలుగు పాదములకు నలుగురుదేవ
తలు చెప్పబడిరిగాన యేపాదమందు జననమైతే దానికి జెప్పబడిన దేవత నారాధింప
వలయును. మరియు ఆశ్రేష్ఠయొక్క చివరభుడియందు జననమైతే శిశువునకుగండము
మరియు మఖానక్షత్రముందు జననమైతే 4వ పాదమందు ధననాశనము 3వ పాదమం
దైతే సోదరనాశనము 2వ పాదమందైతే మాత్యనాశనము 1వ పాదమందైతే పితృ
నాశనము మఖయొక్క మొదటిభుడియందు శిశుగండమనియు సమస్తఫలములు
ఆశ్రేష్ఠానక్షత్రమునకు వ్యతిరేకముగాజెప్పబడినవి. తచ్చాంతికొరకు పూజింపవలసిన
దేవతలనుకూడ మృత్యువు యముడు రుద్రుడు అని 1-2-3-4 పాదములకు వ్యతిరేక
ముగానే చెప్పబడినది. ఇట్లు యేనక్షత్రములో నేపాదమునకు నేదేవత చెప్పబడి
యున్నదో యాదేవతను శాస్త్రప్రకారముగా పూజించిన తద్దోషపరిహారమగును,
(ముందునుంచి తాత్పర్యము వ్రాసినాను)

శ్లో|| తద్వచ్ఛక్రిసురద్విషోః ఫలమిదం పూషాశ్వినోరవ్యధో|
యుగ్మేషుత్రిషు చాంతిమాదిమఘటీ గండాంతరాళాభిధా| తత్రస్యా
ద్యది జన్మకాలసదనం గచ్ఛేచ్ఛిశుస్సత్వరం | నోచేక్వాదసమాన
వీర్యన్మపతిర్నిశ్శేష భూపాలకః |

తా|| పూర్వమాశ్రేష్ఠ మఖలకుజెప్పినట్లుగానే జ్యేష్ఠమూలలకు రేవత్యశ్విను
లకు ఫలము సమానముగానే చెప్పబడినది. అది యెట్లునగా ఆశ్రేష్ఠ నక్షత్రమునకు
నాలుగుపాదములకు జెప్పినట్లుగానే జ్యేష్ఠరేవతీ నక్షత్రములయొక్క నాలుగు పాద
ములకును దోషము తచ్చాంతియు సమానముగానే చెప్పబడినది మఖా నక్షత్రమునకు
జెప్పగానే మూల ఆశ్వినీ నక్షత్రములయొక్క నాలుగు పాదములకును దోషము
శాంతియు సమానముగా జెప్పబడినది. మరియు ఆశ్రేష్ఠ మఘలు, జ్యేష్ఠమూలలు

రేవత్కళ్యణులు అని యారు నక్షత్రములను, మూడు జంటలుగా జెప్పి వీటిని గండాంతరాళ నక్షత్రములనియు నీజంటలలో మొదటి నక్షత్రముయొక్క చివరకుడియలోను రెండవ నక్షత్రముయొక్క మొదటి ఖండియలోను జననమగునేని శిశువునకు నష్టమనియుజెప్పిరి లేక తచ్చాంతిని జేసికొనుటచే దైవవశమువలన బ్రతికియుండెనేని అట్టివాడు విశేష పరాక్రమవంతుడై చతురంగ కలసమేతుడగు ప్రభువగుచు భూమివంతయు పాలించెడు చక్రవర్తిగానగును.

శ్లో॥ గండాంతేచయ భవే ద్వైధవ్యమాప్నోత్యరం సాపత్యా
ర్థసుఖాంబరైర్విరహితా పిత్రోక్తులఘ్నీఖిలా । కల్పోక్త్యాజపహోం
మఖేచరమఖాద్యా దేవదేవార్చనా । చ్ఛాంతియాత్యచిరాత్సమస్త
సుఖకృత్సో భాగ్యవైతాన్వితా ॥

తా॥ గండాంతరాళ నక్షత్రములయందు రజస్వలైన స్త్రీ ద్వైధవ్యమునొందునదియు సంతానముధనము సుఖము వస్త్రములు ఆభరణములు మొదలగునవిలేనిదియు తల్లిదండ్రుల వంశనాశనము జేయునదియు, దుర్మార్గురాలునగును. కాబట్టి శాంతి కల్పములో జెప్పబడినప్రకారము జపము తర్పణము గ్రహహోమము దానములు బ్రాహ్మణులను దేవతులను పూజించుట మొదలగునవి జేయించిన కీర్ముగానే భాగ్యమును సంతానమును కలదియగుచు సమస్త సుఖములనొందును.

అధరజోజన్మనో స్త్యాజ్యకాలదోష తచ్చాంతించాహ.

శ్లో॥ తాజ్యోత్పన్నఘటీ చతుష్టయఫలం వక్ష్యేరజోజన్మనో ।
స్తోతమ్నుంజననీ హరంథనహరం చాత్మక్షయంయచ్ఛతి । ద్రుద్రంచాంత
కమగ్నిహోత్ర మధతంమృత్యుంచ సంపూజయే । త్సార్వేందుగ్ర
హణోద్భవోయది పితృర్మాతృర్వివాశంక్రమాత్ ॥

తా॥ వజ్రములో రజస్వలగాని జననముగానియైనయెడల దానిదోషమును తద్దోషశాంతియును చెప్పరాదును. వజ్రకాలము ఒకప్పుడు 4 ఖండియలనియునొకప్పుడంతకు తక్కువగాను ఒకప్పుడు నెక్కువగానుండునని చెప్పబడినది కాబట్టివజ్రకాలములో రజస్వలగాని జననముగానియైనయెడల తత్కాలవర్జ్య ప్రమాణమును నాలుగు భాగములుచేయగా మొదటిభాగములో పితృనాశనమును, రెండవభాగములో మాతృనాశనమును, మూడవభాగములో ధననాశనమును, నాల్గవభాగములో శిశునాశనమును జెప్పిరి. కాబట్టి దానియొక్క శాంతికొరకు సాంబమూర్తిని యమని అగ్నిహోత్రుని మృత్యుదేవతను 4 భాగములయందు వరుసగా నలుగురు దేవతలను పూజింపవలయును. మరియు

మూర్త్యగ్రహణమందు రజస్వలగాని జననముగాని యైనయెడల పితృనాశనమనియు
చంద్రగ్రహణ కాలమందైన మాతృనాశనమనియు జెప్పిరి.

అథఅమృత ఘటిఫలమాహ.

శ్లో॥ శస్త్రంచామృతనాడి కాసురచితం దివ్యౌషధంప్రాశితం
తత్ప్రీయాపసమంజరామ యహరందోష త్రయఘ్నంతదా| ఆరోగ్య
ప్రదమింద్రియ స్ఫుటకరంచాయుః ప్రదంభేషజం| కార్యంతద్భహుధా
జదభగవాన్ ధన్వంతరిశ్చాబ్ధిజః॥

తా॥ అమృతఘడియలలో జేయబడిన కార్యఫలమును జెప్పుచున్నాడు.
అమృతఘడియలలో శ్రేష్ఠమగు నౌషధముచేయబడినను లేక లోపలికిపుచ్చుకొన్నను
ఆయాషధము అమృతముతో సమానమైనదగుచు జ్వరము మొదలగు రోగములను
పోగొట్టునదియు, నాత ఔష్య శ్రేష్ఠములనెడు- మూడువిధములగు దోషములనుపోగొ
ట్టునదియు, ఆరోగ్యమును ఇందిరియములకు బలమునుఆయుస్సును వృద్ధిచేయునదియు
నగును కా ట్టి సముద్రములో జనియించి స్వర్గలోకములో నివసించు సమస్త దేవత
లకు వైద్యుడగు ధన్వంతరి ముఖ్యముగా వైద్యునిజేయించుకొనవలయుననిచెప్పెను

అథశ్లోకద్వయేన దత్తపుత్ర స్వీకరణవిధానమాహ.

శ్లో॥ ఆషష్ట్యబ్దమ పుత్రకోయది తదాతజ్జన్మపత్రాభిశ్చేద
ల్పాయురితిస్వజన్మ ఖచరైజ్ఞాతే తదిచ్ఛాబ్ధికే| ఆయుష్మంతమపీహ
కీర్తితనయపజ్ఞాది వృద్ధ్యన్వితం | జ్ఞాత్వాసర్గవిధైస్సుతం శుభదినే
ప్రాణ్హేచసామ్యాయనే ॥

శ్లో॥ నాడీకూటముఖార్వణాది సహితంతంస్వీయగోగ్రోద్భవం
స్వీకుర్యాదనిలా దితిజ్యేషి విత్రాత్కాం త్యభేషాధభే| వైత్యారిత్ర
యభోత్తరాసుచఖ వైర్లగ్నేసుతేనజ్జాతే | తారాచంద్రబలాన్వితే
శుభఖగైర్ముక్తేక్షి తేచోదయే ॥

తా॥ దత్తపుత్ర స్వీకారవిధానమును జెప్పుచున్నాను. అరువది సంవత్సరముల
వరకు తనకు సంతానము కలుగకుండనేని తన జాతకము మొదలగువానినిచూచి
దానిలోని చక్కాదులయందుండు గ్రహాదులచే తనకు నెక్కువకాల మాయుగ్దాయము
జేదని తోచెనేని తన కిష్టమైనప్పుడు తన వంశములో బుట్టినవాడును వానియొక్క
జాతకమువలన దీర్ఘాయుష్మంతుడని తెలియబడు లక్షణములగువానిని కీర్తిపుత్రులు
జ్ఞానము మొదలగు సుగుణములుగల యొక పిల్లవానిని దత్తతస్వీకారము జేసికొన

వలయును. అది యెప్పుడనగా ఉత్తరాయణములోను స్వాతి పునర్వసు పుష్యమి శోహిణి అనూరాధ, హస్త, రేవతి, ఆశ్వని, శ్రవణము, ధనిష్ఠ, శతభిషము, ఉత్తర, ఉత్తరాషాఢ, ఉత్తరాభాద్రీ నక్షత్రములయందును శుభగ్రహములతో కూడినట్టియు చూడబడినట్టియు తారా చంద్రబలములతో గూడినట్టి శుభలగ్నమందు నేకవింశతి మహాదోషములు లేకుండునట్లుగాను (గ) విదవిస్థానమందు నేపాపగ్రహములులేకుండునట్లుగాను విచారించి నాడికూటము యోనికూటము మొదలగు వర్గములచే నర్వణ చక్రమువలన శుద్ధిగలిగినట్టి పిల్లవానిని దత్తత చేసికొనవలయును.

అథోద్వాహాభి ముఖక్రియామాహ.

శ్లో॥ ఉద్వాహాభిముఖక్రియామదితి భేతిష్యేతథాదనభే॥ మైత్రేర్కత్రయ వైష్ణవత్రయయుతే పణ్యాంగనాభిస్తదా॥ భృగ్వారోఽర్జునవాసరేసుత నవస్థానేచశుద్ధేశుభే లగ్నే ఫేటమభాదికం త్వపిచరే తద్గీతవాద్యాదిభిః॥

తా॥ వివాహమునకు అభిముఖమగు కార్యమును జేయుటనుగురించి చెప్పబడును పునర్వసు, పుష్యమి, ఆశ్వని, అనూరాధ, హస్త, చిత్ర, స్వాతి, శ్రవణ, ధనిష్ఠ, శతభిష, ఈనక్షత్రములతోను శుక్రమంగళ వారములుగాక మిగిలిన ఆది సోమ బుధ గురు శనివారములతోనుగూడిన యోగ్యమగు తిథులయందును పంచమ నవమ స్థానములయందు పాపగ్రహములు లేకుండినట్టి శుభలగ్నమందు వృత్యగీత వాద్య నాట్యాదులను జరిపించుచు దేవతలకు గ్రహములకు పూజహోమాదులను జేయించి సువాసినీ స్త్రీలచే వివాహాభిముఖక్రియను అనగా పెండ్లికూతురు పెండ్లిమారులను జేయుట మొదలగు పనులను కీయవలయును.

అథ మంగళ పత్రలేఖనమాహ.

శ్లో॥ పూర్ణేందోరఖలేందుజస్యచ గురోశ్శుక్రస్యవారేతథా॥ భద్రాపూణతిథౌజయా హ్యయతిధావృక్షేచరేక్షిప్రభే॥ లగ్నే విద్మరుశుక్రవీక్షితయుతే శుద్ధేసుతేతల్లిఖే॥ దాహ్వనార్థమిదం మృదూక్తిఘటితం మాంగళ్యపత్రంశుభమ్ ॥

తా॥ శుభలేఖను వ్రాయుటనుగురించినచెప్పబడును. పూర్ణచంద్రునియొక్కయు పాపుడుగాని బుధునియొక్కయు గురు శుక్రులయొక్క వారములయందును భద్రపూర్ణజయ సంజ్ఞగల తిథులయందును చరక్షిప్రసంజ్ఞగల నక్షత్రములయందును లగ్నము

నకు నైదవ స్థానమునందు పాపగ్రహములు లేకుండగాను బుధ గురు కుక్రులచేబాడబడినదిగాని కూడియుండినదిగానియగు లగ్నమునందు వినాహోపనయనాదిశుభకార్యములకొరకు బంధుమిత్రాదులకు పిలుచునిమిత్తమై శుభలేఖను మంచిమృదువగు వాక్యములతో వ్రాయవలెను.

అథ వివిధఫలషడ్ధతౌ ప్రకీర్ణఖండే చక్రకదంబః.

{ ఆదా శంకుస్థాపన స్తంభప్రతిష్ఠాదిషు కూర్మ }
చక్రోద్ధారస్తత్ఫలంచాహ.

శ్లో॥ శంకుస్థాపనజాతిధిశ్శరగుణా తత్రానలాద్భయంతంయో
జ్యోద్వాదశభిః పునర్నవ హృతంశిష్టంనగాభీందవః కీలాలేహికరేషవో
భువితతోగ్న్యం కర్తవ్యఃఫేభవే ల్లాభోహనిమృతీకమా త్ఫలమిదం
కార్యేతుచక్రేస్మృతమ్.

తా॥ అనేకవిధములగు ఫలములనుజెప్పిడి ప్రకీర్ణఖండమందు చక్రకదంబమును జెప్పుచు విప్పుడు ముందుగా శంకుస్థాపన స్తంభప్రతిష్ఠ మొదలగువానిగురించికూర్మచక్రోద్ధారమును దానిఫలమును జెప్పబడును. శంకుస్థాపన కాలమందైనదియొక్క సంఖ్యను అయిదుచేగుణించి దాదిలో కృత్తిక మొదలుకొని తత్కాలనక్షత్రమువరకు లెక్కింపగావచ్చిన సంఖ్యను పూర్వోక్తసంఖ్యలోగలిపి తిరిగి దానిలో 12జేర్చి యా మొత్తమును 9చే గుణింపగా శేషము 7-4-1 ఈసంఖ్యలలో నేదిమిగిలినను కూర్మము జలము నందుండుననియు 8-2-5 మిగిలిన భూమియందుండుననియు 8-9-6 మిగిలిన ఆకాశమందుండుననియుజెప్పి జలమునందుండిన లాభమనియు భూమియందుండిన హానియనియు నాకాశమందుండిన మరణమనియు, ఫలముల జెప్పబడినవిగాన శంకుస్థాపనాది కార్యములను జేయునపుడీ కూర్మచక్రమునువేసి పరిశీలించిపూర్వముజెప్పబడిన గణితప్రకారము జలస్థితి కలిగినప్పుడు శంకుస్థాపనాది కార్యములను జేయవలెను.

అథ గృహారంభే గృహకణికాచక్రమాహ.

శ్లో॥ నిర్మాణేనవసద్మనఃప్రథమతో లింగత్రయంసంలిఖే । త్రి
వ్యక్తార్చితకాశ్చత్రస అపిచాద్యేవామరేణాఃతః । ఆరోహదపిద్రవభా
చ్ఛుభకరంచారోహభంమస్తగం । రేఖాయాంఖలఖేచరేయది మృతి
రేతుశ్శుభేశోభనం ।

తా॥ గృహమునుకట్టబోవునపుడుగృహకర్ణికాచక్రమునుపరిశీలన జేయవలయును. యెట్లనగా లింగాకారముగా నిలువుగా మూడురేఖలనునాసి యాలింగములయందు

ప్రతిదానియందు నాలుగు 4 అడ్డరేఖలను గీయవలయును. తర్వాత లింగాకారముగా నుండు యెడమవైపు రేఖయందు అడ్డముగా వ్రాయబడిన నాలుగు రేఖలలో క్రింది రేఖయండి పైకి ఆరోహణముగా వ్రాసి, తిరిగి దానికి ఊడిభాగమందు దిగువగా వ్రాయవలయును. ఈవిధముగానే రెండవలింగమందును పిమ్మట మూడవలింగాకార రేఖయందును, వ్రాయవలయును. ఇట్లు వ్రాయగా ఒక్కొక్కరేఖకు (F) నక్షత్రములచొప్పున (౨౭) నక్షత్రములగును. లింగమునకు నెడమప్రక్క ఆరోహణముగా వ్రాయబడిన నక్షత్రములును శిరస్సునందు వ్రాయబడిన నక్షత్రమును శుభకరమైనవి. మరియు నడ్డముగా వ్రాయబడిన రేఖలలో దేనియందైనను పాపగ్రహముండేనేని శుభప్రదముకాదు, శుభగ్రహముండేనచో శుభప్రదబగును. ఇందును గురించి మాటలలో నెంతజెప్పినను చక్రములో వ్రాసి జూపించినంత స్పష్టముగా నుండదు. కాబట్టి మూలశ్లోకములో క్రమము వ్రాయబడినది కాబట్టి దానిని చూచుకొనవలయును.

అథ సర్వవిధ ప్రవేశాదిషు వృషభకలశచక్రే దర్శయతి.

శ్లో॥ ఉక్షాభ్యేఫలమేవముక్త మభిజిత్సాకం ప్రవేశేర్కభా
చ్చంద్రోగ్రిరేద రామసురపాశ్చ సచ్చభాసచ్చభం తద్వక్ర్యో
క్తమిదంఫలంతు కలశేబాణాహినాగారయ । స్సంవేశేసుఖదం శుభ
ప్రదమపిస్యాచ్చక్రియుగ్మలఘు॥

తా॥ అన్ని విధములగు ప్రవేశములయందు వృషభచక్ర కలశచక్రములు రెండును నిరూపించుచున్నాను. సూర్యుడున్న నక్షత్రము మొదలుకొని చంద్రుడున్న నక్షత్రమువరకు అభిజిత్తుతోకూడ లెక్కపెట్టుచురాగా ౭ నక్షత్రములు అయిన అశుభము. తర్వాత ౪ నక్షత్రములు శుభము. పిమ్మట ౩ నక్షత్రములు అశుభము. అటుపిమ్మట ౧౪ నక్షత్రములు అయిన శుభము. ఈప్రకారము వృషభచక్రఫలము చెప్పబడినది. మరియు కలశచక్రవిషయమెట్లనగా వృషభచక్రమునకు జెప్పినట్లుగానే సూర్యుడున్న నక్షత్రము మొదలు చంద్రుడున్న నక్షత్రమువరకు లెక్కపెట్టగా ౧౧ పర్యంతము అశుభము. పిమ్మట ౪ పర్యంతము శుభము. తర్వాత ౪ పర్యంతము అశుభము. తర్వాత ౬ నక్షత్రముల పర్యంతము శుభము. ఇట్లు కలశచక్రఫలము చెప్పబడినది. ఈప్రకారము వృషభ కలశచక్రములు రెండును సమస్తప్రవేశముల విషయమై శుభభూతముగా చెప్పబడెను. కాబట్టి వాటిని విచారించి శుభఫలములనిచ్చు నక్షత్రముల యందు ప్రవేశించవలయును.

అథ దాసదాసీచక్రే తత్ఫలంచాహ.

శ్లో॥ చక్రేమానుషరూపకేహిశిరసి త్రీణ్యర్థలాభోముఖే | న
స్త్రీణిహృదీషవో ధనచయోనిస్త్వం షడంఘ్యోర్ద్వయం | పృష్ఠే
కాణిభయం తతశ్శుభకరం వసాకృతాద్విద్ధుణే | భీతిర్దక్షిణవామ
మోస్తుకరయో రేకై కకంస్వంమృతిః॥

శ్లో॥ భృత్యర్థాదినభాంతకంభవతి తద్దాసాఖ్యచక్రంత్యిదం | దాసీ
చక్రమపీహతద్వదితి తచ్ఛ్రేత్రయంలాభదం | హనిస్త్రీణిముఖేద్వ
యం ప్రభుమృతిస్కంధేచపుష్టిశ్శరా | హృత్పద్మేతునగాశ్చహని
రితిభూర్యోనాతిరస్కాలతా॥

శ్లో॥ త్రీణిత్రీణ్యథపాదయోశ్చభవతి | స్వాదక్షిణేవామకేతద్వి
వృక్షయమాదిశేదితి విభోర్భృత్యస్యయోజ్యంసదా |

తా॥ దాసదాసీచక్రములను వాని ఫలములను జెప్ప చున్నాను. ప్రభువు సేవ
కుని నౌకరిగా నుంచుకొనదలచినప్పుడు స్త్రీని దాసిగా నుంచుకొనదలచినప్పుడుమను
ష్యాకారమగు చక్రమునువేసి దాని ప్రతియవయవమునందు శ్లోకములో జెప్పినప్రకా
రము నక్షత్రములనువ్రాసి యర్వణమును జూడవలయును అది యెట్లునగా మనుష్యా
కారముగా నొక చక్రమునువ్రాసి శిరస్సునందు 3 నక్షత్రములు ముఖమునందు 3 పాద
యమందు 5 కుడిపాదమునందు 3 యెడమపాదమునందు 3 వీపునందు 2 నాభియందు
4 అపానమందు 2 కుడిచేతియందు 1 యెడమచేతియందు 1 నక్షత్రములను వ్రాయ
వలయును పిమ్మట సేవకుని నక్షత్రముమొనలు ప్రభువు నక్షత్రపర్యంతము లెక్కి
జెట్టిగా శిరస్సునందలి నక్షత్రములలోనైన యెడల ధనలాభము ముఖమునందలి నక్ష
త్రములోనున్న నాశనము హృదయమందునున్న నక్షత్రములోనైన విశేషధనమురెండు
పాదములలోనుండిన దార్పిద్యము వీఁఫునందుండెడి నక్షత్రములలోనైన ప్రాణభయము.
నాభియందుండెడి నక్షత్రములోనైన సుఖము. అపానస్థానమందుండెడి నక్షత్రములలో
నైన భయము కుడిచేతియందుండెడి నక్షత్రములకు ధనము యెడమచేతి నక్షత్రములకు
మరణము అని యీప్రకారము ఫలములు చెప్పబడినవిగాన పురుషుని సేవకునిగా
నుంచుకొనదలచినప్పుడు చక్రమువేసి యర్వణమును జూచుకొనవలయును. ఇక స్త్రీని
నౌకరిగా నుంచుకొనదలచినప్పుడుకూడ ఇదేప్రకారము చక్రమునువేసి శిరస్సునందు
3 నక్షత్రములు లాభము ముఖమునందు 3 నక్షత్రములుహాని వీపునందు 2 నక్షత్ర
ములు యజమానికి నష్టము భుజమునందు 5 నక్షత్రములు బలకరము హృదయమందు

7 నక్షత్రములుహాని యొనియందు 1 నక్షత్రము తిరస్కారము కుడిపాదమునందు 8 నక్షత్రములు యెడమపాదమునందు 3 నక్షత్రములు వాటికి ఫలము ద్రవ్యనాశనము ఇట్లు ఆయా ఆవయవములనుండు నక్షత్రములకు ఫలము జెప్పబడినదిగాన నేవకుడూ వెళ్లదలచినప్పుడు తన నక్షత్రముమొదలు పృథునక్షత్ర పర్యంతము ప్రభువు నొకరి నుంచుకొనదలచినప్పుడు తననక్షత్రము మొదలు నేవకుని నక్షత్రపర్యంతము లెక్క పెట్టవలయును, ఇట్లు దాసదాసీజనమును నొకరిగా మంచుకొనునప్పుడు చక్రమునూ వేసి యర్వణమును జూచుకొనవలెను.

అథగోవుషమహిష్యాది స్వీకారచక్రశుద్ధిమాహ.

శ్లో॥ స్వీకారేమహిషీగవాం గుణకరాష్ట్రబాణ నాగేందవో
లాభోహానిరధోస్వలాభ సుఖకృల్లాభో మహాభీతికృత్ | మూర్ధాన్యాం
ఘ్రిషుహృత్సనేషుచ భగేత్వర్వణ్ణుఆవిత్యభం | గృహ్ణీయాచ్చచతు
ష్పదావృషముఖా సంచిత్వచక్రాదిదమ్ ||

తా॥ గోవులు ఎడ్లు గేదెలు మొదలగువానిని తీసికొనినప్పుడు మాడవలసిన చక్రశుద్ధిని జెప్పుచున్నాను. ఆవులు గేదెలు మొదలగు పశువులను కొనునప్పుడుగాని యుచితిముగా నిచ్చినప్పుడుగాని యుత్తరనక్షత్రము మొదలుకొని పశువును తాను తోలుకొని వెళ్లదలచిన దినమునందుగల నక్షత్రపర్యంతము లెక్క పెట్టవలయును. ఏపశువును తీసికొనివెళ్లదలచెనో ఆపశువుయొక్క ఆకారముగా నొకచక్రమును వ్రాసి దాని యవయవములగు శిరస్సునందు నక్షత్రములు 3 ముఖమునందు 2 పాదములు నాలుగింటియందు 8 హృదయమందు 5 స్తనములు నాలుగింటియందు 8 యొనియందు 1 ఈప్రకారము వెరుక మత్తిరమొదలు నిత్యనక్షత్రపర్యంతము లెక్క పెట్టగావచ్చిన కుంభిను పైనచెప్పబడిన యవయవములందుగల సంఖ్యలప్రకారము వ్రాయవలయును. పైన చెప్పబడిన యంకెలకు వరుసగా ఫలమెట్లనగా లాభము, హాని, ధనలాభము, సుఖమునుజేయుట, లాభము, మహాభయము, అని చెప్పబడినదిగాన మంచిఫలమునిచ్చు నట్టి దినమందుగల నక్షత్రము నాలొచించి పశువులనింటికి తోలుకొని రావలయును.

అథ అశ్వారోహణే అశ్వచక్రమాహ.

శ్లో॥ అర్కర్క్షాన్నిజభాంతమేవ గణయేత్ స్కంధేశరాః పృష్ఠ
తో | దిక్పచ్చేద్వితయం చతుర్ద్వపిపదే ష్వభిశ్శరాస్తూదరే | వక్త్రేతు
ద్వితయంక్రమాత్సుభగకృల్లాభోంగ నానాశక్య | దృంగోనాశఇహార్ధ
లాభ ఇతిచాశ్వాదే స్సమారోహణే ||

తా॥ గుఱ్ఱము నెక్కినపుడశ్వచక్ర శుద్ధిని జెప్పుచున్నాను. గుఱ్ఱము మొదలగువాని నెక్కదలచినప్పుడు అశ్వకారమగు చక్రమునువేసి నూయ్యడుండెడినక్షత్రముమొదలు తననక్షత్రపర్యంతము లెక్క పెట్టగావచ్చిన నక్షత్రసంఖ్యనుమూపునందు నక్షత్రములు 5 వీపులందు 10 తొకయందు 2, నాలుగు పాదములయందు 4, ఉదర

మందు 1, ముఖమునందు 2, నక్షత్రములను వ్రాయవలయును. ఇట్లు వ్రాయబడిన వైన చెప్పబడిన సంఖ్యలకు వరుసగా ఫలమును సౌభాగ్యము, లాభము, స్త్రీనాశనము భంగము, నాశనము, ధనలాభము, అని ఫలములు చెప్పబడినవి. ఇట్లు వ్రాయగా నూర్యుడుండెడి నక్షత్రముమొదలు తన నక్షత్రము పర్యంతమువచ్చిన సంఖ్యవైన చెప్పబడిన అవయవములయందుగల సంఖ్యల ప్రకారము నేటివయవములోనుండునో దానిఫలమును విచారించి మంచి ఫలమునిచ్చునట్టి దినమునందు నక్షాగోహణముచేయ వలయునని జెప్పిరి.

అధగజ చక్రమాహ.

శ్లో॥ సూర్యునిజ భాంతకంకర కరాశ్వక్ష్యక్షి వేదాబ్ధి
యో॥ వేదాంగాన్యధకర్ణ మస్తకరదే పుచ్చేకరే పృష్ఠకే॥ హృద్వ
క్రాంఘ్రిషు లాభలాభక మహాలాభశ్చ హానిశ్శుభం॥ సంపదోగ
సమాయకాస్తగవిగజారోహేతు సంచింతయేత్ ॥

తా॥ గజచక్రమునుగురించి చెప్పుచున్నాను. గజాకారమగు చక్రమును వేసి దాని అవయవములగు చెవులయందు 2 శిరస్సునందు 2 దంతములయందు 2 తోక యందు 2 తుండమునందు 2 వీపునంగ 4 హృదయమందు 4 ముఖమునందు 4 పాదము లయందు 6 అంకెలను వ్రాయవలయును. తర్వాత నూర్యుడుండెడి నక్షత్రము మొదలు తన నక్షత్రపర్యంతము లెక్కచెట్టగా వచ్చిన మొత్తమును వైనచెప్పబడిన అవయవములలో నుంచబడిన అంకెలప్రకారము చూచుకొనగా నేటి అవయవమునం దుండునో దానిఫలమును తెలిసికొనవలయును. ఆ అవయవములలోనుండు నక్షత్ర ములకు వైనచెప్పబడిన అంకెలవరుస ప్రకారము వరుసగా చెప్పబడిన ఫలములెవ్వి యనగా లాభము, మహాలాభము, హాని, శుభము, సంపత్తు, రోగము, సమానఫలము, అదాయము. అని ఫలములు చెప్పబడినవిగాన గజారోహణ సమయమందు ఈచక్రము లువేసి ఫలమును విచారించి మంచి ఫలముగల దినమందు గజారోహణము చేయ వలయును.

అధశిబికా రోహణచక్రం.

శ్లో॥ ఆరోహేశిబికాందినే శ్వరభతస్తత్కాల భాంతంక్రమా॥
త్పూర్వాశాదిషు పంచపంచచలిభేద్యక్షాణిసప్తాంతరే॥ ఆరోగ్యంత్యజి
కష్టతాంచకృశతాం వ్యాధింక్రమాన్మధ్యమే॥ కల్యాణందిశతీహచక్ర
ముదితం చాయశ్చపుష్టిం సుఖం॥

తా॥ శిబికారోహణమును గురించి చెప్పుచున్నాను. పల్లకిగాని సవారీని గాని యెక్కడలచినప్పుడు వానియా కారముగా నొక చక్రమునువేసి దానికి తూర్పు మొదలుగ నాలుగు దిక్కులందును అయిదైదు నక్షత్రముల చొప్పున యిరువైనక్షత్రములును మధ్యప్రదేశ మండేడు నక్షత్రములును వ్రాయవలయును. వాటికి ఫలమేమనగా ఆరోగ్యము. మిక్కిలికష్టము క్షీణించుట వ్యాధి అని నాలుగుదిక్కులనక్షత్రములకును తూర్పు మొదలుకొని ఫలము చెప్పబడినది. మధ్యనుండు నక్షత్రములకు శుభఫలము చెప్పబడినది. కాబట్టి నూర్పుడుండెడి నక్షత్రము మొదలు తా నెక్కడలచిన దినమునందుండు నక్షత్రమువరకు లెక్కపెట్టి పూర్వము చెప్పినప్రకారము తూర్పు మొదలై దైదు నక్షత్రములచొప్పున చూచుకొనుచు రాగా నేదిక్కునకు పూర్వము లెక్కపెట్టిన నక్షత్రసంఖ్య సరిపోవునో యాదిక్కునకు జెప్పినఫలమును జూచుకొనవలయును. ఇట్లు చెప్పబడినది కాబట్టి మంచిఫలము నేదినమందుగల నక్షత్రమువలన గణితప్రకారము కలుగునని తెలియుటకునో ఆదినమునందు శిబికారోహణము జేయవలెను.

అథచత్ర చక్రమాహ.

శ్లో॥ ఛత్రత్యగ్రిహణే శివోత్తరవిధీజ్య శీశభంవాసవం॥ వారుణ్యంచసదాశుభం త్వధపునశ్చక్రిస్య మూలేత్రయం॥ నాశస్సప్తతుదండకేధనహరం కంఠేన్యూనానుగ్రహం॥ పంచాంతర్వసవోమహాన్యపవరంచాగ్రేభిభత్క్రిదం॥ ఛత్రాఖ్యంత్యదము త్తమంశుభకరంచక్రంతు ఛత్రాకృతిం । సంలిఖ్యైవమథో స్వభార్ధినకరక్షాంతం క్రమాద్విన్యసేత్ ॥

తా॥ ఛత్రాకారమగు చక్రమునుగురించి చెప్పుచున్నాను. ఛత్రాకారముగా చక్రమునులిఖించి దానికర్రయొక్క మొదట మూడునక్షత్రములుమధ్యను వీడునక్షత్రములుమధ్య నెనిమిదినక్షత్రములు కంఠమందైదునక్షత్రములు చివరను నాలుగు నక్షత్రములు ఇట్లు కర్చిను పుచ్చుకొనునట్టి ప్రదేశము మొదలు గొడుగునకు పైగానుండు కర్రయొక్క చివరవరకు లిఖించవలయును. వీటికి ఫలమేమనగా దండము మొదలునుండెడి నక్షత్రములు నాశనముజేయును. దండమునందుండెడివిధన నాశనముజేయును కంఠమునందుండెడివి రాజానుగ్రహము నిచ్చును. గొడుగులోపలను లిఖింపబడినవి గొప్ప రాజునుగాజేయును. చివరనుండెడి 4 నక్షత్రములు కీర్తినిచ్చును. ఇట్లు ఛత్రా

కారముగా లిఖింపబడిన చక్రము నందుంచబడినట్టి నక్షత్రములకు ఫలముచెప్పబడినది. మరియు ఛత్రమును ధరించునట్టి దినమునందు ఆద్ర, ఉత్తర, ఉత్తరాషాఢ, ఉత్తరాభాద్ర, రోహిణి, పుష్యమి, శ్రవణము, ధనిష్ఠ, శతభిషము ఈ నక్షత్రములు ఛత్ర ధారణమునకు మంచివిగా చెప్పబడినందున వీటిలో నేదైన నుండవలయును. తర్వాత తన నక్షత్రముమొదలు నూర్యుడుండు నక్షత్రమువరకు లెక్కపెట్టి యాసంఖ్యను ఛత్రాకార చక్రములో జెప్పబడిన సంఖ్యప్రకారము లిఖించగా నెచ్చటికిసరిపోవునో అచ్చట చెప్పబడిన ఫలముకలుగును. శ్లోకములో జెప్పబడిన నక్షత్రమును ఛత్రాకార చక్రమును విచారించి రెండుకు శుభఫలము నిచ్చునట్టి దినమునందు ఛత్రమును ధరించవలయును.

అధమంచ చక్రమాహ.

శ్లో॥ సూర్యర్కాద్విధుభాంత మేవగణయేచ్చత్వారిచత్వారిత |
సూర్యేశ్వత్రలిఖేచ్చ తుర్వపితథాగాత్రేషు చైకైకభంమధ్యేస్త
వినిర్దిశేదతి సుఖంమాత్రేషు గాత్రేషుచే | ద్భీతింసత్సుతభాగ్యదం నిగ
దితంమంచాఖ్య చక్రింత్విదం ।

తా॥ మంచాకార చక్రమునుగురించి చెప్పుచున్నాను. మంచతనగా తెలుగున మంచము అనిచెప్పుదురు. చతుర శ్రమముగా మంచాకార చక్రమునులిఖించి దానికి నాలుగు మూలలనుండు శోభ్యయొక్క దిగువభాగమందు నాలుగు నక్షత్రములను శోభ్యు వైభాగమందొక్కొక నక్షత్రమును మంచముయొక్కనడిమి ప్రదేశమందేడు నక్షత్రములు నుంచవలయును ఇట్లు మధ్యను లిఖింపబడిన యేడునక్షత్రములకు ఫలమువిశేషము. నాలుగుశోభ్యయొక్క దిగువభాగమందు లిఖింపబడిన పదహారు నక్షత్రములకు ఫలముభయము. శిరోభాగమందుగల నక్షత్రములకు ఫలము శత్తుత్ర లాభము ఈప్రకారము మంచాకార చక్రముయొక్క ఫలము చెప్పబడినది కాబట్టి నూర్యుడుండెడి నక్షత్రముమొదలు నిత్యనక్షత్రమువరకు లెక్కపెట్టుగావచ్చిన సంఖ్యను శ్లోకములో జెప్పబడిన సంఖ్యల వరుసప్రకారము లిఖించగా తానేర్పరచు కొనిన దినమునందుగల నక్షత్ర మెచ్చటనున్నదో విచారించి దానిఫలమును చూచు కొనవలయును. ఇట్లు చెప్పబడినదికాబట్టి తనకు మంచిఫలము నిచ్చునట్టి నక్షత్ర మేదినమందు కలుగునో యాదినమందు మంచారోహణము జేయవలయును.

అథనశర ధనుశ్చక్రమాహ.

శ్లో॥ జన్మర్కాంతమధార్క భాశ్చరముఖేపం చైవలాభశ్శరా ।
దాబాణాజయమావి శన్భరధినుస్సంధి విష్వశ్శౌర్యకృత్ | మండేభ

ద్వితమంతు భంగవితి తచ్చాపాగ్రయోఃపంచకం । హానిస్సాన్వదితి
చామనంతినశరం చాహఖ్య చక్రంత్యదం ॥

తా॥ బాణముతోగూడిన ధనుశ్చక్రమును జెప్పుచున్నాను. బాణమునుసంధిం
చియున్నట్టి ధనురాకారముగ చక్రమును లిఖించి యాచక్రములో బాణముయొక్క
ములికి యందైదునక్షత్రము లుంచవలయును. ఫలము లాభము బాణముయొక్క
మొదట నైదునక్షత్రము లుంచవలయును. ఫలము జయము ధనుస్సు బాణము కలి
గిన సంధియందైదు నక్షత్రములుంచవలయును. ఫలము పరాక్రమమునిచ్చును ధనుస్సు
యొక్క దండమునందు రెండునక్షత్రము లుంచవలయును. ఫలము భంగము. ధనుస్సు
యొక్క రెండు కొనలయందు అయిదైదు నక్షత్రములుంచవలయును. ఫలముహాని.
ఇట్లు ఆయాసంఖ్యగల నక్షత్రములు ఆయా ప్రదేశములయందు లిఖింపబడినవగుచు
నాయాఫలములు చెప్పబడినవి. కాబట్టి నూర్యనక్షత్రముమొదలు జన్మనక్షత్రము
పర్యంతము లెక్కపెట్టి యాసంఖ్యను శ్లోకములో చెప్పబడినప్రకారము అంకెల
నుంచుచురాగా నేప్రదేశమునకు నామొత్తమునకు సరిపోవునో యచ్చటిఫలమును
చూచుకొనవలయును. ఇట్లు లెక్కప్రకార మేమాసములో నూర్యస్థిత నక్షత్ర
మాదిగా లెక్కించుటవలన తనకు శుభఫలమగునని తెలియబడునో యామాసములోనే
ధనుర్బాణములను ధరించి విజయవిద్యను నేర్చుకొనవలయును.

అథరథ చక్రమాహ.

శ్లో॥ తండేమధ్యగతేచ చక్రశిఖరాధోస్యం దనాగ్రేయుగే ।
సర్వత్రాగ్నిషడగ్ని షడ్గుణగుణాగ్ని సిద్ధిక్షీర్తిమృతిః । కల్యాణం ధన
లాభభంగ సుఖదంచక్రేరథాభ్యభవే । త్పాలేయారిగతోదుతస్స్వజ
సనర్థాంతం సుధీర్విన్యసేత్ ॥

తా॥ రథచక్రమునుగురించి చెప్పుచున్నాను. రథము నెక్కడలచినవాడు
తనకు శుభఫలము కలుగునట్టి దినమునందే యొక్కవలయును. అది యెట్లనగాముందు
గారధాకారముగ చక్రమునువేసి రథములో మధ్యగానుండు స్తంభమునందుమూడు
నక్షత్రములును చక్రముల యందారునక్షత్రములును శిఖరమందు మూడు నక్షత్రము
లును రథమునకు క్రిందిప్రదేశ మందారునక్షత్రములును రథముయొక్క పైయంతస్తు
నందు మూడునక్షత్రములును కాడియందు మూడు నక్షత్రములును రథముచుట్టును
మూడు నక్షత్రములును లిఖింపవలయును. పిమ్మటనూర్యుడుండు నక్షత్రముమొదలు
తన నక్షత్రమువరకు లెక్కపెట్టి యామొత్తమును పైనచెప్పబడిన సంఖ్యల వరుస

ప్రకారము చూచుకొనగా నేప్రదేశములో మొత్తము పదిహేనునో దానిఫలమును చూచుకొనవలయును. వాటికి ఫలమేమనగా 3-6-3-6-3-3-3 ఇట్లు సంఖ్యలవరుస ప్రకారము సిద్ధి, కీర్తి, మృతి, శుభము, ధనలాభము, భంగము, నుఖము అని ఫలములు వరుసగా చెప్పబడినవి. కాబట్టి యేదినము తనకు మంచిఫలము కలవియగునో విచారించి యాదినమునందు రథారోహణము జేయవలయును.

అణతిలనర్వ పనారి కేళాదీనాంఘాణా చక్రమాహ.

శ్లో॥ చంద్రాంత మినర్వ తోహీ గణయేన్నంద్రతికానిస్యరి।
త్యేవంహానిమథోవిభూతి మరుజంనాశనం ధనాయంతతః।రాజోపద్రవ
నిర్ధనత్వ మృతిదంసౌఖ్యం క్రమాత్తత్ఫలం । ఘాణాచక్రమిదంతిలాది
మధనేస్యాన్నారి కేళాదిషు ।

తా॥ గానుగచక్రమునుగురించి చెప్పుచున్నాను. నువ్వులు కొబ్బరి ఆవాలు మొదలగువాటినితోక్కి నూనె తీయుటనుగురించి గానుగాడెదరు కాబట్టి మంచి చూచు విషయమెట్లనగా ఇరువదేడు నక్షత్రములకు మూడు మూడుచొప్పున చూచుకొనగా తొమ్మిది మూడులుండును. వాటికిఫలము. హాని, విశ్వర్యము, ఆరోగ్యము, నాశనము, ధనలాభము, రాజభయము, దరిద్రము, మరణము, సౌఖ్యము, అని ప్రతి మూడు నక్షత్రములకు వరుసగా చెప్పబడినది. కాబట్టి నూర్చుడుండు నక్షత్రము మొదలు చంద్రాంత నక్షత్రముపర్యంతము అనగా నిత్యనక్షత్రమువరకు లెక్క పెట్టి యా మొత్తమును మూడు మూడుచొప్పున చూచుకొనగా నేమూడింటిలోనుండునో దానిఫలమును విచారించుకొనవలయును. కాబట్టి మంచిఫలము కలుగునట్టి నక్షత్రము గల దినమందు గానుగను ప్రారంభించవలయును.

అథఇక్షుఘాణా చక్రమాహ.

శ్లో॥ నూర్చుర్వాద్విధుభాంత మేవగణయేద్వేదాశ్వి నేత్రేం
దవో। బాణేష్వశ్విరసాః క్రమాత్ఫలమథోశ్రీ హానిలాభోత్కటాన్।
నాశంమృత్యు శుభేచదేహ కృతతాంవిత్తాధికం చోద్యతే । ఘాణా
చక్రమిదం శుభస్త్వ సహితం చేక్షుద్రవేయోజయేత్ ॥

తా॥ చెఱకుగానుగవిషయమై చెప్పుచున్నాను చెఱకు గానుగనుగురించి 4-2-2-1-5-5-2-6 అని యీ సంఖ్యలప్రకారము ఇరువదేడు నక్షత్రములకు చూచుకొనవలయుననియు వాటికి ఫలము, సంపత్తు, హాని, విశేషలాభము, నాశనము, మృత్యువు, శుభము, శరీరక్షణము, ధనాతిక్షయము, అనెడు ఫలములను పైచెప్పబడిన సంఖ్యలకు

వరుసగా ఫలములను చూచుకొనవలయునని యున్నదికాబట్టి చెఱకురసమునుదీయుటా నుగురించి మంచిది చూచేవిషయములో నూర్యనక్షత్రము మొదలు నిత్యనక్షత్రము పర్యంతము లెక్కపెట్టి మంచిఫలము గలుగునట్టి దినమునందు చెఱకు గానుగాడుటా ప్రారంభించవలయును.

అధహల చక్రమాహః

శ్లో॥ సూర్యాధిష్ఠిత భాద్యభాంతగణ నాత్రిత్యగ్ని బాణా గ్నయో బాణాగ్నశ్విమితేష్వ సచ్చభమ సద్భందాసతో సత్త్వ సత్ కల్యాణం క్రమతో హాలాహ్వాయ మిదంచక్రిం సత్ప్రతంశోభనం బీజావాపనకే తథానవకృషాముక్షే శుభేతూ క్తవత్ ॥

తా॥ హలచక్రమునుగురించి చెప్పుచున్నాను. అనగా నాగలి పూర్వముచెప్పినట్లుగానే నూర్యనక్షత్రము మొదలు నిత్యనక్షత్రము పర్యంతము లెక్కపెట్టవలయును 3-3-3-5-3-5-3-2 ఈసంఖ్యలు చెప్పబడినవి. అశుభము, శుభము, అశుభము, శుభము, అశుభము, శుభము, అశుభము, శుభము, ఇట్లు యెనిమిదిసంఖ్యలకు వరుసగా ఫలములు చెప్పబడినవి కాబట్టి విత్తులు జల్లునప్పుడును నూతనముగా వ్యవసాయ ప్రారంభమందును ఈహలచక్రమును పరిశీలించి మంచినక్షత్రముగానుండునట్టి దినమునందు ప్రారంభించవలెను.

అధనౌకా చక్రమాహః.

శ్లో॥ అర్కర్షాత్తరణేరు పర్యరిమితం స్తంభేచనాశ్వాంత్రయం వృష్టైకం త్వధపార్శ్వయో రసమితం శుక్లాణి కేతుత్రయం । షణ్ణౌ తాంతరగంత్విదంహిగదితం నౌకాయాననిర్మాణయోరూర్ధ్వాంతస్థిత భండ్విషట్సుభకరం త్వన్యత్త్వసత్సాభిజిత్ ॥

తా॥ సూర్యుడుండు నక్షత్రము మొదలు ఓడవైభాగమందు ఆరు నక్షత్రములును స్తంభమందు మూడు నక్షత్రములును ఏకవయందు 3 నక్షత్రములును ఓడకు వెనుకప్రక్కను 1 నక్షత్రమును రెండుప్రక్కలను మూడు మూడుచొప్పున 6 నక్షత్రములును చుక్కానియందు 3 నక్షత్రములును ఓడ లోపలిభాగమందు 6 నక్షత్రములును లిఖింపవలయును. ఓడవైభాగమందు 6 నక్షత్రములును ఓడలోపలిభాగమందు 6 నక్షత్రములును శుభప్రసమైనవి. మిగిలిన నక్షత్రములు శుభకరమైనవి కావు. అభిజిత్తుతోకూడ 28 నక్షత్రములను లిఖింపవలయును. ఇట్లు నౌకాచక్రము చెప్పబడినదికాబట్టి యోడప్రయాణము జేయుటయందుగాని ఓడనునిర్మించుటయందుగాని మంచిఫలమునిచ్చునట్టి నక్షత్రముగల దినమందు ప్రారంభించవలయును.

అధదీపికా చక్రమాహా,

శ్లో॥ వహ్న్యైత్యాద్దినభాంతకంహిగణనేబాణాముఖేపూజ్యతా
కంఠేస్యర్నవలాభదాః ప్రభుమృతేర్మధ్యే గజాదండకే బాణారాజ్య
కరాఃక్రమాత్ఫలమిదంస్యాద్దీపికాఖ్యంస్మృతం చక్రంనూతనదీప
భాజన వినిక్షేపేత్వవశ్యం శుభం॥

తా॥ దీపికాచక్రమునుగురించి చెప్పుచున్నాను. దీపస్తంభాకారముగ చక్ర
మునువేసి చివరను ౮ నక్షత్రములును కంఠమందు ౪ నక్షత్రములును మధ్యప్రదేశ
మందు ౪ నక్షత్రములును దండమందు ౮ నక్షత్రములును లిఖింపవలయును. వాటికి
ఫలము గౌరవము. లాభము యజమానుని మరణము రాజ్యప్రాప్తిని పైనచెప్పబడిన
సంఖ్యలకు వరుసగా ఫలముచెప్పబడినది. కాబట్టి కొత్తగా దీపస్తంభముమీద దీప
మును పెట్టవలచి మంచి ఫలమునిచ్చునట్టి నక్షత్రముగలదినమునందు ప్రారంభించవల
యును. కృత్తికా నక్షత్రముమొదలుకొని నిత్యనక్షత్రము పర్యంతము లెక్కపెట్ట
వలయును. అభిజితు ఈచక్రమునందు చెప్పబడలేదు.

అధకూపవాప్యాది చక్రమాహా.

శ్లో॥ చక్రాంతర్విధి భాత్త్రిభంతు విలిఖేత్తస్వచ్చ పూర్వా
దిషు త్వేవంసంగణితేతి శీఘ్రజలదంత నిజలంమధ్యమం నీరాభావ
జలాధికామృత జలక్షారోదనీరాన్వితం మధ్యంస్యాద్విధు భాత్వలం
భవతి తత్కూపస్య వాప్యాశ్చవా ॥

తా॥ నూతులు దిగుడుభావులు మొదలగువాటినిగురించి చెప్పుచున్నాను.
నూతులు మొదలగువాటిని త్రవ్వించవలచికొనినప్పుడు మంచినీరు పడుటనుగురించి
విచారింపవలయును కాబట్టి తదాకారముగ చక్రమునువేసి యాచక్రములో మధ్యను
లి నక్షత్రములును తర్వాత తూర్పు మొవలు విదిక్కులతోగూడ నెనిమిది దిక్కులం
చును మూడుమూడు చొప్పున మధ్యనున్న నక్షత్రములతోగూడ నిరువదేడు నక్షత్ర
ములను లిఖింపవలయును. వాటికి ఫలమెట్లనగా చక్రములోవేయబడిన నక్షత్రములు
మొదలుకొని యీశాన్యదిక్కునందుండెడి నక్షత్రములు చివరలెక్కగా నుండునట్లు
ప్రతి మూడునక్షత్రములకును దిగువ చెప్పబోవు ఫలములను చూచుకొనవలయును.
శిశువుగా జలముపడుట, జలము లేకపోవుట, సామాన్యజలము, జలములేకపోవుట,
విశేష జలముపడుట, తియ్యని నీరుపడుట, ఉప్పునీరుపడుట, మంచినీరుపడుట,

సామాన్యజలము అని యీ ప్రకారము ఫలములు చెప్పబడినవి. కాబట్టి చంద్రుడున్న నక్షత్రముమొదలుకొని లెక్కపెట్టుచు మంచిఫలము నొసగునట్టి నక్షత్రమువచ్చునట్టి దినమునందు ప్రారంభించవలెను.

అథ స్తంభ చక్రమాహ.

శ్లో॥ స్తంభాగ్రేరసభం మృతింత్రణసఖామధ్యేయశస్సంపదం |
తన్మాత్రేభయుగం ధనక్షయ మపీనర్వాద్విధోర్భాంతకం | గేహారంభ
తటాకవాపిఖనసేచా రామసంస్థాపనే | స్తంభస్థాపన మత్రకీర్తిసుఖదం
వంశాభివృద్ధిం దిశేత్ ||

తా॥ స్తంభప్రతిష్ఠనుగురించి చెప్పుచున్నాను. స్తంభప్రతిష్ఠను జేయునప్పుడు మంచివి విచారించవలయును కాబట్టి స్తంభాకారచక్ర మందు చివరను 6 నక్షత్రములను వ్రాయవలయును, ఫలము, మృతి మధ్యయందు 20 నక్షత్రములను వ్రాయవలయును, ఫలము, కీర్తిని సంపత్తునిచ్చును. స్తంభము మొదట రెండునక్షత్రములను వ్రాయవలయును. ఫలము, ధనక్షయము. సూర్యనక్షత్రము మొదలుచంద్రుడుండు నక్షత్రమువరకు అభిజిత్తుతోకూడ లెక్కపెట్టవలయును. గృహమును కట్టబోవు సమయమందును చెరువులు దిగుడుబావులు త్రవ్వినప్పుడును తోటలు వేసినప్పుడును స్తంభప్రతిష్ఠనుజేసినయెడల కీర్తియు సమస్తసంపత్తులు కలుగును వంశము వృద్ధి నొందును.

అథ ద్వార చక్రమాహ.

శ్లో॥ ద్వారోద్ధ్వేభ చతుష్టయందిశతి తద్రాజ్యంతదంతస్త్రీ
యం | రాజ్యంకోణచతుష్టయేవసుమితం చోద్వాసకంశాఖయోః ||
అష్టావష్టవిభూతయో జలధయో మృత్యుంతుథో చక్రతో | ద్వారా
ఖ్యంరవిభాద్దినోడుగదితం స్యాద్దేహశీస్థాపనే ||

తా॥ ద్వారచక్రమునుగురించి చెప్పుచున్నాను. ద్వారము యొక్క పైగుమ్మమందు అనగా ఊర్ధ్వభాగమందు నాలుగు నక్షత్రముల నుంచవలయును. ఫలము రాజ్యము ద్వారముయొక్కనాలుగు కమ్ములలోపల 3 నక్షత్రములు నుంచవలెను. ఫలము రాజ్యము.

ద్వారముయొక్క నాలుగు కూసములయందును కూసమునకు రెండు చొప్పున 8 నక్షత్రముల నుంచవలయును. ఫలము కాపురములేకుండ జేయును. ద్వారముయొక్క నిలువుకమ్ములు రెండింటియందును రెండు 4 గురు 3 నక్షత్రముల నుంచవలయును. ఫలము అష్టైశ్వర్యము కలుగును. చక్రమునకు క్రిందిభాగమందు అనగా క్రిందిగుమ్మ మందు నాలుగునక్షత్రములను వ్రాయవలయును. ఫలము మరణము నొసగును. ఈప్రకారము ద్వారచక్రము చెప్పబడినది. కొత్తగా ద్వారమెత్తుకొను సమయమందు ఈద్వారచక్రమును వేసి ఫలమును చూచుకొనవలయును. సూర్యనక్షత్రము మొదలు నిత్యనక్షత్రము వరకు లెక్కపెట్టవలయును.

అగ్నిచక్ర శుద్ధికృమమ్.

శ్లో॥ సైకాతార యుతాతిధిః కృతహృతాశేషేగ్ని శూనే
సుఖం భూనేత్యేవినాశనం రవిధతశ్చాచంద్ర భంత్రిత్రిభం సూర్య
జ్ఞాన్సుజదార్కి చంద్రకుజ గుర్వగ్వంత్యై స్సచ్చుభే పాపేసన్నవ
ఘల్లికాగ్రహ మహాదివ్వగ్ని సంస్థావనే ॥

తా॥ కొత్తగా పొయ్యివేసినప్పుడు శాంతిసంబంధమగు హోమము జేయబోవు నప్పుడును యజ్ఞములు మొదలగునవి జేయబోవునప్పుడును అగ్నిప్రతిష్ఠచేసేవిషయ మై చెప్పబడును. కాబట్టి తత్కాల తిధిసంఖ్యలో నొకటిజేర్చి దానిలో ఆదినమందు గలవార సంఖ్యచూడ కలిపి యామొత్తమును 4 చే భాగింపగా 3 గాని మున్నగాని (అనగా శేషము లేకపోవుట) మిగిలినేని సుఖముకలుగును. 1 గాని 2 గాని మిగిలిన యెడల ధననాశనమగును. మరిఒకవిధ మెట్లనగా ఒక్కొక్క గ్రహమునకు మూడు మూడు నక్షత్రములచొప్పున 27 నక్షత్రములు 9 గ్రహములకు చూచుకొనవలయును ఆ గ్రహములయొక్క వరుస యేవిధమవగా సూర్య, బుధ, శుక్ర, శని, చంద్ర, కుజ, గురు, రాహు, కేతు, అని యీవిధముగా గ్రహములకు వరుస చెప్పబడినది. కాబట్టి సూర్యుడుండు నక్షత్రము మొదలు చంద్రుడుండెడి నక్షత్రము పర్యంతము లెక్కపెట్టి యామొత్తమును మూడుమూడు చొప్పున వైన చెప్పబడిన గ్రహముల వరుసప్రకారము చూచుకొనగా నేగ్రహమునకు సరిపోవునో యా గ్రహఫలమును చూచుకొనవలెను. శుభగ్రహమైనయెడల శుభఫలమగును. పాపగ్రహమైనయెడల పాపఫలమగును. ఇట్లు సూతనముగా నగ్నిప్రతిష్ఠను జేయనప్పుడు చూడవలెను.

అధపేటికా చక్రశుద్ధిః

శ్లో॥ పేట్యాయామ విశాలయోర్వి నిహతిర్భక్తాఖిలైశ్శేషకే
త్యేకాదాతుఖగ త్రమాద్రవిముఖా స్స్యుఃభేదరాస్తత్ఫలం సామ్యా
సామ్యవశాచ్చభాశుభమితి స్యాదంగుళాద్యేనవై । యత్రస్యాద్వియ
వాధికంధ్వజ టిహాప్తేస్యర్యవా అంగుళే ॥

తా॥ పేటికా చక్రమునుగురించి చెప్పబడును 'పేటికయనగా పెట్టి పెట్టి
యొక్క పొడవును వెడల్పుచేగుణించి 9చే భాగింపగా 1 మొదలుకొని 9వరకునేదో
మొకటి శేషము మిగులును. కాబట్టి నూత్యకు మొదలు కేతువు పర్యంతము తొమ్మిది
గ్రహములలో నేదోయొక గ్రహమగును. రవి, చంద్ర, కుజ, బుధ, గురు, శుక్ర,
శని, గాహు కేతువులు గ్రహముల వరుసప్రకారము చూచుకొనవలయును. శుభ
గ్రహమైనయెడల శుభమగును. పాపగ్రహమైనయెడల దుష్టఫలమగును. ఇక్కడ
గణితమువిషయమై అంగుళములచే గుణించవలయునుగాని గణములు అడుగులుప్రకా
రముకాదు. ఇట్లు గుణింపగా రెండు యవలభికముగానుండేనేని ధ్వజాయమగును.
అంశమునకు 8 యవలనిచెప్పిరి.

అధగ్రామార్వణ చక్రమ్.

శ్లో॥ చక్రంసావయవం నరాకంతమిదం సంలిఖ్యతద్ద్రామభా
త్స్వర్ణాంతంశిరపీషవో చనచయం తన్నాశమాస్యేత్రయం । హృద్వ
త్తాధనదారసాయదిపదోర్నిస్వం విధుఃపృష్ఠగః । ప్రాణాపాయమధో
శ్రియం జలధయో వస్తాతుగుహ్యేద్వయం ॥

శ్లో॥ పీడాంచైవభియం దిశేదధకరేసాద్దక్షిణేవాహకే । త్వేకై
కంబహులాభకృద్భవతి తద్దారిద్ర్యమేవం క్రమాత్ । కస్త్రింశ్చిన్నగ
రేధవాజనపదే వస్తుంయదీచ్ఛేన్నర । స్సంవీత్యైవ మధోవిశేద్యదిసు
తార్థాయశ్రియశ్చాపున్నయాత్ ॥

తా॥ గ్రామార్వణ చక్రమునుగురించి చెప్పబడును - మనుష్యునకు కలిగినట్టి
యవయవములతోగూడ నున్నట్టి నరాకారమగు చక్రమునులిఖించి శిరస్సునందు ౪ నక్ష
త్రములును ముఖమునందు 8 నక్షత్రములును హృదయమందు ౪ నక్షత్రములును
ఒక్కొక్కపాదమందు 8 నక్షత్రములు చొప్పున రెండు పాదములయందు 8 నక్షత్ర
ములును పృష్ఠభాగమందు 1 నక్షత్రమును నాభియందు 4నక్షత్రములును గుహ్యమందు
2 నక్షత్రములును కుడిచేతియందు 1 నక్షత్రమును ఎడమచేతియందు 1 నక్షత్రమును

లిఖించవలయును. వీటికి ఫలము పైనచెప్పబడిన సంఖ్యల వరుసప్రకారము చూచుకొనవలయును. 5 ధనవృద్ధి, 3 ధనవాళనము, 5 ధనము, 6 దారిద్ర్యము, 1 ప్రాణాపాయము, 4 సంపత్తు, 2 పీడ, భయము, 1 బహులాభము, 1 దారిద్ర్యము, ఇట్లుఫలములు పైనచెప్పబడిన అవయవములందు లిఖించబడిన నక్షత్రములకు వరుసగాచూచుకొనవలయును. గ్రామనక్షత్రముమొదలు తన నక్షత్రమువరకు ఆభిజిత్తుతోకూడలెక్కపెట్టవలయును. ఇట్లు గ్రామార్వణమునుగురించి చెప్పబడినది కాబట్టి యేమనుష్యుడైనను కొత్తవా వేరొక గ్రామమునందుగాని పట్టణమందుగాని కాపురము చేయదలచినయెడల ముందుగా నర్వణమును విచారించి తనకు నర్వణప్రకారము మంచి ఫలము నొసగునదియగు నేని యా గ్రామములో కాపురము చేయనగును. అందువలన పుత్రులు ధనము ఆయుర్దాయము సంపత్తుమొదలగు సమస్తకుభఫలములు కలుగునని విద్యాంసులు చెప్పిరి.

అధఉపనయన చక్రశుద్ధిః

శ్లో॥ జన్మరాద్గురుభాంతకం హిగణయేచ్ఛ క్రేతువట్వాకృతౌ | మూర్ధ్నిషుస్సుఖినం ముఖేత్రయ మపిస్వాచారహీనంవటుం ! హృద్యేకం పిశునంకరోతి పదయోరష్ట్రౌ గార్తంక్రమా | ద్దండేభద్వితయం నువర్చన మథాష్టాచాజినేపండితమ్ ॥

తా॥ ఉపనయన చక్రమునుగురించి చెప్పబడును. ఉపనయనము చేయదలచిన పిల్లవాని యాకారముగ నొకచక్రమునువేసి యాచక్రములో శిరస్సునందు 5 నక్షత్రములు ముఖమునందు 3 నక్షత్రములు హృదయమందు 1 నక్షత్రము పాదములు రెండింటియందు రెండు నాలుగులు యెనిమిది నక్షత్రములు దండమునందు 2 నక్షత్రములు కృష్ణాజినమందు 8 నక్షత్రములును లిఖించవలయును. వీటికి ఫలములు పయిన చెప్పబడిన వరుసప్రకారము 5 నక్షత్రములు సుఖముకలవానిగాను 3 నక్షత్రములు తన మలాచార ధర్మమును విడచినవానిగాను 1 నక్షత్రము కుట్రస్వభావముకలవానిగాను 8 నక్షత్రములు రోగముచే పీడింపబడువానిగాను 2 నక్షత్రములు మంచి బ్రహ్మవర్చస్సుకలవానిగాను 8 నక్షత్రములు పండితునిగాను ఉపనయనవటువునకు ఫలము జెప్పవలయును. ఇట్లు పయిన చెప్పబడిన అవయవములందుగల సంఖ్యలవరుసప్రకారము గ్రామముగ ఫలములను చూచుకొనవలయును. ఉపనయన వటువుయొక్క నక్షత్రముమొదలు గురువు నక్షత్రపర్యంతము లెక్కపెట్టవలయును.

అధభూగత ధనశల్యాదులు నిర్ణయించు క్రమవిధిః

శ్లో॥ గేహాద్విషపి భూగతం మణిధనాఘ్నాద్యం కిమస్తీతిత | త్సద్య ప్రత్యయకారకం నిగతంచక్రింతు నిధ్యాహ్వానంతిర్యక్స్యం

చతథోర్ధ్వగావ సుమితరేఖాలిఖేత్సాభిజి । త్వష్టావింశతి కోష్ఠకేషు
లిఖితేష్వ్యక్షేషు తత్ప్రచ్ఛయా ॥

తా॥ ఘామిలో రత్నములు ధనము శల్యములు మొదలగువాటిని తెలిసికొను
టనుగురించి యెనిమిది కోశములతో జెప్పుచు ముందుగా మూడు కోశములతో చక్ర
మును వేయుటనుగురించి చెప్పబడును. ఎవడైననువచ్చి తనగృహము లోపలగాని
మరియొకచోటగాని ధనము రత్నములు రాళ్లుశల్యములు మొదలగునవి యేవైననున్న
వాయని ప్రశ్న చేయగా నప్పుడు సిద్ధాంతి చక్రమునువేసి చూడవలయును. అదియెట్లు
నగా అడ్డముగా 5 రేఖలును నిలువుగా 8 రేఖలునుగీయగా 28 గళ్లుగల చక్రమగును
ఆగళ్ళలో అభిజిత్తుతోకూడ లిఖింపవలయును. ఇట్లు లిఖింపగాప్రత్యక్షముగా తెలిసి
కొనతగిన నిధిచక్రమని చెప్పబడుచున్నది.

అధనక్షత్ర విన్యాసక్రియవిధిః

శ్లో॥ అంత్యాద్యేయమ వహ్నిభేషితృ భగౌతాంచోత్తరా
ఫల్గునీం । స ప్రస్వేషభసప్తకం ప్రవిలిఖేత్తత్రాది పంక్త్యాంతతః । ఆహి
ర్బుధ్న్యమదైక పాచ్ఛతభిషగ్బ్రహ్మ రగేజ్యాఃకరో । ధోషంక్త్యా
మభిజిద్ధరిర్వను మృగాద్వారిదిత్య చిత్రాస్త్యధః॥

చాతుర్థ్యమపి విశ్వతోయ దనుజజ్యేష్ఠాఖ్య మైత్రాఖ్యభేం ।
ద్రాక్షిస్వాతయవవ చక్రవశతస్సంచిత్య వస్తాదిశేత్ । యామ్యా
గ్న్యశ్వశివాదితీ గురుమఖాశ్రేషాభిజద్రేవతీ । శ్రోణావిశ్వజలాజపాది
తిమనూడుష్యేవచంద్రోవిభుః । శేషేష్యేపమనూడుషూన్య కిరణోనా
ధోధతాత్కాలికా । సూర్యేందూనిధికార కాతుసవతస్తావక్ష్య
మాణక్రిమాత్ ॥

తా॥ పూర్వము చెప్పబడిన 28 గళ్లు చక్రమునందు నక్షత్రములనుంచుక్రియ
మును జెప్పబడును. పూర్వము చెప్పబడిన రేఖలప్రకారము నాలుగు పంక్తులుగా
నేర్పడును కాబట్టి మొదటిపంక్తిలో 7 గళ్ళలోను రేవతి, అశ్వినీ, భరణి, కృత్తిక,
మఖ, పుబ్బ, ఉత్తర, అను నీయేడు నక్షత్రములును లిఖించవలయును. రెండవ
పంక్తిలో 7 గళ్ళలోను ఉత్తరాభాద్ర, పూర్వాభాద్ర, శతభిషము రోహిణి,
ఆశ్లేష, పుష్యమి, హస్త ఈ 7 నక్షత్రములను లిఖించవలయును. మూడవపంక్తిలో
7 గళ్ళలోను అభిజిత్తు, శ్రీరణము, ధనిష్ఠ, మృగశిర, ఆర్ద్ర, పునర్వసు, చిత్త, ఈ
నక్షత్రములను లిఖించవలయును. నాల్గవ పంక్తిలో 7 గళ్ళలోను ఉత్తరాషాఢ,

పూర్వాషాఢ, మూల, జ్యేష్ఠ, ఆశ్విని, విశాఖ, స్వాతి, ఈ 7 నక్షత్రములను లిఖించవలయును. ఇట్లు లిఖింపబడిన చక్రమునుబట్టి ప్రశ్న జేయబడిన వస్తువునుజెప్పవలయును. మరియు భరణి, కృత్తిక, ఆశ్వని, ఆర్ద్ర, పునర్వసు. పుష్యమి, మఖ, ఆశ్లేష, అభిజిత్తు, రేవతి, శ్రవణము, ఉత్తరాషాఢ, పూర్వాషాఢ, పూర్వాభాద్ర ఈ 14 నక్షత్రములను చంద్రుడధిపతియనియు మిగిలిన 14 నక్షత్రములను సూర్యుడధిపతియనియు నిట్లు తాత్కాలిక సూర్యచంద్రులను నిధిక రులనుగా జెప్పిరికాబట్టి ముందు చెప్పబోవుప్రకారము తాత్కాలిక రవి చంద్రులను సాధించి దానివలన ప్రశ్న జేయబడిన విషయమును నిర్ణయించి చెప్పవలయును. (ఇందునుగురించి చక్రము వేయవలయును.

అథ తాత్కాలిక రవిచంద్ర సాధనమాహ.

శ్లో॥ ఆద్యంతం రవిభస్యహారకఇతి స్యాత్తత్ప్రవేశాదిత । శ్చేష్టాంతం ఘటికావియద్రీద గుణాహారాస్త లబ్ధంతభం । తచ్ఛేషాద్ధుటికావగాశ్వినిహతాష్టష్టాష్ట లబ్ధంహిభం । తద్వ్యాతంత్యథ వర్తమానభగతం తాత్కాలికోర్కోభవేత్ । తత్కాలేందు రిహేవమిష్టఘటికాస్సప్తాశ్వి నిఘ్నఃఖివ । డ్భక్తాలబ్ధమిహోడవశ్చ ఘటికా శ్చేషోవినాడ్యఃకమాత్ ॥

తా॥ తాత్కాలిక రవిచంద్రులను సాధించుటనుగురించి చెప్పబడును. సూర్యుడున్న నక్షత్రముయొక్క యాద్యంతభుడియలు. హారకమగును. సూర్యుడు నక్షత్రముందు ప్రవేశించినదిమొదలు తమకు నవుసరమగు కాలమువరకునైన ఘడియనువిఘడియలను 60చే గుణించి వెనుకటిహారమును దానిచే భాగింపగావచ్చు లబ్ధము నక్షత్రమగును. ఆమిగిలిన శేషమువల ఘడియలు 27చే గుణింపబడినవై 60చేత భాగింపగా వచ్చినలబ్ధము గతించిన నక్షత్రమగును. మిగిలినది జరుగుచున్న నక్షత్రములో గతించినదగును. యీనక్షత్ర ఘటికావిఘడియలు తాత్కాలిక సూర్యుడగును. తాత్కాలికచంద్ర విషయమెట్లనగా పూర్వప్రకారముగానే చంద్రుని నక్షత్రముయొక్క తమకు నవుసరమగు కాలమువరకు గతించిన ఘడియలు విఘడియలు 27 చే గుణించి 60చే భాగింపబడగా వచ్చిన లబ్ధము నక్షత్రములగును. ఇక్కడ శేషము ప్రకమముగ ఘడియలు విఘడియలు తత్కాల చంద్రుడగును.

అథ తత్కాల చంద్రోపరిరవ్యాదిగ్రహ దృష్టివశాన్ని
ధిస్థ ద్రవ్యజ్ఞానమాహ.

శ్లో॥ తత్కాలేందురినాది దృష్ట్యివ తద్ధేమంచతారంతభా । తామ్రింపిత్తశకం సువర్ణమథతత్కాలంస్వంచ లోహంత్రీమి స్సీసం

యద్యపిభేచరైస్తు బహుభిర్ద్వైష్టో బహూన్యేవచే । దేకేనాపినవీక్షి తః
కిమపినా స్త్యేవేతివాచ్యంనిధౌ ॥

తా॥ తత్కాలచంద్రుడు నూర్యుడు మొదలగు నవగ్రహములచేత చూడబడు
టవలన నిధిలోనుండు ద్రవ్యమును తెలిసికొనుటనుగురించి చెప్పచున్నాడు. తత్కాల
చంద్రుని నూర్యుడు చూచుచున్నయెడల బంగారము, చంద్రుడువలన వెండి, అంగార
కుడు చూచెనేని రాగి, బుఱుడు చూచెనేని యిత్రడి, బృహస్పతి చూచెనేని బంగార
ము, శుక్రుడు చూచెనేని కంచు, శని చూచెనేని యినుము, రాహువు చూచెనేని తగ
రము, కేతువు చూచెనేని సీసము, యీ వస్తువులుండును. మరియు ననేక గ్రహము
లచే జూడబడెనేని నిధిలో ననేకవస్తువులుండుననియు నొక్కగ్రహమైనను జూడ
కుండినయెడల నొక్కటినైన నుండదనియు జెప్పవలయును.

అథద్రవ్యాధార భాండస్వరూపజ్ఞానమ్.

శ్లో॥ చంద్రేసర్వ ఖగేక్షి తేతు సుమహాభాడంలభేచ్ఛీకరం ।
నూత్యక్షేయది హేమజంరజితజం స్థూలేందురాశౌస్థితే । భామక్షే
యదితామ్రజం బుధగృహేరత్నాధ్యకంజీవభే । శైలంశుక్రగృహే
తుమ్మణ్యయమిదం తల్లోహజంమందభే ॥

తా॥ ద్రవ్యముండునట్టి భాండమును తెలిసికొన విషయములు చెప్పబడును.
భాండమనగా కలశము, లేక కాగు తత్కాల చంద్రుడన్ని గ్రహములచేత జూడబ
డుచుండెనేని శోభస్కరమగునుంచి కాగుయుండును. తత్కాలచంద్రుడునూర్యుని
రాశియగు సింహచుండుండినయెడల బంగారపు కాగనియు స్థూలచంద్రుని రాశియగు
కర్కటకమందుండిన వెండికాగనియు మేఘ వృశ్చికములలోనుండిన రాగికాగనియు
మిథున కన్యారాసులలోనుండిన రత్నఖచితమగు కాగనియు ధనుర్మీనములలోనుండిన
రాతికాగనియు తులా వృషభ రాసులలోనుండిన మట్టికలశమనియు మకర కుంభము
లలోనుండిన యినుముతోజేయబడిన కలశమనియు నిట్లు తత్కాల చంద్రుడున్న రాశి
యధిపతియొక్క స్వభావవర్ణగుణాదులనుబట్టి నిధిలోనుండు ద్రవ్యముతోగూడియున్న
భాండమును తెలిసికొనవలయును.

అథపృచ్ఛకోద్దిష్టభూమా నిధిద్రవ్యప్రశ్న.

శ్లో॥ భేతత్కాలవిధోస్థితౌ శశిరవీచేదస్తి చార్ధంరవేశ్చేచ్ఛ
ల్యంపరివర్తనే నతుతయోర్నావ్యత్ర కింవిద్యతే । చంద్రేకూరఖ

న్వితేయది నిధౌస్వంసోల భేతాన్యథా! చేదస్త్వత్రశశాంక భుక్తల
తఃఖాతం కరాద్యంభవేత్ ॥

తా॥ ప్రశ్న చేసినవాడు అడిగినట్టి ప్రదేశమందు ధనమున్నచా దేదాయనితేలి
కొనదగిన విషయమున్నూ ఉన్నయెడల శాంతలోతున నుండినది చెప్పబడును.
తక్కుల చంద్రునియొక్క నక్షత్రమందు సూర్యచంద్రులున్నయెడల ధనముందును
సూర్యుని నక్షత్రమందుండినయెడల కేల్యములుండును సూర్యచంద్రులొకరి నక్షత్ర
ములో నొకరు వ్యత్యయముగ నున్నయెడల నిచ్చటనేమియు లేదనిచెప్పవలయును.
సంద్రుడు పాపగ్రహములతో కూడియుండినయెడల నిధిలోనుండు ధనము లభింప
వనియు శుభగ్రహములతో కూడియుండినయెడల ధనము దొరకుననియును జెప్పవల
యును. స్థూలచంద్రుడు తానున్నట్టిరాశిలో నెన్ని భాగములు భుక్తమైయుండునో
అన్ని మూరలు జానలు మొదలగు ప్రమాణముగ నంతలోతున దొరకునని గోత్రయొక్క
లోతునుకూడ తెలిసికొనవలయును.

అథవివాహ చక్రశుద్ధిః

శ్లో॥ రేఖాస్తూర్ధ్వము భాశ్చతస్రిఃపదితా సద్యచ్ఛతీర్యజ్ఞా
ఖా శ్చక్రంస్యాన్నవకోష్ఠకం పరిణయేర్కత్వాద్విధోర్భాంతకం ।
మధ్యేవ్రాగనలాది దిక్షువిలిఖేత్తీణీక్రమాత్తీణీవై । తన్మధ్యస్థితకో
ష్ఠగత్రి భమిదంహంత్యాశుతౌదంపతీ ॥

ప్రాగాద్యష్ట సుతత్కమాదతిశుభం తద్వంశహానింతతోవైధ
వ్యంకులవర్ధనం బహురుణ వ్యాధీస్త్రీయం జారిణీం । భాన్వాస్త్రేఖు
సంవదశ్చకురుతే వైవాహికంచాంద్రభం । చైవం చక్రకదంబముది
పతినాశ్రనందినే భాషితం ॥

తా॥ వివాహచక్రమునుగురించి చెప్పుదును. నిలువుగా 4 రేఖలున్నూ అడ్డ
ముగా 4 రేఖలున్నూ గీయగా 9 గుళ్ళుగల చక్రమగును ఇది వివాహమునుగురించి
చెప్పిరి. మధ్యగడిలో 3 నక్షత్రములును తర్వాత తూర్పుమొదలు ఈశాన్యమువరకు
నెనిమిదిగళ్ళలోను యిరువైవాలుగు నక్షత్రములను మొత్తము 8 నక్షత్రములు చొ॥
27 నక్షత్రములను వ్రాయవలయును. సూర్యుడుండు నక్షత్రము మొదలు
వివాహము నిమిత్తమై యేర్పరచువన్న చంద్ర నక్షత్రపర్యంతము లెక్కవెట్టి
యా మొత్తమును మూడు మూడు నక్షత్రముల చొప్పున మధ్యగది మొదలు
ఈశాన్యపర్యంతము చూచుకొనవలయును. ఆగుడులలోగల నక్షత్రములకు ఫలము
మధ్యగది దంపతులకుహాని. తూర్పు విశేషశుభము. ఆగ్నేయము దంపతుల కహా

నాశనము, దక్షిణము, వైభవ్యము, నైర్వతి, వంశవృద్ధి, పశ్చిమము విశేషగుణముగోగ
మునుజేయును. వాయవ్యము, పెండికూతురును వ్యభిచారిణిగాజేయును. ఉత్తరము
ధాన్యము ధనమును కలిగించును. ఈశాన్యము సమస్తసంపత్తుల నొసగును. ఇట్లు 9 గదు
లయందు ఫలములు చెప్పబడినవి. కాబట్టి వివాహసంబంధమగు నక్షత్రము మంచి
ఫలము నొసగునట్టి గదియందు కలదానిగా నాలోచించి సుముహూర్తము నేర్పరచు
కొనవలయును. ఇట్లు సుముహూర్తములను గురించిన సమస్త చక్రములను సాంబ
మూర్తి నందీశ్వరునికొఱకు చెప్పెను.

అథవివాహ యోగ్యాయోగ్య సంబంధనిర్ణయః.

శ్లో॥ శ్వశూణాంగణనేచ మాతులసతీం కుమారిగణే । తత్పు
త్రాశ్చ సుతానుషా పరిగణేపుత్రస్య తత్పుత్రికాం । దౌహిత్రీనిజ
సోదరస్యగురవేవా గర్భితాంకన్యకాం । ఆచార్యస్యనుతాం వివాహ
మభిలాకీతాంనకుర్యాత్ క్షితౌ ॥

శ్లో॥ భార్యాస్యసృపుతాంత ధైవభగినీ మాతుస్సవత్సావీ
న్సుతా । స్తత్పుత్రీంచ పితృవ్యదా భగినీం తత్పుత్రికాంనోద్వహేత్
మాతుస్యసృసపత్ని పుత్రికసుతాం జ్యేష్ఠస్యభార్యాస్వసా । నోద్వా
హ్యధనసత్నిమాతృ విషయేత్రైపూరుషం నోద్వహేత్ ॥

తా॥ మామగారి వరుసగలవారిలో మేనమామయొక్క కూతురు, కుమార్తెలనే
వరసగలవారిలో సోదరునియొక్కకూతురు, సోదరునియొక్క దౌహిత్రులు తనకుమా
రైన కోడండ్లు అనే వరసగలవారియొక్క కూతురునితనపుత్రుడు, తనకూతురుయొక్క
కుమార్తెను తనసోదరుడు, గురువునకు నిచ్చెదనని వాగ్దానముజేయబడిన కన్యకును,
గురువుయొక్క కుమార్తెను, ఏప్రకారముగనైనను కుక్కుముతీసుకుని రువ్వబడినకన్య
కును వివాహము చేసికొనకూడదు. మరియు భార్యతోబుట్టువుయొక్క కూతురుతన
కును, తల్లియొక్క తోబుట్టువును తనతల్లియొక్క సవతికుమాళ్ళకును, మరియువారికే
తనతల్లియొక్క తోబుట్టునకుమార్తెలును, పినతండ్రి పెత్తండ్రిలయొక్క భార్యతో
బుట్టువు తనకును ఆమెయొక్కకూతురును పినతల్లి పెత్తల్లయొక్క సవతికూతురును
అన్నయొక్క భార్యతోబుట్టువు, వివాహము చేసికొనకూడదు. మరియు సవతితల్లి
యొక్క పిల్లవంశములో మూడుతరముల పర్యంతము వారిసంబంధమగు కన్యకను
వివాహము చేసికొనకూడదు. ఇట్లు వివాహవిషయమై కూడని సంబంధములు
చెప్పబడినవి.

ఇట్లు శ్రీ మహాకవి కాళిదాసుగారిచే రచియింపబడిన

జ్యోతిష సంబంధమగు నుత్తర కాలామృతము సంపూర్ణము.

శ. ల. కు. సు.